

# Franska Revolutionen maj-juni 1968

En dokumentation av Philippe Labro

Svenskt urval och redigering: Sven Frostenson

Originalalets titel: "Ce n'est qu'un debut"

Översättning av Tony Andersson, Christina del Balzo, Agneta Cloarec, Sven Frostenson,  
Birgitta Kalling och Christina Sohlberg

## **Innehåll**

|                                                 |    |
|-------------------------------------------------|----|
| Förord .....                                    | 1  |
| 250 000 unga arbetslösa .....                   | 5  |
| Förteckning över "smågrupperna" .....           | 7  |
| En aktivist från 22-marsrörelsen berättar ..... | 9  |
| Maj dag för dag .....                           | 29 |
| Studentrevolten slås ned .....                  | 33 |
| Rapport om polisen .....                        | 38 |
| Regeringen .....                                | 52 |
| Chockvågen från massmedia .....                 | 59 |
| På Sorbonne .....                               | 83 |
| Skrivet på väggarna .....                       | 87 |
| Intervju med Alain Geismar .....                | 89 |

## **Kort presentation**

Denna bok är först och främst en dokumentsamling. Den består till stor del av längre eller kortare samtal eller intervjuer, där både ledande militanter och "fotfolk" får göra sig hörda och ge sin bild av olika händelser. Förutom intervjuer/samtal citeras också tidningar, radio och TV, liksom uttalanden av politiker, fackföreningsledare osv. Boken ger på så sätt en mångfacetterad bild av maj -68, men för en mer sammanhängande analys bör den kompletteras med andra texter, t ex [Maj 1968, en generalrepetition av](#) Bensaid-Weber.

Mars 2008

Martin Fahlgren

## Förord

Den politiska och sociala kris, som skakade Frankrike under maj och juni 1968 ledde varken till en förändring av landets politiska ledning eller av dess sociala struktur. De stora tidningarna, radio och TV ger ingen information om något nytt. Ibland refereras, i förbigående, till 'les evenements' – 'händelserna' som till en avslutad historisk episod.

Men denna skenbild är falsk. En studentrevolt, som leder till barrikadstrider, en generalstrejk med 10 miljoner strejkande som paralyserar landets ekonomi och en upplösning i allmänna val under hotet av inbördeskrig – är inga isolerade 'händelser'.

Framför allt sedan Algeriet-kriget, 1954-62, utgör de franska studenterna en politiserande, vänsterorienterad, samhällsgrupp. Samtidigt är de franska universiteten *dels* underdimensionerade – vilket innebär trängsel och för stora klasser för att individuell hänsyn skall kunna tas i undervisningen – *dels* under en omstrukturering, som i långt högre grad än tidigare inordnar undervisningen i den franska ekonomiska strukturen, mot vilken en stor del av studenterna är mer eller mindre kritiska.

Den ekonomiska utvecklingen – och följaktligen levnadsstandarden och arbetsförhållandena – domineras av en starkt accelererad s. k. strukturrationalisering (ofta med staten som ekonomisk delintressent), samt av integreringen i EEC och av betydande utländska, främst nordamerikanska, investeringar i franska nyckelindustrier. Denna utveckling innebär å ena sidan ett ekonomiskt uppsving, som möjliggör först och främst den militära upprustningen (strategiska atomvapen), samt betydande franska investeringar utomlands. Men å andra sidan innebär den företagsnedläggningar, en permanent arbetslöshet på omkring 1 miljon (om man inberäknar dem som aldrig fått anställning). Samtidigt sysselsätter den franska industrin omkring 3 miljoner utländska arbetare, främst nord-afrikanska och portugisiska.

Denna politik ger arbetsgivarsidan ett överläge i löneförhandlingar. Den franska lönenivån är den lägsta i Europa med undantag av Spanien, Portugal och Grekland. Två av baskraven under generalstrejken var en minimilön på 1 000 F i månaden och fast månadslön (ingetdera förverkligades i de nya avtalen). Samtidigt är levnadskostnaderna (hyra och livsmedel) närmast lika höga som de svenska i storstadsregionerna, på landsbygden är de något lägre.

Därtill kommer bostads- och miljöförhållanden som ligger långt under de svenska. Stora förstadsområden och vissa stadsdelar i Paris domineras av fallfärdiga ruckel och plåtskjul (s. k. bidonvilles) utan sanitära installationer, ofta utan elektricitet. Till en arbetsvecka på 46 à 47 till över 50 timmar kommer i många fall långa, obekväma transporter. Även i områden med nybyggda s. k. HLM (höghus med "modererad" hyra) saknas normalt fritidsanläggningar och barndaghem.

Den franska arbetarrörelsen har ständigt fört fram tre huvudkrav: lagstadgad minimilön, 40 timmars arbetsvecka och fackföreningsrättigheter. Dessa krav föregick folkfrontsregeringen 1936, de fördes fram under generalstrejken 1968 och har hittills inte uppnåtts. Politiskt och fackligt arbete på arbetsplatsen under arbetstid är förbjudet. Fackföreningsrepresentanter avskedas regelbundet efter strejker – utan att fackföreningen har makt till mer än protester. Ännu vanligare är att en fackföreningsrepresentant förflyttas från en avdelning till en annan, varigenom hans fackliga arbete omöjliggörs.

För de franska jordbrukarnas del innebär integreringen i EEC konkurrensförhållanden som ligger över deras tekniska kapacitet. Arbetslösheten är procentuellt störst på landsbygden och den ekonomiska koncentrationen (strukturrationaliseringen) till ett fåtal vitala centra har lämnat stora regioner helt utanför den ekonomiska utvecklingen. Dessa förhållanden ligger bakom de ständigt återkommande, relativt välkända, bondestrejkerna – med vägbarrikader,

attacker mot rådhus och polisstationer. Den sista stora bondestrejken upplöstes med dåvarande jordbruksministern Edgar Faure, som efter majrevolten blivit utbildningsminister.

För de utländska arbetarnas del tillkommer att de anställs i perioder (om t. ex. 6 månader). För en ny period krävs nytt arbetstillstånd. För facklig aktivitet eller deltagande i strejk riskerar de att få arbetstillståndet indraget – och därmed uppehållstillståndet i Frankrike.

Parallellt med det ekonomiska trycket över en stor del av befolkningen vilar ett kulturellt, psykologiskt tryck – i synnerhet på den yngre generationen. Fransk undervisning och uppfostran bygger på traditionella, 'klassiska' värden. Dels, rent konkret, på klassiska franska författare, konstnärer och tänkare osv. Dels, i själva sin struktur, på den traditionella respekten för överordnade, för familjen och för den traditionella (konservativa) moralen.

En ogift mor kommer i konflikt med sin omgivning, skilsmässa är en förbrytelse: i de flesta fall föredrar en fransk kvinna att framleva sitt liv i ett disharmoniskt äktenskap – som bestämts av hennes familj i högre grad än av henne själv – framför att skilja sig och ställas på bar backe, såväl ekonomiskt som socialt.

I såväl arbetslivet och undervisningen som i allmänna sociala relationer återkommer den traditionella hierarkin. Företagschef – ingenjör – tjänsteman – sekreterare – förman – arbetare. Rektor – professor – lärare – assistent – elev. Systemet dominerar individernas relationer. Det är normalt att säga Ni till en överordnad och Du till en underordnad, t. o. m. i samman mening, att uppträda artig mot en överordnad och bestämmande mot en underordnad i denna sociala klätterstege, som återkommer inom varje liten sektor i samhällslivet.

Det är av vikt att ha både den ekonomiska och den kulturella strukturen i minnet, för att kunna förstå vad som hände i Frankrike under maj-juni 1968 och vad som fortfarande händer.

Studentrevolten, som kom att bli incitamentet till generalstrejken, började med en serie små episoder, som kan förefalla obetydliga, men som i sig rymmer det sociala klimat, som födde revolten. Ett exempel: vid ett tillfälle i början på 1968 besökte "sport- och ungdomsministern" fakulteten i Nanterre, Paris, för att inviga en simbassäng. Utan att ha ordet frågade en student varför ministern inte berörde ungdomens sexuella problem. Denne svarade, att hade studenterna sexuella problem – så var det bara att ta en simtur i bassängen. Studenten replikerade att teorin om att sexuella problem inte skulle ha med samhällsstrukturen att göra utan kan lösas med en simtur är hämtad från Hitlertiden, då den tyska ungdomen fick sporta av sig de konflikter samhället orsakade. Studenten, Dany Cohn-Bendit, blev relegerad, studenterna i Nanterre svarade med en protest-demonstration.

I ministerns sätt att svara på en legitim fråga finns den sociala hierarkin definierad: så svarar en överordnad en underordnad. I studentens sätt att tilltala ministern, att vägra hierarkins regler, finns revolten definierad. Och i universitetsledningens reaktion – relegering – finns hierarkins, systemets reaktion definierad.

Dynamiken i studentrevolten – och 22-marsrörelsen – låg i förkastandet av systemet och införandet av total jämlikhet. I stället för beslutande instanser tillsatta utan konsultation av studenterna införde rörelsen sina egna talesmän, vilkas position i varje ögonblick var beroende av hur de uttryckte studenternas önskemål. Ockupationen av universitetet innebar att en generalförsamling, där samtliga närvarande hade samma röst- och beslutsrätt, ersatte den gamla universitetsledningen. En byråkratisk ordnings eventuella effektivitet på det administrativa planet utbyttes mot kollektivets sociala effektivitet.

Samtidigt som de franska studenterna förkastade undervisningens repressiva form förkastade de dess repressiva innehåll. Och om formen är repressiv först och främst mot studenterna själva så är innehållet, den moderna undervisningens roll i den ekonomiska strukturen, inte direkt repressivt mot studenterna själva utan mot massan av löntagare. Därav revoltens

konfrontation med samhället utanför universitetet och studenternas gest att först öppna universitetet och diskussionerna för alla och sedan, när det verkligen kom till kritan, lämna universitetet för att förena sig med de strejkande arbetarna.

Undervisningens repressiva innehåll ligger inte i de enskilda ämnena eller examina, utan i att de franska studenterna finner sig utbildade för att inordnas i och i viss mån dirigera ett ekonomiskt system, det kapitalistiska, som tvingar befolkningen att leva under de förhållanden, som ledde till generalstrejken i maj-juni. Studenterna gjorde ingen kvalitativ skillnad mellan privatkapitalism, modell Frankrike, och statskapitalism, modell Sovjet, då den auktoritära, repressiva karaktären i båda fallen är densamma. Därav slagordet: Prag – Warszawa – Rom – Madrid – Paris. Skillnaden för de franska studenterna var att de lever i Frankrike.

De mångtaliga smågrupper som tidigare dominerat den politiska debatten inom universitetet – och vilkas främsta dynamik varit att hävda den egna gruppens existens gentemot andra grupper, sögs på ett eller annat sätt upp i revolten. Deras medlemmar deltog i många fall i 22-marsrörelsen och på barrikaderna, på likställd fot med nyrekryterade studenter och icke-studenter. De grupper som inte deltog, kom att ställas utanför händelseutvecklingen. Det väsentliga, inte minst för de franska studenterna i dag när de drar konsekvenserna av sin revolt, var att alla de grupper och individer, som aldrig kunnat enas i de teoretiska diskussionerna, enades i praktisk handling inför en gemensam motståndare: en rektor, universitetsledningen, kravallpolisen och slutligen statsapparaten. Det var handlingen, praktiken på barrikaderna och inte vad studenterna sade, som gjorde att revolten spred sig och blev till generalstrejk.

Den franska arbetarrörelsen har en stark tradition av konfrontation med polis och militär. Fabriksockupationen som strejkmetod föregick folkfrontsregeringen 1936. Franska jordbrukare har ständigt slagits mot ordningsmakten. Därför hade barrikaderna i Paris, och den uppenbarliga uthållighet med vilken studenterna försvarade dem, en direkt signifikation för massan av arbetare. Och några dagar efter den första barrikadnatten följde den första fabriksockupationen – helt på de anställdas eget initiativ, utan direktiv från fackföreningsledningen. På samma spontana sätt spred sig strejken till bilindustrin, järnvägen, hela transportväsendet osv.

Av de två större fackföreningarna, CFDT och CGT är den senare den största och domineras av det franska kommunistpartiet. Medan CFDT, när strejken väl var ett faktum, förde fram kvalitativa krav: folkfrontsregering, kom CGT att under hela händelseförloppet principiellt begränsa sig till kvantitativa krav: procentuella lönehöjningar, kortare arbetsvecka osv.

Den etablerade fackföreningsrörelsens roll, i synnerhet CGT:s, och det franska kommunistpartiets politik under generalstrejken kom att bli avgörande för händelseutvecklingens upplösning: parlamentsval och maktkonsolidering för de Gaulle.

Den franska ekonomin konfronteras ständigt med strejker av varierande omfattning. I vissa fall leder de till löneökningar, i vissa fall inte. På Renault-fabrikerna, som med sina 66 000 anställda kom att spela en viktig roll under generalstrejken (det var mot Renault-fabriken i Flins som kravallpolisen sattes in för att upplösa ockupationen och en student dödades) har de anställda under de senaste 20 åren fått 80 löneförhöjningar. CGT:s strategi har alltid varit att kräva 'rimliga' löneförhöjningar, nedskärning av arbetsveckan, sänkt pensionsålder. Dvs. kvantitativa krav.

Trots alla tillgodosedda kvantitativa krav gick 10 miljoner anställda i generalstrejk *på eget initiativ*, på fabrik efter fabrik, sektor efter sektor. Detta har sin förklaring i prisnivåns relation till lönenivån. Varje betydande löneökning följs automatiskt av en motsvarande ökning av

levnadskostnaderna, som tenderar att något överstiga den förra, för att i förväg möta nästkommande löneökning. Samtidigt innehåller det relativt komplicerade lönesystemet att en nominell löneökning till viss del kan kompenseras av förskjutningar i premieringssystemet eller/och höjning av produktionstakten. (Efter generalstrejken ökade produktionstakten på Renault-fabriken i Flins från 32 till 36 enheter i timmen).

Detta på stället marsch med strejk – löneökning – ökade levnadskostnader – repressalier – strejk osv. ligger bakom de *kvalitativa* krav som på eget initiativ ställdes i synnerhet av yngre arbetare och tjänstemän: arbetarmakt i fabriken, bestämmanderätt över produktionen. Ockupationen av fabrikerna är ett konkret uttryck för det enklaste och mest konsekventa kvalitativa 'kravet: de anställda övertar sin fabrik för att fortsätta produktionen. Detta skedde under strejken inom flera industrier. (En elektroteknisk fabrik tillverkade walkie-talkies och distribuerade dem till strejkkommittéerna). Nantes, med omkring 250 000 innevånare, fungerade i två veckor som en självstyrd folkkommun med bl. a. egen livsmedelsförsörjning – till betydligt lägre priser än annars – i samarbete med den omkringliggande landsbygden.

CGT och det franska kommunistpartiet ställde sig inte bakom de anställdas 'kvalitativa krav och lyckades, i förhandlingar med å ena sidan regeringen och arbetsgivarorganisationerna och å den andra sidan strejkkommittéerna successivt avbryta strejken, med motiveringen att betydande kvantitativa krav uppfyllts. Därigenom definierade de en strategi som ställer dem i motsättning *dels* till den, efter maj-juni på basnivå väsentligt radikaliserade arbetarrörelsen, och *dels* till studentrörelsen, för vilken en kvalitativ förändring av maktfördelningen och den ekonomiska strukturen är ett grundläggande krav och förutsättningen för värdebeständiga kvantitativa förbättringar.

Under några dagar i slutet av maj 68 stod Frankrike inför möjligheten av en social revolution. Någon regerande makt utövades inte, de Gaulle var försvunnen och generalstrejken blockerade, och hade de facto makten över landets ekonomi. Genom att tillsammans med CGT och kommunistpartiet avbryta strejken och 'byta ut den' mot parlamentsval lyckades de Gaulle återställa status quo. Och gaullistpartiet, UNR, vann valen i första hand genom att ställa nationen inför hotet av inbördeskrig (de Gaulles konsultation av arméledningen i Väst-Tyskland den 29 maj och stridsvagnar i Paris utkanter) samt på grund av att de strejkande, trots sin numerära majoritet (där även *de strejkandes familjer* måste inräknas) inte förfogade över någon alternativ maktstruktur till gaullismen. Men därmed utgör inte maj-revolten ett avslutat kapitel. Snarare en sida i samma långa kapitel.

De ekonomiska och sociala förhållanden som var orsaken till studentrevolten och generalstrejken kvarstår oförändrade. De kvantitativa förbättringarna kompenseras redan – och överstigs i vissa fall – av ökade levnadskostnader. Arbetsförhållandena är de samma på såväl fabriker som på skolor och universitet. (Undervisningsminister Edgar Faures plan till universitetsreform innehåller visserligen radikala element, men den principiella strukturen kvarstår). Frankrikes ekonomiska struktur är oförändrad och den gaullistiska maktkoncentrationen är förstärkt.

Bristen på information är ett exempel på den i alla sociala sammanhang återkommande konflikt som skär igenom det franska samhället. I massmedias fall är det konflikten – eller klyftan som råder mellan å ena sidan tidningarnas och radio-TV:s omslagsbild av livet i Frankrike och å den andra sidan den verklighet den döljer. Samma klyfta råder mellan fackföreningsledningen, som de facto tog de Gaulles parti vid generalstrejken och den stora massan löntagare, som står i opposition till de Gaulle.

Det råder en klyfta mellan regeringens officiella språkbruk och de reella förhållanden de står för. När de Gaulle, i sitt tal den 30 maj, slår fast att "republiken" inte ämnar abdikera, innebär detta för de strejkande att den gaullistiska maktstrukturen, med allt den innebär för dem, inte

ämnar dra sig tillbaka. När radio och TV använder begreppet "lag och ordning" innebär det den ekonomiska ordning som ledde till strejken, med allt vad den innebär, och den lag som med militär och 'kravallpolis upplöste strejken i de fall de strejkande inte frivilligt återgick till arbetet. När de Gaulle talar om "medbestämmanderätt" – ('participation') – vilket han har gjort i tio år, innebär det den fördelning av bestämmanderätten, som fortfarande råder, där de anställda inte har medbestämmanderätt över produktionen, med allt vad det innebär för dem. När de Gaulle talar om "nationen" talar han om sig själv, med allt vad det innebär.

Den förnyelse maj-revolten fört med sig är att denna klyfta uppenbarats i en ny dimension. Dels visade sig den konfrontation, som av individen normalt upplevs som begränsad till den egna sociala sektorn (arbetsplats, skola osv.), vara av kollektiv, nationell karaktär. Dels innebär den diskussion, det förutsättningslösa ifrågasättande av traditionella och vanemässigt accepterade värden, som kulminerade under maj-juni, en upplevelse och en erfarenhet som inte raderas ut med presscensur, arresteringar eller avskedanden. Slutligen innebär den nationella upplevelsen av maj-junis politiska förlopp (givna ekonomiska och sociala förhållanden – studentrevolt – generalstrejk – konfrontation med statsmakten – parlamentsval – återgång till samma ekonomiska och sociala förhållanden) en avgörande politisk erfarenhet.

Paris oktober 1968

*Sven Frostenson*

## **250 000 unga arbetslösa**

Alla vittnesmål pekar på samma sak: Redan under de första dagarna av demonstrationer och slagsmål kom unga arbetslösa för att sluta sig till studenterna. Ganska få under natten från den 3, ganska många under natten mellan den 10 och 11, och lika många som studenterna under natten mellan den 24 och 25 maj.

Två undersökningar ger en mycket klar uppfattning om stämningen bland dessa unga arbetslösa. De gjordes ett år tidigare.

*1 Undersökning gjord av U.F.J.T.:* Denna undersökning påvisade två sorters instabilitet: först och främst geografisk instabilitet. Av hundra tillfrågade arbetare (mellan 14 och 24 år), bodde hälften inte längre i den trakt där de var födda. En sondering som gjordes förra året av socialministern uppskattar antalet "kringvandrande" till 800 000. 52 % av de tillfrågade pojkarna och flickorna hade flyttat från ett departement till ett annat en gång sedan de började arbeta och 25 % två gånger eller fler.

De drogs till storstäderna och framför allt till Paris.

Därefter kommer yrkesinstabilitet: 25 % av de unga förklarar sig redan ha bytt yrke och 43 % har bytt arbetsgivare. De ville uppnå högre lön och bättre arbetsförhållanden. De som hade yrkesutbildning (31,6 % av totala antalet) utövade inte alltid ett arbete som stod i överensstämmelse med denna utbildning. Det som upptog dessa ungdomars tankar var i tur och ordning: anställningstryggheten, relationen mellan utbildning och arbete, lönen, yrkesutbildningen. Äktenskapet kom allra sist.

*2 Undersökning gjord av U.N.A.F.:* Den mest avslöjande siffran i denna undersökning var andelen arbetslösa: mer än 9 % mellan 14 och 20 år. U.N.A.F. stödde sig på statistik från I.N.S.E.E. (5 930 000 unga av båda könen i de aktuella åldersgrupperna, 3 137 000 "aktiva" varifrån dras 375 000 värnpliktiga) och kom fram till att detta innebär 250 000 arbetslösa av de 2 800 000 aktiva unga som idag finns i Frankrike. Den genomsnittliga tiden för arbetslösheten var fem månader; men 35 % av dessa ungdomar måste vänta mellan sju och tolv månader för att finna ett arbete. Endast 4 % av dessa unga arbetslösa fick arbetslöshetsersättning. (Man måste ha varit inskriven sex månader vid en arbetsförmedling

för att ha rätt till sådan ersättning.) Dessa ungdomar hade inte stora illusioner om sina chanser att lyckas i yrkeslivet: 36 % ansåg att de inte fått adekvat utbildning. 38 % skulle vilja byta yrke.

### ***Dagen före den tredje maj***

Den franska pressens rubriker handlade om följande händelser: årsdagen av den israeliska segern i Mellersta Östern (med militärparaden i Jerusalem) ; dödläget mellan Hanoi och Washington då det gällde att välja förhandlingsplats; Nationalförsamlingens enhälliga antagande av lagen om fyra veckors betald semester; ny hjärtransplantation (i USA av professor Shumway, som utarbetat operationstekniken); inledandet av samtalen i Teheran mellan Frankrikes premiärminister Pompidou och hans iranske kollega; hundraårsdagen av Charles Maurras' födelse (författaren till "La Seule France") ; och inställandet av kurserna vid humanistiska fakulteten i Nanterre.

Första-majfirandet i världen hade varit: mycket våldsamt i Madrid, i Sao Paolo, i Buenos Aires (260 arresteringar) och i Montevideo (1 död). I Peking hade ordförande Mao Tse-tung visat sig offentligt. I Prag hade den "tjeckiska våren" just slagit ut och de nya ledarna hade firats av skaror av ungdomar i en spontan förbimarsch, där det dominerande slagordet var: "Den som är rädd för opposition är rädd att förlora sin ställning." Offren och de överlevande från de stora "stalinistiska" processerna under 50-talet hade dekorerats.

Slutligen förklarar två politiker som tillfrågats av "L'Express" om händelserna vid Nanterrefakulteten (sex studenter, bland dem Daniel Cohn-Bendit, hade kallats inför universitetsrådet till den 6 maj) : "Allt detta är positivt. Det är en ny romantik som driver de unga studenterna att undfly familjelivet. Men den är inte sådan att den kan inverka på skeendet." (E. FrédéricDupont, som ännu var deputerad för Vile arrondissementet.)

"Studenterna behöver bara demonstrera vid Bagatelle, som vi gjorde på R.P.F:s tid." (A. Fanton, deputerad, U.D. Va.)

### ***Ramen***

För att komma från Paris till universitetskomplexet i Nanterre måste man ta tåget vid Saint-Lazare och stiga av vid "La FolieNanterre". Man genomkorsar/ett "neorealistiskt" förortsområde: obebbyggda tomter, lyftkranar, billiga baracker, spridda arbetsplatser och bostäder, ingen samlingsplats, inget centrum. Man tar vägen längs järnvägen och kommer fram till universitetsområdets stora betong- och glaskomplex, som innehåller både bostäder och undervisningslokaler. I mitten ligger som en liten skyskrapa de administrativa lokalerna, en veritabel Bastilj för studenterna. Exteriören är modern, ganska vanlig, inte iögonenfallande ful. Men interiören är grå, opersonligt kall, utan karaktär. Ett slags luftig och ljus kasern. Det är emellertid klart att denna kulturhård som universitetet utgör stod i skarp kontrast mot omgivningen, vilket åstadkom ett hälsosamt uppvaknande för studenterna, vad det gällde relationerna mellan kulturen och det nutida samhället. Man var långt ifrån de amerikanska colleges, som är väl skyddade mot stadslivets deprimerande verklighet.

*En student från studentbostäderna tillägger:*

"I krisens botten finner man en serie motsättningar, som särskilt kommer till uttryck i Nanterres geografiska och sociala miljö.

Regeringen letade efter en tomt, och eftersom den inte hade några pengar tog den vad som helst. Det var ett militärområde (för flygvapnet) – det finns förresten fortfarande hangarer kvar ... För två år sedan var det ett verkligt träsk i trakterna kring Nanterre, dit flickorna från XVIe arrondissementet kom i päls. I studentbostäderna fanns det rum på 9 m2 med acceptabla

materiella bekvämligheter, men om det fanns kommunikationer uppifrån och ner så fanns det i varje fall ingen horisontell kontaktmöjlighet. Det var en förtryckande arkitektur.”

*Förtryck – förtryckande:* två ord som återkommer i alla sammanhang. Det är mot detta förtryck studenterna kämpar: alla former av kamp mot alla former av förtryck.

*Det första intermezzot* ägde rum den 16 mars 1967. Anledning: reglementet förbjuder pojkarna att besöka flickornas byggnad. Hela år 1967 förekom små incidenter, studenter som tog till orda under lektionerna och som ifrågasatte olika förhållanden.

*I januari 1968 inträffade intermezzot Cohn-Bendit – Missoffe: en av studenterna berättar:*

”I mitten av januari invigdes den simbassäng som så länge utlovats av regeringen (ur sportsynpunkt var Nanterres utrustning lika med noll, och inte ens denna bassäng som sades ha kostat så mycket, fick användas annat än på vissa villkor: på särskilda dagar, särskilda tider och i särskilda fall. De studenter som bodde i Nanterre men var inskrivna vid en fakultet i Paris hade inte rätt att använda den och inte heller den administrativa personalen) .

Missoffe, ungdoms- och idrottsministern, anlände. D.C.-B. tilltalade honom: ”Jag har läst er Vitbok: där talas inte alls om de sexuella problemen.” Missoffe svarade att om han hade några problem av det slaget så behövde han bara hoppa i bassängen för att kyla av sig. Dany förklarade att detta var ett fascistiskt svar. Detta intermezzo var inte planerat (vad som hade planerats av anarkisterna och andra extremister var att man skulle kasta ägg på Missoffe).”

*Andra intermezzon:* ”Juquin, ni är kommunistpartiets Lecanuet”, var det slagord som hade lanserats en 25 april i Nanterre av en student ur den sociologigrupp som sedan blev 22-marsrörelsen, mot den kommunistiske deputerade Pierre Juquin. Denne deputerade, kommunistpartiets expert på universitetsfrågor, kunde inte återvinna studenter som inte lät sig vinnas. Allt finns i denna fras: löje, ironi, ”vänsterideologi”, raseri, fantasi – där finns ”Nanterreandan”, hos dessa ”de rasande”, som de själva kom att kalla sig – och som skulle komma att förändra allt.

De andra intermezzona som inträffade den 22 mars berättas senare av en aktivist. I centrum för alla dessa händelser stod en ung man på 23 år, Daniel Cohn-Bendit ...

## Förteckning över ”smågrupperna”

Regeringen, oppositionen och franska kommunistpartiet har alltid gett namnet ”smågrupper” åt de rörelser till vänster om kommunistpartiet, som hänför sig till trotskistiska eller pro-kinesiska strömningar, eller till bådadera. Till dessa ”smågrupper” kom sedan 22-marsrörelsen, som emellertid var mycket mindre organiserad och hade en mindre utarbetad struktur. Och 22-marsrörelsens styrka låg just i dess frihet från struktur.

Alla dessa grupper hade aldrig mer än 5 à 6 000 medlemmar. Men de tjänade som tändpatron för hela studentrevolten och då enigheten var störst kunde de mobilisera mer än 70 000 ungdomar, under de hårdaste barrikadnätterna över 15 000 demonstranter. För övrigt använde studenterna ofta följande slagord: ”Vi är alla smågrupper.”

Natten till den 3 maj såg grupperna ut så här:

*P.C.I.* – Parti Communiste Internationaliste, den franska avdelningen av den fjärde internationalen, som grundades av Trotskij 1938.

*F.E.R.* – Fédération des Etudiants Révolutionnaires grundades i april 1968. Det var en trotskistisk gruppering med anknytning till den kommunistiska, revolutionära ”Lambert-gruppen”. F.E.R. gav ut tidningen ”Revolt”, och gruppen ”Revolt” arbetade inom dess ram. F.E.R. var en av de hårdaste grupperna, men man ansåg att våldet ingenting tjänade till om det inte

ställdes i arbetarklassens tjänst. Därför deltog inte F.E.R. vid barrikaderna natten den 10-11 maj, varför den ådrog sig kritik i hela Latinkvarteren.

*J.C.R.* – Jeunesse Communiste Révolutionnaire, skapades 1966 av aktivister från kommunistpartiets ungdomsorganisation, som hade blivit uteslutna därifrån då de motsatte sig Mitterands kandidatur till presidentposten. J.C.R. samarbetade med den fjärde, trotskistiska, internationalen och de kommunister, som hade sina sympatier hos Togliatti och det italienska kommunistpartiet. Därför kallades de ofta för ”italienarna”. J.C.R. stödde det kubanska kommunistpartiet och deltog i skapandet av Vietnam-kommittéerna (C.V.N.).

*U.J.C.M.L.* el. *M.L.* – Union des Jeunesses Communistes Marxiste-Léniniste. ”Pro-kinesisk” gruppering bland studenterna, som grundades i november av personer som var kritiska mot kommunistpartiets ungdomsorganisation. De tog avstånd från ”revisionismen” inom kommunistpartiet och stödde den anti-byråkratiska rörelsen på basnivå inom C.G.T. (den kommunistparti-influerade fackföreningsrörelsen övers. anm.) M.L. arbetade i synnerhet med stöd åt de mest militanta elementen under strejkerna. De gav ut tidningarna ”Tjäna Folket” och ”Det röda Gardet” m. fl. De hade en samlingspunkt inom universitetet: Cercle d’Ulm. De hämtade sin analys från det kinesiska exemplet och från Mao Tse-tungs tänkande.

*V.O.* – Voix Ouvrière. En trotskistisk grupp, som vägrade ansluta sig till den fjärde internationalen.

*C.V.N.* och *C.V.B.* – Comités Vietnam National och Comités Vietnam de Base. Närliggande till *U.J.C.M.L.*, grundades på hösten 1967. Studenter och skolungdom utgjorde huvuddelen av de aktiva inom dessa grupper, såväl i Paris som på landsbygden. Samtliga fem hundra deltagare på deras konferens i mars var studenter. De stöder ovillkorligt FNL och DRV och organiserade ”hårda” demonstrationer, t. ex. den 7 februari på Place Maubert i Paris och kommandoaktionerna på rue de Rennes den 28 april. [Red anm: Informationen är inte korrekt: Det var enbart CVB som dominerades av UJCML – CVN dominerades av JCR]

*22-marsrörelsen* – grupperade från början studenter från diverse vänsterorganisationer på den humanistiska fakulteten i Nanterre. 22 mars syftar på en av rörelsens första aktioner: ockupationen av fakultetets administrationsbyggnad för att protestera mot arresterandet av medlemmar ur C.V.N., som följde på polisförhören efter attentaten mot amerikanska lokaler (”American Express” i synnerhet). Under hela maj månad var Daniel Cohn-Bendit 22-marsrörelsens mest framträdande talesman.

#### OBSERVERA:

1 Alla dessa gruppers ideologi och arbetssätt framgår mycket klart i ”EN AKTIVIST FRÅN 22-MARSRÖRELSEN BERÄTTAR”

2 Alla dessa grupper förbjöds i början av juni månad, genom att regeringen tillämpade en lag från den 10 januari 1936. (Lagen skapades på sin tid som skydd mot fascistorienterade grupper.)

3 Att den högerextremistiska organisationen ”Occident” (ung. Västerland, övers. anm.) är även den en ”smågrupp”, men den har inte förbjudits. Det är mellan Occident och vänstergupper, som de hårdaste sammanstötningarna kom till Quartier Latin och dessa sammanstötningar tjänade som förevändning för stängningen av Sorbonne.

Occident grundades 1964 av M. Pierre Sidos, en före detta ledare inom ”Jeune Nation” (Ung nation, övers. anm.). Från början samlade Occident inte mer än något hundratal studenter och skolungdomar. Men majrevolten betydde att den växte och fick flera tusen medlemmar.

Denna grupps politiska doktrin kan uttryckas i deras slogan: ”Döda alla kommunister” (citerat efter general Suharto under massakern på kommunister i Indonesien). Occident använder andra slagord, som: ”Vi tänker inte tolerera att en handfull guerillatyper förhärskar viet-congs tortyrager.”

Med dessa slogans gick Occident åren 1967-68 ofta till anfall med järnstänger mot försäljare av den i Hanoi utgivna ”Vietnam Courrier”. De saboterade UNEF’s möten, gjorde bombattentat hos progressiva grupper eller bokhandlare och i biografer, där man spelade filmer som ”Långt från Vietnam” eller ”17:e breddgraden”.<sup>1</sup>

1 Övriga viktiga i boken förekommande förkortningar är: C.A.L. Comité d’Action Lycéen, C.F.D.T. Confédération Française du Travail, C.G.T. Confédération Générale du Travail, C.R.A.C. Comité Révolutionnaire d’Agitation Culturelle, C.R.S. Compagnies Républicaines de Sécurité, F.E.N. Fédération de l’Education Nationale, F.G.E.L. Fédération des Groupes d’Etudes de Lettres, F.G.D.S. Fédération de la Gauche démocrate Socialiste, O.R.T.F. Office de la Radio et Télévision Française, P.C.F. Parti Communiste Français P.S.U. Parti Socialiste Unifié, R.A.T.P. Régie Autonome des Transports Parisien, R.T.L. Radio-Télé-Luxembourg, S.M.I.G. Salaire Minimum Industriel Garanti, S.N.E.-SUP Syndicat National de l’Enseignement Supérieur, S.N.C.F. Société Nationale des chemins de fer, U.E.C. Union des Etudiants Communistes, U.N.E.F. Union Nationale des Etudiants Français, U.N.R. Union Nationale Républicaine.

## En aktivist från 22-marsrörelsen berättar

För att i grund förstå (det sista och viktigaste av dessa Dokument från Nanterre) vad 22-marsrörelsen är, vilken roll den spelade före och under maj 1968, vilka dess tendenser, dess anda och dess språk är, skall vi nu ge ordet till en av dess medlemmar. Han vill vara anonym, är 22 år, tidigare aktiv inom Jeunesses communistes orthodoxes, (U.E.C.), innan han övergav dem för att ansluta sig till rörelsen och han arbetar på en avslutande uppsats i grenen Franska och Filosofi.

Med hjälp av hans berättelse dyker vi in i virrvarret av smågrupper i Nanterre, det politiska tomrum som gör det möjligt för en helt ny rörelse att skapas där. Vi får höra om allt det som föregick majhändelserna och som gjorde att ingen medveten student blev överraskad av explosionen. Vi får närvara vid några enastående ögonblick under barrikadnätterna och Flinhändelserna. Det är första gången som 22-marsrörelsen uttrycker sig på ett så utförligt och noggrant sätt.

– Låt oss börja med en beskrivning av atmosfären i Nanterre så som du upplevde den.

– Det finns två faser i Nanterreperioden. Först den som föregick den 22 mars, sedan den som omfattar ockupationen av den administrativa byggnaden, den 22 mars och tiden som följer fram till den 3 maj. Fas 1: Nanterre, omgivningen. På ett gammalt övningsfält har man byggt ett universitet utan hänsyn till sunt förnuft, arkitekterna har verkligen inte gjort sig stor möda, stadsplanerarna har tydligen inte medverkat och det hela ger ett trist, administrativt intryck. Det är långt in till staden, man kan inte gå till fots. Den första bebyggelse man träffar på är tre sovstäder. Mycket stora sovstäder, den ena har 10 000 invånare. Därifrån tar det en halvtimme att gå in till staden. Om studenterna stannar och läser vid universitetsfilialen i Nanterre är de hänvisade till att helt och hållet leva inom universitetsområdet, annars får de flytta tillbaka till Paris. Korridorerna, ni känner till dem, de är berömda nu, historiska. Det är betongväggar, tre meter höga och tjugo meter långa, utan någonting alls, det har inte ens den levande effekt som betongen ibland har, det är bara tomt. Det får mig att tänka på en tavla av van Gogh, ni vet: fångarna som marscherar på gården.

I höstas när terminen började var det kaos, som vanligt, bara ännu värre på grund av att det fattades assistenter etc. Detta utlöste i november en "vild" strejk som varade elva dagar och som fick nästan alla studenter i Nanterre att engagera sig i dessa problem. U.N.E.F. deltar nästan inte alls, dess roll är mycket begränsad. Det förblir en vild strejk, dvs. den har inte beslutats, organiserats eller inriktats mot några bestämda målsättningar av studentorganisationen. En annan faktor som kom att spela en viktig roll i Nanterres studentliv är studentstaden, bostadsområdet alltså. Det hade redan tidigare gjorts försök att bryta ordningsbestämmelsernas järngrepp. Den här gången händer något mycket viktigt, trots att de medverkande hade låg politisk medvetenhet: ockupation av flickornas byggnad i studentstaden, dvs. avskaffandet de facto av ordningsreglementet, och ockupanterna var fast beslutna att hålla ut även om polisen skulle ingripa. Man har talat mycket om det här i pressen, jag behöver inte ta upp det på nytt. Man bör understryka att de som deltog inte var politiskt aktiva, det fanns endast några få som kunde räknas på ena handens fingrar, några från U.E.C. och J.C.R., men deras insats var mycket begränsad. De personer som kom att ge liv åt aktionen i studentstaden var sådana vars politiska medvetande utvecklades i takt med händelserna.

– Kan man utan ironi säga att alltsammans började i flickornas sovkorridor?

– Varför inte. Eftersom vi här har att göra med ett kännbart förtryck. Nämligen den undertryckta sexualiteten, och det tillstånd som detta skapar hos studenterna och studentskorna som bor där, så mycket mera som detta upplevs i en neurotisk atmosfär: Att vara student i Nanterre, det betyder att leva 24 timmar av 24 på samma "campus". Det är detta som har framkallat en starkare explosion än den som förekom för några år sedan i Nice, i Antony, etc., men där var också problemen annorlunda. För i Antony hade man en direkt tunnelbaneförbindelse med Quartier Latin medan man hos oss endast kunde komma till Saint-Lazare, vilket inte är samma sak. Studenterna i Antony levde faktiskt i Paris, de kunde ha viktiga politiska aktiviteter i Paris och de åkte hem till Antony på kvällen.

Det viktigaste under denna period är emellertid den latent kris som pågått flera år inom de humanistiska vetenskaperna, och som nu börjar komma till synes. Ända tills nu var universitetet liberalt: bourgeoisien behövde en elit, och man behövde inte så mycket folk till att förvalta samhället. På grund av de produktiva krafternas utveckling samt den växande monopoliseringen, dvs. på grund av att det antal människor som innehar Kapitalet och därigenom Makten minskar, tvingas man idag öka antalet anställda. Detta medför att man byter samhällsklass: från att tidigare ha tillhört den lägre eller högre bourgeoisien blir man nu en anställd. Detta är den första faktorn. Den andra är: den utbildning man nu ger är totalt annorlunda eftersom man inte längre vill ha "mandariner" – man försöker inte längre forma nattklubbsintellektuella av typ Sartre – utan man vill ha en människotyp som skall fylla en viss bestämd funktion i produktionssystemet. Detta problem gäller såväl för lärarna, som är ganska specialiserade, som för assistenterna. Jag tycker att historien med anti-assistenterna (cadres contestataires) som skulle installeras vid Sorbonne tillräckligt avslöjar ensidigheten i deras utbildning, vetande och ambitioner. Resultatet blev många misslyckade tentamina och ett allmänt intryck av att denna undervisning var totalt godtycklig. Undervisningens ideologiska funktion erkändes aldrig och för det mesta upplevde man både misslyckandena och själva undervisningen såsom meningslösa. Om man läser annonserna för platsökande i "Le Monde" får man belägg för att sociologer inte får några jobb. Eller om de får något, så består det av att vara något slags personalchef (super-délégué du personnel), som reglerar samhällets inre konflikter, som rationaliserar produktionssystemet, personalen etc. Man insåg ganska snabbt att det fanns en motsättning mellan den pseudoliberal undervisningen som gjorde anspråk på att vara allomfattande och den verklighet som låg bakom: ett begränsat,

specialiserat jobb som, enligt vad en liten minoritet insåg, definitivt motarbetade proletariatets intressen.

– Varför blev man medveten om detta just i år?

– Därför att dessa problem redan varit aktuella under någon tid.

– Var ungdomarna i Nanterre intelligentare i år?

– Det tror jag inte. Vi får inte glömma att Fouchetreformen varit i bruk flera år. Man håller ju faktiskt på att skapa en struktur som vill producera två typer av individer. Althusser skilde mellan supereliten och de anställda tjänstemännen. Man tillämpar detta, folk känner det och det hela konkretiseras mer och mer. En annan betydande faktor i Nanterre: många av lärarna i sociologi – minst hälften – tillämpade den amerikanska sociologin. Det vill säga en sociologi som helt anpassar sig till det jag nyss sagt, man kan säga att den dominerar hela denna ideologi och avslöjar slutligen det amerikanska systemets totala misslyckande.

Vietnam spelar dessutom en viktig roll såtillvida att "the American way of life" och även den amerikanska sociologin slås i stycken. Jenkarna kan inte uträtta ett dyft mot vietnameserna som sticker upp ur sina hål med sina små kinesiska kulsprutor och spränger hela den amerikanska drömmen i luften. Denna nedvärderande aspekt på det amerikanska samhället, på själva den ideologi man spred ut har på många studenter haft effekten av ett ras som dragit med sig en mängd andra saker. Glöm inte att händelserna i Nanterre inte inträffar förrän efter Tetoffensiven. Jenkarna fick ju massor av stryk. Vi hade en vild strejk i november, vi hade aktionen i studentstaden, men 22-marshändelserna inträffade inte förrän efter Tetfesten i Sydvietnam.

– Och detta är enligt dig ingen tillfällighet?

– Det tror jag inte. Vi gick kanske litet snabbt över till 22- mars, men 22 mars, ockupationen av en administrationsbyggnad, är ju faktiskt ett svar på att polisen arresterat två anti-imperialistiska aktivister. Dessa tillhörde Comité Vietnam National. Efter en massaktion utanför "American Express" blev 6 personer arresterade i Paris och kvarhållna 48 timmar. En av de arresterade aktivisterna var från J.C.R. i Nanterre, och som svar på dessa arresteringar togs initiativet till att ockupera den administrativa byggnaden mitt i natten av J.C.R., anarkisterna och övriga som befann sig där.

Jag skulle vilja ta upp en annan, mycket speciell omständighet: U.N.E.F. spelar en viss roll i Nanterre, men en negativ roll. Vid Sorbonne har U.N.E.F. en mycket stark facklig tradition bakom sig. Man är tvungen att gå genom studiegrupperna. Man kan inte från den ena dagen till den andra få fram en kampduglig struktur. Nanterre är en ny fakultet och man hade inte intresserat sig så mycket för att bygga upp en sektion av U.N.E.F. i Nanterre. Den bildades efter ett år men eftersom den befann sig på en terräng som den var tvungen att erövra, så har den inte kunnat agera. Ingen av de paroller som U.N.E.F. har lanserat, har fått något gensvar. U.N.E.F. använde sig av traditionella aktionsformer som, och detta är viktigt, 22-marsrörelsen skulle komma att bryta med. U.N.E.F., det var hela tiden namnlistor för att protestera mot Fouchetplanen, demonstrationer i Parisregionen, bandade föreläsningar etc. Endast två grupper har intresserat sig för U.N.E.F., Fédération des Etudiants Révolutionnaires och J.C.R. som ända till 22 mars stod för verksamheten i Association Fédérative des Etudiants de Nanterre. Inga andra studenter har velat jobba inom U.N.E.F. som är mycket korporativistiskt. En annan aspekt som är värd att notera bland de element som spelar in, är de politiska gruppernas utseende. J.C.R. är mycket liten, kanske 30 aktivister, F.E.R. samma sak, kanske ännu mindre. Alltså smågrupper som inte märks. De har alltså samma problem som U.N.E.F. Vid ett helt nytt universitet befinner sig helt plötsligt tusentals studenter och man måste arbeta in sig. Vid Sorbonne hade J.C.R. en tradition. När Sorbonne ockuperades kunde J.C.R. arbeta

på hemmaplan, åtminstone delvis. Så inte alls i Nanterre, där måste man erövra medlemmar. Varken J.C.R., F.E.R eller ens marxist-leninisterna har någon framgång. Ingen är intresserad av att ordna protestmöten för Vietnam eller att delta i cirklar ...

– Varför är det så svårt att få folk intresserade? Beror det på mentaliteten hos studenterna i Nanterre?

– Det är sant att det finns en viss mentalitet som skapas av sammanhanget, själva universitetet, väggarna och alltihop. O.K. Men det beror också på att man för första gången konfronterades med problemet att skapa en helt ny bas för organisationen, och att skapa aktivister på platsen. Sedan två år arbetar 4 eller 5 stycken från J.C.R. för att få fram aktivister på platsen, och de stöter hela tiden på en mur. Varför? Därför att de har en daglig, militant praktik som inte alls är effektiv. Vad har J.C.R. uppnått i Nanterre efter två år? Ingenting. De kommer säkert inte att bli glada när de upptäcker det, men de har en traditionell partiaktivitet. Det är en particell, alltså. Och vad gör man i en sådan? Man klistrar affischer, på natten i allmänhet, man ordnar möten där man diskuterar ett speciellt politiskt problem som bestämts av politbyrå eller av sektionsbyrå. T.ex.: valen, i kväll ska vi diskutera valen. Det är sant, inom J.C.R. intresserar man sig inte så mycket för sådant, utan mest för att bilda revolutionära partier. Nåväl: vi diskuterar detta. Man måste förbereda ett möte, etc., dela ut flygblad. Om Tet går till attack i Vietnam måste man göra flygblad om detta, sälja J.C.R.:s tidning "Avant-garde Jeunesse" (det är som att sälja "L'Humanité"). I fråga om kampform och effektivitet är J.C.R. lika med noll. J.C.R.:s och andra smågruppers politiska språk uppfattas inte som ett sådant och i varje fall förstås det inte av majoriteten av studenterna i Nanterre, vilka inte har någon politisk aktivitet bakom sig och som inte heller är integrerade i U.N.E.F. Inom U.N.E.F., i varje fall vid Sorbonne, utvecklades snabbt ett språk som tack vare den föregående fackliga kampen hade ett visst politiskt innehåll, vare sig det gällde att protestera mot Fouchetplanen eller att kräva studiemedel. Detta språk har plötsligt blivit verkningslöst.

– Beror detta på gymnasiestudierna? Är det en social fråga?

– Tag en A.G. på landsorten, i Aix-en-Provence t. ex. Där fungerar U.N.E.F. sedan länge. Du kommer till Universitetet, tycker att gaullisterna är idioter; då skaffar du dig ett U.N.E.F.kort, går till A.G... Och du tycker att folk är intelligentare där. Kort sagt: vi har då och då haft gemensam kamp som har uppnått vissa konkreta resultat. T. ex., A.G. i Lyon har en egen restaurang och en mängd viktiga service-anordningar, där hålls även intressanta politiska debatter. Detta berikar ju U.N.E.F. på det intellektuella planet. I Nanterre finns inget sådant. Dvs. i Nanterre existerar inte dessa länkstrukturer där smågrupperna kan "fiska" medlemmar. U.N.E.F. är död där, existerar inte längre. Även om studenterna i Nanterre skulle vilja agera politiskt, protestera mot gaullismen, så har de inte längre tillgång till några demonstrationer i Paris. Där försiggår inte längre demonstrationer av det slaget, endast sådana som är organiserade av C.V.N. eller C.V.B. Därav kommer dessa organisationers viktiga roll. Varför går studenterna till C.V.B., jo därför att man där upplever en viss effektivitet, och de går till C.V.N. av samma skäl. Den drivande kraften inom C.V.B. är pro-kineserna, marxist-leninisterna. C.V.B. kommer att utveckla en helt ny kampform i Nanterre, liksom man gjort på alla andra ställen.

– Det vill säga?

– En kampstil som innebär en nästan bolsjevikisk disciplin, med aktivister som offrar hela sin tid och som accepterar att ägna hela sin tillvaro till att kämpa för vietnamesernas sak, etc. C.V.B.:s kampform skiljer sig väsentligt från C.V.N.:s, som man i korthet kan karakterisera så: det är en opinionsbildande aktivitet, man försöker övertyga den stora massan, pressen etc. om det rättvisa i vietnamesernas kamp. Detta innebär att man trycker affischer, av typ bioaffischer, man ordnar möten dit "kändisar" från J.C.R. eller andra organisationer kommer

för att tala om Vietnam, folk som har varit i Vietnam kommer och berättar vad de har sett, man säljer "Courrier du Vietnam". C.V.B. är helt annorlunda, där krävs initiativ i handling trots den benhårda disciplinen. Grundlinjerna för propagandaverksamheten bestäms på kongressen och sedan arbetar man enligt dessa linjer under tre månader. När Tetoffensiven kom, reagerade de mycket snabbt. Det behövdes ingen kongress, alla fattade vad Tet-offensiven betydde. Den genomgående linjen, som spikades i början av 1968, var emellertid att orientera propagandan så, att man identifierade vietnamesernas kamp med fransmännens motståndskamp under kriget. Enligt detta mönster har C.V.B. byggt upp sin verksamhet. Det är viktigt. Man offrar sin tid, och även sina pengar för C.V.B.:s politiska verksamhet. Något som jag anser vara avgörande för allt det som hände senare, barrikaderna etc., är demonstrationen den 19 februari som C.V.B. anordnade i Paris. Enad Front för Stöd åt Sydvietnam gjorde, som ni säkert minns, en demonstration i vilken Tixier-Vignancour deltog. C.V.B. beslöt att hindra detta möte till varje pris. Detta innebar mobilisering av militär typ. Det innebar att man kom med hjälmar och knölpåkar och att man var beredd på sammanstötningar med fascisterna och med polisen. C.V.B. hade förberett allt detta. Vid en given tidpunkt i det franska politiska livet stod det alltså klart att man var tvungen att slåss för att försvara och upprätthålla respekten för vissa idéer. Varje medlem i C.V.B. har till uppgift att mobilisera befolkningen i ett kvarter, och under den andra perioden, från den 19 februari till låt oss säga 22 mars, även företagen i detta kvarter. Den 19 februari blev man alltså klar över, att för att försvara och föra fram vissa idéer, måste man vara beredd att ta risker och att få massor av stryk, helt enkelt sätta sitt liv på spel eftersom fascisterna inte slåss med bara händerna; dessutom måste man räkna med polisen. Det förekom också häftiga sammanstötningar i Saint-Germain-des-Prés, där man kämpade man mot man och tryckte på våldsamt mot poliskedjorna. Något vi aldrig får glömma är att C.V.B. har fört kamp mot fascismen – det är tradition bland studenterna men C.V.B.-arna har fört denna kamp kraftfullare än andra eftersom den för dem var integrerad i teorin. Och episoden vid Rue de Rennes, då de förstörde den utställning som Enad Front för Stöd åt Sydvietnam hade ordnat, ingår i strategin för kamp mot fascismen. Fascism – huvudfiende. Något som liknar Sovjetunionens politik under mellankrigstiden och i synnerhet Partiets linje fram till Pakten. Kampen mot fascismen gick före klasskampen. Det har alltid varit ett genomgående inslag i praktiken och man har alltid haft sammanstötningar med fascistiska kommandos. En student har inte alltid en bil, men många har scooters eller små motorcyklar och därför har man också hjälmar. Erfarenheten visade att dessa hjälmar var mycket effektiva vid sammanstötningar med polisen, bättre än dem som byggnadsarbetarna använder. Allt flera köpte motorhjälmarna och man blev mer och mer inställd på strid. Det hela började i december. C.V.B. beslöt att i största hemlighet attackera sydvietnamesiska ambassaden. Man slogs våldsamt med polisen under två eller tre timmar, trots att man redan hade nått ambassaden där FNL-flaggan vajade. Den 19 februari slåss man på nytt med nynazisterna. Vi har alltså den anti-imperialistiska rörelsen med sina jättesnabba aktioner, ta t. ex. den vid peruanska ambassaden, som varade 5 minuter: tillräckligt för att slå sönder några rutor, hålla ett kort tal, dela ut flygblad och sticka innan polisen kommer. Eller när man demonstrerade för Hugo Blanco. Det var inte så mycket folk, kanske 300 aktivister, men det hela klaffade mycket väl, alla var där prick kl. 7. 7,07 var allt över. Därefter har vi två aktioner varav den ena ledde till att 22-marsrörelsen skapades. Femhundra aktivister passerar framför "American Express", slår sönder alla rutor och kastar målarfärg, sedan sticker de. En aktivist arresterades under denna operation och fem andra hemma hos sig. Detta är i korthet studenternas verksamhet.

När det gäller arbetarnas aktivitet så har de föredömliga strider som ägt rum i Redon, Mulhouse, Rhodiéceta och Caen spelat en avgörande roll. Vid alla dessa tillfällen har studenter deltagit antingen från M.L., J.C.R. eller andra. Om man ser händelserna retrospektivt märker man att det är med små specialgrejor som man bygger upp en kampstil. I

Redon var det studenterna från Rennes som kom. I Caen deltog studenterna på platsen men där fanns också parisstudenter som hade rest ner. I Caen förekom det gatustrider som i Paris, mycket hårda strider och fackfolket kunde själva dra sina slutsatser. C.F.D.T.'s representant i Caen sade: "Vi har erhållit mycket mera efter 10 timmars kamp på gatan än ' efter 10 månader vid förhandlingsbordet ..." Och den propaganda som M.L. och J.C.R. sedan drev bland studenterna i Nanterre, men också i Paris och i hela Frankrike, var att popularisera, enligt det marxist-leninistiska uttrycket, arbetarnas kamp i Redon, Le Mans, Caen, Mulhouse, Rhodiacéta. Redan före den 22 mars stod det klart att om man går till direkt aktion, och inte viker en tum från det utsatta målet, när man har ställt upp sådana krav som i Redon, i Caen etc., ja, då lyckas man. Jag påstår inte att det finns 150 stycken i Nanterre som är medvetna om detta, men det finns där hos ett tiotal, hos tusentals i Paris, i Frankrike. Antingen de nu är studenter, lärare eller något annat. *Det låg i luften*. I dessa människors medvetande stod det alltså klart att en våldsam aktion, tio timmars strid på gatan, kunde ge det som man hade fått lov att be om under flera månader, kanske t. o. m. år, om man nu alls fick det. Studenterna hade upplevt detta, de hade sett exemplet med U.N.E.F., som i åratal hade kämpat mot Fouchetplanen utan att ens lyckas rispa den i kanten. Under sex månader, från oktober till mars, konkretiserades denna kampform, som dels anknyter till det som pågår i Vietnam, till den anti-imperialistiska aktiviteten, dels är rentabel, effektiv. Och detta är enligt min mening helt avgörande. Det är här som 22 mars kommer in.

– Hur gick det till den 22 mars?

– Det var 40 studenter, de samlades i studierummet. Först en viktig sak som måste nämnas: Nanterre var i rörelse. Folk ville göra något men de visste inte riktigt vad. Dany (Cohn-Bendit), Dutheil och två andra gav ut en liten text: "Varför sociologerna?" Det förekom initiativ av det här slaget, Castro försökte lansera en grej om "la créativité" (förmågan att skapa), men allt svävade fortfarande i luften.

– Det förekom också att man avbröt lektionen och tog ordet från lärarna?

– Ja, just det. Det är en viktig sak som pågår under februari och mars månad. Under hela denna period händer det att vissa personer reser sig upp och säger: "Nej, detta är fel. Jag anser absolut inte att det är så som ni säger." De avbryter lektionen och säger att det är fullkomligt idiotiskt. Detta hände i historia.

– Det här var alltså "skandalen"?

– Det var skandalen, men det var ingenting som fick någon vidare politisk betydelse och inte heller någon större uppslutning. Men det förekom. Dvs. att dessa avbrott under historie- och sociologilektionerna gjordes av helt opolitiska personer, som ofta bara var 19 till 20 år. Det är ingen skandal men det rubbar auktoritetens ställning litet grann. J.C.R. tog initiativet till en politisk studiecirkel. Denna cirkel kom att fungera som ansatsbräda för 22 mars. En första debatt äger rum. Den andra var den berömda Gorz-Schwartz som ägde rum i Nanterre, men 22 mars existerade då. Redan vid den första debatten deltog alla de, Dany t. ex., som man återfinner senare. Vi får inte glömma att det fanns en grupp anarkister i Nanterre. Om de inte hade funnits skulle situationen ha mognat, men deras närvaro den 22 mars var av avgörande betydelse för det som hände senare. Anarkisterna finns där, de har sina små demonstrationer. En dag kom de ut från ett möte, anarkister och andra som bara följde med – och de hade ett kors. Jag tror att det var Dany som bar det, och de skanderade "Che Chesus Christ ... Che Chesus Christ". De hittade på många sådana saker, saker som är "chockerande" inom citationstecken. För att återgå till 22 mars som ju är det viktiga; de beslutar att ockupera den administrativa byggnaden. Utan vidare. Det är inte särskilt komplicerat, ganska lätt. De var ungefär 150 stycken som ockuperade byggnaden. Där fanns anarkistgruppen, J.C.R., folk från C.V.B. men inte från marxist-leninisterna. Sedan frågar man sig: "Nu har vi ockuperat det

här; vad skall vi göra nu?” I det här läget fanns ju faktiskt S.D.S. i bakgrunden, erfarenheterna från Berlin, och man sade: ”Vi skall bilda kommittéer som skall diskutera fyra problem som för oss är särskilt viktiga. Nämligen: Studenternas kamp och arbetarnas kamp ... Arbetarkamp och studentkamp i Östländerna”, man märker här att J.C.R. hade ett finger med i spelet. Det fanns också något om ”Kritik mot Universitetet och kritiskt Universitet”, och dessutom en grupp om anti-imperialismen. Dessa grupper arbetade under natten och 142 personer röstade fram en text: ifrågasättande av Universitetet såsom klassuniversitet etc., som producerar vakthundar åt samhället, anställda i Utsugningens tjänst, den kapitalistiska utsugningens tekniker och tjänstemän etc. Vikten av detta är uppenbar: detta är människor som, om de diskuterade Marx, skulle råka i luven på varandra efter fem minuter och de skulle säga: ”Du är en idiot, en kontrarevolutionär, du har inte fattat någonting av Marx eller Lenin.” Men när det gäller en konkret uppgift kommer de överens, och de utvecklar en praktik. Om man vill vara effektiv får man inte kompromissa. Dvs. att om man vill protestera mot att en kamrat blivit arresterad, kan man naturligtvis demonstrera på gatan, men det är inte särskilt effektivt. Genom att ockupera en byggnad gör man något som är absolut förbjudet, något som slår, särskilt som administrations’ huset är själva sätet för förtrycket vid universitetet, och för det institutionella förtrycket. Ovanför dörren står det: ”Ingång reserverad för kontorspersonal och lärare.” Elever äger inte tillträde. Det ligger något helt nytt i detta, som anknyter till Latinamerika. Där finns folk som är med i guerillan och så finns det andra som diskuterar och skrävar med sitt kunnande. Om man har en antiimperialistisk aktion på gång då måste man bestämma sig. Antingen gör man det eller också gör man det inte. ”Om du är revolutionär så gör du det. Eller också gör du det inte och då är du inte revolutionär, revolutionens öde avgörs av ditt beslut, vad du tänker om Marx spelar ingen roll.”

22-marsrörelsen har hela tiden fungerat på detta sätt. Varje gång påtog vi oss mycket precisa uppgifter som vi tyckte var viktiga för klasskampen i Frankrike, och försökte uppfylla dem så gott vi kunde.

– Nu inträffar det som dekanerna kallade terrorism i Nanterre ... man skrev slagord på väggarna...

– Det hade man gjort redan tidigare, det bara fortsätter i större skala. Det som är viktigt, är att man efter detta möte, denna ockupation, bestämmer sig för att samlas igen för att fortsätta arbeta på programmet. Man beslutar om ett möte i Nanterre, där våra fyra kommittéer skall arbeta. Grappin förbjuder detta och han stänger omedelbart fakulteten. Sedan öppnas den men då hade man redan haft mötet på gräsmattan. Andra gången fick Grappin ge sig och man höll möten i varenda sal. C-byggnaden omgjordes till högkvarter för 22-marsstrider. Om man behöver en sal för ett möte så tar man den! Vad hade man gjort? Man hade installerat en politisk oppositionsmakt, från politisk opposition mot kurserna till ifrågasättande av institutionen som helhet. Det rörde sig alltså om en permanent politisk oppositionsmakt som riktade sig såväl mot de beslut dekanen kunde fatta som mot regeringens politik på alla plan. M.L. kom manstarkt för att delta i dessa diskussioner. Man valde aktivister i Paris för att komma och jobba i Nanterre. 22-marsrörelsens stormöten i Nanterre var av typ ”forum”, 1 000 till 1 500 studenter i en stor aula som diskuterade allt möjligt. T. ex.: journalisterna kom in och frågade: ”Accepterar ni att vi sitter här?” Då ingrep tio killar och sade: ”Nej, ni får sticka eller också betala.” Journalisterna fick betala, ”Paris Match” etc., för att ha rätt att vara där. Det där med pressen är viktigt. Jag kommer ihåg att U.N.E.F. var mycket försiktiga med tidningsfolk. Jag vill inte påstå att man krusade, men man var noga med att de lyssnade till allt som sades.

I Nanterre visste vi att de var heltända på allt vi gjorde, och vi spelade ut detta! Det är uppenbart att man har en etisk attityd när man säger: ”Vi säljer oss inte! Vi kompromissar inte. Om vi låter dem skriva om oss i pressen så är det för att vi behöver pengar till vår

rörelse.” Det är viktigt för den individuella attityden att inte ge vika i dessa frågor. Man måste skapa nya situationer. Man håller fast vid att de fyra kommittéerna skall hålla sina möten till varje pris. Om fakulteten stänger sitter man på gräset. Och faktum är att en ny situation skapades. Detta betyder att lärarna ställdes inför ett fullbordat faktum, antingen var de med oss eller mot oss. Varje gång skapades alltså en ny situation som drog med sig en motåtgärd från Universitetsinstitutionens sida. Fakulteten stängde, eller en byggnad avstängdes eller föreläsningar drogs in etc. Vilket i sin tur medförde åtgärder från lärarna, som strejkade etc. etc. Därefter hände det som alla känner till, Nanterre slog igen helt, sedan Sorbonne. Det är helt följdriktigt. Man sätter fingret på en fundamental motsägelse mellan Universitetet som Institution och Staten, Ekonomin rättare sagt. Ekonomin befinner sig i en period av rationaliseringsraseri. Fouchetplanen gör så att Universitetet kan hinna ifatt, den binder Universitetet vid Ekonomin. Och sedan kommer en samling typer och kullkastar alltihop. Arga bråkmakare som sätter fingret på en motsägelse i systemet.

Efteråt verkade det hela otroligt för man sa: ”Tolv personer byggde majbarrikaderna”, vilket på sätt och vis är sant.

– Hade ni förutsett att det skulle gå så långt?

– Vad menar ni med det? Att det skulle gå så långt som till barrikader? Jag vet inte, men efter demonstrationerna som C.V.B. hade haft i Paris och med de mycket hårda och våldsamma strider arbetarna förde runt om i landet så verkade det ju uppenbart att en konfrontation av det här slaget med Staten skulle äga rum, även om man inte kunde förutse att det skulle bli 6 veckors öppen, våldsam kamp mot Staten och mot en veritabel polisarmé. De som t. ex. sade, att Roche gjorde en överilad handling, när han stängde Sorbonne, hade fel. Regeringen reagerade klassmässigt, helt och hållet normalt, helt logiskt, dvs., man försvarade systemet som var i fara.

– Den förevändning som Roche tog till var sammanstötningen med Occident och de andra...

– Den fanns redan i Nanterre! Vi skulle genomföra en antiimperialistisk dag den 2 och 3 maj. Occident hade inte kunnat smälta det som hände söndagen innan, då man slog sönder rutorna på deras utställning vid rue de Rennes och vi fick veta att de tänkte komma och inta Nanterre. Vi bestämde oss för att genomföra vår aktion ändå och att belägra universitetet. Enligt de informationer vi hade skulle det komma 500 fascister utifrån som förstärkning. Om ni känner till Nanterre så vet ni att det inte är lätt att försvara. Killarna jobbade i 3 dagar, ritade kartor och utforskade var det fanns blottor, var man måste sätta in vaktposter, krypskyttar, folk på taken, försedda med stenar och påkar. Detta ordnades inte bara av 22-mars utan även av M.L.

– På elva tusen studenter fanns det väl många som sov ...

– ... som sov men som inte klagade. Det var ytterst få som klagade. Nåväl, man belägrade fakulteten. Detta är mycket viktigt eftersom killarna lärde sig att organisera självförsvar för att hålla en byggnad och att stå fast vid en målsättning.

Det blev ingen strid. Först och främst därför att vi hade en politisk schism med M.L. – alla marxist-leninister som kommit från Paris for tillbaka – de lämnade oss torsdag kväll, dagen innan fascisterna skulle komma. I detta läge beslutar Grappin stänga Nanterre.

Dagen efter gick vi för att protestera mot stängningen, och dessutom hade en del elever anmälts för Disciplinrådet. Vi gick alltså till mötet på Sorbonne.

– Ni sade att M.L.-arna hade lämnat er. Det kan hända igen...

– Inte nu längre. Vi har bestått provet. I början betecknade marxist-leninisterna rörelsen som småborgerlig, och det var sant, om man tänker på hur 22-marsfolket jobbade. De kom dit,

stannade två timmar, sedan gick de och "muddrade" (draguer) och tillbringade kvällen på Drugstore eller i Auteuil och satt i sina hörn och söp, och sen kom de tillbaka på förmiddagen. Ur denna synpunkt hade M.L. rätt, för deras arbetsstil var annorlunda. Det är ingen tillfällighet att det är killarna med de högsta universitetsdiplomen som går till fabrikerna. Man kan diskutera detta, men jag tycker att det där har ändrats.

Alltså, studenterna ville i allmänhet inte jobba bland arbetarna i trakten, medan däremot M.L. har jobbat med detta speciella problem. De delar ut flygblad; tjäna folket, alltså! De har tillfört stilen något nytt: att gå dit varje dag, varje morgon kl. 5 etc.

Och anarkistgruppen hur formades den? 95 % av anarkisterna är "folklo", det är samma sak som partiet men i anarki. Det är den svarta flaggan. De skall alltid ha den svarta flaggan, överallt. Förutom att sprida sina broschyrer gör de ingenting. Vissa grupper är effektivare än andra, den i Nanterre tänkte mera sammanhängande. Där fanns utmärkta aktivister, bland dem Dany. Deras roll är historisk och majhändelserna visar det.

Alla revolutionärers stora problem under perioden som föregick maj månad, var problem med leninismen. Hur man skall organisera arbetarpartiet eller kommunistpartiet, alltså instrumentet för maktövertagandet. Och man resonerade hela tiden om partiets konstruktion – J.C.R. resonerade så – "Hur skall partiet vara beskaffat för att det skall kunna ta makten, dvs. regeringen, staten, etc." Marxist-leninisterna hade ett annorlunda synsätt, rikare och mera produktivt. De sa: "Man får inte ställa problemet med partiet på det viset. Det behövs ett parti av leninistisk typ, men man måste vänta tills det blir strid runt om i Frankrike. Och när problemet med samordningen uppstår, då kan man ställa upp problemet med det revolutionära partiet som skall samordna striderna och ta makten." Inom studentrörelsen har man länge kritiserat leninismen. Vad beträffar själva maktövertagandet var leninismen helt betingad av de ryska förhållandena åren före och efter revolutionen. I Berlin studerar man Rosa Luxemburg; något som stimulerar kritiken mot leninismen är den latinamerikanska guerillan. Samma sak för Vietnam, även om det är svårare att klargöra; de har vad jag vet inte skapat något kommunistparti i Syd-Vietnam. De har en front för nationell frigörelse där kommunister ingår, och detta är en annorlunda situation. På grund av sin ställning har anarkisterna gjort det möjligt för denna kritik att utvecklas konkret. Dvs. att göra aktioner som riktade sig inte mot kommunistpartiet, utan mot Universitetets Institution, mot Staten. Eftersom de ville ha arbetardemokrati så tillät de också J.C.R. och marxist-leninisterna, med vilka de inte var överens, t. o. m. U.E.C. att uttrycka sig fritt. T. ex.: Om någon vill säga till Dany "Du är en idiot" och om han vill hålla på 10 timmar och tala om varför, så har han rätt till det. Jag överdriver exemplet, men principen var denna. De utgjorde garantin för att detta kunde försiggå. De garanterade också enheten; i och med att man har en sak att uträtta, så har man ett slags kontrakt så länge som aktionen varar. De har också visat att det finns ett problem som de klarar sig utan: organisation. De bekymrar sig inte heller för problemet med att skapa ett revolutionärt parti. De säger: "Man kan redan nu sätta igång revolutionsprocessen. Det räcker med att vilja göra revolution." De utvecklar ett resonemang som består i att säga: "Man kan inte vänta tusen år på att alla objektiva betingelser skall föreligga så att man kan göra revolution. Revolutionen står på dagordningen redan nu. Här och nu, vid universitetet i Nanterre kan man börja revolutionen. Det räcker med viljan." Det räcker med att vilja, vad betyder det? Det betyder: gå i fängelse, bli sårad, dödad. De har något av spansk anda i sig, något av "Leve döden!" De visade det vid barrikaderna – andra visade samma sak – men för dem var det helt naturligt. Slåss på en barrikad och bli slagen av batonger, O.K., sånt händer! Men det är värt mödan. För övrigt, i det individuella vardagslivet har de utvecklat en medveten hållning gentemot konsumtionsföremål, sexualliv, etc. De har medverkat till att definiera en revolutionär etik. 22-marskillarna är numera helt beredda att dö för revolutionen. Även om jag tillhör 22-marsrörelsen så anser jag mig inte vara anarkist. Jag vet inte om det

redan har sagts men den 3 maj var ett viktigt fenomen, då alla smågrupper arresterades. F.E.R.:s styrelse och arbetsutskott, J.C.R.: s styrelse, 22-mars ...

– På gården, inom Sorbonne.

– Just det. Marxist-leninisterna var inte där. De gillar i allmänhet inte sådana ceremonier, liksom det finns folk som inte gillar cocktails. De håller sig undan, så mycket mer som de har problem, eftersom snutarna och fascisterna ständigt letar efter dem. Sammanstötningarna hade redan varit hårda och det hade satts många suturer på många huvuden. Demonstrationen som följde var helt spontan. Kamrater fördes alltså bort av polisen. Ett ögonblicks tvekan och sedan bröt det loss. Gatstenar slängdes mot bussarna och så slogs man. Själv fattade jag först ingenting. Jag hade inte sovit natten innan på grund av ett jobb i Nanterre. Jag kom till Sorbonne kl. 12, mötet pågick lugnt och stilla, jag gick ut mellan 3 och 4. Då såg jag fascisterna med hjälmar och Occidentflaggan med det keltiska korset och de avancerade mot Sorbonne. För första gången såg jag också poliser med sköldar av plexiglas. En avdelning från specialbrigaderna skingrade Occidenttåget, men inte våldsamt, och killarna gjorde inget motstånd. Jag trodde inte att något skulle hända så jag gick hem och lade mig. Min flicka lyssnade på radion medan jag sov och på så vis fick jag veta att snutarna invaderat Sorbonne. Jag rusade iväg och såg att hela Quartier Latin var ett slagfält. Jag fick höra att halva J.C.R., 22-mars och F.E.R. var i fängelse, jag gick till Ulm som var nästan tomt. Katastrof, tänkte jag. Katastrof, eftersom jag reagerade byråkratiskt, jag tänkte: ”Vi har ingen som helst apparat längre. Vad skall hända nu?” Och när jag såg fler och fler snutar strömma till sade jag mig: ”Det går aldrig, vi kommer att bli massakrerade.”

Sedan gick jag boulevard Saint-Michel fram, ända till barrikaden. Där fanns några kamrater från 22-mars, men inte många. Jag gick runt i Kvarteret under en timma och kunde inte fatta någonting. Så småningom gick det upp för mig att det hela var ganska bra. Vi var några stycken från 22-mars som försökte samla folk. Vi tog ett initiativ som är typiskt för 22-mars: Medan killarna fortfarande slogs, föreslog vi dem att samlas efteråt på natten. Detta möte ägde också rum. F.E.R. kom inte men J.C.R., M.L. och 22-mars deltog. Allteftersom killarna släpptes från Beaujon kom de till mötet. Under natten togs två initiativ. Det ena var av M.L.: Försvarskommittéer mot repressalier, men det blev ingen större succé. Det andra var ett gemensamhetsmöte, sammankallat av U.N.E.F. Jag representerade 22-mars. Detta var ett möte i den traditionella stilen. Mycket folk och många som inte tillhörde någon militant rörelse. Redan denna kväll kunde man notera en del saker, som senare kom att klart synas, dvs. killarnas djärvhet, motattacken. De drog sig inte tillbaka i första taget, de attackerade snutarna. Från och med den dagen fanns det killar som använde walkie-talkies för att förvarna varandra när snutarna kom.

– Det var verkligen förvånande att man byggde en barrikad.

– Den 3 maj gjorde de en barrikad som var en meter hög. Den tjänade ingenting till, snuten klev över den. Den hade ett symboliskt värde. Alla uppfattade genast detta symboliska värde, och detta skapade en känsla av samband med arbetarna eftersom de spontant hade använt sig av själva symbolen för arbetarnas motstånd, Pariskommunens symbol, barrikaderna. När arbetarna försvarade sig mot Versaillestrupperna byggde de barrikader. Likaså i Nantes 1953, i Caen, det är deras sätt att göra motstånd. Det är en teknik för självförsvar. När man försvarade Quartier Latin byggde man en symbolisk barrikad. Senare byggde man riktiga barrikader som var tre meter höga.

Allting skedde alltså fullkomligt spontant. Man skulle kunna peka på en sak: Jag tänker på alla de demonstrationer som ägde rum under Algerietkriget. Polisens taktik när de ingrep mot demonstrationer där inga algerier deltog utan bara fransmän var att skingra. De slog med batongerna, men aldrig på samma sätt som nu. Polisens taktik den 3 maj utanför Sorbonne var

att stanna kvar i samma position och slå studenterna på stället, det vill säga att studenterna hade en faktisk rörlighet, de fanns i kvarteret och polisen var orörlig. När man närmade sig polisen slog de, men de försökte aldrig på allvar att skingra demonstrationen. Militärt sett höll de Sorbonne. Det var så striden gick till: Det var ett ställningskrig. Man försöker hålla en position, och barrikaden avgränsar det som är ens eget från det som är motståndarens, den avgränsar den befriade zonen. Faktum är att man befriade en zon, som i Latinamerika eller i Vietnam, man befriar en zon och försvarar den till varje pris. Samma sak med fakulteterna. Killarna förstod det här militära systemet som bygger på territorier. Därav barrikadernas roll. Det fanns en barrikad den 3 maj, som höll stånd mycket länge, den var symbolisk, den befann sig i höjd med Presses Universitaires på boulevard Saint-Michel.

På kvällen när vi kom dit fanns några från S.N.E.-SUP etc. där framför barrikaden och de fattade ingenting. De tänkte helt traditionellt: Killarna kommer att bli massakrerade, dom får absolut inte göra om det där. Vi svarade: "Eftersom ni inte deltar så har ni heller ingen rätt att yttra er. Vår ställning är klar. Vi kallar till demonstration på måndag. Vi tänker slåss nu och har inget intresse av att diskutera med er. Kom på måndag om ni vill diskutera." De började diskutera livligt med varandra. Det är ganska festligt, under mötet på måndagen lämnade vi salen, och M.L. och M.A.U. (Mouvement d'action universitaire) också. U.N.E.F. sökte upp mig och sa: "Vi vet mycket väl att U.N.E.F. är överspelat, att studenternas strider inte längre kanaliseras av oss, men med tanke på en del A.G.E. på landsbygden måste U.N.E.F. fortfarande existera." Det var inte Sauvageot, men han sa det också. Det är intressant att påpeka, att inte de heller förstod vad som hade hänt. Inom 22-mars var vi överrumplade, men killarna hängde ju med, eftersom de hade kämpat. En uppseendeväckande händelse spelade också en viss roll: 22-mars fördes bort i en polisbuss och hälften av killarna lyckades fly under vägen. De sparkade sönder ett fönster och slog poliserna på käften inne i bilen. Det hela liknar mera ett upptåg, men kan vara av betydelse i den mån det verkade förtroendeingivande.

– Den 6 maj var det en lång demonstration och mycket bråk. Den 7 också när man återvände till Quartier Latin från l'Etoile; efter denna stora marsch pågick bråket utan avbrott. Hade ni förstått allting vid denna tidpunkt?

– På lördagen var det klart och på måndagen blev det hela ännu klarare därför att man såg genom mobiliseringen vad det hela betydde. Redan på kvällen den 3 minns jag från mötet att man sa: "Men vilka var det som deltog? – Det är fantastiskt, alla dessa små grupper som i årtal har talat om revolution, dom är i fängelse och allt försiggår utan dem. Det är därför att dom sitter i fängelse som det hände." Därför att dom inte var där för att ge direktiv: "Bilda kedjor här, provocera inte polisen etc."

– Vad kan man tillskriva denna uppfinningsrikedom och denna helt naturliga organisation?

– Jag tycker att detta motsvarar ganska bra schemat från Nanterre. Där hade man haft rätt att göra det man hade lust att göra. Det är folk som inte längre står ut med varken universitet, läroverk eller samhället sådant det är idag. De är människor som helt enkelt inte står ut längre. Och för en gångs skull lät man dem göra det de ville.

– Natten från den 10 till den 11 byggde man också barrikader och alla vittnesmål tyder på att man lät dem göra som de ville. Är det så, fanns det inga direktiv?

– Jag tror att den natten var den viktigaste. Man kommer alltså till Quartier Latin. Vi kom direkt från mötet i Vinhallen och vi var delade. Vi från 22-mars var för att hålla möten i Parisregionen, i arbetarkvarteren; likaså M.L. och J.C.R.; F.E.R. ville upplösa demonstrationen, andra ville ytterligare något annat.

Men det fanns några som man inte hade rådfrågat, nämligen demonstranterna som var där och de ville gå till Kvarteret, vilket betydde återta Sorbonne. En parentes beträffande Sorbonne:

Dessa killar hade inget att göra med Sorbonne i sig utan det var Sorbonne i egenskap av symbol för universitetet, den borgerliga fakulteten framför andra, borgerlighetens klenod alltså. Man återvände alltså till Kvarteret. Jag kommer ihåg att jag befann mig tillsammans med Dany på en bänk i hörnet av boulevard Saint-Michel och boulevard Saint-Germain. Vi hade en megafon och ropade till folk att bryta kedjorna. Alla var fastlåsta, det var fruktansvärt. Vi bröt kedjorna på sidorna och bildade nya på mitten. Ungefär två eller tre tusen snutar fanns på plats, det var som en fästning och vi gick rakt in i den. Hur det nu var kom vi fram, emot Luxembourg. Alla frågade sig: "Vad skall vi göra?" Vi avbröt demonstrationen. 22-mars, S.N.E.-SUP och U.N.E.F. samlades. Några aktivister såg till att det bildades ett litet tomrum där vi kunde diskutera.

"Vad skall vi göra?" Det var uppenbart att de flesta av demonstranterna ville stanna kvar och att de struntade helt i att gå ut i arbetarkvarteren. Detta skulle bara haft som resultat att somliga skulle ha gett sig iväg och de övriga skulle ha blivit slagna omedelbart. Därför lanserades denna paroll: "Vi håller oss kvar i Quartier Latin till varje pris." Dany och Sauvageot gav sig ut bland folket och ropade: "Kamrater, vi skall hålla Quartier Latin till vare pris." Detta betydde inte: "Bygg barrikader", men när man har 3 000 C.R.S. framför sig, då försvarar man sig, och det enda försvarsmedlet var barrikader. Det var uppenbart att de väntade på just detta. Och detta var inte en paroll som påtvingats verkligheten, inte en byråkratisk paroll som t. ex. "Låt oss gå till l'Etoile."

En del aktivister, särskilt från 22-mars, hade förmågan att tolka situationen och förstå vad killarna verkligen ville göra och vad de ville, det var att slåss. C.R.S. var själva symbolen för förtrycket, inte bara det statliga, utan även det sexuella, universitetsförtrycket, allt det som hindrade dem från att leva och tala fritt. C.R.S. framstod som symbolen för det totala förtrycket. De ville slåss med C.R.S. därför att de nu hade makt att ta upp kampen med förtrycket och försöka besegra det. Det finns en mycket viktig symbolisk del som man har underskattat, men som jag tycker är grundläggande. Allt är symboliskt i den här historien: Flaggan är symbolisk, barrikaderna är symboler, hymnen är symbolisk, mot slutet var det kanske inte bara symboler. Den psykoanalytiska definitionen på begär, det är närvaron av saknad; alla dessa människor som var där, gymnasister, studenter, unga arbetslösa, det finns ju dock 250 000 arbetslösa i Parisregionen, alla dessa saknade något! De kunde inte bli lyckliga i detta välsignade samhälle!

För somliga var livet outhärdligt för två månader sedan, men i denna situation som skapades när förtrycket kopplades in, fann de en utväg för att uttrycka det outhärdliga i situationen och man försökte svara mot detta behov. Barrikaden, gatustriden uttryckte dessa människors djupa önskan, och det förklarar den hänförelse alla visade. Det är glädjen nästan i ordets nietzscheanska bemärkelse, folk var lyckliga så att de kunde dö, för mig var det den vackraste natten i mitt liv.

T. ex. den natten hände det att en kille började dilla om något som han hade hört från en läkare, tror jag: "Tiotusen arbetare i Strasbourg-Saint-Denis på marsch mot barrikaden." Alla trodde det och man omfamnade varandra på gatan. "Det är Revolutionen, det är fantastiskt!" Man kunde se killar som stod en timma i främsta raden bland gasbombarna som föll och exploderade. Det var otroligt.

Ur militär synpunkt har man hört en massa dumheter, speciellt från regeringen. T. ex. en del av demonstrationståget hade blivit kvar uppe vid boulevard Saint-Michel och rue Gay-Lussac och de som var där förstod genast att de inte skulle kunna hålla ställningen på boulevard Saint-Michel och att man måste överge den. Jag vet det själv, jag stack fram och sa: "Vi måste överge positionen på boulevard Saint-Michel, ni måste dra er tillbaka till första barrikaden på

rue Gay-Lussac. Barrikader är bara till för att hindra polisen lite grann.” Och killarna stannade kvar helt medvetna om att de måste ge sig av. Men de ville hålla ut så länge som möjligt.

Killarna spred sig spontant överallt. Somliga spred ut sig redan i början av rue Mouffetard, och när man talar om organisation, bedrar man sig. Det fanns grupper som höll ihop: på rue de l'Abbé-de-l'Epée fanns ett gäng raggare som var från Bastiljen eller Alésia, och de gjorde en genialisk barrikad. De jobbade tillsammans. De hade ingen trotskist eller maoist som sa: ”Du skall göra si eller så ...” De gjorde som de ville, de var lyckliga, de upplevde ett av de viktigaste ögonblicken i deras liv. På ett bygge i närheten tog de järntråd som de spände upp på rue de l'Abbé-de-l'Epée, som var helt mörklagd eftersom de hade slagit sönder lamporna, och när snutarna sprang gatan fram stod dom på öronen. Bakom fanns barrikaden som var tre meter hög och ingen kunde komma fram. När man sen läser i pressen att folk blev meddragna ... De första barrikaderna var mycket dåliga, de bakersta på rue Gay-Lussac var genialiskt byggda, man satte pålar framför, ungefär som i Vietnam; man hittade på fantastiska tekniska lösningar med de material som fanns på platsen. Det var aldrig fråga om vandalism, man förstörde inte på grund av förstörelselusta. Det är sant att en Morriskolonn (colonne Morris) gör nytta på en barrikad, och om man har en bormaskin så lossar man sin Morriskolonn och slänger upp den på barrikaden. Det är som med gatstenarna, efter en halvtimme vet man hur man skulle få loss dem. Det räcker med att lossa den mitterstastenen i en gatstensbåge, så följer alla de andra med. Man behöver inte ha gått fem år i gerillaskola för att känna till detta. 22-mars, S.N.E.-SUP etc., hade endast en förmedlande roll. De fann de rätta parollerna för att det hela skulle kristalliseras.

– Varför lät polisen er bygga dessa barrikader och varför väntade de, varför skingrade de er inte redan innan ni hade hunnit bygga färdigt?

– Skälet är att det pågick förhandlingar just då. Geismar talade med Joxe etc. Dany ‘plus två andra hade gått till Roche etc. Regeringen och borgarna hade ingen möjlighet att förstå beslutsamheten hos dessa killar som var beredda att låta sig dödas för Sorbonne. Regeringen kunde inte förstå att man kunde slåss på allvar, nästan som arbetare. Kämpar som en arbetare, det gör man när man inte har något att förlora. Så ligger det till, vi har inget att förlora och så tänker killarna i 22-mars fortfarande!

– Kanske det är en borgerlig uppfattning men på barrikaderna fanns i huvudsak borgarsöner.

– Ja, men ur den lägre, radikaliserade borgarklassen. I sin dagliga praktik hade de nått en faktisk ställning som var den samma som arbetarklassens. Därför är inte heller sambandet med arbetarklassen något egentligt problem. Om det inte hade funnits institutionella, byråkratiska skärmar mellan arbetarna och studenterna, skulle heller inga svårigheter funnits. Då skulle det ha gått till som i Flins.

Onsdagen den 22 blev det en spontan demonstration. En grupp killar stod och diskuterade med poliserna i en buss vid Saint-Michel, när plötsligt en polis längre bort kastade en granat. De 300 som var där tog vad de kunde hitta och kastade mot polisbussen. Bägge parter intog givetvis omedelbart sina ställningar, flera bussar kom till platsen, bron ockuperades, området avspärrades. Inom en kort stund fanns där närmare 7 000 man som var beredda att tampas med snutarna. Alltså en intensiv mobilisering som igångsattes och som var permanent. Studenterna var uppretade, och dagen efter får man höra om inreseförbudet för Dany. Man håller möte och beslutar om en protestdemonstration. Geismar framför något mycket viktigt, nämligen att mobiliseringen skall ske på 3 timmar. Beslutet föll omkring 15,30-16,00, och demonstrationen börjar omkring 18.30 vid Saint-Michel. Man utgår därifrån, går uppåt, runt och kommer fram vid Palais-Bourbon.

Polisen hade gått i ställning och vi gick fram och hånade dem. Det låter otroligt, men jag svär att många av dem såg rädda ut. När man ser en typ i C.R.S.-uniform, en proffs ... som darrar, det är hemskt! ... Denna demonstration har tolkats på olika sätt. Jag tycker den var positiv ur många synpunkter. Dels fortsatte den mobiliseringen, vilket redan det är värt en hel del. För det andra var det 12 till 15 tusen människor som ropade: "Vi är alla tyska judar", något som inte hänt ens under Dreyfusaffären, och inte under någon annan epok heller, varken i Frankrike eller någon annanstans. För det tredje var det den dagen man röstade om misstroende votum. 10 miljoner arbetare riktade misstroende mot regeringen, medan några hundra deputerade gjorde sig löjliga i andra kammaren. Vi gav dem en påminnelse om att makten finns på gatan och inte hos dem. De socialistiska deputeraderna kom naturligtvis ut och visade som vanligt sin opportunist genom att återta sina platser så fort vi hade gått därifrån. Det fjärde viktiga elementet var att alla dessa människor som deltog i demonstrationen visade sin förmåga att förstå vad som hände. De var mycket klarsynta i fråga om de militära styrkeförhållandena; man gick inte emot C.R.S. i vilken situation som helst, under förevändningen att det är kul att bråka. Klarsyntheten under den här demonstrationen borde ha stimulerat oss mycket mer än den gjorde till att förbereda följande dag, dvs. den 24.

På natten kämpade alltså ungefär 2 000 killar mot C.R.S. i Quartier Latin, på rue Monge. Det var mycket våldsamma, hårda drabbningar, men inte så långvariga. När jag ser tillbaka inser jag att det var mycket positivt, ty dessa killar gick emot C.R.S. när vi inte kunde göra det. Man kunde inte slåss framför Nationalförsamlingen. Snutarna strömmade till från alla sidor, det var politiskt osunt och även omöjligt rent militärt. Värdet av den frigörelse (débouage) som möjliggjorts genom händelserna i början av maj, har varit att tillåta gymnasister, unga arbetslösa, lärare etc. att medverka i, och verkligen delta i beslutet vad beträffar ett styrkeförhållande.

– Är detta medbestämmanderätten, för er?

– Ja, men inte den medbestämmanderätt man föreslår oss; för oss innebär det att vara ansvarig, även kroppsligt, fysiskt: uppgifter.

Den 24 är en nyckeldag politiskt sett. Den målsättning vi hade var Hôtel de Ville (därför att dagen därpå var Pariskommunens årsdag, därför att det är sätet för makten i Paris, den municipala och den-polisiära, ett samlande namn för en mängd uttryck och symboler), men redan på kvällen måste det ha läckt ut, för polisen hade redan dragit dit styrkor. Vi hade ett annat mål som ersättning och det var Börsen. Vi hade underskattat vår styrka eftersom vi inte hade något tredje mål. Börsen verkade så svår att ta, att man sade: "Det är ett enormt företag så det bör räcka för hela kvällen." Det var ett stort politiskt misstag.

Man hade ställt proposition om korteger, förslaget var 22-marsrörelsens. Meningen var att samla ihop folkmassor från förstäderna och arbetarkvarteren. Jag var med i den kortegen som utgick från Clichy, en annan kom från Stalingrad och vi skulle mötas vid Barbès-Rochechouart. När vi kommit till boulevard Magenta var vi närmare 15 000; vid starten i Clichy var vi 2 000. Vi skickade budbärare till Place de la République för att få veta hur långt C.G.T. hade hunnit. (Om torget var upptaget av C.G.T. skulle vi ha tagit en omväg). Men C.G.T. hade börjat gå därifrån för 20 min. sedan och vi vek in mot République och Bastiljen. När vi kom fram dit fanns där fortfarande en del av C.G.T:s kortege (ung. 300 eller 400 arbetare) och de visade oss var C.R.S. fanns och de hjälpte till att bilda kedja för att skydda oss mot C.R.S. när kortegen passerade. De applåderade och sjöng Internationalen, det var fest, alltså!

Efter Bastiljen kom vi till Gare de Lyon, där enligt planerna ett möte skulle hållas. Det förekom en del fina grejor, man hittade på slogans o. d. Efter de Gaulles tal ropade man: "I hans tal, ger vi fan", och det sjöng man överallt. De som gick förbi Bourse du Travail sjöng

Internationalen. 10 personer befann sig på balkongen, tysta, med mulen uppsyn, och då skrek alla förstås: "C.G.T. förrädare!" Och det kom verkligen ur hjärtat.

Vid Gare de Lyon, det var efter de Gaulles tal, ville killarna göra något konkret, det är givet. Man skickade fram dem som var bäst beväpnade i främsta raden och det hela gick mycket smidigt tillväga. Det hölls ett kort rådslag. Man beslöt att hålla fast vid Börsen och man lotsade in kortegen på rue Ledru-Rollin medan killarna hejdade C.R.S. med tre barrikader.

Under natten drog vi med oss ett tåg på 200 stycken till Belleville. På boulevard Voltaire stötte vi på C.R.S. och de ville inte låta oss passera. Och vi sade: "Om vi ska slåss så ska vi göra barrikader i Belleville. Vill snutarna ta oss, så får dom komma hit." En del unga proletärer som var med tyckte att det skulle bli underbart. Man såg killar som kom ut från husen och anslöt sig till oss. Strax innan Saint-Martin var vi 5 eller 6 tusen, varav minst 4 tusen proletärer. Ni skulle ha sett dem, dessa killar som hade genomkorsat hela Paris med soptunnelook, spadskäft, sopkvastar, allt möjligt. Det var verkligen en Spartakusarmé! Den kvällen höll vi Paris militärt, och det politiska misstaget bestod i att inte kunna utnyttja detta.

Om de hade skickat armén på oss, skulle vi naturligtvis inte ha kunnat hålla stånd, men i förhållande till de polisstyrkor som var närvarande i Paris, hade vi övertagat. Och det styrkeförhållande, som varade en eller två timmar, inte mer, har man inte utnyttjat. Man satte eld på Börsen. Illa. Den brann som i "Borta med vinden" under Unionskrigen. Nåväl, det var en vacker eldsvåda. Vi var helt bestörta när vi tog Börsen, det fanns inte en snut i närheten; När jag kom till Operan såg jag folk som omfamnade varandra! "Börsen i lågor, det är inte sant! Du skojar! etc."

Folk trodde verkligen att något mer skulle hända, att man skulle ta departementen den natten, Justitiedepartementet, kanske Finansdepartementet ... Det var den hemska halvtimmen på Operaplatsen som, enligt min åsikt, blev avgörande och katastrofal. En politiker från J.C.R. begärde att folk skulle dra sig tillbaka till Quartier Latin.

– Varför?

– Därför att detta var vår röda bas, det var där vi alltid hade kämpat, etc.; med detta var inte målsättningen den kvällen. Man behövde inte gå tillbaka till Kvarteret, man kunde skicka 1 000 eller 2 000 man, och sedan verkligen hålla Paris, ockupera stan!

Folk gav sig iväg mot Kvarteret. Just då, liksom av en händelse, stormade P.S.U.:s arbetsutskott omkring på Place Vendôme för att hindra oss att ta Justitiedepartementet. Framför Finansdepartementet fanns polisen och ännu en gång P.S.U.:s arbetsutskott. Dvs. U.N.E.F. som inte ville låta oss ta departementen!

– Eftersom ni talar i militära termer, eftersom ni "höll" Paris, hade ni någon gång tänkt på vad ni skulle göra, om ordningsstyrkorna hade fått order att skjuta och om de sköt?

– Det förekom en diskussion på en kvart mellan ansvariga som hade vaga planer på att gå mot Elyséepalatset. Det var den stora massan som ansåg att detta inte var politiskt moget och att det inte var värt risken. Man försökte sätta sig in i den verkliga situationen och förutsäga alla möjligheter. Somliga sade: "På 10 000 kommer det att bli 2 000 döda." Andra tyckte att en aktion mot Elysée var en alltför stor grej, och att det skulle skapa en alltför stor klyfta mellan oss och den stora massan strejkande arbetare.

Själv var jag vid Operan, man ville gå mot Väster, mot amerikanska ambassaden. Det fanns ett helt kvarter med administrativa och politiska byggnader, som man tänkte tömma på alla papper. Vi hade arbetare med oss, folk som hade varit med 36 under motståndskampen och de sade: "Det är där det hela avgörs", och de gick dit. Det var hela tiden mycket dramatiskt.

Man underskattade den 24. Kanske hade man inte medlen för att förstå. Vi missade tillfället. Detta betyder inte att man bara behövde sträcka ut en arm för att ta makten, men det betyder att med tanke på mobiliseringen, striderna och det höga politiska medvetandet, kunde man ha tagit ytterligare ett steg. Så blev det inte, på grund av misstag som i sin tur berodde på en felaktig bedömning av situationen.

– Låt oss nu tala om Flins.

– Flins börjar veckan innan, ty analysen av situationen var följande: Det har hållits separata förhandlingar, isolerade i förhållande till varandra och inte gemensamma för alla företag. Det uppkom alltså ett konkret problem som gällde företagets självförsvar mot trycket från de gula eller mot polisens attacker (något som hade varit aktuellt under de föregående veckorna speciellt vid postkontoren; särskilt i Rennes, där brevbärarna hade hållit stånd mot C.R.S. i en och en halv timme). Alltså problem med att kunna fortsätta strejken och upprätthålla ockupationerna eftersom polisen objektivt fungerade som strejkbrytare. Stridernas huvudfront gick genom de ockuperade företagen. Ännu ett initiativ från 22-mars: Vi föreslog ett möte mellan aktionskommittéerna och alla andra kommittéer som arbetade inom massrörelsen; detta möte skulle diskutera en gemensam uppgift, som skulle vara att ingripa snabbast möjligt mot polisen och strejkbrytarna så snart arbetarna och företagen begärde det. För detta syfte, ville vi bilda en "Permanent mobiliseringskommission", som skulle ha sitt säte vid Beaux-Arts. Meningen med denna plan var att skapa tio mobiliseringspunkter som skulle sammanfalla med kommittéernas distrikt, så att man alltid hade 300 eller 400 aktivister färdiga att ingripa.

I verkligheten gick det inte till så, eftersom studenternas mobilisering hade sjunkit. Den ständiga bevakningen fungerade under två dagar. Man fick fram mellan 2 500 och 3 000 studenter. De utförde ett massarbete som var mycket traditionellt, mycket marxist-leninistiskt. Dvs. dela ut flygblad diskussion med strejkvakterna, kort sagt var det hela ganska löst. Under tisdagen hade vi ett möte för att försöka uppskatta resultatet och man sa: "Det här leder ingen vart, vi måste fastställa en målsättning som är mycket mera precis." Det var en politik som innebar: "Vi tjänar inte folket men vi har gemensamma målsättningar och vi deltar i samma kamp."

Kampen som fördes inom de ockuperade företagen var också vår. Vid denna tidpunkt beslöt regeringen att invadera Flins, vilket skedde vid 3-tiden på morgonen. Fabriken ligger på slät mark och nordsidan vetter mot Seine. C.G.T. är svag där och antalet utländska arbetare är stort. Alltså svag facklig tradition och svag solidaritet mellan arbetarna på grund av de många invandrarna. Fabriksockupationen var förresten aldrig så massiv, som det sades, eftersom det finns 10 000 arbetare i Flins och bara 250 ockuperade fabriken, men dessa var i gengäld mycket bestämda. Vid 4-tiden på morgonen anlände 36 kulsprutebitar i 60 km/tim. (Enligt vittnesmål från en arbetare.) Barriärerna forcerades lätt och C.R.S. drev ut arbetarna med kulsprutemynningen i ryggen, vilket givetvis inte skapar en avspänd atmosfär ... Vi fick reda på det under eftermiddagen. En grupp kamrater for dit. Vår målsättning fanns där. För oss verkade det som hela frågan med återgång till arbetet, fortsättningen av strejken, t. o. m. alla de mål som arbetarna hade uppnått i vissa företag, dvs. hela meningen med den aktiva strejken, avgjordes där. Bourgeoisien hade satt in en avgörande batalj i Flins och vi borde se till att vi vann denna batalj. Det gick till på följande sätt: C.G.T. ordnade ett möte på torsdagseftermiddagen kl. 3, tillsammans med C.F.D.T., partiet, Federationen etc. Arbetarna sa att dom skulle strunta i valet och det var ungefär 500 som ville att vi skulle komma till ett möte på kvällen vid Place de la Gare för att mobilisera folk. De gick och sökte upp de Renault-jobbare som bodde utanför Flins. De gick från dörr till dörr och vi följde med, lånade dem material m. m. 22-mars satsade hårt på detta. Arbetarna hade beslutat att sätta upp

strejkvakter utanför fabriken. Eftersom jobbarna kom i bussar på morgonen, skulle man hejda dessa och förklara för gubbarna varför man måste strejka osv.

Vi hade också bestämt att vi skulle delta om det blev sammanstötningar med C.R.S. Vi mobiliserade folk hela natten och fick ihop 1 000 till 1 200 studenter. Det kom folk från aktionskommittéen i XXe arrondissementet, från XIIIe och XIVe kom arbetare. 300 plockades upp av C.R.S. på olika vägar, särskilt på Västra motorvägen, och de kvarhölls 24 timmar i Beaujon. De utlänningar som var med blev utvisade. Stämningen var orolig, jag vet det eftersom jag var där. Ingen försökte någonsin dölja att han skulle till Flins och alla sjöng oavbrutet Internationalen, Unga gardet. Somliga hade transistorer på sig och de gav oss informationer. Min cell hade döpts till "Cellule Flins-Rouge". I alla celler antog man deklARATIONER om stöd till arbetarna i Flins etc. Striderna i Flins var mycket hårda, jag skall inte uppehålla mig vid det. Studenterna spelade en avgörande roll. Om vi inte hade varit där så skulle det inte ha blivit något Flins.

– Har detta lämnat några spår efter sig hos arbetarna i Flins?

– Den dagen när en student drunknade, hände något som inte har nämnts, vilket är ganska äckligt! Tre minuter efter det befolkningen i Mureaux hade fått höra talas om drunkningen, strömmade de upp på bron och när de såg polisbussarna och fick klart för sig vad som hade hänt så började dom kasta sten mot polisbussarna. Poliskommissariens bil sprängde dom i luften. Snutarna märkte att de måste ha gjort ett misstag någonstans och gav sig iväg. Kommissarien är fortfarande på sjukhus, tror jag. Under den följande timmen utrymde snutarna Flins. Detta visar en fantastisk moral hos folket i Mureaux, Flins och Nantes. De vann mot snutarna, de fick dem att ge sig iväg.

– Till priset av en död ...

– Ja, det kostar att slåss mot staten, men det lämnar spår. På måndagen återupptogs mobiliseringen på samma sätt. En del arbetare fick vi övertyga på nytt, eftersom C.G.T. hade satt igång förhandlingarna, regeringen gick in i valkampanjens slutskede!

Nästan alla som var där blev arresterade utanför C.G.T.:s och C.F.D.T.:s säte. Det gick mycket snabbt, efter tio minuter hade polisen siktat in oss med helikoptern och genast kom dom farande med skrikande däck och trängde in oss längst in på gården. Man kan säga att vi fick smaka på alla tre vapnen. Först kom motorcyklister och dom gjorde oss ingenting. De samlade bara ihop oss. Sedan kom gardisterna och dom var lite hårdare, men i alla fall! C.F.D.T.-killen fick ett slag av en gevärskolv. Det var när några försökte smita åt sidan. Man hörde faktiskt ljud av slag och saker som gick sönder. Slutligen kom också C.R.S., och då såg det hela verkligen skrattretande ut men samtidigt dramatiskt. De började slå lite grann och sa: "Vi skall ha lite kul."

De ville ta oss med, de måste ju parkera oss någonstans. Förhandlingarna blev nu mycket svåra mellan de tre grupperna. Alla tre ville behålla oss för sig själva. Hur det nu var, C.R.S. och gardisterna drev igenom att vi skulle tas med in i Flins. På så vis fick vi alltså lov att beträda det område som var förbjudet för oss. Då fick vi tillfälle att se vad en armé är för något. Närmare 10 000 man befann sig där. Jag fick se något jag aldrig hade sett: vägar och en järnväg bevakade av militärer – en soldat med kulspruta var tionde meter – överallt jeepar och militära lastbilar. 10 000 man som ockuperade fabriken. Ett forskansat fält. Jag vet inte hur det var i Bien Phu, men jag tänkte på det då. Det fanns folk i varenda vrå, det var skrämmande! De visste inte vad de skulle göra av oss. De gjorde något mycket dumt, de stängde in oss alla i en byggnad där arbetarna gick förbi på väg tillbaka till arbetet. Vi satte igång att sjunga Internationalen utan uppehåll, Unga Gardet osv. och vi såg hur de som gick förbi började sjunga med, sedan göra kommunisthälsning och sedan vända om.

– Vart gick de?

– De gick hem igen. Du kan kontrollera detta genom att fråga folk därnere. Därefter satte dom oss i bussar. Där gjorde de ännu en. dumhet. Parispolisen och gardisterna kom inte överens och bussarna tillhörde gardisterna men Parispolisen skulle ta med oss. Det var festligt i vår buss: Chauffören var gardist och Parispolisen frågade honom: ”Tror ni att man kan få in ett par till?”

”Det bryr jag mig inte alls om”, sa gardisten, ”det är inte jag som bevakar dom. Jag är absolut inte ansvarig för dom där människorna, jag bara kör bussen.” Kort sagt, på grund av denna oenighet drog det hela ut på tiden. Dessa idioter ställde bussarna 200 m från stora ingången till Flins-fabriken där arbetarna var samlade. Vi fortsatte att sjunga våra sånger och arbetarna stod inte ut längre. De kom närmare. Somliga av dem led av att inte kunna sjunga och kunde inte hålla sig. De höjde näven. Det var fantastiskt när vi for därifrån. Senare har vi bildat aktionskommittéer där. I Mureaux eller Flins har man inga problem när man säger att man är student. De ger en mat, husrum, vad som helst! Man kan bo där så länge man vill. Man behöver inget pass. I Mureaux finns inte längre något slakteri-charkuteri. Folk har förstört butiken! Som under kriget. Om en kille anmäler någon för Gestapo, då blir han väl omhändertagen! Killen stack utan vidare.

– Vad hade han gjort?

– Han hade angett en kille. Han hade hämtat snuten. En annan, en bonde hade slagit ner en student. Han hade sagt: ”Kom och göm dig hos mig”, och sedan hade han slagit honom på käften med högaffeln. Jag försäkrar att på alla kaféer diskuterade man hur man skulle ta hand om den där bonden. Häromdagen hade de strejkandes hustrur ett möte, det var C.F.D.T.-delegatens fru som sammankallade. Hon hade hoppats på 30-40 personer. 250 tanter dök upp. De beslöt att hålla ett möte på torget för att försöka få priserna sänkta. Priserna på marknaden sjönk och några blev bojkottade för att de inte ville sänka priserna.

– Kan man dra några slutsatser och se vart det hela kan leda?

– En första anmärkning: Det är problematiken kring relationerna mellan studenterna och arbetarklassen. Låt oss säga, det tillskott studenterna genom sin egen kamp tillfört arbetarklassens strider. Denna kamp mot hierarkien vid Universitetet är en kamp mot den hierarki som vetandet skapar: Den som vet och den som inte vet och därför skall hålla tyst. Detta återfinns överallt. Chefen, det är han som kan leda ett företag och arbetaren, det är han som inte kan. Han lär inte, för hans uppgift är inte att lära utan att utföra. Mycket av striden inom företagen går genom C.G.T., genom den fackliga kanalen.

Man kan inte säga från den ena dagen till den andra: ”Fackföreningen finns inte längre, striden avgörs på annat håll.” Inom 22-mars tror vi att den mer och mer kommer att avgöras på annat håll. C.G.T. är en hämmande institution på samma sätt som andra institutioner. C.G.T. hindrar arbetarna att tala, men många strider går fortfarande genom den kanalen. I företagen finns alltså denna dubbla maktstruktur på arbetarnivå, dvs. inom den fackliga kanalen och utanför den. Detta ”på annat håll” utgör basen för ett framtida ifrågasättande av den typ av tvist som de senaste veckornas händelser frambringat.

Endast några få innehar kapitalet. Det viktiga är att ha makten i företaget. Det problemet har inte arbetarklassens kampinstrument kunnat integrera. Jag tror att denna rörelses bidrag har varit att återinföra detta problem.

– Kan man klara sig utan hierarkien?

– Jag tror den frågan är felställd. Inom 22-mars har vi ingen hierarki – vilket för övrigt retar snutarna oerhört. När de vill blockera fjärde Internationalen arresterar de Pierre Franck; när de

vill hejda J.C.R., dyker de upp hos Krivine. Varför? Därför att de är människor som man tror sitter inne med kunnandet och som verkligen gör det också. I 22-mars finns det folk som antas kunna men som i realiteten inte har makten. Om snutarna dyker upp hemma hos oss, om de tar mig eller någon annan, det spelar nästan ingen roll alls: Man har definitivt ett partiellt kunnande vad beträffar händelserna och det som pågår, bortsett från det faktum att det inte är så mycket att kunna. Men vi har inte t. ex. den eller den som innehar den eller den posten. Vi har allihop. Problemet är att låta informationen cirkulera så att den inte centraliseras på en individ utan att den cirkulerar snabbt. Detta skapar naturligtvis problem för snutarna: Inga lokaler eller ansvariga ...

– Kan det fortsätta länge på det viset?

– Det vet jag inte, det kan jag inte svara på. Det tycks mig som det var den typen av organisation som behövdes under den aktuella perioden och kanske ännu för någon tid.

– Den typen av brist på organisation?

– Den typen av brist på organisation, det är mycket riktigare. Det är inte för att det roar oss att alla skall vara ansvariga eller inte ansvariga alls, vilket är en princip i och för sig, utan också för att det inte skall finnas delegerad makt. Det är samma sak med valen: Man byter inte ut 100 000 eller 200 000 arbetare mot en deputerad. Den reella makten, var finns den? Den finns i företagen, i fabrikerna. I exemplet med C.S.F. i Brest tog dessa killar makten i företaget. Det är sant att C.F.D.T. spelade en viktig roll där, eftersom teknikerna satte företaget under direkt ledning. Det var en aktiv strejk. Dessa tekniker satte igång produktionen igen. De ockuperade inte fabriken till 100 %, de ockuperade den massivt och sedan ställde de produktionen till de strejkandes förfogande. Detta är att utvidga kampen. Samma sak med Beaux-Arts, det är en skola som fungerar. Det bästa beviset: Det finns en folkateljé som gör affischer, 10 affischer per natt. Om man tänker sig att ett land är ett företag ...

– Är inte detta en aning utopiskt?

– Nej. En av händelsernas sensmoraler är att i ett avancerat kapitalistiskt samhälle är det möjligt att påbörja en revolutionär process. Detta påvisar en hög medvetenhet hos befolkningen i allmänhet. Och den ekonomiska mekanismen vid direkt ledning kan integreras mycket mera av majoriteten av folket än i ett bondeland som Kuba.

– Skulle inte detta tvinga ett land att innestänga sig självt?

– Det tycks mig som om 22-mars hela uppgift sedan en månad tillbaka varit just att öppna. Tänk er att arbetarna på lackeringsverkstaden på Renault inte kände arbetarna i svetsverkstaden. Tänk er att arbetarna inte känner varandra i början och slutet av kedjan. Helt enkelt därför att den fackliga organisationen och de rättigheter de har inom företaget inte tillåter dem att känna till produktionens ursprung och följder. Denna avbalkning existerar mellan företagen också.

För 14 dagar sedan försökte vi t. ex. genomföra en operation ”kyckling”. Man försökte inte föda en hel befolkning, man hade 2 000 kycklingar. Vi sa till ett företag i västra Paris: ”Ni får ett visst antal kycklingar, men vi vill inte ge dem bara till er. Vi skulle vilja att det hela fördelades litet. Det finns fler strejkande.” Företag X ... kände inte företag Y ... och arbetarna kände inte varandra. Två arbetare vid företag X ... sa: ”O.K. vi följer med er.” Så de var med och talade med de andra företagens strejkvakter. På så vis satte vi fem, sex företag i förbindelse med varandra, och på samma gång satte vi dem i förbindelse med kycklingleverantörerna. Vi försvann, men denna proviantering fortsatte. Detta är en dubbel maktstruktur. Problemet är att upprätthålla kontinuiteten under en period som inte längre är en strejkperiod. Att uppnå att leverantörerna fortfarande förser företagen X, Y eller Z med

kycklingar, även när strejken är avslutad. Det är ett mycket komplicerat problem, ty detta förutsätter en nivå av medvetande som ännu inte nåtts genom den kamp vi hitintills fört. Man tror för närvarande att en andra batalj kommer att utkämpas. Först kommer arbetarna att förstå en sak: Man kan inte slå de Gaulle i valen, man kan inte slå bourgeoisien i valen. De kommer att förstå att man inte får lita på borgarna när de talar om förhandlingar. Varför? Därför att det blev 15 % löneökning. De Gaulle sa det själv: ”I alla händelser är det återvunnet inom sex månader.” Det betyder att de kommer att ordna så att köpkraften sjunker och priserna ökar. Situationen kommer att bli helt klar för dem. De har låtit lura sig.

När strejken i Flins hade avslutats, talade vi om för dem att rytmen var mellan 60 till 67 vagnar i timmen. De betalar priset. Kampen kommer att bli mycket bitter, mycket hård, mycket våldsam, kanske även långvarig. Det betyder inte att den kommer inom 10 eller 20 år. Som vietnamesen från FNL sa i Paris häromdagen: ”Det är mycket bra det ni har gjort! Inom 10 år kommer ni säkert att göra revolution”. Vi tror inte att det kommer att ske inom 10 år, vi tror att det kommer att ske tidigare. Vi tror i varje fall att villkoren nu skapats i Frankrike för att detta skall vara möjligt. Vad skall vi då göra? Förebereda oss aktivt, fortsätta ett visst antal strider, för denna andra batalj. Detta betyder för oss något mycket viktigt som vissa kallar Folkuniversitetet och som vi kallar Klasskampsuniversitetet.

Vi är inte en brigad som ständigt ingriper. Just nu är det dödläge. Efter fem veckor är killarna slutkörda, utpumpade ekonomiskt och även moraliskt – för det har varit hårt – men de har lärt sig enormt mycket på företagen. Framför allt har de nu medlen för att gå mycket längre nästa gång. T. o. m. att kunna få arbetet i en fabrik nedlagt på tio minuter. 22-mars är inte en organisation som rekryterar medlemmar. Vi strävar inte efter att ha fem tusen anhängare i vårt register eller att vara ett avantgardeparti. Den vokabulären existerar inte. 22-mars är en struktur, en form för en existerande kampvilja (un lieu militant). Detta betyder: Du vill komma i kväll, du kommer, det är inget problem. Utom när man diskuterar hur man skall organisera en demonstration som skall äga rum inom 3-4 dagar, då säger man: ”Nej, vi känner dig inte tillräckligt, du kan ha förbindelser med polisen etc.” Annars får du delta i alla debatter. Du diskuterar. Om du har lust att göra ett jobb, gör du det, så mycket bättre. Denna struktur baserar sig på vad som borde vara arbetardemokratin. Det som jag tycker är viktigast är att folk som inte hade rätt att yttra sig, får tala fritt. 22-mars är en struktur där man kan tala. Det är ganska festligt, igår kväll på stormötet tillbringade vi en timma att säga ”meuh”.

– Jag förstår inte, vad gjorde ni egentligen?

– Vi sa ”meuh”. Somliga hade ingen lust att börja mötet och tala om allvarliga saker. 200 stycken var där och somliga hade lust att koppla av, att prata nonsens och det gjorde man under en timma. Detta gjorde att ungefär 5 stycken blev förbannade . .

– Så gick det till under 14 dagar på Odéon.

– Nej, inte på Odéon. Nej, nonsens är inte det samma som dumhet. Det är inte därför som man inte gör något viktigare. Men killarnas önsknings, det som de vill innerst inne, omedvetet, det kommer till uttryck. Det är detta som de unga arbetarna i företagen behöver. Det aktuella problemet är att få detta att konkretiseras, så att ordet inte kvävs på nytt. Det främsta jobbet för oss i denna andra batalj är att göra det möjligt för ordet att fortsätta och uttrycka sig fritt. I vilken församling som helst skall jag ha rätt att säga ”meuh”, om jag vill. Om jag vill rycka Dreyfus i mustaschen, så går jag i morgon och rycker honom i mustaschen, generaldirektören-presidenten vid Renault. Det är sant att det är fånigt om jag skulle göra det, men jag är säker på att varannan arbetare vid Renault-verken har lust att dra honom i mustaschen. Det jag vill är att skapa betingelserna för att alla arbetarna vid Renault skall kunna gå och rycka Dreyfus i mustaschen.

## Maj dag för dag

*1 maj: Det hade inte varit något första-majtåg sedan 15 år tillbaka i Paris. C.G.T. återupplivar traditionen. Ett tusental studenter från Nanterre och några små vänstergrupper förenar sig med tåget. Sammanstötningar med C.G.T:s ordningsmakt. Kortvariga slagsmål. C.G.T. fruktar den "anarkistiska" smittan. Slutligen låter man studenterna tåga med. De börjar TALA i smågrupper med unga arbetare. Det är ett förspel till vad som kommer att utspelas på Paris gator under en månad.*

*2 maj: Universitetet i Nanterre stängs av dekanen Grappin till följd av de oroligheter som pågått under två månader. En juridisk undersökning påbörjas mot Daniel (Dany) Cohn-Bendit 7.45 en kortvarig brand vid Sorbonne i F.G.E.L:s lokaler. Studenterna tror på en "västprovokation".*

*3 maj: (Fredag) Hundratals studenter samlas klockan två på Sorbonnes gård. De protesterar mot Nanterreuniversitetets stängning mot inkallandet av 8 studenter inför disciplinnämnden, mot branden hos F.G.E.L. Rektor Roche tillkallar polisen (en uttrycklig och skriftlig begäran).*

Klockan 16 omringar polispiketerna Sorbonne, som de sedan innesluter skyddade av hjälmar och beväpnade med knölpåkar. Förhandlingar: Studenterna tillåts gå sin väg fria. Men förhandlingarna är en fälla: Man "tar ombord" de viktigaste studentledarna.

17.30 de första slagsmålen på Boulevard St-Michel. Hädanefter och fram till klockan 23 blir det mycket våldsamma sammanstötningar i hela Quartier Latin. (Granater, barrikader etc.) Revolten var spontan.

*4 maj: 600 arresteringar, varav 27 kvarhållna i häkte, 12 åtal och 83 sårade hos polisen. S.N.E.-SUP ber om solidaritetsstrejk. Rektor Roche försäkrar att tentamina kommer att äga rum.*

*5 maj: (Söndag) Relativt lugn. Flygblad delas ut. Quartier Latin patrulleras av polisen. Man uttalar fyra kraftiga fördömanden av demonstranterna.*

*6 maj: Prefekturen förbjuder den demonstration som avsågs äga rum på morgonen. Quartier Latin hålls avspärrat till 8.30 på morgonen. 9.45 exploderar de första granaterna. Cohn-Bendit och hans vänner anländer till disciplinnämnden sjungande Internationalen. Antalet demonstranter ökar under mindre än två timmar från 1 500 till 5 000. Ett tåg genom Paris med 10 000 personer. Från 15.30 mycket våldsamma gatuslagsmål. Strider med granater och knölpåkar ända till klockan 11: Maubert, St Germain.*

*7 maj: 50000 studenter (antalet ökar för varje dag) demonstrerar från 18.30 till 22.00 från Denfert-Rochereau ända till högra stranden.*

20.15: De korsar Seine i språngmarsch och ignorerar Nationalförsamlingen som dessutom inte är skyddad. De anländer till Étoile där de sjunger Internationalen framför den okände soldatens grav. Det är 7 majs jätteserpentin, ett glädjens och uppfinningens stora ögonblick.

23: Tillbakatåg genom rue de Rennes. Ett åskväder utbryter. Kl. 00.15 fortsätter slagsmålen ända till kl. 2 på morgonen. 805 sårade. 475 arresterade.

*8 maj: 1 Nationalförsamlingen deklarerar Peyrefitte (undervisningsminister) : Sorbonne skall åter öppnas om förhållandena tillåter. Studenterna (U.N.E.F. med Jacques Sauvageot, S.N.E.-SUP med Geismar) demonstrerar fredligt. De går i ring.*

Kl. 24 har regeringen inte gjort någonting. Studenterna säger: Vi har blivit svikna.

*9 maj: Sorbonne förblir stängt trots tidningarnas rubriker som också trodde på ministerns löften.*

Studenterna ställer upp sina tre huvudkrav: Befrielse av de fängslade kamraterna, öppning av Sorbonne, tillbakadragande av polisstyrkorna från Quartier Latin. Spontana möten blomstrar i hela Quartier Latin. Aragon framträder. Han blir utvisslad. Cohn-Bendit lugnar studenterna och säger: Här har till och med förrädarna rätt att tala. En ny demonstration med kraftigt stöd från läroverkseleverna och deras C.A.L. planeras för morgondagen.

*10 maj: (Fredag) Studenternas stora afton.* Mer än 50 000 (med läroverkseleverna) tågar förbi Denfert-Rochereau för att sedan återvända till Quartier Latin som de innesluter framåt åttatiden. Eftersom regeringen och universitetsmyndigheterna inte ville ge efter på de tre punkterna ockuperar studenterna sitt eget "ghetto". Barrikaderna byggs (60). Den första kl. 9 på rue LeGoff. På ministerierna är man upprörd men beslutar ingenting. Efter diverse förhandlingar kommer C.R.S. och polisernas attacker. Precis kl. 2.17 vrålas uppmaningar ut i högtalare. Ingen hör dem. Den stora natten mellan den 10 och 11 skulle innebära en av de kraftigaste repressalieåtgärderna från polisen, den största studententusiasmen, den största sympatin från befolkningen.

*11 maj: 367 sårade.* Arbetarna kommer att sätta sig i rörelse. Alla fackföreningscentraler kallar till generalstrejk på 24 timmar en 13 maj. Fortfarande gäller det bara att protestera mot undertryckandet av universitetsrevolten. Återkommen från Kaboul hycklar Pompidou en återgång till lugnet. Kl. 23.15 tillkännager han i televisionen öppnandet av Sorbonne, reformeringen av universitetet, uttrycker sin djupa sympati för studenterna och sin tilltro till deras förnuft. De demonstranter som hade häktats skulle försättas i frihet, vilket orsakar kalabalik hos polisen. Allt verkar mycket klarare. Deputerade inom nationalförsamlingsmajoriteten sjunger inför Pompidous segerrika tillbakatåg: Zorro har kommit...

*12 maj: Gemensam kommuniké för U.N.E.F., S.N.E.-SUP, C.F.D.T., C.G.T. och F.E.N.* där man kallar till den stora demonstrationen den 13 maj, 10 år efter intagandet av Forum i Alger.

*13 maj: Har den äran på födelsedagen min general.* Det är en av de slogans som lanseras av den miljon demonstranter som tågar förbi Republique till Denfert under fyra timmar. Polisen är osynlig. Inget inträffar. Men man anar klyftan mellan ungdomen och fackföreningsmänniskorna. På kvällen håller Cohn-Bendit ett stort spontant möte på Champ de Mars där alla kan uttrycka sig. Senare skall han säga: Det har verkligen roat mig att marschera med de stalinistiska grodorna. I hela Frankrike tågar man i demonstrationer.

*14 maj: Den första fabrisockupationen,* medan nationalförsamlingen röstar för benådande av demonstranterna stänger arbetarna på Sud-Aviation i Nantes, som förhandlat i flera veckor, in sin direktör på hans kontor och svetsar ihop dörren. Nedläggande av en motion om censur. General de Gaulle avreser till Rumänien.

*15 maj: Sorbonne ockuperas åter i entusiasmen* och Quartier Latins nätter börjar. Debatter och teckningar, olika slags tidningar och arbetsuppdrag. Diskussioner börjar överallt, i Odéon som intas av en grupp demonstranter. Renault i Cléon och Flins ockuperas av sina arbetare. I alla universitet skapar lärare och elever demokratiska kommissioner och studerar reformer. Man gör reportage på examina. Arbetsgrupperna i läroverken vägrar att ta sin bac i dess nuvarande form.

*16 maj: De tre ledarna i TV* möter tre journalister och förklarar sina problem och sina krav. Cohn-Bendit, Geismar och Sauvageot vinner denna prövning trots de varningar som Pompidou uttalar i ett program efter dem.

*17 maj: Ingen lön under 1 000 francs i månaden,* minskning av arbetstiden utan löneförlust. Pension vid 60 års ålder. Utvidgning av fackföreningarnas frihet är de krav som formuleras av Régie Renault. 3 000 studenter kommer till Billancourt för att uttrycka sin solidaritet. De strejkande tackar dem, men portarna förblir stängda. C.G.T. uppmanar sina kämpar att skärpa

stridslusten, men förespråkar inte någon obegränsad strejkrätt. Journalisterna från O.R.T.F. förklarar att de vägrar lyda ministerierna och börjar tillämpa en fullständig, objektiv och hederlig information.

*18 maj: De Gaulle återkommer* från Rumänien. Fabriksockupationerna mångdubblas och om C.G.T. inte emotser en allmän strejkrätt måste den överlåta åt sina aktivister att avgöra saken eller också får den avgöras på arbetsplatserna. Folket har initiativet.

*19 maj: Reform ja, Anarki nej*, förklarar de Gaulle genom sina ministrar som sammankallats till extrakonselj i Elyséepalatset. Men strejkarna har vunnit över S.N.C.F. och R.A.T.P. på sin sida. Festivalen i Cannes urartar. Advokaterna, läkarna och musikerna bestrider i sin tur sina yrkesstrukturer. Ja, det är hela Frankrike som exploderar, börjar tala, debattera, kritisera.

*20 maj: Frankrike paralyserat.* Så här börjar veckan: Transporter och telekommunikationer avbrutna, slut på bensinen, pengarna är också slut, man står i kö utanför livsmedelsbutikerna, soporna börjar samlas på gatorna, televisionen och stadsradion utsänder bara nyheter. De strejkande beslutar sig för att fortsätta publiceringen av de dagliga tidningarna och att distribuera gas och elektricitet. Fackföreningscentralerna anstränger sig med att begåva rörelsen med ett kravprogram. C.F.D.T. förespråkar demokratiseringen av företagen. Den icke kommunistiska vänstern förespråkar val. Mendès-France förklarar: Makten kan nu bara göra oss en tjänst, avgå.

*21 maj: Kontrasten mellan gatan och Nationalförsamlingen* har aldrig varit så stor som i det ögonblick debatten om censurmotionen började. De Gaulle bör tala kl. 24. Men i hela riket har den stora majdebatten för länge sedan överskridit de förutsedda gränserna.

*22 maj: Cohn-Bendit nekas uppehållstillstånd.* Sedan han farit till Tyskland via St Nazaire och Holland kan rörelsens språkrör inte längre komma tillbaka till Frankrike. Censurmotionen förkastas. Studenter och läroverkselever börjar efter en period av relativt lugn åter att demonstrera. Ända till kl. 4 på morgonen. Sorbonne förvandlas till ett sjukhus...

*23 maj: Vi är alla tyska judar!* skanderar de unga (arbetare och studenter), som liksom föregående kväll kommer att stängas våldsamt med polisen. Talrika böner om lugn. Ingen hörsammas. Det är kanske på rue Monge kl. 3 på morgonen som den hårdaste barrikaden under hela maj månad befinner sig. Under denna tid publicerar C.G.T. och C.F.D.T. en gemensam kommuniké. De kräver S.M.I.G. på 600 francs, anställningsgaranti och resurser och ett progressivt uppmjukande av de hårda arbetsvillkoren utan löneminskning, och vidare ett utvidgande av fackföreningsrättigheterna inom företagen. C.G.T. säger: Det gäller att ifrågasätta de ekonomiska, sociala och politiska strukturerna i det kapitalistiska samhället. André Barjonet, C.G.T:s ekonom avgår: Han anser att hans fackförening inte har gått tillräckligt långt.

*24 maj (den tredje röda fredagen):* Kl. 8 på Gare de Lyon lyssnar (eller lyssnar inte) 30 å 50 000 demonstranter på republikens president som utlyser en folkomröstning om medinflytandet (la participation). "Vi struntar i hans tal" är den första paroll som föds med den första barrikaden på högra stranden: Place de la Bastille.

Det är den stora natten: Börsen brinner, polisen och C.R.S. hejdar vem som helst var som helst. I Beaujon slår brutaliteterna alla rekord. Barrikader och skandalösa hämndaktioner (mot sårade och sjukvårdare) pågår till kl. 5 på morgonen. Ett hundratal sårade vårdas på platsen. I Nantes slåss ungdomar och polis i 5 timmar. I Lyon blir poliskommissarie René Lacroix överkörd av en lastbil lastad med gatstenar. I Paris dödades en ung man under mystiska omständigheter.

25 och 26 maj: (Week-end) Underhandlingar i 25 timmar på socialministeriet, rue de Grenelle, mellan fackföreningarna och regeringen. Samtalen rör sig om en ökning av S.M.I.G., lönerna, minskning av arbetstiden, fackföreningsrättigheterna inom företagen etc. Pompidou leder det hela lekande lätt.

27 maj: (Måndag) *Folket har inte besegrats*. Hos Renault i Billancourt förklarar Benoit Frachon "överenskommelserna" men de strejkande accepterar dem inte. Utan att gå med på överenskommelserna fortsätter arbetarna över hela Frankrike fabriksockupationerna. Första strömavbrottet. Folkomröstningen har bestämts till den 16 juni men man börjar säga att den inte kan organiseras. På kvällen håller den icke-kommunistiska men revolutionära vänstern ett stort möte i Charléty. Man uppskattar 50 000 deltagande (arbetare och studenter). Barjonet talar. Man tror sig närvara vid födelsen av ett nytt parti. Upplösningen av mötet sker i ett förunderligt lugn.

28 maj: *Var har makten tagit vägen* frågar sig observatörer, medborgare och politiker. François Mitterrand visar sina kort och föreslår en provisorisk regering och uppställer sin kandidatur till presidentposten. Alain Peyrefitte, undervisningsminister, avgår. Daniel Cohn-Bendit dyker åter upp i Sorbonne på kvällen. De första tecknen på en överenskommelse i Charbonnages. Premiärministern föreslår att man företar slutna röstningar på företagen.

29 maj: (Onsdag) *Slutligen bestämmer sig C.G.T.* för att visa ansiktet och politiserar för första gången sina paroller. Under fem timmar tågar deras grupper från Bastille till St Lazare. Vid sidan av kravparollerna hör man: de Gaulle avgå! och folkstyre! Inför den ytterliga risken av ett politiskt vacuum kallar Eugène Descamps i C.F.D.T.:s namn på Mendés-France. Republikens president försvinner under 6 timmar mellan Paris och Colombey:

I själva verket hade han farit till Tyskland för att konsultera de militära cheferna. Många observatörer tror att antingen kommer statschefen att avgå eller kommer premiärministern att göra det. Det är den stora "suspensionen".

30 maj kl. 16.31: *De Gaulle talar utan att visa sitt ansikte*: Jag kommer inte att dra mig tillbaka ... jag kommer inte att byta ut premiärministern ... jag upplöser Nationalförsamlingen. På 4 minuter fryser talet ned situationen trots sina referenser till en total aktion. P.C. och C.G.T. är de första att märka att de Gaulle har tillfredsställt två av oppositionens krav: Undertryckande av folkomröstning, och lagliga val.

Kl. 18.00, medan Mitterrand talar om "hotet om inbördeskrig" och Chaban-Delmas förklarar Nationalförsamlingen upplöst, så attraherar en snabbt ihopkommen demonstration på Champs Elysée den stora massan av "tigande" (uppskattningsvis mellan 200 och 800 000). Med ministrar och deputerade i täten av U.N.R. ropar man på gatorna: De Gaulle är inte ensam!

31 maj: *Bensinen flödar på nytt*, knappt 24 timmar efter att situationen ändrats. Parisarna förbereder sig för Pingsthelgens week-end. Man fotograferar stridsvagnar vid Paris Portar. Reaktionerna inför de Gaulles tal har varit mycket starka, men alla har hållit sig lugna.

1 juni: Regeringen ombildas. Alla partierna accepterar principerna för de allmänna valen. U.N.E.F. och studenterna organiserar en sista stor och fredlig demonstration från Gare Montparnasse till Gare Austerlitz.

1 juni: Arbetet återupptas så småningom, regeringen höjer lönerna och återtar kontrollen över Sorbonne och Odéon. Men den första veckan i juni skulle innebära andra barrikadnätter i Paris och särskilt i Flins. Den 6 och 7 juni kom studenterna för att hjälpa de strejkande som C.R.S. hade försökt skingra.

Flins: den viktigaste erfarenheten.

Medan maj var våldsam och dramatisk, så var det faktiskt i juni som sammandrabbningarna ledde till 3 döda: två arbetare i Sochaux, och en läroverkselev, Gilles Toutain, som drunknade i Seine i Flins.

Valen kom att äga rum i lugn och ordning. Majoriteten (U.D.R.) och gaullisterna skulle komma att vinna platser. P.C. och F.G.D.S. förlorade. För alla vändes ett blad.

## Studentrevolten slås ned

Granaterna som kastades in på kaféerna i Montparnasse på de oskyldiga kafégästerna (i början av maj), batongmisshandeln som ägde rum på vissa polisstationer (natten mellan den 24 och 25), arresteringarna på Paris gator, det nästan systematiska hindrandet av hjälpen från sjukvårdare, den skandalösa behandlingen av alla som gick igenom "domstolen" i Beaujon (minderåriga, unga gymnasister, utlänningar, osv.); listan på övergreppen som tillskrivs ordningsstyrkorna är digra.

En "vitbok" om revoltens undertryckande har redan getts ut av "Editions du Senil" under beskydd av U.N.E.F. och S.N.E.-SUP. Den är sammansatt uteslutande av vittnesmål från studerande, läkare, vanliga förbipasserande eller kvartersbor rörande den 3 maj och natten mellan den 10 och 11 maj. En "Kommitté för Vittnesmål och Juridisk Hjälp" har sedan distribuerat en annan volym (på stencilerade blad) på 22 sidor beträffande händelserna som inträffade den 23, 24 och 25 maj. För att bestyrka de citerade vittnesmålen har Kommittén bevarat och fotokopierat samtliga original. Den sistnämnda boken är inte mindre nedslående än den förra.

Vidare har många tidningar (i synnerhet "Le Monde" och "Le Nouvel Observateur") publicerat brev från läsare - i allmänhet ej studerande, till exempel läkare och advokater, etc. som uttryckt sin indignation över de omotiverade våldsscenerna de bevittnat, ibland från sina fönster, ibland från plattformen på en buss, ibland från motsatta trottoaren.

Om alla - kommentatörer eller observatörer - är överens om att våldsamheterna under de direkta sammanstötningarna är "begripliga" (gatustrider är i alla fall gatustrider...) understryker också samtliga efter dessa perioder av sammanstötningar den "otillbörliga" och "outhärdliga" arten (de adjektiv som återkommer oftast) av de omotiverade batongslagen. Fotografier som tagits av yrkesfotografer har redan gått runt på tidningsredaktionerna och minst två album säljs redan i bokhandeln. Vissa av dessa fotografier överträffar vida varje nedtecknat vittnesmål och utgör ett desto starkare anklagelsematerial i denna "polisprocess" som pågår sedan en månad i vars och ens samvete. Man kan säkert anta att bland de många filmer (16 och 35 mm - färg eller svart-vit) som spelades in under majnätterna av berömda cineaster, men också av amatörer, vissa bilder snart kommer att se dagens ljus, om de inte redan nu har visats inom mer eller mindre slutna kretsar.

Efter dagarna och nätterna i maj har en klyfta uppstått mellan polisen (statspolisen - C.R.S. och gendarmeriet) och ungdomen, mellan polisen och en del av befolkningen. Samtliga ungdomar i åldern 16 till 27 år som upplevde sin första kontakt med "ordningsmakten" har fått bestående skador av detta möte. Vår rapport skall inte upprepa redan publicerade vittnesmål utan vill belysa:

1 Den synnerligen "otillbörliga" sidan av vissa aktioner.

2 Attityden hos innevånarna i Quartier Latin.

Det är därefter helt naturligt på sin plats att undersöka stämningen bland poliserna i maj 68, dess styrkor, dess "motangrepp". Antalet "otillbörligheter" kan uppdelas i tre kategorier:

a Husundersökning utan visiteringsorder.

b Misshandel inuti polisbilarna och på polisstationerna.

c Oberättigade förhör helt utanför demonstrationerna.

*Vittnesmål (b):* "... Vi var tvungna att stå vända mot bilen med uppsträckta armar. Nya tillkom hela tiden till dess vi var ungefär 30 st. (torsdagen den 30 maj kl. 10.45). Man slog oss med batonger trots att vi redan stod mot bilen. Ungefär hälften var helt tydligt ej demonstranter: flickor med sylvassa klackar, herrar i kostym, etc.

1 Hotelser om att man 'nog skulle få oss dit man ville' medan man riktade granater mot våra fötter.

2 Slag i huvudet om man försökte prata.

3 Slag på fingrarna om inte armarna var tillräckligt högt uppe.

4 En pojke tvangs att stå krucifierad med en gatsten i varje hand.

5 Oavbrutna skymford.

6 En färgad och en arab, vilka ej demonstrerade blev svårt misshandlade; den färgade isolerades för att man skulle kunna slå honom mer.

7 En pojke misshandlades med batong till dess han föll ihop.

Själv fick jag bara ett slag i huvudet; efter tre timmar, medan jag fortfarande stod med armarna i luften, kom en chef förbi, tittade på mitt körkort och frågade efter mitt yrke och lät mig gå ... 200 meter längre bort frågade jag en C.R.S.-polis hur man skulle komma ut från det inringade kvarteret. Han placerade mig i en buss, i vilken man höll på att misshandla en ensam algerier ... "(Vittnesmål av en dekoratris, 25 år. U.N.E.F. – S.N.E.-SUP-Kommittén. )

*Vittnesmål (b):* "... Jag hade knappt kommit innanför dörrarna på polisstationen vid Panthéon, förrän en C.R.S.-polis slängde sig över mig för att slå mig med gatsten. Därefter kastades jag omkull på golvet och drevs med sparkar bort till andra änden av rummet. Där lät man mig stiga upp och jag fördes fram till en konstapel som tog mitt efternamn och förnamn ... Efter att ha avslutat sitt byråkratiska arbete, vände han sig till C.R.S.-poliserna och sa: 'Ni kan sätta igång.' Man förde mig då till korridoren som ledde till cellen. Där stod en mottagningskommitté beredd. Den bestod av 10 till 15 C.R.S.-poliser och nationalgardister posterade på var sin sida om korridoren med batonger i händerna. Innan jag gick igenom dörren fick jag ett kraftigt batongslag i huvudet som fick mig att falla till marken. Jag reste på mig för att gå igenom korridoren under en skur av batongslag, sparkar, knytnävsslag. När jag kom till min celldörr belönade mig en civilklädd kommissarie med en knäspark mot de känsliga delarna samt några knytnävsslag, sedan slängdes jag in i cellen ..." (Vittnesmål av en studerande på 20 år som arresterades under förevändning att han hade smutsiga händer. Trots att han var sårad och blödde från huvudet fick han inte lämna polisstationen förrän kl. 5 på morgonen för att tillbringa 21 timmar i Beaujon, innan han kunde få vård. U.N.E.F. – S.N.E.-SUP-Kommittén.)

*Vittnesmål (c):* "Måndagen den 27 maj, samtidigt som mötet i Charléty i XIII' arrondissementet pågick, kom jag körande på vespa tillsammans med en av mina klasskamrater från 'Seconde' (ung. III Ring) på högra stranden. Vi körde över gården till Louvren. Vi körde ganska fort. Framför l'Arc de Triomphe du Carousel stod gråa polisbussar stationerade. När vi passerade i höjd med bussarna stoppade man mig häftigt genom att ta tag i armen. Jag hade ganska stor hastighet, varför jag föll när poliserna grep tag i min arm. Min kamrat som kom bakom mig stannade när han såg att jag föll. De började slå oss med knytnävarna och örfila oss. Vi förstod inte ett dugg av allt det där och frågade: 'Vad är det? Vad har vi gjort?' De svarade: 'Ni var på väg till Sorbonne! Ni är från Sorbonne!' (Vi var i alla fall på högra sidan.) Efter slagen tog de våra papper och behöll dem. Jag räckte fram mitt franska pass och de

behandlade mig som 'Djävla Tysk' på grund av uttalet av mitt namn, tror jag. De slog mig sedan igen. De satte igång att sticka hål på däckten till våra vespor. ( Jag har inte kunnat hitta min vespa igen efter detta.)

De satte mig sedan i en buss tillsammans med min kamrat på var sin bänk och de tog fram en slags rakkniv och satte igång att raka oss. Roland, min kamrat, fick ganska otäcka sår. De förde över oss till en annan buss, där vi fick sällskap med två stadspoliser som var hyggliga. I Beaujon blev det komplett vansinniga förhör. Till exempel: 'Varför slåss ni för arbetarna? De är ju bara djur som arbetar!' Man tog ifrån oss en sko var, vilka vi förresten inte fick tillbaka när vi släpptes och jag var tvungen att gå ut i strumplästen. Därefter placerades jag, fortfarande på grund av de utländska uttalet av mitt namn, i en cell där det bara fanns utlänningar. Vi var 60 st. i denna lilla cell: tyskar, spanjorer, portugiser, österrikare, jugoslaver och en hel del färgade. Flera hade varit där i 3 och t. o. m. 4 dagar. Ingen hade kunnat varsko vad det vara månne, familj eller ambassad. Portugiserna berättade att C.R.S.-bussar kom till ingångarna till kåkstäderna och samlade ihop dem när de kom hem från arbetet. De anklagades för att ha en brödkniv i sin matlåda. I cellen fanns också ett barn på 12-13 år, spanjor eller portugis (han talade inte franska).

Jag var den som kom sist och den förste att lämna min cell, utan tvivel för att jag var fransman. I denna cell fanns det två unga tyskar som hade tillbringat 24 timmar i Beaujon, därefter hade de befriats bara för att efter knappt 200 m på gatan gripas på nytt, inregistreras och buras in igen.

Vid mitt förhör hände det en lustig sak: De fyllde i mitt papper och vid ordet 'medlemskap' skrev de 'U.N.E.F.' Då jag såg det, uppmärksammade jag dem på att jag inte kunde tillhöra U.N.E.F., eftersom jag inte var student utan bara gick i läroverket i IIIe Ring. Jag fick svaret: 'Det skall du strunta i'." (Gymnasist från XVIIe arrondissementet. Vittnesmålet ej tidigare publicerat.)

## **Sammanfattning**

Från de olika förhören och uttalandena bör noteras:

- 1 Rasismen som har dominerat och influerat många åtgärder och arresteringar;
- 2 "tyskhatet" (utan tvivel beroende på Cohn-Bendits dubbla nationalitet) ;
- 3 av samma anledning (Daniel Cohn-Bendit är rödhårig) blev pojkar med rött hår särskilt "omhändertagna";
- 4 tröjor, halsdukar, byxor eller strumpor med röd färg (färgsymbol för revolten, flaggan, kommunist sympatisören) drog till sig batonger;
- 5 det skulle behövas göras en speciell undersökning rörande det som hände vid ingångarna till kåkstäderna under majnätterna;
- 6 alla som körde vespa, motorcykel, moped övervakades speciellt, då förbindelserna mellan de demonstrerande ofta skedde via moped;
- 7 Beaujon-centralen (det rör sig om gamla Beaujon-sjukhuset på rue Courcelles) var den "heta punkten" för intolerans och våld. Alla som "passerade" genom Beaujon understryker atmosfären som rådde. Man hörde t. o. m. gendarmer tala om metoderna som tillämpades i Beaujon som: "det är ett tillhåll för slynglar."
- 8 När poliserna talade med folk som arresterats och när det inte rörde sig om förolämpningar eller hotelser, var det för att övertyga dem om att de "var styrda" av omstörtande krafter;

9 taktiken för ”avröjningen” ändrades efter de tre majfredagarna. Vägran att slåss. Granatkastning, därefter upprepning av barrikaderna med den jättebulldozer som Polisprefekturen lånat av armén (60 km/tim. Höjd: en och en halv våning.) Det är uppenbart att antalet sårade minskade mycket mot slutet;

10 ingen skottlossning från den ena sidan till den andra (Paris). Ordningsstyrkorna använde följande vapen: granatkastare, olika batonger av trä och hårdgummi, gevärskolvar.

### **Kvartersbefolkningen**

Fr. o. m. morgonen den 11 maj lät sociologen Evelyne Sullerot (vars text beträffande transistorapparaternas roll följer längre fram) distribuera ett frågeformulär för att erhålla vittnesmål från befolkningen i Quartier Latin. 1 000 frågeformulär delades ut. Hon fick sammanlagt 169 svar på de 5 uppställda punkterna i frågeformuläret (med vittnenas namn och adress):

1 Vissa barrikader tog eld när de träffades av projektiler som kastades av polisen: 132 vittnesmål.

2 De som försökte undsätta isolerade, obehäpnade personer som trakasserades av polisen, eller sårade, såg sig hotade eller förföljda, dvs. attackerade med granater: 148 vittnesmål.

3 Många privatbostäder hemsöktes av polisen utan visiteringsorder: 113 vittnesmål.

4 Vissa privatvåningar skadades genom polisens aktioner: granater som kastades in genom fönster: 127.

5 I hemmet mottagit ett flertal allvarligt sårade eller halvkvävda och stridsodugliga ungdomar. De motsäger siffrorna på sårade studenter som angivits av Polisprefekten: 142 svar.

En innevånare i kvarteret återger här de ”vuxna” kvartersbornas åsikt:

”Vi tillbringade allesammans natten mellan den 10 och 11 maj på gatan. Där fanns alla grannarna, handelsmän, lärare, personal från tvättinrättningarna osv. Vi var nyfikna och inte riktigt oss själva: atmosfären var helt klart något utöver det ’vardagliga’. Alla kom med materiel för att hjälpa ungdomarna att bygga sina barrikader: Man tömde källarna, man kom med korgar, blomkrukor m. m. Framför mitt hus i höjd med Boulevard Saint-Michel och l’Ecole des Mines, hade den första barrikaden täckts med flaggor, vilket, som man sade, påminde om 1848. Varningsskott sköts av en civilklädd polis men ingen hörde detta, då alla sjöng – inte Internationalen utan Marseljäsen. Det verkade nästan som taget ur någon roman av Victor Hugo, vilket är underligt med tanke på det sätt som händelserna därefter utspelades på.

För första gången såg vi framträda de där små svarta, korta kanonerna med vita granater i ändarna, vilka sköttes av C.R.S.-poliser och gendarmer. Vi var tvungna att fly undan till gården till mitt hus när våldsamheterna bröt ut. Jag blev rädd – som alla kvartersbor omkring mig, för när granaterna började explodera var det som krigsbuller. Först i det ögonblicket märkte vi att det blivit mörkt. Poliserna blänkte svarta i mörkret (hjälmars i natten). Första barrikaden föll snabbt genom överrumpling. Jag var mycket ängslig för min son som var på rue Gay-Lussac. En bilmotor exploderade och alla hade samma reaktion: ’Några måste ha dödats.’ Jag tog en officer i uniformsknapparna och sa till honom: ’Det är min grabb som är därinne. Han är mycket intelligentare än alla era män tillsammans.’ Jag trodde att det var eliten av ungdomen som var i färd med att låta sig massakreras, och alla vuxna omkring mig hade samma intryck.

Vi sade då saker som vi inte skulle våga säga om idag till poliserna. Därför att för oss var de fortfarande folk som på morgonen dirigerade trafiken på gatan. De var ’vanliga polis-konstaplar’. När jag kom tillbaka till rue Royer-Collard, kastade människor vatten och

livsmedel till demonstranterna. Sedan öppnade man dörrarna till husen så att de kunde gömma sig. Detta har inte hänt sedan dess. Första natten var det många vuxna på gatan. Dagen därpå besökte alla de förstörda gatorna. Jag svarade på frågeformulären som delades ut till kvartersbefolkningen, men jag fick sedan reda på att folk hade blivit rädda.”

Evelyne Sullerot bekräftar: ”I början strömmade svaren in. Sedan ville man inte längre sätta ut sitt namn och sin adress. Därefter inga svar alls. Jag fick tre hotelsebrev och telefonsamtal (ett tjugotal). Till min lille son som svarade en gång, sa man: ‘Vi skall stoppa din mor.’ Jag fick sedan reda på att affärsinnehavarna berättade att de blivit plundrade av studenterna. Detta hände 4 eller 5 dagar efteråt. ‘Poujadismen’ hade återtagit sina rättigheter. Men diskuterade i affärerna. En månad efter allt detta, var det inte längre möjligt att försvara studenterna. ‘Studenter’ hade blivit en synonym till ‘brottslingar’, (jag blev uppringd av folk som hade svarat på mitt formulär och som hade hjälpt demonstranter: ‘Jag är ensam, de andra hyresgästerna hälsar inte längre på mig.’ Natten mellan den 24 och 25 fann jag att portarna till en väns hus hade stängts. Jag fick reda på att hans portvakt hade brutit strömmen för att ingen skulle kunna öppna porten. Portvakterna i kvarteret sade: ‘Vi fick order av polisen att stänga portarna.’ Men det finns en prefektförordning som förbjudet detta. När man lade fram detta argument, svarade folk: ‘Vi är i belägringstillstånd, det är inte ett normalt läge, förordningen gäller inte längre.’

Jag fick också mottaga ett brev, som överlämnades i min bostad (posten fungerade inte) från en dam som bor mittemot mig på Boulevard Saint-Michel. Denna dam får på intet sätt blandas ihop med någon ‘hyena’: hon hade haft vänligheten att signera sitt brev och lämna sin adress. Hennes brev hade den speciella egenheten att det tog avstånd från allt som kvartersborna hade berättat eller skrivit. Hon var uppfylld av ett slags vilt hat mot studenterna. Eftersom detta är en personlig åsikt, hade jag inte fäst någon som helst vikt vid brevet om det inte hade innehållit ett vittnesmål just beträffande en händelse, som flera innevånare i mitt hus och även jag själv varit vittne till. Det handlar här om ett perfekt exempel på svagheten i vittnesmål från personer som till varje pris vill ‘bevisa’ att de har rätt. Här följer några utdrag ur brevet:

‘Jag såg Er, Madame, framför Ert hem mittemot mig under en del av natten. Vi bör alltså ha sett samma sak. Vi såg en hord av uppretade och stridslystna studenter och andra element plöja fram längs boulevarden medan de skrek appeller om revolt, långhåriga, med ryssmössor, MAO-jackor, flickorna med kineskepsar, våldsamma och exalterade. Jag såg Hunner-horder som slog sönder allt, plundrade allt (INGEN PLUNDRING HAR ÄGT RUM PÅ DENNA PLATS I NÅGON AFFÄR) etc. C.R.S.-poliserna stod i åtta timmar med sänkta vapen efter en lång resa utan mat, dryck och utan tillfälle att tillfredsställa sina behov, etc.’ Efter flera sidor i dessa ordalag fortsätter vittnet: ‘Efter polisens anfall såg jag en demonstrant eller en ung man som hade förrirrat sig bort hit vända om och bege sig mot rue Auguste Comte. C.R.S.-poliserna spärrade vägen, stötte omkull honom och gav honom ETT BATONGSLAG. Denne unge man tog sedan sin tillflykt hos Er på gården till Ert hus. Jag var den första att ropa: Slå inte, sluta, och detta tillsammans med er alla, vars rop hade större kraft, eftersom ni var på gatan. DET RÄCKTE MED DETTA FÖR ATT BATONGERNA SKULLE SLUTA ATT SLÅ.’ Men här följer vad som hände: fyra ungdomar stoppades trots att det inte längre var något i denna sektor och misshandlades med batonger av C.R.S.-poliserna. Innevånarna i mitt hus och jag själv försökte genast undsätta dem. En av dem kunde knappt gå. Vi förde dem mot vår gård. C.R.S.-poliserna vände sig då mot oss och förolämpade och hotade oss med sina batonger och förföljde oss in på vår gård. Då vi lyckades lyfta upp de sårade på trappan till vestibulen slängde de in en granat som åstadkom ett oerhört oväsen. Tre av dessa ungdomar vårdades hos mig. De hade flera sår i huvudet (hårbotten) som blödde, ett av dem behövde sys ihop, samt sår i ansiktet (ögonbrynen). Den fjärde vårdades hos en annan hyresgäst i mitt hus: ‘Han hade två brutna revben och ett sår i huvudet. De hade misshandlats

inför våra ögon, åtminstone den som jag lyfte upp, med slag av gevärskolvar.' Denna dam, som så väl kände igen 'MAOjackor' och 'ryssmössor', hade alltså bara sett ETT batongslag på EN ung man, trots att vi var tolv som kunde bevisa att resultatet blev ett dussintal sår och allvarliga kontusioner på fyra ungdomar. Utan kommentarer."

### ***Tillägg: "De allvarliga fallen"***

Den 6 juni 1968, enligt upplysningar erhållna hos speciallinrättningar (les Quinze-Vingts) eller läkare, uppgick de "allvarliga fallen" ungefär till följande: tolv skallskador vilka medfört medvetenlöshet, varav fem kunde få allvarliga följder; ett tjugotal skador i bröstkorget; flera tiotal benbrott, varav åtta öppna; två fall av skadade inre organ, fem fall med brännskador i ansiktet, tre på kroppen, tre på lemmarna, sju med lungkomplikationer, elva sår i ansiktet eller hårbotten ...

### ***Statistik***

Den 27 maj 1968 gjorde polisprefekten upp en första statistik över demonstrationerna i Paris sedan den 3 maj. Under dessa demonstrationer skadades 1 045 civila och 1 233 poliser. För de två senaste upplöppsnätterna i maj såg statistiken ut som följer: Natten mellan den 23 och 24 maj: Sårade: civila 110, poliser 78. Anhållna demonstranter 186.

Natten mellan den 24 och 25 maj: Dödad: 1. Sårade: civila 447, poliser 212. Anhållna demonstranter 760.

## **Rapport om polisen**

Denna rapport innehåller:

- 1 Stämningen bland poliserna, före, under och efter premiärministerns "desavuering" på kvällen den 11 maj.
- 2 Ett flertal tekniska beskrivningar rörande "Ordningsstyrkorna": C.R.S. gendarmeriet, polisen samt beträffande granaterna och "specialtrupperna".
- 3 Sinnesstämningen inom parispolisen (och polischefen Grimauds brev till sina män).

Den utger sig inte för att vara komplett men då den sammanställts av specialister på dessa problem, kan den göra det möjligt för läsaren att förstå vissa attityder samt tillrättalägga flera vanligen gjorda misstag. (Typexempel: Det sägs ofta att det var M. Jules Moch som skapade C.R.S. Han använde sig av dem 1947 men det var en annan socialistminister som grundade denna kår.)

### ***Första interventionen av polisen i Quartier Latin***

Händelserna i maj hade legat och jäst sedan en tid tillbaka och den första större interventionen av polisen i Quartier Latin, i den process som sedan skulle komma att utveckla sig, daterar sig inte från maj utan den 7 februari 1968.

Denna dag ämnade U.J.C.M.L. (pro-kinesiska) demonstrera vid mötet som utlysts vid la Mutualité av Occidentgruppen (yttersta högern).

Händelseutvecklingen denna dag ger en god förklaring till mekanismen i den polisintervention som skulle följa på våren.

Renseignements Généraux (R.G.) uppgift i dylika fall är att i förväg uppskatta antalet deltagare i ett möte och ta reda på om organisatorerna tänker försöka demonstrera på gatorna. Beträffande motdemonstrationen skall de på samma sätt göra en uppskattning av

deltagarantalet och ta reda på organisatörernas avsikter. I detta fall gällde det att veta om U.J.C.M.L. verkligen hade för avsikt att angripa mötet vid la Mutualité.

R.G. använde två metoder för att inhämta upplysningar: angivarna som de har inom de pro-kinesiska organisationerna (de är väl placerade) samt kaféerna i Quartier Latin som de vet fungerar som mötesplats för vissa politiska grupper och där de kan inhämta förtroenden från kypare och kaféinnehavare. De fick på så sätt veta att ett visst antal militanter skulle förse sig med batonger och bära hjälmar.

R.G.'s rapporter fastställde att läget den 7 februari var allvarligt. Chefen för statspolisen i Paris, Friederich, beslöt följaktligen att en rörlig styrka på 600 man skulle hållas kvar i tjänst efter kl 19. Man delade ut smörgåsar med ost och skinka till dem, hjälmar, matelasserade manschetter för att skydda armarna, tumvantar i kompakt skumgummi för att skydda händerna mot sönderslitande föremål samt en walkie-talkie per pluton.

(Insättandet av polisstyrkor vid en demonstration beslutas av prefekten och chefen för statspolisen.)

Den 7 februari var det kommissarie Battesti, biträdande chef vid statspolisen, som tog ledningen för operationerna. (Ledningen för operationerna på platsen lyder alltid under en kommissarie som tar befäl över de municipala polisstyrkorna samt eventuella styrkor från C.R.S. och gendarmeriet.) Från sin bil, som var försedd med radio, var kommissarie Battesti i ständig förbindelse med högkvarteret på Polisprefekturen, där polisprefekten Maurice Grimaud och chefen för statspolisen, Friederich, befann sig. Det var från denna bil som han själv gav sina order.

### ***Från den "desavuerade" polisen till återgången till ordningen i maj***

Den första allvarliga sammanstötningen äger rum den 3 maj, då universitetsrektorn Roche begär hjälp av polisen för att rensa Sorbonne, som sedan morgonen är ockuperat av studenterna. Roche har ringt till Peyrefitte och meddelat att "ett flertal studenter" vållar skadegörelse, att dekanen Durry insisterar på att Sorbonne skall stängas och att han själv är av samma åsikt. Utbildningsministern är förvånad över att läget är så till den grad allvarligt. Rektorn insisterar. Han får Peyrefittes tillstånd på villkor att evakueringen av Sorbonne sker "enligt reglerna".

Vilka regler?

Den underförstådda regeln är att polisen ej går in i Sorbonne och att rektorn ej begagnar sig av sin rätt att kalla på den. I detta fall begagnar han den.

Studenterna omringas och ett stort antal polismän tränger sig in. Utanför Sorbonne uppstår spontana demonstrationer klockan halv fem och klockan tio på kvällen.

Senare vill poliserna och polisprefekten personligen understryka att denna intervention ej skedde på deras initiativ utan på rektorsämbetets och att de bara kom när man kallade på dem.

Lördagen den 4 och söndagen den 5 förstärks polisens styrka i Quartier Latin.

Den 6 på morgonen uppstår skärmytslingar mellan några tusen demonstranter och polisen. På eftermiddagen, efter mötet som hålls på Naturvetenskapliga Fakulteten, äger våldsamma sammanstötningar rum i synnerhet på rue Saint-Jacques och Place Maubert. Kl. 18.30 samlas studenterna vid Denfert-Rochereau och tågar sedan till Saint-Germain. Det är där som den första barrikaden byggs upp (gatstenar och bilar). Demonstranterna är då nära tjugo tusen. Verkliga strider fortsätter långt in på natten på smågatorna i Quartier Latin.

Från det ögonblicket är Quartier Latin praktiskt taget i belägringstillstånd. Den 7, 8 och 9 maj stiger spänningen: Studenterna begär att deras ”3 punkter” skall genomföras. Demonstrationer äger rum (defilering från Denfert till Champs-Élysées, möte vid Halle aux vin, ”sit-in” på boulevard Saint-Michel). Den 10 avslutas ett student- och gymnasistmöte vid Denfert-Rochereau med en demonstration mot det av polisen ockuperade Quartier Latin. Det blir de sextio barrikadernas natt. Studenterna bygger upp dem på kvällen och polisen stormar dem från kl två på morgonen. Striderna pågår till kl. fem på morgonen.

Följande dag den 11 maj utspelas flera demonstrationer på förmiddagen. Fackföreningarna utlyser generalstrejk och en demonstration till följande måndag som tecken på solidaritet med studenterna och för att protestera mot undertryckandet. Premiärminister Georges Pompidou, som återkommer från en resa till Afganistan, förklarar på Orly: ”Jag har en idé.” Efter konsultationer på Elysée-palatset håller han samma kväll ett tal i televisionen.

Det är väl att märka att de häftigaste sammanstötningarna redan har ägt rum, barrikadnatten, och att polisen befinner sig mitt uppe i DEN VÅLDSAMMASTE AKTIONEN MAN VARIT MED OM SEDAN OROLIGHETERNA 1961-62 OCH SEDAN CHARONNE (FEBRUARI 1962) .

*Georges Pompidous uttalande:* ”Under min officiella resa, vilken organiserats av regeringarna i Iran och Afganistan och som visat den väldiga intellektuella, politiska och moraliska prestige som Frankrike för närvarande åtnjuter i dessa avlägsna länder, har jag inte upphört att med sorg i hjärtat följa utvecklingen av oron inom universitetet, demonstrationerna som den gett upphov till och som, alltför ofta, urartat och därmed tvingat regeringen att, som dess skyldighet är, återställa ordningen.

Jag sammankallade därför genast efter min hemkomst för knappt tre timmar sedan de behöriga ministrarna och efter att ha konfererat med Republikens president och erhållit dennes medgivande har jag beslutat att Sorbonne åter skall öppnas från och med måndag och att föreläsningarna skall återupptagas på begäran av rektorn och dekanerna.

Åtgärder skall vidtagas för att inte examinanderna skall behöva försenas i sitt arbete.

Från och med måndag kommer också Appellationsdomstolen att lagenligt kunna förordna om de frigivningskrav som lagts fram av de dömda studenterna.

Dessa beslut är inspirerade av en djup sympati för studenterna och med förtroende för deras goda omdöme.

Genom att återge Sorbonne dess uppgift återger vi även dess målsättning, vilken är studier inom frivilligt antagna ordningsregler och, om så behövs, i samförstånd om förnyelse av vårt universitet.

Regeringen och jag själv har inte upphört att hävda att denna förnyelse är nödvändig. Vi har redan påbörjat den och vi skall fullfölja den i samarbete med alla som berörs, lärare och studenter.

Jag ber alla, och i synnerhet de ansvariga inom studentorganisationerna, att förkasta provokationerna som härrör från några få professionella agitatorer och att samverka för ett snabbt och totalt lugn. Jag är för min del beredd till detta.”

*Polisernas två problem:* Detta tal av Georges Pompidou förtjänas att återges in extenso, eftersom det är den första faktorn som utlöser krisen inom polisen. Det framstår i själva verket som en desavuering av deras aktion just på grund av att det underförstått erkänner studenternas rätt. Polisstyrkorna förstår inte annat än att det återstår en enda skyldig: ”snuten”.

Den andra faktorn i denna kris är att samma styrkor ej heller förstår den anbefallna taktiken: Man har i själva verket låtit barrikaderna byggas upp, man har låtit gatustrider uppstå, och man har inte ingripit förrän efteråt, efter flera timmars otålig väntan och under sådana förhållanden att aktionen inte kunnat bli annat än mycket svår.

Till detta måste läggas en aspekt som nästan gått obemärkt förbi: Det är att det inom parispolisen sedan länge existerar krav inom olika yrkesgrupper rörande lönejusteringar. Detta inverkar inte så mycket för ögonblicket (detta blir mer kännbart när arbetarnas strejker bryter ut senare samma månad) men den politiska förvirringen läggs ovanpå ett reellt yrkesmässigt missnöje.

Det förvärras ytterligare efter hand som presskampanjen rörande polisövergreppen utvecklas – övergrepp som når sin kulmen under barrikadnatten och som påminner hela befolkningen om de våldshandlingar som begicks mot algerierna i slutet av 50- och början av 60-talet.

Stämningen bland poliserna kan då sammanfattas på följande sätt: ”Att bli fördömd av befolkningen, det händer ofta, av pressen, det är man van vid, men av regeringen, då går det för långt.” Slutligen bidrar en annan faktor till att förvärra krisen. Det är demonstrationen den 13 maj från Gare de l’Est till DenfertRochereau som genom sin omfattning och av ovan nämnda orsaker får polisen att känna sig isolerad.

*Krisen inom polisen:* Union Interfédérale des Syndicats de Police i vilken just det inflytelserika ”Syndicat Général des Personnels de la Préfecture de police (S.G.P.) ingår publicerar den 13 maj följande kommuniké:

”Inför händelserna som utspelar sig i huvudstaden sedan mer än tio dagar har Union Interfédérale des Syndicats de Police (S.G.P., S.N.P.T., S.N.I.P.) vilken omfattar 80 % av personal i uniform, avhållit sig från varje kommuniké för att inte förvärra de upprörda känslor som dessa demonstrationer omgett med.

Vi erinrar om att ockupationen av Sorbonne av polisstyrkorna företogs på rektorns uttryckliga begäran och på regeringens order och sålunda befriar ordningsstyrkorna från ansvaret för denna ockupation, som tycks ha varit upprinnelsen till händelserna.

Vi försäkrar att de inblandade poliserna handlat utan hat visavi demonstranterna och att våldsamheterna under aktionerna varit oundvikliga på grund av de förhållanden som rådde under dessa demonstrationer.

Vi understryker att medlemmarna i ordningsmakten endast handlat på order från behöriga myndigheter och att de trots de oupphörliga attackerna de fått utstå agerat med lugn och tålamod...”

Och längre fram:

**”VI BETRAKTAR PREMIÄRMINISTERNS UTTALANDE SOM ETT ERKÄNNANDE AV STUDENTERNAS RÄTT OCH SOM EN ABSOLUT DESAVUERING AV POLISSTYRKORNAS AKTION, VILKEN BEORDRATS AV REGERINGEN.”**

”Under dessa förhållanden är vi förvånade över att en effektiv dialog ej eftersträvades innan dessa beklagliga sammanstötningar inleddes.”

Den 14 maj, dagen efter den väldiga demonstrationen och defileringen den 13, markerar kulmen i denna kris. Vid detta tillfälle är stämningen bland poliserna sådan att man är en hårsman från polisstrejk. Regeringsmakten anklagas öppet för sin ”oantagbara tolerans mot dem vars enda avsikt har varit att smutskasta vår kår”.

Sådan är också meningen i en petition som cirkulerar inom parispolisen och som försetts med ett stort antal underskrifter. Den vänder sig till generalsekreteraren i S.G.P. och avser att öva

påtryckning på denne att inleda en "MASSRÖRELSE". Den innehåller fraser som: "VI INTYGAR FORMELLT ATT DEN S. K. KRITISKA PUNKTEN FÖR LÄNGE SEDAN ÖVERSKRIDITS" och "VI TILLHÖR KANSKE PARIS FOLKLORE MEN VI ACCEPTERAR INTE ROLLEN SOM CLOWN."

En polisofficer låter på eget initiativ en stencilerad text cirkulera där man kan läsa: "Anspråken hos dem mot vilka vi med berätt mod har skickats, har förklarats vara fullständigt berättigade och myndigheterna har redan accepterat de utländska emblem som nu symboliserar det franska universitetet ... Utsedda till syndabock inför allmänheten och dömda till skampålen för strukturförändringar inom universitetet, vilka är högst okända för oss, är det nu vår yttersta plikt att göra oss förstådda ..."

Order sprids på polisstationerna som tenderar att stoppa arbetet. Det ryktas till och med om förhållningsstrejker som på bilfabriken. Den stora allmänheten får aldrig veta något.

Inför denna agitation och för att försöka gottgöra de misstag som begåtts uttrycker Georges Pompidou sitt beröm för parispolisen och ordningsstyrkorna i sitt tal i Nationalförsamlingen.

Men oron kan i realiteten bara hållas tillbaka av polisens fackföreningar som vid upprepade tillfällen har diskussioner med inrikesministern, Christian Fouchet, generalsekreteraren i polisen, Jacques Aubert samt Polisprefekten, Maurice Grimaud. Det tar fackföreningarna åtta till tio dagar att förvandla denna oro till konkreta krav och läget lugnar sig först då ändringar rörande polisernas materiella situation förs fram. (Ironiskt nog, i detta mycket speciella sammanhang, blev detta C.G.T.:s uppgift.)

Orosklimatet i polishögkvarteret skulle återuppstå efter händelserna i Flins och Montbéliard samt efter upploppen i Quartier Latin natten mellan den 11 och 12 juni. Men "återtagandet" av Odéon, "rengöringen" av Sorbonne och upplösningen av vissa vänstergrupper ger slutligen polisen en säkerhet som man i juni på gatorna i Quartier Latin kan observera tar sig uttryck i en attityd av arrogans och omotiverad aggressivitet (bilister stoppas när de "kryper" runt Odéon, etc.).

Klyftan till allmänheten förblir stor, men polisen i sin helhet anser att regeringen inte längre låter dem spela "rollen som clown". Från "desavueringen" på kvällen den 11 maj har man återgått till ordningen...

### ***Faktorer som inverkat på polismännens uppförande***

Poliserna (dvs. personal från Polisprefekturen, C.R.S. och gendarmeriet) befann sig inför en ovanlig typ av demonstrationer, som inte liknade de som de under tidigare år haft att bekämpa.

Det rörde sig inte längre om korteger som flydde undan när de anfölls eller som försvarade sig med vad de i hastigheten kunde komma åt utan mycket snart om demonstranter som visste hur man organiserar motstötter.

Man kan inte tala om kommandon av mer eller mindre militär typ, som sades i hastigheten, men om grupper som snabbt tänkte ut hur man skulle använda gatan (och speciellt gatorna i Quartier Latin som de kände till utan och innan, vilket ej var fallet för polistrupperna som kom från landsorten under loppet av maj) i sammanstötningarna med polisen.

1 *Det mest slående exemplet är barrikaden.* Det hade inte funnits barrikader i Paris sedan befrielsestriderna i augusti 1944. Tekniken förbättrades för övrigt under hand och barrikaderna natten mellan den 11 och 12 juni, vilka var de mest talrika (72), byggdes upp med stor skicklighet undvikande bristerna i de som byggdes upp natten mellan den 10 och 11 maj (barrikader på för stora gator som rue Gay-Lussac, vilket underlättade granatkastningen;

barrikader som låg för tätt intill varandra, vilket stängde in dess försvarare vid polisens upprepningar, etc).

2 *Studenternas ordningstjänst* (U.N.E.F., 22-mars, J.C.R. etc.). Ilbud på cykel och moped åkte stafett mellan täten i kortegen och polisernas ring. Studenter gav från kaféer och privatvåningar upplysningar per telefon rörande polisstyrkornas position till de som ledde ordningstjänsten.

3 *Koordineringen*: inskränkt men effektiv (ofrivillig hjälp genom de direkta radioutsändningarna från Europe 1 och R.T.L. vilket ersatte egna radioförbindelser).

4 *Användandet av taken*: Det är på natten mellan den 10 och 11 maj som de "SPIONER" SOM UTPLACERATS BLAND DEMONSTRANTERNA OCH SOM HJÄLPER TILL ATT BYGGA BARRIKADERNA märker att vissa studenter försvinner för att sedan återfinnas på taken de följande timmarna.

5 *Vapnen*: Användandet av gatsten som kastvapen (det är nytt och det gör ont när de slängs mot poliserna som drivits tillbaka till sina bussar som inte kan rekylera. Under demonstrationstågen rivs gatstenarna upp bakom kortegen och går sedan från hand till hand tills de når täten). Det rör sig om den lilla fyrkantiga gatsten som vanligen används på gatorna i Paris under ett lager av asfalt. Molotov-cocktails. Användandet av små buteljer med camping-gas. Dessutom användandet av "lyckogranater" vilka tillverkas av kemistuderande. De är tämligen ofarliga men avger rök i relativt stora mängder. Senare uppenbarar sig motorsågar som används för att såga ned träd till de skyndsamt byggda barrikaderna (i synnerhet på boulevard Saint-Michel och runt la Bastille den 24 maj).

Man måste gå tillbaka till den 28 maj 1952 för att finna en demonstration (organiserad av Kommunistpartiet och C.G.T. mot ankomsten av general Ridgway, f. d. kommandochef i Korea, chef för S.H.A.P.E.) där demonstranterna inte uppträder tomhänta. I detta fall rör det sig ändå bara om metallskyltar och trästänger, dvs. ej jämförbart med det som inträffade i maj 1968. En annan historisk återblick: Tio år tidigare hade demonstrationen den 1 juni under de Gaulles installation i Nationalförsamlingen genomförts med tomma händer (på upprop av Kommunistpartiet och C.G.T.).

En person dödades.

Polisen har alltså intryck av att stöta samman med en mycket välorganiserad aktion, inför vilken man inte förstår den anbefallna taktiken (se föregående stycket om "desavueringen").

Läget är ytterst spänt. Permissioner och ledigheter dras in. Poliserna är på krigsfot varje natt mellan kl. 8 på kvällen och 4 eller 5 på morgonen. Demonstranterna inte bara försvarar sig utan går ibland till motangrepp och anfaller polisstationer (den 24 maj stationen vid Panthéon). När Parispolisen är på hemväg jagas han av tanken att bli infångad antingen i sitt kvarter eller på gatorna som han korsar (han är i uniform). ETT FLERTAL HAR PÅ SA SÄTT GRIPITS OCH FÖRTS TILL SORBONNE AV STUDENTERNA SOM LÅTIT DEM BESÖKA LOKALERNA DÅR DERAS SÅRADE BEFINNER SIG. ANDRA HAR INFÅNGATS FRAMFÖR SJUKHUS. (INGEN HAR MISSHANDLATS).

Framför sjukhuset Cochin omringas en ung polisman av en grupp studenter och läkare. "Titta vad ni har gjort ... Hur kan ni vara polis? etc." En läkare säger honom rakt upp i ansiktet: "Jag har fått nog. Jag får ständigt ta emot folk som ni har fördärvat. Mitt yrke är inte att reparera vad ni har ställt till med." Polismannen är likblek och vet inte vad han skall svara.

Under sammanstötningarna i Quartier Latin (det bör ha varit natten mellan den 10 och 11 maj) står en kommandant i gendarmeriet framför sina män ansikte mot ansikte med demonstranterna. Han gråter tyst. Bland demonstranterna finns hans son som knyter näven

mot honom och skriker: "Fähund!" (Detta intermezzo har bekräftats av tre olika källor. En reporter från O.R.T.F. skall för övrigt ha filmat scenen.)

### ***Teknisk förteckning över ordningsstyrkorna***

1 *De aktiva polistjänsterna.* De omfattar 83 100 tjänstemän (kriminalpolis, underrättelsetjänst, övervakning av landområden, stadspolis) fördelade på följande sätt: – civilklädda: 14 700; i uniform: 68 700, varav 13 500 i C.R.S., 54 900 i stadspoliskåren (bland vilka Paris stadspolis ingår med 22 000).

2 *Militärpoliserna* som är stationerade i Frankrike och Västtyskland omfattar 261 000 man.

I Frankrike och Västtyskland fördelades "operationsstyrkorna" på följande sätt: infanteriet, 168 000 officerare, underofficerare och meniga (varav 120 000 i kontingent); marinen, 34 000 (varav 8 500); flygvapnet, 59 000 (varav 23 000).

### ***Gendarmeriet***

Gendarmeristyrkorna tillhör armén och ej polisen. De uppgår totalt till 61 000 man och är fördelade på två kategorier:

*Det "vita gendarmeriet",* som är departementsgendarmeriet. Det består av ungefär 45 000 man. Dess basorganisation, "brigaden", utgör "den yttersta maktfaktorn på landsbygden". Så här beskriver en gendarm sin aktivitet (citerat av Willy-Paul Romain i "Rapport om Polisen"):

"En av gendarmens huvudsysslor är att promenera omkring, synas, prata med folk och få dem att prata ...

Först har vi vår övervakningslista. Den är mer än femtio år gammal. Den skulle kanske behöva ändras, men vad skulle den ersättas med? Det är en samling innefattande allt som vi inspekterar i vår brigad: offentliga platser (affärer), industrier (fabriker), jordbruk (gårdar och centraler), historiska monument, lantmätningpunkter, explosiva depåer, sommarställen etc. Vi har också en lista på personer som vi skall besöka regelbundet och de som dekorerats med militära medaljer och Hederslegionen. Slutligen inom det militära området har vi hand om flygplatser, lämpliga platser för fallskärmshopp, strategiska platser etc."

Motorcykelplutonerna övervakar trafiken på vägarna, i likhet med C.R.S., och deltar i operationer rörande trafikbestämmelser och olika olycksförebyggande åtgärder på initiativ av inrikesministern.

*Det "röda gendarmeriet"* eller "rörliga gendarmeriet". Det består av 115 bil- och kulsprute-skvadroner och omfattar 16 000 man. Det utgör den allmänna reserven för ordningens upprätthållande. Det var det "röda" gendarmeriet man i maj såg i aktion i Paris.

Trots att de tillhör armén arbetar enheterna inom gendarmeriet inom ramen för den allmänna polisens uppgifter vilka leds av inrikesministern och prefekterna. De är soldater och lyder under Försvarsministeriet.

Under händelserna i maj månad inkallades ungefär 7 till 8 000 man från gendarmeriets reserv. De förstärkte huvudsakligen departementsgendarmeriets styrkor för att påtaga sig de "rödas" uppgifter i Paris.

### ***Les Compagnies Républicaines de Sécurité (C. R. S.)***

De lyder under "la Sécurité publique". De ersatte vid Befrielsen G.M.R. i Vichy.

Man finner en första antydning till förkortningen i "les Forces Républicaines de Sécurité (F.R.S.) som skapades av Germain Vi-dal (som blev direktör för Renseignements Généraux

från 1945 till 1952) i Provence vid Befrielsen. Han hade skickats dit av kommissarien i Inrikesministeriet, d'Astier de la Vigerie, för att assistera Republikens kommissarie, Aubrac. Han skapade denna kår efter diskussioner med cheferna för F.F.I. och F.T.P. för att säkerställa ordningen. Han integrerade officerare ur Nationella Fronten.

Det egentliga C.R.S. skapades i början av 1945 av inrikesministern Adrien Tixier (socialist).

Claud Angeli och Paul Gillet berättar i sin bok ägnad åt *Polisen i politiken*: "I början av år 1945 skapades en kår som var kapabel att ersätta de gamla G.M.R. Generaldirektören i La Sûreté, André Pelabon, och hans biträdande direktör, André Dubois, letade länge efter ett namn som man kunde ge kåren. Varken 'garde' eller 'grupp' var önskvärt av olika anledningar. 'Kompanier' var bra och angav en mer militär än polisiär karaktär. 'République' måste absolut figurera på ett eller annat sätt i namnet. På så sätt föddes Les Compagnies Républicaines de Sécurité. 'Sécurité' var självskrivet och satte en lugnande prägel på helheten."

C.R.S. skulle under några år behålla en viss prägel av dess ursprungliga rekrytering, som till stor del skedde bland motståndsstyrkorna och i synnerhet vänsterstyrkorna. Den första omfattande intervention i vilken de skulle delta var strejkerna 1947 (gruvarbetare i hela Frankrike). Dåvarande inrikesministern, Jules Moch (S.F.I.O.) tvingades upplösa flera kompanier i Marseille och Bordeaux om vilka man visste att de ur politisk synpunkt var för demonstranterna och att de inte skulle "marschera" mot de strejkande. Idag minskar antalet "gamla" från Motståndsrörelsen mer och mer och de "unga" i C.R.S. orsakar inte längre dessa slags politiska problem.

C.R.S. är invecklade i alla operationer som rör säkerheten. De biträder, tillsammans med gendarmeriet, vägpolisen. De används vid övervakning av stränder, vid räddningsaktioner i bergen, för att skydda officiella korteger etc. De utgör framför allt en synnerligen "slipad" trupp vid undertryckandet av demonstrationer, både på landsbygden mot böndernas spärrar och i städerna (Caen, Redon, Nantes, Saint Nazaire, etc.).

Under demonstrationerna i maj-juni protesterade de i Paris insatta kompanierna mot att uttrycket "C.R.S.-S.S." tycktes gälla enbart dem och speciellt mot att de beskylldes för att vara ansvariga för våldshandlingarna och övergreppen.

C.R.S.-officerarnas fackförening publicerade av den anledningen en kommuniké i vilken man kunde läsa:

"Genom sin fackförening protesterar officerarna i les Compagnies Républicaines de Sécurité mot det lagstridiga bruket av förkortningen C.R.S., vilken har använts, medvetet eller omedvetet, sedan början av studentdemonstrationerna, för att beteckna varje medlem i de polisstyrkor som deltar i ordningens återställande. De kan i synnerhet inte acceptera att de själva och de tjänstemän som står under deras befäl systematiskt misskrediteras genom beskrivningar av övergrepp, som de ej har begått. Om också interventionerna av deras enheter varit speciellt energiska när det gällt att skingra aggressiva folksamlingar eller förstöra barrikader har de emellertid handlat med disciplin och helt lagenligt."

Under en debatt i R.T.L. mellan journalister och representanter för polisen, förklarade M. François, generalsekreterare i C.R.S. fackförening:

"Jag var själv på rue Gay-Lussac natten mellan fredagen och lördagen, tillsammans med mina C.R.S.-kamrater som var invecklade i denna rensningsoperation av barrikaderna. De var praktiskt taget ensamma med undantag från några män ur Nationalgardet. De var helt visst mycket trötta efter en så hård natt som följt efter svåra dagar (de flesta som befann sig där natten mellan fredagen och lördagen hade först blivit förda från Provence till Bretagne,

eftersom det var strejk i Bretagne. De hade rest flera nätter men hade inte satts in i Bretagne, då det lyckligtvis inte kom till sammanstötningar.)”

*Leblanc*: ”Ni skyller alltså på trötthet och brist på komfort.”

*François*: ”Jag förklarar under vilka förhållanden mina kamrater arbetade.”

Och längre fram:

”Jag vill i förbigående nämna att jag är personligen upprörd i min egenskap av fackligt ansvarig för mina C.R.S.-kamrater över att myndigheterna skall kunna tvinga dem att använda produkter som kan vara farliga för demonstranterna, som när allt kommer omkring är demonstranter och inte folk som skall dödas.”

Vilket ger oss anledning att ta upp frågan rörande granaterna.

## **Granaterna**

Två frågor har ställts å propos polisstyrkornas användande av granater; den första rör de giftiga ämnen som vissa av dem innehåller, den andra rör användandet av offensiva granater.

Beträffande första frågan är den allvarligaste faktorn professor Kahns uttalande efter granatkastningarna natten mellan den 10 och 11 maj. Ett visst antal av de skadade, BÅDE HOS ORDNINGSSTYRKORNA och demonstranterna, uppvisade förgiftningsbesvär av okänd orsak, beträffande vilka ej heller specialisterna vid giftcentralen Fernand Vidal kunde ge några indikationer.

Först på lördagskvällen den 11 maj angav prefekturen att vissa av de använda granaterna innehöll klorobenzalmalononitril (C.B.).

Ur det överflöd av uttalanden, vittnesmål, rättelser, ofta motsägande, vilka publicerats dels av ordningsstyrkorna dels av studentorganisationerna, bör man hålla i minnet följande fakta:

1 C.B. är en stridsgas, tårdrivande i sin omedelbara verkan, men orsakar även sammandragning av luftrören, illamående och brännskador på fuktig hud. Den har nedsättande verkningar under en tid av 10 till 24 timmar. Det som är viktigt är dess koncentration per kubikmeter luft. Den är giftig vid en koncentration av 1 till 6 milligram. Vid 20 milligram ger den obotliga skador. Det är alltså mängden C.B. som sprids ut inom en given rymd som räknas. Men, å ena sidan kastades granater in på slutna områden där spridning av gasen inte kunde ske (restauranger, kaféer, bilar och tillslutna gårdar). Å andra sidan, och framför allt, mängden av använda granater orsakade en anhopning som var svår att skingra. Mängden var avsevärd. Det är svårt att uppskatta antalet använda granater. Men man kan ge följande information: kommissarien som var ANSVARIG FÖR VAPENTILLGÅNG-EN BEGÄRDE PÅ NATTEN MELLAN DEN 10 OCH 11 MAJ MINST EN PÅSPÄDNING MED 3 000 GRANATER.

2 Det är lämpligt att komma ihåg i professor Kahns uttalande att giftcentralerna inte hade företagit några studier av vissa använda giftgaser (speciell C.B.) eftersom de inte hade informerats om deras eventuella användande.

Detta betyder att C.B. helt nyligen börjat användas i Frankrike.

Det är däremot en gas som används i USA vid nedtryckningen av rasupplopp samt i Vietnam.

3 Ett av polisernas argument är att säga att de använda granaterna inte kunde vara giftiga eftersom de själva ej bar gasmasker och eftersom anfallen utfördes på områden som rensats med granater, riskerade de i undertryckningen ingående styrkorna att förgiftas i lika hög grad som demonstranterna.

Men även om det är rätt att samtliga styrkor ej bar gasmask, så var i alla fall ett stort antal utrustade med sådan.

För övrigt uppstod det i själva verket förgiftningsfall också bland poliserna, vilket bevisar att koncentrationen av gas på vissa gator nådde en grad som vida överskred egenskapen av "tårdrivande".

Beträffande användandet av offensiva granater, bör man lägga märke till att vissa av dem även innehöll C.B. och att i ett givet ögonblick skillnaden mellan en granat som används för att slå ned en demonstration, när det inte rör sig om den vanliga tårgasen, och en offensiv granat, kan vara minimal.

Rörande det verkliga användandet av O.F.-granater för militärt bruk är vittnesmålen som rapporterar därom för natten mellan den 10 och 11 maj vaga. Det är däremot troligt att de användes under natten mellan den 11 och 12 juni.

Det är säkert att de användes i Sochaux mot arbetarna hos Peugeot. Två av dem skadades när de sparkade tillbaka granaterna med foten i samma ögonblick som de exploderade; en fick foten avsliten, en annan blev tvungen att amputera benet. En tår-gasgranat orsakar inga sådana skador.

Man bör slutligen, för att förstå vissa vittnesmål, ta i beaktande att en tårgasgranat som kastas med granatkastare blir en fruktansvärd projektil när den träffar en person.

I ett laboratorium i Sorbonne (allmän biologi) gick en projektil igenom två metallager på ett kontorsskåp. Detta räcker inte för att påstå att det rörde sig om en O.F.-granat men det bevisar i varje fall att kraften hos ett granatkast – ett kast jämförbart med "direkt skjutning" – kan utgöra en så gott som dödlig fara.

### ***Från Baylot till Grimaud, kort historik***

Under händelserna i maj-juni lade de olika poliskårerna ansvaret för våldsamheterna på varandra.

Varken de ena eller de andra är vad man kan kalla "små helgon". Men i detta avseende förtjänar parispolisen (22 000 man) en särskild uppmärksamhet. Ett sinnestillstånd: Det utvecklades, under de senaste 20 åren, hos Polishögkvarteret för Paris, en antikommunistisk, anti-intellektuell och rashetsande inställning, som förklaras inte bara utav händelserna, i vilka parispolisen har varit inblandad, utan också särskilt av den förgiftande verksamhet och den hemliga organisation, den har varit föremål för.

Det gäller inte här att skriva deras historia; det skulle bli för långt, utan att bara angiva några milstolpar.

För detta, är det nödvändigt att gå tillbaka till åren 1951-54, då Jean Baylot var polismästare. Hans första verksamhet hade varit, att från polisdirektionen rensa bort de kommunistpåverkade element den ännu kunde innehålla och samtidigt att försöka minska polisfackföreningen SGP:s inflytande. Hans tjänstgöring vid Polishögkvarteret kännetecknades av en intensiv antikommunistisk aktivitet. Det är "duvkomplottens" tid, då franska KP:s nr. 2, Jacques Duclos, arresteras. Häktningsorder utges mot några L.O.-ledare och chefer för kommunistiska ungdomsorganisationer. En speciell "avdelning" skapas av kommissarie Dides och f.d. strafflägerfången och brottslingen Delarue för att insamla upplysningar om Kommunistpartiet och fackföreningarna. Demonstrationerna mot det imperialistiska kriget i Indokina undertrycks brutalt. Etc ...

Jean Baylot får då hjälp av kommissarie Dides, som stödjer sig på kommissariernas förening och de gamla "utrensade" från Polishögkvarteret. Denna period utmärkes framför allt av

demonstrationsintermezzona den 14 juli 1953 mellan Bastille-torget och Nationsplatsen, under vilka polisen gör chock mot de deltagande algeriska arbetarna. *Sju algerier skjuts ihjäl.*

Angående dessa händelser får vi ett utdrag ur boken *Polisen i politiken*, av Claude Angeli och Paul Gillet: "14 juliintermezzona avslöjar för ledarna i Syndicat Général de la Police (vänstersinnad) hur stark den antikommunistiska och rasistiska stämningen, som Jean Baylot lyckades skapa och utveckla hos polisen, hade blivit. De många tillfällen, då polisen sattes in mot demonstrationerna för fred i Indokina, de särskilda order mot algerierna, de hårdare och hårdare direktiven, stämningen, som skapades runt "komplotten" bar frukter. Det är visserligen inte första gången algerier dödas under demonstrationer men aldrig hade detta skett förut så öppet och i hjärtat av Paris.

Vad metoderna beträffar, hade fackföreningsfolk kunnat konstatera, den 1 maj 1952, EN FÖRSTA TAKTIK, SOM GICK UT PÅ ATT SKICKA CIVILKLÄDDA POLISINSPEKTÖRER BLAND DEMONSTRANTERNA FÖR ATT FRAMKALLA INTERMEZZON OCH MÖJLIGGÖRA DEN UNIFORMERADE POLISENS INGRIPANDE.

Vid andra tillfällen, gick taktiken ut på att låta demonstrationståget fortsätta vidare bortom den fastställda vägen och sedan försöka stoppa det med en eller två 20-man-brigader, med korpralen och officeraren. Anfallet tränger då in i en folkmassa på hundratals demonstranter. Konstaplarna befinner sig omringade, överväldigade av antalet. Då kan allt hända.

Den gången preciseras deras oro. De tror på förekomsten av ett hemligt nät av inspektorer och kommissarier, i nära samband med Jean Dides, i syfte att framkalla det lägliga ingripandet av vissa polisgrupper ..."

När Jean Baylot 1954, av Pierre Mendès-France och François Mitterrand avlägsnas från Polishögkvarteret, förflyttas Jean Dides till Gennevilliers hamn men han fortsätter att hålla intim kontakt med sina vänner i Polishögkvarteret. Det är den ökända "réseau Dides".

De fyra åren, som följer kännetecknas av den långa nedgången mot statskuppen den 13 maj 1958. Under denna period finner man hos Polisen samma chauvinistiska och rasistiska ideologi, som leder till "välfärdskommittéer", överstarnas omstörtande försök och fjärde republikens fall.

Den 13 mars 1958 äger en märkvärdig demonstration rum. Det gäller poliser, som på Polishögkvarterets gård protesterar mot de farliga arbetsförhållandena under kampen mot algerierna. 8 000 poliser deltar. Dides män (han är då riksdagsman) försöker att förvandla mötet till en antiparlamentarisk demonstration. Demonstrationen tågar faktiskt ända till Palais Bourbon, deputeradekammaren, och den stoppas nätt och jämnt av ledarna för polisens fackförening, S.G.P.

Så fort 13-majrörelsen utlöses, för appeller om uppror mot regeringen vilt genom Polishögkvarteret. Rop efter de Gaulle framspringer där. Polisens radiobilar slungar ut maningar till bildande av välfärdskommittéer på gatorna.

Efter marsdemonstrationen hade Maurice Papon utnämnts till Polismästare, i stället för Lahillonne, som ansågs vara för slapp. Det fanns vid Polishögkvarteret en riktig kärntrupp av aktivister, som under hela denna period hade en intensiv verksamhet.

Hela den påföljande tiden utmärks av två serier av händelser: "rättslakten", (dvs. klappjakten efter algerier) och O.A.S. I kampen mot algerierna drevs ett skumt spel. Exempelvis, under algerierdemonstrationerna 1961 i Paris, visste polisens kravallavdelning om förberedelserna sedan 8 dagar tillbaka. Polisen hade dock inte fått några order, inte heller hjälmar eller vapen. På fascisthåll spekulerade man om överraskningseffekten. Man vet ju, vad denna effekt kan

ge för resultat i sådana fall (se, ovan, angående 14 juli 1953). Där gällde det, att låta polisen tippa över till O.A.S.-lägret.

Den roll, som spelades av polismästare Papon under denna våldsamma tid tycks ha varit stor. Den illustreras av en deklaration han gjorde i ett tal, som hölls under begravningen av en polis, som döddes av algerier: "För varje slag vi får, skall vi ge tillbaka tio". Samtidigt härjade polisens våld inte bara mot algerierna utan också mot de krafter, som motsatte sig O.A.S. Man får här påminna om den demonstration, som ägde rum den 19 december 1961 vid Bastilletorget och slogs ner brutalt. Innan den gick av stapeln hade en av de ansvariga i Polishögkvarteret sagt till sina kommissarier: "Ju hårdare ni slår, desto mindre lust får de att komma igen". Och demonstrationen den 8 februari 1962 icke att förglömma, som skördade 8 döda i Charonne, i samband med att polisen gjorde chock efter demonstrationens avblåsning, kl. 19.30.

Dessa fakta måste man hålla i minnet för att förstå polisvåldet under majhändelserna. Man måste veta vad det kommer ifrån, vad det innebär för fara: en tydlig politisk sådan, bortom de våldsamheter demonstranterna fick kännas vid, Dides hemliga nät finns sedan länge inte kvar. Men betydelsen av det, vidareutvecklat av repressionsåren under kriget i Algeriet, kvarstår, trots de ansträngningar, som gjordes av de liberalt sinnade poliserna och framför allt av S.G.P., polismännens fackförening.

Det är självklart, att en polis, som uppbyggts på ett sådan sätt, utgör ett farligt vapen mot en demokratisk regim, ett instrument för inrättandet av en diktatur.

### ***Brevet från polismästare Grimaud***

Dock väckte dessa polisbrutaliteter kraftiga fördömanden hos den allmänna opinionen. I den mån regeringsmakten tänker hålla kvar sina positioner, är den tvungen att taga hänsyn till dem. Däröfver finns det ett viktigt talande dokument: brevet, som adresserades av polismästare Grimaud till all personal, som sorterar under Paris Polishögkvarter, den 29 maj 1968, i slutet av denna våldsamheternas månad. Brevet är på en gång ett erkännande av polisvåldsamheterna och ett uttryck för oro angående själva framtiden för Polishögkvarteret. Här publiceras det oavkortat för första gången:

"Jag vänder mig idag till hela Kåren: konstupplär, underofficerare, officerare, kriminalare. Jag vill tala till dem om EN SAK VI INTE HAR RÄTT ATT TYSTA NER: ÖVERDRIFTEN I ANVÄNDNINGEN AV STYRKAN.

Om vi inte förklarar oss väldigt klart och uppriktigt om denna punkt, kommer vi kanske att vinna slaget på gatorna men vi kommer att förlora någonting mycket mera värdefullt och som ni är mycket måna om liksom jag: vårt rykte.

Jag vet, efter att ha talat med många av er, att den stora majoriteten av er förkastar vissa metoder. JAG VET OCKSÅ, OCH DET VET NI LIKA VÄL SOM JAG, ATT DET HAR FÖREKOMMIT SAKER SOM INGEN KAN ACCEPTERA.

Visst är det beklagligt, att pressen alltför ofta ställer polisen på de anklagades bänk genom att dra fram fakta, som isolerats från sitt sammanhang, utan att samtidigt säga hur många skymfningar och hur många slag polisen har fått ta emot när den tog det lugnt och gjorde sin plikt i all enkelhet.

Jag har besökt, varje gång jag har kunnat, våra sängliggande sårade och sålunda kunnat bevittna grymheten av vissa angrepp mot dem, från gatustenen, som slängs snett emot en stillastående trupp till sprutandet av kemiska produkter i syfte att förblinda eller bränna svårt.

Allt detta är sorgligt sant och var och en av oss har fått kännedom därom.

Det är därför jag förstår att, när män som angrips på det viset under långa stunder får order att rensa gatan, deras aktion ofta blir våldsam. Men en sak måste vi alla vara överens om och det är att, SÅ FORT DEN OUNDVIKLIGA SAMMANSTÖTNINGEN MED AGGRESSIVA DEMONSTRANTER VI MÅSTE SLÅ TILLBAKA ÄR ÖVER, MÅSTE NI, SOM DE ORDNINGSMÄN NI ÄR, OMEDELBART ÅTERFÅ ER SJÄLVKONTROLL.

JAG VET ATT VAD JAG HÄR SÄGER KOMMER ATT BLI FELTOLKAT AV EN DEL. MEN JAG VET ATT JAG HAR RÄTT OCH ATT, INNERST INNE, NI OCKSÅ ERKÄNNER DET.

Om jag talar så, är det därför att jag är solidarisk med er alla. Jag har redan sagt det och kommer att upprepa det: allt vad parispolisen gör angår mig och jag kommer icke att ta avstånd från den i ansvarsfrågan.

Därför måste vi alla vara lika solidariska i tillämpningen av de direktiv, jag idag erinrar om och som jag är övertygad om att framtiden för Parispolisen beror på.

Säg till er själva och upprepa det omkring er: VARJE GÅNG OLAGLIGT VALD ANVÄNDS MOT EN DEMONSTRANT, FINNS DET TOTALT KAMRATER SOM ÖNSKAR HÄMNAS HONOM. DENNA UPPTRAPPNING TAR ALDRIG SLUT.

Kom också ihåg, att när ni ger prov på er kallblodighet och ert mod, måste de, som är på andra sidan beundra er, även om de inte säger det.

Låt oss till sist komma ihåg att polisyrket inte är ett yrke som alla andra. När man har valt det har man accepterat dess hårda krav men också dess storhet.

Jag känner till de prövningar många av er ntåste lida. Jag känner till er bitterhet inför de ovänliga kommentarer eller den pennalism, som drabbar er och era familjer, men det enda sättet att rätta till detta beklagansvärda sinnestillstånd hos en del av befolkningen är att ständigt visa er under ert rätta ansikte och

UTKÄMPA ETT SKONINGSLÖST KRIG MOT ALLA (LYCKLIGTVIS FÅ), SOM GENOM SINA OÖVERLAGDA HANDLINGAR SKULLE GE TÄCKNING AT DENNA OSYMPATISKA BILD AV OSS SOM MAN FÖRSÖKER GE.

Jag upprepar hela mitt förtroende för er och hela min beundran för vad jag har sett er utföra under dessa exceptionella 25 dagar och jag vet, att ni som de hjärtemänniskor ni är kommer att totalt stödja mig i vad jag företager mig och som inte har något annat mål än att försvara polisens ära inför Nationen.”

### **Sammanfattning**

Man måste av detta dokument komma ihåg:

”Saker har förekommit, som ingen kan acceptera”, alltså ett officiellt erkännande av den brutalitet, som påtalades av studenterna.

”Jag vet, att vad jag säger kommer att feltolkas av en del”: ett erkännande, att det finns inom Parispolisens ledning en ”hård” och oppositionell ström.

”Alla (lyckligtvis få), som ...”: samma anmärkning.

Man kan lägga märke till Polismästare Grimauds politiska mogenhet som den kommer till uttryck i brevet. Så vitt vi vet, har inget sådant brev adresserats av en Polismästare till sina mannar på 20 år.

Det trycktes i en upplaga av 26 000 exemplar, som omedelbart skickades till varje polis privata bostad.

## **Våldet**

Det mest anstötliga är inte handlingen i sig utan det faktum, att den tolereras och skyddas av de ansvariga. Grimauds brev visar, att om det förekom våldshandlingar, så tolererades de inte av de ansvariga.

Det förekom, för övrigt, flera kontakter mellan Advokatsamfundet och Polismästare Grimaud. Ett tag hade man tänkt, att en advokat, med en läkare, skulle kunna besöka ett uppsamlingscentral som Beaujon och flera polisstationer, för att kontrollera vissa vittnesmål eller förhindra upprepadet av de påtalade brutaliteterna. Detta avtal (liksom polismästarens brev) visar på nytt att "otillbörligheterna" togs på allvar av dem, som ansvarade för ordningen. Det verkställdes inte ty Polismästaren hade redan skickat rotelchefer till polisstationerna. I och med detta beslut, upphörde missbruket av styrkan.

*En kommuniké den 14 juni från polisfackföreningarnas förbundscentral.*

Den 14 juni, efter offentliggörandet av Grimauds brev till polismännen, publicerades av polisfackföreningarnas förbundscentral en kommuniké av viss betydelse. Denna förbundscentral omfattar Parispolisens allmänna förening, riksföreningen för uniformerad personal i städernas polisstationer, och den oavhängiga riksföreningen för kravallpolisen C.R.S.

Efter rutinpåståendena om att polisen handlade "utan hat och förutfattad mening" och genom flitig användning av förmildrande konditionalisformer, utgör denna kommuniké ett erkännande av våldshandlingarna och det aggressiva beteendet. Man märker särskilt följande avsnitt, av vilka det första upprepar, med en annan terminologi, de anklagelser mot regeringen som 13 majkommunikén innehöll:

"... Sammanstötningarnas våldsamhet gjordes oundviklig av det insatta maskineriet. Man kunde efteråt bevisa, att alla lösningar, som syftade till att begränsa och även undvika sammandrabbningar inte hade studerats eller blivit föremål för förhandlingar före striderna ..."

"...Inför vittnesmålen om VALD, KROPPSSKADOR OCH DIVERSE SAR SOM SKULLE HA VALLATS av vissa av ordningsmaktens medlemmar på demonstranter eller arresterade privatpersoner, vill förbundscentralens styresmän enträget poängtera, att om sådana förseelser och våldshandlingar bevisas, kommer de att ta avstånd från deras utövare och utlämna dem till det öde, som rättvisan anvisar dem ..."

"... De uttrycker högtidligt sin önskan att kvarhålla polisen i nationens och befolkningens sköte och tjänst."

## **Verksamheten i den s. k. medborgerliga aktionstjänsten (S.A.C.)**

Under majhändelserna tog SAC många initiativ gentemot polisen. Efter de Gaulles tal och under ledning av Roger Frey, minister utan portfölj, upprättades de s. k. Kommittéer för Republikens Försvar (C.D.R.), vars säte ligger på rue de Solférino 5. Då utdelade medborgerlig aktionstjänst till polisen i Paris och rikskravallpolisen, som stod på vakt i gathörnen, ett flygblad som uppmanade dem att sälla sig till de ovannämnda Kommittéerna. Sålunda rekryterade de aktiva medlemmar i själva polisen.

Följande anekdot illustrerar den typ av förhållanden, som uppstod på detta område mellan Kommittéerna och polisen.

På en polisstation i Paris förorter ansökte en konstapel om en tjänstledighet utan löneavdrag, från den 5 juni till den 5 juli. Hans överordnade vägrade. Konstapeln återopade då Kommittéerna och vid den överordnades fortsatta vägran klagade han hos dem.

Kommittéernas generalstab ringde direkt till officeren i fråga för att stödja konstapelns ansökan. Officeren svarade : ”Vänd er direkt till Polishögkvarteret.” Svaret blev nej.

Så fort händelserna fick ett visst omfång, hade folk från den s. k. medborgerliga aktionsservicen kommit för att begära hjälmar och olika moderna grejor och sedan storma barrikaderna tillsammans med polisen.

Andra organiserade bland poliserna, s. k. ”okontrollerade” grupper, påstod sig vara beredda att betala Sauvageot, Geismar och Cohn-Bendit med samma mynt, det vill säga att handla bortom och utanför de direktiv, som givits dem av polischeferna. Man kan tillskriva dessa grupper de flesta av de våldshandlingar, som fördömdes av polisen själv.

## **Några noter**

*Om kravallpolisens (C.R.S.) rekrytering.*

Den rekryteras inte enbart bland bönderna eller arbetarna. I likhet med övriga polisstyrkor sker rekryteringen i stort sett i det lägre skiktet av medelklassen: söner till affärsinnehavare, hantverkare, tjänstemän, förmän etc. Man får komma ihåg att det är en tjänstemannabana.

Dock kan man i vissa fall observera en särskild rekrytering av polisstyrkorna. Exempelvis under tyska ockupationen var den litet mer arbetarbetonad på grund av arbetsbristen. Det fanns lärare bland officerarna och underofficerarna därför att Vichyregeringen hade försämrat lärarkårens arbetsförhållanden och i stället förbättrat polisens mycket avsevärt. Slutet på kolonialkrigen i Indokina och Algeriet och nedbantningen av den konventionella arméns manstyrka, framtvingad av atomstyrkans uppbyggande, förde till kravallpolisens underofficerskår en hel del underofficerare på stat.

I vilket fall som helst kan en studie av polisens sociala ursprung, hur intressant den än är, inte belysa polisens beteende. En polismiljöns sociologi vore mycket nyttigare.

En sista anmärkning gör sig gällande angående den roll, som spelades av polisfackföreningarna. De är, i allmänhet, uteslutande yrkesbetonade och inte politiserade, med undantag av CGT-fackföreningarna, kommunistpåverkade men som utövar inflytande bara på landsorten och SGP, med socialistisk och liberal tradition, men som framför allt förblir präglad av Motståndets och Befrielsens år (1943-45). Den senare har stort inflytande bland parispoliserna när det gäller lönekraven, men dess lednings framstegsvänliga ställningstaganden angående förhållandet mellan polis och befolkning, mellan polis och Stat, mellan polis och republikansk tradition etc. representerar inte på något sätt inställningen och mentaliteten hos parispolisernas stora flertal.

## **Regeringen**

De ”hemliga majanteckningarna”, de som skall berätta i detalj om ministrarnas villrådighet den första natten, den 10 maj om Alain Peyrefittes två gånger avslagna avskedsansökan, om telefonsamtalen mellan Paris och Afganistan (där premiärministern befann sig på resa) och om samtalen mellan Paris och Bukarest (där statschefen befann sig på resa), om ministrarnas dramatiska rådsmöten och om sammanträffandet mellan de Gaulle och Pompidou med den förres mystiska avresa till Colombey, om samtalen mellan armégeneralerna i Baden-Baden och den general som kom för att besöka dem i en caravelle ... dessa ”hemliga majanteckningar” kommer inte att avslöjas här. Det behövs tid och en lång erfarenhet av ”regeringskretsar” eller andra för att av var och en uppnå ett förtroende, en ofta stympad upplysning, en hemlig rapport eller en avslöjande siffra.

Andra verk skall snart svara på följande frågor:

1 Fanns det verkligen en helikopter med motorn påslagen på Elyséepalatsets tak natten mellan den 24 och 25?

2 Hade C.R.S., som vaktade Elyséepalatset samma natt, mottagit en officiell order att inte skjuta om ett studenttåg skulle avancera ända fram till dem?

3 Var ministerierna verkligen tomma morgonen den 25, höll man verkligen på att "packa"?

4 Trodde regeringen verkligen på en "komplott" och hade R.G. bidragit till denna övertygelse?

5 Vilken attityd intog de stora utländska spioncentralerna under denna tid (C.I.A., K.G.B., Intelligence Service etc.) ?

6 Vilka marschorder hade regementena i Rambouillet och de enheter ur Främlingslegionen som är stationerade på Korsika? Vi tänker här emellertid presentera "regeringsdossierna" två första beståndsdelar. En text, som är en nedteckning av vad en anglosaxisk person, som står nära regeringskretsarna, har sagt.

Och några upplysningar om inrikesministeriets attityd under denna period. Tack vare den förstnämnda texten kan man sammanfatta regeringssidans attityd på följande sätt:

DEN FÖRSTA PERIODEN: Panik och oförståelse.

DEN ANDRA PERIODEN: Ordning men fortfarande oförståelse.

Eller så här:

DEN FÖRSTA PERIODEN: De makthavande frågar sig om de kommer att behålla makten.

DEN ANDRA PERIODEN: De makthavande frågar sig hur de skall förstärka sin makt.

### ***De makthavande***

– Låt oss tala om regeringen. Hur har man på denna sida iakttagit den här rörelsen? Har man förstått den och hur har i så fall denna förståelse utvecklats?

– Jag tror att människorna i regeringen – och det är den stora lärdom man kan hämta ur detta – aldrig har förstått problemets kärna. Detta har inte intresserat dem. Men säger ni, det är ju normalt att en regering i kristider bör syssla med problemen för dagen. I själva verket har de, utom general de Gaulle själv, huvudsakligen drivits av den allt uppslukande tanken på hur de skulle kunna rida ur denna kris och samtidigt bevara makten – och det är fortfarande detta som driver dem. I ett första stadium gällde det att bevara makten och i ett andra stadium hur de skulle kunna utnyttja denna händelse för att förstärka sin makt. Det är därför som inte någon verklig underhandling eller samtal kunde komma till stånd. Jag tror att det här kommer att sträcka sig långt fram i tiden, därför att deras förehavanden inskränker sig fortfarande till detta. Vad som intresserar dem i historien, det är hur de skall kunna stanna kvar. Och efter valresultaten har de ju inga problem med den saken ...

Det fanns två mycket urskiljbara faser. Mycket betecknande. Den första löper ända till general de Gaulles tal och till marschen från Concorde till Étoile. Från tredje maj till trettionde. Under denna tid frågar sig de styrande om de kommer att behålla makten. Under hela denna första fas, under upptakten, karakteriseras regeringens reaktioner av en serie fullständigt motsägelsefulla beslut, det ena orimligare än det andra. Deras beteende har sin förklaring: de befinner sig i ett fullständigt paniktillstånd. Från och med råndagen den sjätte maj råder full panik. Ännu idag kastar de skulden på varandra: Peyrefitte skyller på Fouchet och Fouchet på Peyrefitte. Och Joxe spelade bara en roll: Han gav order åt domarna att kasta demonstranterna i fängelse och några dagar senare gav han order att de skulle släppas. Detta visar i förbigående

att domstolarnas oberoende har sina inskränkningar. Detta har inte alls framhållits, att man dömer människor för att efter tre dagar upphäva domen. Det talas fortfarande om domstolarnas oberoende. Men justitieministern tvang dem till två motsägande beslut inom loppet av några dagar. Men låt oss återvända till den första fasen.

Det är en panik som förklaras av överrumplingen. I grund och botten är det heller inte fråga om bristande information, då skulle det ju på sin höjd kunna ursäktas. Dessa män tänkte att allt var avgjort för alltid. De trodde sig inte ha några problem inom en överskådlig framtid. Deras enda problem var att veta vem som skulle efterträda de Gaulle: Pompidou eller Couve de Murville, X eller Y etc. Speciellt hos premiärministern badade man i ett övermått av glädje. Svårigheterna bröt ut just när man intalade sig hos premiärministern, att nu var allt klart, nu skulle general de Gaulle inte kunna göra sig av med Pompidou även om han hade lust, allt var fixat, utmärkt, nu behövde man bara finna det lämpliga tillfället att upplösa nationalförsamlingen och utlysa nyval. Ett lyckorus men i synnerhet ett intryck av ett gäng, och ordet är inte pejorativt, som skulle komma att behålla makten länge och som skulle kunna utesluta dem som de inte hade kunnat stå ut med, men som de hade varit tvungna att förlika sig med, dvs. alla mendesistfunktionärerna, ett gäng som skulle behärska situationen fullständigt. Man anar tentaklerna mer och mer, hur sakerna tar form och hur männen säger: Vi har inga fundamentala problem; nu kommer vi verkligen att kunna ta upp de Gaulles fallna mantel och etablera vår regim på ett varaktigt sätt. Och sedan bryter det hela loss. Man måste förstå att för dem kunde det inte finnas någon annan förklaring än att det rörde sig om en komplott. Det är därför som säkerhetspolisen såg genom fingrarna med "katangeserna", något som är rent ut sagt groteskt, såvida inte, det är inte helt uteslutet, dessa typer verkligen var betalda av C.I.A., eller någon annan, man kan vänta sig vad som helst.

Eftersom regeringen ansåg att en komplott ägt rum i skymundan var dess enda tanke att polisen var ineffektiv! Men det var en spontan rörelse och regeringen har inte förutsett denna spontana rörelse. De förutsåg inte att fransmännen hade behov av denna spontana rörelse. Om det hade rört sig endast om en komplott, om detta inte hade haft resonans, skulle ingen ha kunnat utlösa en sådan rörelse. I varje fall hade den franska samhällskroppen behov av en stor förändring, och av en mycket progressiv politik, och detta hade regeringen verkligen inte alls insett. Undervisningsministern trodde att han hade fem år på sig för att genomföra sina reformer. Peyrefitte är ett typfall. Han trodde att det var självklart att han skulle sitta i fem år. Ända till 1972. General de Gaulle hade sagt till honom: Ni har fem år på er för att reformera universitetet. Han hade sagt, att det fanns ingen anledning att rusa iväg, man måste planera, tala med människorna; en metod som inte var dålig, men som helt enkelt visade att dessa funktionärer inte hade någon aning om hur bråttom det var inom en mängd områden. Det hela började i universitetet. Regeringen trodde absolut inte att det skulle kunna hända någonting just då. Man hade ingen som helst insikt i universitetsförhållandena, men även inom en annan viktig sektor, arbetarklassen, saknade man helt och hållet insikt och detta går tillbaka till förordningarna för ett år sedan. Vid införandet av dessa förordningar sade man sig: Ingenting kommer att hända, de är inte stridbara vi kan införa de här förordningarna, särskilt den som gäller den sociala tryggheten, de struntar i det, det är ett förvaltningsärende, det intresserar dem inte. Den inställning hos Undervisningsministeriet, som vi har beskrivit, fanns också hos Socialministeriet, där var den till och med ännu starkare befast. Ty där var det lättare att förutse att arbetarna skulle sätta sig i rörelse, det är i alla fall något som sprider sig i alla länder och det finns 10 miljoner arbetare och anställda. Där vilar det ett stort ansvar på dem som sade sig tillhöra regimens vänsterfalang, på regeringen, på riksdagsmajoriteten, och på dem som av egoistiska skäl sade att allt kommer att gå väl. Jag kommer t. ex. ihåg S. som vid införandet av förordningarna sade: "Allt det här är inte vidare lustigt, men ni ser ju att ingen har bråkat, arbetarna har hållit sig lugna." Inom Nationalförsamlingens majoritet fanns det två

som protesterade, Vallon och Capitant, och de betraktades precis som pestsmittade. För ett år sedan skrev de: "Ni kommer att få se vart er framstegsfientliga politik kommer att föra er." De märkte mycket väl vad som höll på att hända. Och Capitant skrev för sex månader sedan en artikel om vad arbetarklassen skulle komma att göra och den artikeln är absolut profetisk. Alla dessa så kallade vänstermänniskor inom riksdagsmajoriteten, och speciellt de som satt inne med upplysningar, borde ha utövat ansevärda påtryckningar, men i stället höll de god min i elakt spel och fikade efter fina positioner. Regimen skulle vara i årtal och man måste ordna för sig. Och socialpolitiken, som den fördes av Jeanneney, Debré och av Pompidous regering var tanklös, visade på en fenomenal brist på förutseende inför alla slags problem. Man skulle behöva återkalla i minnet det sätt på vilket förordningarna kom till, det sätt på vilket man behandlade arbetslöshets- och anställningsproblemen, de missgynnade områdenas problem (utom departementen Cantal och Lot). Man måste återkalla allt det som skedde under ett år för att kunna begripa dessa människors tragiska omedvetenhet.

Det uppstod snart ett våldsamt hat mot de ungdomar som hade utlöst denna rörelse och så småningom begrep man att man måste få hela befolkningen att dela detta hat och det verkar som om man har lyckats med det i dag. Med en given utgångspunkt kan det inte finnas något gemensamt språk mellan dessa studenter, deras önskningar och aspirationer och ett visst styrelseskick. T. ex. Ortoli, som ju är vad man kallar en teknokrat (men det finns mycket att säga om det ansvar som tillskrivs teknokraterna) är ju ett typexempel på en man som inte "talar". En man som Peyrefitte kan inte tala. Han kan inte tala och finna ett gemensamt språk med dessa ungdomar. Därför att regeringen förde ett högerspråk. Indelningar som höger och vänster är mycket konventionella och föråldrade, men de representerar ändå en viss sociologisk sanning. Och det råder inget tvivel om att regeringen förde ett högerspråk i den bemärkelsen att det ville vara effektivt och framstegsvänligt inom ordningens ram och när det gällde mycket utforskade och studerade saker. Inga omstörtande strukturförändringar. Premiärministern t. ex. hade en fix idé, och han har den fortfarande och det är att man inte får röra vid lärarnas kompetensprövning (agregationen), denna elementarundervisningens stöttepelare och detta är ju något som redan avsevärt begränsar möjligheterna till en fullständig reformering av skolväsendet. En månad innan krisen utbröt sade Pompidou, att man inte fick röra vid lärarkåren. Man tycker inte att man kan tala med dessa studenter, eftersom de har röda och svarta fanor, ett marxistiskt språk. De är smutsiga personer och man kan inte finna något samtalsspråk med dem. Man måste säga att studenterna vägrade att tala etc. Men detta är en följd och ingen orsak. Det viktiga är att ta reda på varför regeringen inte talade, för det första i den första fasen, för då ville den tala. Peyrefitte hade velat tala i den första fasen, det är jag säker på, men han visste inte hur han skulle bära sig åt, han kunde inte. Det finns en motsättning, en antagonism mellan deras sätt, det är nästan fråga om två olika livsstilar. Och det som i början var oförmåga blev i den andra fasen en taktisk vilja att påskina att det var fråga om galningar, typer som man måste undanskaffa, som man måste häkta. Om man betraktar så olika människor som Jeanneney, Couve de Murville, Peyrefitte och Debré, så trodde de alla i den första fasen att hela samhället skulle störta samman. Couve befann sig verkligen i ett upprört tillstånd! Debré sade: "Det finns inte längre någon ekonomi, det finns inte längre några pengar", medan det egentliga förhållandet var det att situationen krävde uppfinningsrikedom och fantasi, eftersom tekniska och politiska problem, pockade på sin lösning, trots alla dessa produktionsökningar. Det är en tankegång som Couve själv delar numera. Eftersom han har accepterat finansministerposten, så betyder det att situationen inte alls är dramatisk: Det kommer att bli lite inflation. Inflationen är då och då nödvändig för det industriella systemet. Nåväl, men Debré utropade: "Det finns inte längre någon ekonomi, inte längre några finanser." Couve utropade: "Det finns inte längre något Frankrike." Jeanneney: "Detta är revolutionen." Peyrefitte: "Detta är slutet." Men den sistnämnde har en förmildrande omständighet: Han projicerade sina personliga problem på hela utvecklingen. Eftersom han

kände sig slut själv så trodde han att allt annat var slut också. Den 10 maj förstod han snabbt att allt var slut.

Ingenting stämde med deras bedömning av sakernas tillstånd och detta är inte en åsiktsfråga. Jag talar inte om åsikter, de må ha andra politiska åsikter än Cohn-Bendit och andra. Vad som hände var en total överraskning i förhållande till deras bedömning av vad som var möjligt eller inte möjligt och jag tror att detta förklarar Raymond Arons helt annorlunda och våldsamma reaktion. Det som hände var för alla dessa människor helt uteslutet att det skulle hända ... Jag har för övrigt läst om Raymond Arons introduktion till "La lutte des classes" och till "La société industrielle", det är för resten mycket intelligent skrivet. Och hans föreläsningar i Sorbonne, som utkommit i skriftlig form i samlingen "Idées" är verkligen mycket styva saker, men hypotesen om vad som skulle komma att hända saknas fullkomligt i hans böcker och tankar. I alla händelser utesluten som viktigt fenomen i ett fullkomligt integrerat samhälle där allt skrider framåt och där allt som räknas är ökningen av nationalproduktionen.

De mest framstegs- och utvecklingsvänliga männen i regimen tänkte bara på produktionen och dess tillväxt, på expansionen. De var de mest upplysta, om jag vågar säga så, och de hade en tendens att repa sig mest av alla, samtidigt som de själva hade ansevärda svårigheter med att i Frankrike genomdriva det industriella samhället. Svårigheter med ännu kvardröjande strukturer som små och medelstora företag, som bondekulturens motstånd, som ännu är starkt etc. Det finns alltså redan ett motstånd, som förutsätter och accepterar detta industriella samhälle, men som uppställer problemställningar rörande kvalitet och bedömning etc. Det är detta motstånd som alla är sysselsatta med, när ett helt annat slag av tvist, kamp och motstånd bryter ut, som inte har något med det föregående att göra.

Alla dessa människor var sysselsatta med detta motstånd, som de finner legitimt, och som framför allt har betydelse för valen, eftersom den efterblivna delen av Frankrike utgör hälften av valkretsen. Alltså måste man ta itu med detta. De är alltså sysselsatta med detta, de ser sakerna framåtskrida sakta men säkert (jordbruken läggs ned, bondeproblemet blir mindre betydande, bönderna flyttar till tätorterna, de minskar med 5 % varje år, alltså kommer problemet att försvinna inom 10 år). Och plötsligt bryter det ut en grej, som de inte vet vad det är. De har aldrig läst en rad av Marcuse och sådana typer, som de betraktar som skojare. Alltså säger de: Det är fråga om ett själstillstånd hos studenterna, det är romantik, det kan man inte ta på allvar. I den första fasen råder panik och en total oförståelse. Och i andra fasen, efter general de Gaulles tal, är det systemet som försöker att återvinna sitt grepp över händelserna. Det är valtaktik; man försöker mer och mer trots allt att återfinna detta tillstånd, som vi talade om, denna attityd som består i att föra det franska samhället fram mot det industriella samhället. Och att visa att allt det övriga som existerar är anarki, galningar med svarta fanan. Något som man måste "vidanger" (rensa ut), ett uttryck som vissa demonstranter vid Étoile använde ("vidanger la Sorbonne" var ett uttryck som ofta återkom). Detta åligger nu polisens renhållningsarbete, den är verkligen en stat i staten.

– Med andra ord vill detta säga att de inte förstod något i första fasen och inte heller i slutet av andra?

– De gör en analys i vilken de kommer fram till att det hela inskränker sig till aktioner av några revolutionära grupper ledda av några dårar som Jean-Louis Vigier t. ex. De har det intrycket att när de väl en gång burat in dem, så är det hela över. När de har topphuggit dessa grupper, så är det hela över. Nu återstår det att se om de verkligen har det intrycket, eller om de bara burar in dem på grund av valen: Alltså en tillfällig åtgärd. I alla händelser tror jag inte att de kommer att hålla dem kvar särskilt länge i kuran. De finkar ju fortfarande en del människor, men det är säkert och nästan normalt, att de vägrar att tillerkänna de problem, som

framkallats av dessa människor, någon som helst vikt. Jag tror att det är detta som är den stora skillnaden mellan de Gaulles tänkande, att han har förstått vissa saker, som han uttryckt i ett något arkaiskt språk som "la société mécanique" (det mekaniska samhället). Men han är fången i en traditionell vokabulär, ett slags maktens språk. Han är fången i Maurras språk, i Bainvilles språk, det traditionella politiska språket, uppfattningen av makten, som inte ryggat tillbaka, en smula av det som Bertrand de Jouvenel kallar för maktens magiska egenskap, maktens värdighet, respekten för makten. Men de Gaulle har i alla fall förstått att det låg någonting i det hela. De andra tror att man i grund och botten kan förklara detta med att Frankrikes industriella struktur inte utvecklats tillräckligt långt. De tror inte att det finns något värdefullt i denna omsorg om medinflytande och medansvar, och i att ifrågasätta vissa sidor av det industriella samhället.

Det väsentliga problemet är förhållandet till överheten; mellan läraren och eleven, mellan de styrande och de styrda, mellan fadern och hans barn, och det var detta som de Gaulle insåg när han återupptog en term som medinflytande (participation). I grund och botten befinner sig studenterna långt ifrån marxismen och de kommer att avlägsna sig mer och mer ifrån den på grund av Partiet och C.G.T. Raymond Aron hade rätt när han sade att de står mycket närmare Proudhons franska anarkisttradition. Det intressanta är här förhållandet till överheten, och jag talar här inte om de 70 000 studenterna på gatorna, utan om ledarna, och allt det som kan föra med sig självstyrelse, företagsdemokrati, universitetsdemokrati. Och detta är faktiskt en repris av alla 1800-talets gamla teman, men det vet ingen av dem utom några av de intelligentaste.

De hade studerat samhället ur en helt ny synvinkel. Det industriella samhället höll på att utveckla sig mer och mer i Frankrike, fick större betydelse och större verkningar. Ja, det var detta som Galbraith kallar teknostrukturen som höll på att installera sig under stort motstånd, ty det fanns många små viktiga hinder (förut var det 2/3 av Frankrike, nu är det halva Frankrike). Och å andra sidan folkdemokratien som en annan eventualitet som avlägsnade sig mer och mer. Och i själva verket hade folket anpassat sig till denna situation, därför blev förvåningen total, när man märkte att det fanns människor som sporrades av andra saker.

Och därför gäller det nu att visa att dessa människor är utan betydelse, att de är anarkister. Man letar upp 150 typer på Odéon, varav 12 ligger och älskar, 14 är clocharder och 10 narkomaner. Detta är ett slags totalt förnekande där man använder sig av alla de klassiska informationsmedlen för att förneka denna rörelse. Det gäller att förneka den. Och för att göra detta effektivt, så finns det ett ganska intelligent tillvägagångssätt, som går ut på att visa upp 7 eller 8 revolutionära smågrupper, där det verkligen fanns en hel del skälmar och att sedan bura in dem. Att förneka är nu vad hela deras attityd går ut på. I båda faserna var man tvungen att förneka rörelsen.

Till att börja med resulterade detta inte i något beslut utan i en oförmåga, i en total oförståelse. Men i andra fasen tror jag att det fanns folk i regeringen som begrep vad det hela rörde sig om. Och den enda möjliga taktiken var att förneka denna rörelse, eftersom den ifrågasatte dessa människors förehavanden och tankegångar. Man måste misskreditera den och säga att det rör sig om upptågsmakare isolerade från folket. Vad jag fruktar nu är att dessa smågrupper engagerar sig i någon form av hemliga aktioner och därigenom blir vad regeringen påstår att de är. Men om denna rörelse i ett partis sköte finner en gynnsam tidpunkt tror jag att detta fundamentala behov av förändring snabbt kommer att dyka upp i det franska samhället igen.

Problemet är nu att ta reda på om vi kommer att träda in i en period där ordningsmakten undertrycker rörelsen, eller om den kan starta på nytt. Jag tror att regeringen kommer att befinna sig i en svår position, därför att den kommer att försöka upprätthålla ordningen och förtrycka rörelsen och samtidigt att genomföra en del reformer, för att den är tvungen till det, eller kanske för att den vill det. Den vill genomföra reformer, men som den säger, inom

ordningens ram. Jag såg att till och med E.N.A. har gjort sin revolution inom ordningens ram! Jag tror inte att ordning och undertryckande kan fortgå i årtal. Ta t. ex. ordningspartiet 1848 som besegrades av Napoleon III efter två år, just därför att det inte fäste något avseende vid folkets krav som hade kommit till uttryck under februarirevolutionen. Folket övergav ordningspartiet för Louis Napoleon. Nu skall man aldrig jämföra saker som inte är jämförbara, men det är ganska säkert att utsikterna för att den röda eller svarta fanan skall vaja på Elyséepalatset är mycket små. Men om inte regeringen eller riksdagsmajoriteten fäster något avseende vid denna oerhörda inspirationskälla för rörelsen, så kan det komma att hända saker. Än en gång så tror jag att allt slutligen beror på de Gaulle.

### ***Inrikesministeriet***

Inrikesministeriets underrättelsetjänst kände mycket väl till de olika extrema vänstergrupperna av studenter likaväl som 22-marsrörelsen, innan majhändelserna bröt ut. Den kände till antalet på de människor som var inblandade, hur de var organiserade, och namnen på ledarna. Ministeriet brukade använda två tillvägagångssätt: Husundersökningar och razzior, ett traditionellt medel när det gäller anarkistgrupper och mycket viktigt vid bekämpandet av maoistgrupper, av orsaker som har med det politiska sammanhang i vilket dessa grupper kommit till att göra. Det andra sättet att arbeta under en journalistisk täckmantel, något som R.G.-specialisterna brukar ägna sig åt.

Problemet var att ta reda på vilket inflytande dessa organisationer eller rörelser, mer eller mindre fast uppbyggda, skulle kunna få över studenterna i allmänhet. Med stöd av den egna underrättelsetjänstens analyser trodde inte undervisningsministeriet under Alain Peyrefitte på någon massrörelse. Man trodde i stället att "dessa galningar" bara representerade en handfull människor. Å andra sidan verkade inte examensperioden, som traditionellt brukar vara lugn, gynnsam för någon våldsam aktivitet från extremisternas sida. En fast hållning var den enda lösningen, upprepade man på undervisningsministeriet.

På inrikesministeriet fanns det däremot ett visst antal höga funktionärer, som var övertygade om att antalet studenter, som var mottagliga för dessa gruppers argument var mycket större än vad det kunde verka vid första anblicken. Denna åsikt delades inte av alla på ministeriet, men den var genomtänkt och reflekterad. Den blev dessutom bekräftad av de första händelsernas förlopp. Demonstrationen den 7 maj, då 30 000 studenter tågade genom Paris, inför ett nytt element. Polisprefektens rapport är här upplysande. Hans styrkor kunde inte kontrollera demonstrationen, som hade en stor rörlighet. Detta är en mycket viktig bedömning.

Från och med denna tidpunkt och i synnerhet natten mellan den 10 och 11 maj begärde Christian Fouchet och polisprefekten Grimaud ett snabbt ingripande, för att förhindra att sakerna tog en sådan vändning att en kompromiss sedan skulle vara utesluten. Förrycktheten och regeringens vankelmod skulle gå i den motsatta riktningen.

Prefekten Grimaud, som för övrigt under händelsernas lopp kom att handla med tanke på att undvika en sådan utveckling, som skulle kunna leda in i en återvändsgränd, fick kl. 2 på morgonen den 11 order att riva barriaderna, då han hade framhållit att om man dröjde ytterligare skulle man riskera människoliv för att kunna ta sig ur en tilltrasslad situation.

### ***Bilaga angående fackföreningarnas förbindelser med polisen och inrikesministeriet under poliskrisen***

Man kan se i "Polisdossiern" att poliskrisen, som började i och med Pompidous tal den 11 maj, når sin kulmen den 14 maj, dvs. dagen efter fackföreningarnas och studenternas demonstration.

Den 16 maj mottar inrikesministern en delegation från polisens fackliga riksorganisation, som upplyser honom om det allvarliga i situationen och utvecklar de tankegångar som hade framförts i kommunikén den 13 maj.

M. Fouchet svarar: Det tillkommer inte polisen att döma regeringen till vars disposition den har att ställa sig. Emellertid förstod ministeriet från och med nu att man inte skulle komma att kunna förfoga över polisen efter regeringens behag, så länge som dessa saker inte hade klarats upp (Pompidous tal i Nationalförsamlingen den 14 och hans tal i TV den 16 hjälpte till men man är ännu långt ifrån målet).

Detta är så mycket mera sant eftersom folkets krav och strejkerna med fabrikssockupationer snabbt spred sig den 15 och 16 och som polisen också hade sina krav att ställa.

I inrikesministeriet är man klar över hur pressande nödvändigt det är att åter få kontroll över polisen. Under hela denna period mottogs fackföreningsledarna i all diskretion av såväl M. Fouchet på ministeriet som av M. Grimaud på prefekturen och detta utan att ens behöva anmäla sig. De varnade ministeriet att om inte regeringen tillgodosåg några av polisens mest brådskande krav ifråga om löner och arbetsförhållanden, så skulle begränsade strejker kunna utbryta. Vissa strejker ägde faktiskt rum, som att konstuplarna inte längre ställde sig i gatukorsningarna för att dirigera trafiken, och lät systematiskt trafikljusen stå och blinka etc. Detta är förklaringen till de monstruösa trafikstockningarna i Paris. Vidare, förklarade de att om de misstag, som hade framkallat krisen, skulle upprepas, och detta gällde inte enbart studenterna utan hädanefter också strejkrörelsen, så skulle polisens fackförening ta ansvaret i sina egna händer och utfärda sina egna order.

70 till 80 % av poliserna är fackföreningsanslutna. 80 % av de uniformerade poliserna i Paris och de 3 departement som står under R.P. hör till S.G.P. (Le syndicat Général des personnels de la Préfecture de Police).

## **Chockvågen från massmedia**

Det har blivit en banalitet att skriva att händelserna i maj 1968 har vänt upp och ned på Frankrike. Det finns inget område – konstnärligt, politiskt, socialt – som inte har fått kännning av ”chockvågen” från denna explosion. Den starkaste ”chockvågen” var naturligtvis den som uppstod i arbetarvärlden, särskilt bland de unga arbetarna, vilka ungefär tio dagar efter studenterna (omkring den 13 maj) upptäckte denna oorganiserade spontana rörelse som tillät dem att ”koppla av” från Quartier Latin för att sprida den till alla fabriker och företag i Frankrike. Men denna sida av majhändelserna behandlas tvärs igenom alla intervjuer i denna Rapport.

Man kan i förbigående notera, att den franska ”explosionen” själv var chockvågen av de händelser som utspelat sig i världen i ett år eller mer. (Fria universitetet i Berlin – ”våren” i öststaterna tack vare studentrevolter – oroligheter i Rom, Madrid, Alger, osv) Och denna kedja av revolter skulle i sig förtjäna ett ingående studium. Det återstår att veta om händelserna i Quartier Latin och deras konsekvenser har varit en revolt eller en revolution. Det får framtiden utvisa. Avsikten med denna utredning är inte att rida på ord, att spekulera eller att teoretisera utan att registrera återverkningarna av händelserna. Och i vissa delar av det franska samhällslivet har återverkningarna varit starkare eller – i varje fall – mera relevanta än i andra.

## **Pressen**

Så t. ex. på informationssidan. Vi vet att televisionen, radion och pressen – alla de ”konventionella” media som finns att informera allmänheten – har varit inblandade, före

händelsen. De hade inte förutsett den, vilket är ett mindre fel. Men hade de i tillräckligt hög grad uppmärksammat de fenomen som förebådade den? (På arbetarsidan: strejkerna och upploppen i Caen t. ex.; på studentsidan: t. ex. Amiens-kongressen och oroligheterna i Nanterre.) Må var och en erkänna sitt misstag. Vi såväl som våra kolleger. De orosvindar som observerats i alla Paris redaktionslokaler, den "smärtsamma omställningen" från vissa chefers sida, försöken att skapa "redaktörssällskap", de oändliga debatterna om objektiviteten – allt visar att hela massmediasystemet chockats av maj 68.

Den första följden av maj explosionen var uppkomsten av en press som man skulle kunna kalla "parallell", helt ägnad "Rörelsen". Den kom utöver de otaliga flygblad som spriddes över Quartier Latin och Paris. (En av våra utfrågare har i dokumentationssyfte samlat ihop mer än 3 000 på några dagar.) Denna press var avgjort av partisantyp, pamflettartisk och polemisk. Här en tabell över de viktigaste publikationerna som uppstod i maj:

*Redan existerande:* Smågruppsorgan: "Voix ouvrière" (1 F – veckotidning – trotskistisk); "Servir le Peuple" (50 centimes – kommer ut med speciella nummer – företräder tendensen hos U.J.C.M.L. – prokinesisk); "Révoltes" (1 F – månatlig – för "Ungdomens revolutionära organisation"); "l'Humanité Nouvelle" (marxistisk-leninistisk); "Garde Rouge" (2 F – månatlig – marxistisk-leninistisk), etc. Alla dessa tidskrifter har försvunnit som resultat av lagen om upplösning som drabbade de "grupper" vilka de var organ för. På det hela taget fördubblade och ibland tredubblade dessa tidningar sina upplagor under maj och juni.

*Nya publikationer:* Man såg, man köpte och man läste i synnerhet tre publikationer.

Först "Le Pavé" (gatstenen), utgiven som ett flygblad och inte som en tidning. Fyra sidor, svartvitt. Minimipris: 50 centimes. (Detta system med minimipris spred sig vid försäljning av alla dessa publikationer i Quartier Latin och vid Sorbonne, för genom att ge mer än minimipriset gjorde varje läsare en aktiv insats i kampen.) "Le Pavé" publicerade mycket fräna satiriska teckningar, utdrag ur Trotskys och Rosa Luxemburgs skrifter, samtidigt som den rapporterade om barrikadnätterna. Och mellan två artiklar fanns här och där i fetstil någon av de slogans som man såg ritade på alla väggar på Västra stranden: "Hellre livet", eller "Jag njuter sexuellt bland gatstenarna". Såvitt vi vet kom det bara ut ett nummer av "Le Pavé". För detta nummer gjorde dess försäljare på natten och vid Sorbonnes portar en reklam som skreks ut med en poesi och en humor som ofta var överlägsen innehållet i tidningen.

Därefter uppstod en veckotidning benämnd "L'Enragé" (Den Vilda). Publicerad av en redan känd utgivare, Jean-Jacques Pauvert, och kontrollerad av tecknaren Siné, är denna veckotidning, som nästan uteslutande innehåller teckningar och karikatyrrer, ganska representativ för den grymhet, den humor och den talang som blommat upp under denna revolution. Tecknaren Wolinsky (redan känd genom sina arbeten för "Hara-Kiri") har särskilt funnit en teckningstyp i flera scener med bildtext som påminner om den store amerikanske satirikern Jules Feiffers stil.

Det första numret av "L'Enragé" innehöll emellertid också några texter: först de sex stroferna och de två refrängerna av "Internationalet" (som skrevs i Paris i juni 1871) och därefter en trosbekännelse, som sammanfattade hela andan i denna veckotidning, som poeten Jacques Prévert efter en lång tystnad hade bestämt sig för att medarbeta i, något som är symtomatiskt.

"Denna tidning är en gatsten.

Den kan användas som veke för Molotov-cocktails.

Den kan användas som knölpåkgömma.

Den kan användas som antigas-näsduk."

Och texten slutade så här:

”Vi vet ännu inte om L’Enragé kommer att bli vecklig, månatlig, daglig eller förbjuden.” På första sidan en karikatyr av statschefen, som säger: ”C.G.T., JA; maskeraden, NEJ.” Och på sista sidan flera slogans: ”Om alla gubbar räckte varandra handen, skulle det bli löjligt. Ursinniga i alla länder, förenen Eder!”

Till sist kom en tidning ut för första gången den 13 maj, när demonstrationståget pågick, och den skulle snart bli daglig. Den kom till med stöd av U.N.E.F. (Frankrikes förenade studentkårer), 22-marsrörelsen, Högre undervisningens riksförening S.N.E.SUP, och C.A.L. Comité d’Action Lycéen. Dess titel var: ”Action” (Handling). Efter några ändringar i format och sidantal anammade ”Action” följande stil: Första sidan utformad som en affisch med en paroll, en mening eller titel inlemmade i ett foto, en teckning eller en grafisk symbol, vilka genomfördes med konstnärlig talang. Andra sidan med en ledare, flera texter och teckningar. Tredje sidan med nyheter och fjärde sidan med oftast en längre rapport, exempelvis om föregående revolutioner, om Italiens Kommunistiska Parti, om den nuvarande krisen hos Citroénfabrikerna.

”Action” såldes för ett ”minimipris” av 50 centimes. Det är den enda tidning, som tycks ha funnit en relativt bred publik, som gick långt utöver den vanlige studenten eller kampbrodern. Under majrevoltens hetaste dagar såldes ”Action” med mellan 100 000 och 150 000 exemplar, med ett obetydligt antal osålda. Försäljningen skedde på gatan, vid trafikljusen genom annonsrop och överräckning samt under de småmöten, som vimlade i varje kvarter. ”Action” blev det viktigaste organet i hela majrörelsen. På grund av dess grafiska och typografiska kvalitet, klarheten i dess ledarartiklar, deras subjektivistiska och engagerade ton och det intryck den gav kämpande läsare, att den kunde ge vad den traditionella pressen vägrade dem. Om de finansiella svårigheterna kan överkommas, kan ”Action” bli den första motsvarigheten till den ”underjordiska pressen”, som sedan tre år tillbaka vinner segrar i Förenta Staternas studentstäder, och som finns exempelvis i Los Angeles, i Detroit, New York eller San Francisco.

## **Televisionen**

I samband med natten den 10 protesterade producenter och programchefer i ORTF, Frankrikes Radio och TV, mot bristerna hos TV-informationen. Snart fick de sällskap av alla befattningshavare inom ORTF och sedan av 120 journalister av 140. Tolv tusen personer strejkade då i mera än fem veckor, vilket aldrig hade förekommit förut hos ORTF. Utan att gå in på detaljerna om lönekrav, förhandlingar och mål, som hela tidningspressen i detalj redogjorde för, måste man av denna enorma rörelse hålla i minnet, att den var mycket mer av kvalitativ än av kvantitativ art.

1 Löne- och arbetstidsproblemen fick stå tillbaka ‘för de stora principerna för strejken. Dessa var kampen för

2 uttrycksfriheten och oavhängigheten, följaktligen statusändring av ORTF.

En grupp producenter sammanfattade klart vikten av denna strejk. Genom deras ord kommer man också att begripa styrkan hos ”chockvågen” eftersom varje uttryckt idé motsvarar den anda av motsäggande och ifrågasättande av samhällsstrukturerna, som grep fransmännen efter studenternas exempel.

”Vad vi kräver är en decentralisering av ORTF. Besluten får inte tagas av en enda person utan av alla de som berörs direkt av dem, inom ramen för blandkommissionerna. Personalen, från scenarbetare till ingenjörer, måste associeras till skötseln av ORTF. Producenter och programchefer måste kunna ha möjligheten att, inom ramen för produktionsenheter, bestämma om ämnesvalet och budgetfördelningen. Vad vi kräver, egentligen, är att ORTF:s

centraliserade, kaporalistiska och vertikala struktur ersätts av en associeringsstruktur, som tillförsäkrar autonomin i besluten.

Vår ställning är på ett sätt svårare än studenternas. De har mitt emot sig professorer, som ändå talar ett språk, som är så pass nära deras eget att det går att föra en diskussion. Vi, däremot, har att göra med en minister och direktörer, som talar ett språk, som är totalt olikt vårt eget. Man kan göra ett 'Fritt Universitet' med lärare och studenter. Det går inte att göra en 'fri TV' med direktörer, som utnämns av de maktstående och en förmyndarminister. Ingen dialog är möjlig inom den ramen. Man måste skapa en ny ram. Det är det enda sättet att ge televisionen de adelskreditiv den ännu inte har kunnat tillkämpa sig, åtminstone på informationsplanet. Det måste uppriktigt erkännas, att för de flesta tittarna TV-journalen är snarare ett skådespel än en informationskälla. Den 'seriösa' informationen letar man efter någon annanstans, i tidningar eller i de perifera (Schweiz, Luxemburg, Monte-Carlo, Italien, Belgien, Tyskland) TV-programmen DE FLESTA MÄNNISKOR TYCKER DET ÄR NORMALT ATT TELEVISIONEN KONTROLLERAS AV DE MAKTHAVANDE FÖR DAGEN. DETTA ÄR ETT SORGLIGT DRAG HOS DE FRANSKA POLITISKA SEDERNA. ALLA PARTIER TYCKER DETSAMMA OCH VI VET, ATT VI SKULLE FÅ SVÅRIGHETER MED VILKEN REGIM SOM HELST. För alltför många människor är televisionen en allmän tjänst i likhet med Elverket, Gasverket eller Statsjärnvägarna. Tågen måste rulla, vattnet måste rinna, gasen måste tändas och bilder måste dyka upp på TV-rutan. I och med att det 'fungerar', så är allt bra. Problemet är att televisionen alltid har gått som Statsjärnvägar vars tåg skulle avgå endast vid de tider som passar ministern.

En hel omskolning av publiken måste företagas för att den skall förstå vad en riktig informationsfrihet kunde vara. KANSKE FICK DEN EN SKYMT AV DET NÄR JOURNALISTERNA FRÅN FRANCE-INTER-PROGRAMMET ANSVARADE SJÄLVA FÖR INFORMATIONEN I FYRA ELLER FEM DAGAR, NÄR KRISEN RASADE SOM VÄRST. OCH FRAMFÖR ALLT NÄR TELEVISIONEN ÅTERUTSÄNDE I SIN HELHET NATIONALFÖRSAMLINGENS DEBATT OM CENSURMOTIONEN. I England och USA är den oavkortade återutsändningen av riksdagsdebatterna en vanlig sak. I Frankrike hade man aldrig gjort det förr."

Man får lägga på minnet dessa sista ord: "hade man aldrig gjort det". Chockvågornas originalitet är, att ingenting av vad som hände med anledning av majhändelserna "hade gjorts" i Frankrike. ORTF:s exceptionella ställning i varje fransmans liv och vad, som pågick inom dess sköte har gjort att den blev en "minivärld" av landets skinnömsning. I denna "minivärld" pågick som bekant diskussioner om arbetskommissioner, strukturförvandling, kulturen och massmediauttrycket, ett nytt umgängessätt mellan yrkeskolleger etc:

### ***Transistorapparater och barrikader***

Den roll, som spelas av radion under kristider av den typen är ingen nyhet. Må man bara minnas att de värnpliktiga soldaternas transistorapparater gjorde, att putschen i Alger, i april 61, misslyckades. De "röda nätterna" i maj 68 har emellertid på ett mycket drastiskt sätt framhållit radions betydelse i den moderna världen. Radion med dess tvetydighet, missförstånd, gränser, kvalitéer, fel, räckvidd, prestige och motsägelser.

Vissa regeringsmedlemmar tvekade inte att påstå, att Europa I och Luxembourgs Radio och TV hade tjänstgjort som "upprorsradio". Det pep, att efter den 11 maj flera hot om "nationalisering" hade vilat tungt på båda sändarna. Men på den andra sidan – barrikadkämparnas och demonstranternas – anklagades samma informationsorgan för allt ont.

Evelyne Sullerot, som är på en gång journalist och sociolog och som levde mitt i Quartier Latin under barrikadnätterna, analyserar den roll, som spelades av radion, dess inflytande på

människor och händelser. Hon går ännu längre och undrar vad radions uppgift och ändamål är. Kan den ha sådana? Essän, som följer, studerar också fenomenet om de lösa ryktena i revolutionssammanhang. Den försöker, att definiera denna ”majfolkmassa” som fick allt att spricka, till och med sociologernas nedärvda idéer.

”I MAJ 1789 PUBLICERADES I PARIS FYRA DAGLIGA TIDNINGAR. I AUGUSTI 1789 RÄKNAR MAN 350. ÅR 1790 ÖVER 1 000. Naturen, formatet, innehållet hos dessa tidningar spelar ingen roll. Man konstaterar denna längtan efter information, som karakteriserar all revolution, och samtidigt uttrycksbehovet: ATT TALA OCH VETA.

I maj 1968 kom explosionen i samband med informationskrisen, vars höjdpunkt blev kvällen då TV endast gav en intervju med inrikesminister Alain Peyrefitte. Inga bilder av polisockupationen av Sorbonne, repressionens våldsamhet och de allt folk-tätare demonstrationståg, som genomkorsade Paris den 8, 9 och 10 maj. Var och en visste, att det fanns filmdokument om studentkrisen. På några timmar slogs TV-tittarnas påstådda alienation i spillror, dessa TV-tittare som var fastkedjade vid sin lilla ruta i sin cellbostad och ur stånd att handla och vara med. Den magiska allmakten i televisionens spökvärld upphörde att verka. Invånarna i Platons grotta var urleda på att se skuggor röra sig på väggarna. De gick ut på gatan för att se de levande, för att få veta.

Händelserna gick för fort för att tidningarna skulle kunna stilla denna kunskapshunger, särskilt som maj 68 rasade helst på kvällen och natten. Televisionen var diskrediterad, tidningarna hängde inte med i händelsernas ilfart; de kunde bara i bästa fall avsmakas under lunchen för kollning. Återstod radion. Många var de, som då trodde den var döende, förbipasserad på jakt efter jobbiga överlevnadsformler.

Under de föregående månaderna hade man anförtrött radiotjänsten till snälla gubbar och tanter, som skickligt hanterade ”lyssnarnas anförtroenden” och fångade hemmafruarnas och tonåringarnas intresse. Man kämpade om pop-idolerna som, för guldarvoden, bytte radio-program. Radions informationsuppgift tycktes utsuddas och blekna. Några veckor före majexplosionen, anförtrödde en direktör för en radiojournal sin besvikelse för oss ”VI HAR SJUNKIT TILL ATT BARA VARA ROBOTISERADE LJUDSPECIALISTER, VI KAN INGENTING GÖRA, JOBBET BLIR DUMMARE OCH DUMMARE etc.” Ty man kunde konstatera en stilosmos mellan programmets intima, ”snälla” och distraherande-underhållande stil och den man mötte i nyhetsbulletinerna, där impressionismen, stjärndyrkan, sentimentalismen och bristen på resonemang härskade.

Dock hade radion samtidigt gjort framsteg när det gällde den tekniska rörligheten och överföringens snabbhet. Kort sagt kompenserades dess stora svaghet, nämligen meddelandenas kortvarighet, av dess snabbhet och förmåga att finnas överallt. I majhändelsernas orsakssammanhang spelade dessa trumfkort enormt in. Så mycket mer som de förstärktes och fördubblades av den rörlighet, som transistorapparaterna gav lyssnarna.

Ett av de äldsta kraven på informationen skulle då få ett omåttligt eftertryck: Att veta vad som försiggår någon annanstans. Detta sammanfattas mycket bra i klichén ”översikt av horisonten”. Nyhetsreportrarna, som var många och väldigt rörliga tack vare sina radiobilar och motorcyklar, tycktes vara de enda som var i stånd att finnas överallt, åtminstone så länge de kunde utnyttja kortvågorna, som regeringen frantog dem den 23 maj på kvällen. Men lyssnarna var också överallt, inte fastnitade vid sina apparater, utan rörliga och sammansmälta med folkmassan. De gick omkring med sina transistorer. De tog ut dem på balkongerna över barrikaderna. De kunde ströva genom gatorna med dem. Informationen följde dem. De bar den med sig och den penetrerade en folkskara i rörelse, utan att riva den fast på samma ställe, såsom hade skett vid gruvarbetarnas stora strejk 1963. Då hade massmediaspecialisterna basunerat ut massaktionernas, det aktiva deltagandets och gatudemonstrationernas död. ”När

det händer något”, sade de, ”går numera folk hem till sig för att se på TV:n. Slut med Bastiljstormningar, barrikader, stora massmöten och folkfester. Det återstår bara konstens, ordets, idrottens, politikens proffsskådespelare för det första, yrkesreportrar såsom förmedlare för det andra och lyssnarna-åskådarna-konsumenterna, insnörda i sin honungskaka, för det tredje. Kort sagt var fransmännen ett slags blötdjur, som smälte händelser men som knappast var i stånd att framkalla dem genom handling.”

Många talade med saknad och även förakt om denna amorfa massa och de mest ettriga var de intellektuella, som inför åsynen av dessa barnsliga vuxna och dessa unga fördummade mods, evokerade de aktiva, deltagande, personaliserade folkmassorna från ”den tiden”. Detta var bara en myt, ty studierna över ”den tidens” folkmassor visar fram ett ännu större förakt hos observatorerna gentemot massorna. Låt oss påminna om den uppskattning, som kommer dåtidens ”påvar” till del, särskilt Gustave le Bon, specialist på folkmassornas psykologi i slutet på förra århundradet. Han finner inte tillräckligt starka ord för att brännmärka den agerande folkmassans imbecilitet. Han kallar den: ”Dessa neurotiker, dessa hysteriker, dessa halvsinnessjuka.” De påstår inte kunna tänka någonting själva och bara existera tack vare ”gängledare”, ”gudainspirerade hövdingar”. ”Folkmassan är en boskapshjord, som inte kan undvara en herre.” Och han beklagade, att nyhetsgivningen inte var tillräckligt toppstyrd, ty enligt honom kunde folkmassorna bara bidra till ”den fullständiga splittringen av all övertygelse”.

I det här fältet som i många andra tycks ingen ha förutsett något. Alla verkar ha misstagit sig. Majfenomenet, under dess första fas, när de periferiska sändarna inte belagts med munkavel, avslöjade en originell folkmassa, som inte ger några belägg för någon av de klassiska beskrivningarna vi fått av socialpsykologerna. Denna folkmassa utnyttjade den information, som flödade ur transistorapparaterna på ett helt nytt sätt.

Det blev en folkmassa utan egentliga ”hövdingar”, i ordets vanliga betydelse. Radion försökte visserligen att göra Geismar, Sauvageot och framför allt Cohn-Bendit till ”stjärnor”, men det är här fråga om en invand reflex hos de journalister, som brukar personifiera all information. Att finna Personen, av vilken man kunde göra en stjärna, var deras ABC och alla journalister arbetade på att identifiera ”ledare”. Det roliga var, att dessa ”ledare” inte trodde på ledare. De, och särskilt Daniel Cohn-Bendit, drog sig skickligt undan och kunde därmed så småningom mosa sönder denna ”stjärnledare”-myt, man försökte omgiva dem med. I demonstranternas skaror glömde man fort detta triumvirat. De verkade bestå av små spontana sammanslutningar. En del av dessa förblev sammanhållna. Andra splittrades och gav upphov till andra små grupper. I ögonblick av tvekan undrade många individer: ”Och nu, vad skall vi göra? Vad är parollen?” Ofta fanns ingen sådan. I andra fall kände man inte till den. Eller några röster svarade: ”Vi skiter i det. Låt oss göra det eller det!”

Själva tillverkarna av den klassiska förklaringen genom ”stjärnledare” beklagade, vissa stora kvällar eller vissa heta nätter, ett de-facto-tillstånd och sade att ”cheferna” var ”överflyglade”. Visst var de överflyglade, ty all revolution improviseras och cheferna var inte längre mer än ”fiskar i vatten” ...

Allestädesnärvaron av transistorapparaternas nyhetsverksamhet tycks ha återgivit varje deltagare hans bedömningsfrihet utan att därför skära av honom från massan.

*Så säger en student:* Den 6 maj var jag vid Denfert-Rochereau. Därifrån gick jag till Saint-Germain des Prés. Många människor hade transistorapparater. Det var underbart. Nyhetsspridningen var ögonblicklig och var och en kunde utarbeta sin personliga strategi. Jag kände då, att individen inte var ett får i hjorden. Han funderade och tänkte. Man stod gruppvis omkring transistorapparaterna och lyssnade. Sedan drog man iväg på nytt. Man hade bestämt över sig själv efter att ha lyssnat, samtidigt som man ibland sade ett par tre ord till de

människor, som lyssnade med en: "Vi går dit! Låt oss gå dit, om det smäller! Vi kan inte låta kompisarna vara ensamma!" Eller: "Vi sticker hitåt", när man inte hade någon lust att rusa in i fighten. I grund och botten skedde allt enligt vad var och en kom på i sitt huvud, beroende på temperament och övertygelse. Det fanns visserligen en kollektiv sinnesstämning, men inga ledare. Var och en var självständig. När jag lyssnade på transistorapparaten hade jag intrycket av att vara herre över spelet.

Ett tag var vi i Fackföreningshuset. En tant hade en transistor. Alla stannade och lyssnade. När nyheterna var slut, reagerade människorna tillsammans för kommentarerna, för politikernas ställningstaganden. Jag fick det uppmuntrande intrycket, att var och en befann sig i ett tillstånd av fullt medvetande. Han funderade över det förgångna, han var informerad över det nuvarande och han bestämde sig för framtiden. Detta framkallade i mig och hos alla dem, som jag mötte, ett djupt begär: Att vara informerande aktörer eller aktiva lyssnare, om ni vill. Ah, vilken fin publik transistorerna fick då! Annars, i en folkhop, räcker det med, att någon skriker: "Snuten" eller något annat, för att alla skall råka i panik. Där, på grund av informationskollningen och den uppmärksamhet vi ägnade åt rörelsens och händelsens helhet, hade rädslan mindre grepp om oss."

Glädjen (det är det ord, som mest förekommer) att höra en upplysning om en händelse, på ett omedelbart, oförfalskat eller icke förhandssmält sätt kändes av otaliga ungdomar, men också av många vuxna. Vi kommer att få se, att många ungdomar och vuxna trodde, att "nu hade det hänt". Globalt sett var de alla "stjärnor". Men framför allt trodde de sig närmare den omöjliga drömmen om en ny typ av information, en sådan, som många beskrev för mig såsom varande en "totalinformation".

En annan student säger: "Det var storartat. Efter år av lögner och dösnack, hörde man verklighetsberättelsen flöda ur transistorerna! Fakta! Fakta! Andfådda, hade radiokillarna inte ens tid att tänka på att hålla käft. De kunde inte hålla takt med jobbet och de gjorde det äntligen bra. Vi var inte längre i ett ghetto utan i ett glashus. Hela samhällslivet skulle ändras, tycktes det mig, bara man talade om det."

"Det", det var "dom". Man talade om dom. De kände stoltheten, ruset över att vara Händelsen, och den upprörda förhoppningen, att alla skulle förstå dem om "de visste". Det räckte med, att de andra medborgarna "visste".

De levde sålunda i illusionen att vara rena, utan att ana det motstånd, som borgarsamhället kan sätta emot på många sätt. Denna illusion motsvarades av en annan illusion hos journalisterna, åtminstone enligt vissa studenter:

"Det är klart, att det fanns ärliga journalister, intresserade av sitt jobb. De sympatiserade, de var ett med händelsen. Men jag tror att, vad beträffar framför allt chefredaktörerna hos RTL och Europa I, så fanns först och främst vissheten om, att massan av lyssnarna var passiv och älskade småhändelser. I den vägen var vi verkligen "knapriga" och "saftiga", bättre än Jean-Claude Killys nedförsäkning i dimman. Fram till den 11 maj kunde de ha klippt av en massa saker. De gjorde inte det, för de hade ännu inte kommit underfund med, att mannen på gatan hade blivit aktiv. Mannen reagerade sunt. Han kände sig träffad. Det gällde honom och han gick in i det hela, han klev in i informationen. Radiokillarna hade inte en sekund föreställt sig det! Att människor skulle sätta igång att leva när de fick veta, att studenter marscherade på gatorna! Det tog dem en vecka att begripa det".

Man kan också tänka sig, att glädjen hos lyssnaren-deltagaren motsvarades under en viss tid av glädjen hos journalister och reportrar, som fick något att berätta om. Något så enormt, så mångformigt, så oväntat, att man inte behövde förvanska eller lägga till. De kände glädjen att vara dessa speglar, som återspeglar vad de ser, att vara dessa vittnen, som låter personerna

tala, utan att överdriva. Därigenom var det redan ett ifrågasättande av det yrke de dittills utövat och en kompensation för de eviga historierna om cykellöparnas doping eller skådespelarnas privatliv.

I den farten, genom att vara ett med händelsen var den än skedde, genom att vara rörlig, snabb, allestädes närvarande, fånga folks intresse utan tricks, framkallade RTL en i informationshistorien viktig händelse: Förhandlingen mellan Alain Geismar å ena sidan och vice universitetsrektorn Chalin å den andra, genom ljudvågornas förmedling.

Under natten den 10 uppfördes barrikader på rue Gay-Lussac. Transistorerna gick för fullt på balkonger, fönsterkarmar, hopade gatustenar. Det var total stereofoni. Från alla håll var man på gatan omgiven av händelsens ljud: Det fanns en total samstämmighet i tiden mellan händelsen och tillkännagivandet därav, mellan informationen och mottagningen. Informationen var ett med den händelse, som höll på att ske. En stund tänkte jag på Troja, på dessa sista maningar före slaget; maningar, som kunde höras av båda arméerna. På rue Gay-Lussac skedde förhandlingarna mellan fysiskt avlägsna personer genom den luft man andades. Var och en höll andan. Man räckte till varandra gatustenarna tyst, allt långsammare. De vanliga svårigheterna att komma i kontakt med motsidan verkade vara eliminerade, och misstankarna om kohandel likaledes. Man har kunnat tala under dessa dagar om "direkt demokrati". På ett liknande sätt skedde det där något som var ett slags direktförhandling, utan namnteckningar eller papperslappar, men bevitnad av en folkmassa som höll andan.

"Rektor Roche kan komma hit. Vi kommer inte att kröka ett hårstrå på hans huvud." Tyst och spänd instämde den otaliga kören med en huvudrörelse. När vice-rektorn Chalin ärligt medgav, aft befrielsen av de studenter, som arresterades den 6 maj, inte låg inom hans befogenhet, reagerade kören våldsamt, utan den minsta förhandsuppgjorda paroll. Hela rue Gay-Lussac röt ut sitt beslut, att hålla fast vid sina tre krav och att ockupera Quartier Latin så länge de inte uppfylldes. Var och en skrek mot himmelen, mot transistorerna på balkongerna.

Vi måste dröja ett tag vid detta fenomen utan prejudikat. Tidnings-kollegerna tolkade på olika sätt den roll, som RTL spelade i egenskap av skapare av händelsen. En egendomlig impuls gjorde, att de bedömde dess initiativ strängt.

Le Monde (12-13 maj 68) säger sålunda:

"I stridens och händelsernas hetta har RTL bringats att spela rollen av överföringslänk mellan vice-rektorn Chalin och vissa av demonstranternas ledare, som var 'inlåsta' bakom sin förskansning. Man har kunnat förvånas över, att journalisterna, genom transistorerna, kunde överskrida sitt uppdrag som meddelare, för att en stund hjälpa till vid ett förhandlingsförsök. Visserligen kan omständigheterna, stämningen, förklara och delvis rättfärdiga ett sådant initiativ. Men mycket fort visades vad en sådan roll kan innebära av tvetydighet. Det blev de ansvariga hos RTL ganska snabbt medvetna om."

Det verkar, som om man förebrådde RTL inte så mycket dess initiativ som det faktum, att den ställt antennen till förhandlarnas förfogande utan att ta ställning. Den hade nöjt sig med att ställa till parternas förfogande ett slags allmän telefon i syfte att möjliggöra förhandlingar. Kollegerna var chockerade av detta förfaringssätt, som de kallade "tvetydigt". Dock visste alla, att "överföringslänken" saknades och att situationen var unik. Europa I kunde inte, då, låta sin åhörarkrets delta i den kinkiga förhandlingen, som pågick, utan att verka åka snålskjuts på konkurrenten. Den fortsatte alltså sina utsändningar i "efterhandsstil". Förskjutningen var total mellan belägringsstämningen, som då härskade inom den omringade stadsdelen och den ton, som användes av hallåmannen i studion, Jacques Paoli.

En sändare verkade förminska sakerna medan den andra var så till den grad ett med händelsen, att den försökte ändra dess kurs. De gator, där det fanns barrikader, var då fulla av lika många nyfikna som demonstranter och grannarna, framför allt, som stod på trottoarerna med sina transistorer, började att skifta från den ena sändaren till den andra, omgivna av kommentator-grupper, som var ett slags domare i en match mellan de båda.

Innan man går vidare och analyserar den roll som spelades av transistorerna, när en gång slaget hade börjat, är det lämpligt att understryka en sida som sällan har uppmärksammats; nämligen att ordningsmakten förfogade över ständiga informationer över sina egna positioner och demonstranternas. Den stödde sig på en genomtänkt operationsplan. Från och med igångsättandet av demonstrationen på Place Denfert-Rochereau, kl. 18.30, hade den trängt upp demonstranterna mot Ve arrondissementets blåverk, där de fann sig infångade. Order hade givits ungdomarna att inte stöta sig med polisen, därför att det fanns ett stort antal mycket unga läroverkselever. Det långa tåget hade då tagit de enda vägarna, som ej var spärrade av ordningsmakten och hade därmed blivit fångat i en rävsax. De visste mycket väl att repressionsmaktens styrkor och rörelser var samordnade. Det räckte med att lyssna, längs Luxembourgsträdgårdens galler, på sändarnas viskningar, som anropade varandra. De människor, som befanns bakom polisbilarna kunde se poliserna ringa och lyssna. Man visste att repressionsstyrkorna var allestädes närvarande runt skansen och att de hade full kontakt med varandra tack vare en ständig information, som centraliserades av cheferna. De kunde begagna de mest avancerade tekniska medlen.

I mitten av detta nät av beväpnade, väl informerade polistrupper, med lastbilar och enorm ammunition samt walkie-talkies, var massan av demonstranterna i ovetskap om sitt exakta läge. Därför klängde den sig på ett patetiskt sätt vid transistorernas informationskälla.

*En student säger:* "Jag befann mig i hörnet av rue St Jacques och rue des Feuillantines och visste inte vad jag skulle göra. Då, i ett fönster, sade radion: 'De anfaller barrikaden på rue Royer Collard.' Min impuls var att gå dit. Jag var väldigt glad att få veta något och inte stå där som en annan nolla. Jag gick mot rue Gay-Lussac. Så fort jag träffade på en transistor, gick jag fram till den. Folk samlades runt omkring för att få information. Man hörde explosionerna men kunde inte se över den stora barrikaden. Vi ropade till de människor, som stod i fönstren på de övre våningarna och de gav oss upplysningar om vad de såg. De tillade: 'Radion säger det ... och det ...'

Så fort jag fick höra en transistor blev jag glad i sinnet. Man talade om ett trettiotal barrikader. Jag hoppade av glädje och alla skrek vi: 'Vi är inte ensamma!' Faktiskt visste vi inte hur många vi var. Det är genom radion jag blev medveten om bredden, om antalet. Bakom vår barrikad var vi alla beslutsamma men vi undrade om det var mödan värt eller ej. Personligen var jag besatt av ensamhetstanken. Vi var omringade. Jag tänkte på Pariskommunen, isolerad från övriga Frankrike, avskuren från allt. Jag föreställde mig min familj i förorterna, sovande. Alla människor jag tyckte om sov. Hela Frankrike i mörkret, i slafen och vi här skulle bli dödade som råttor. Ty vi började höra granaterna smälla och vi trodde, att det var också skott. Ja, vi visste inte så noga. Sedan, plötsligt, närmade sig en kvinna med en transistor och vi hörde 'trettio barrikader'. Då kände jag, att Frankrike satt och lyssnade och att, om vi dog, skulle vi dö inför vittnen, med samband till världen."

Omkring transistorerna framträdde så småningom två beteendetyper.

1 En första grupp, i liten minoritet, åtminstone natten den 10, bestod av fega, som fruktade informationens besmittning. De underkände dess rätt att sprida fakta, som om framförandet av fakta automatiskt framkallade sådana. De ville att radion skulle tystna, med den vansinniga förhoppningen, att om radion teg, skulle allt upplösas och allt skulle återgå till "ordningen". Dessa fega var människor i medelåldern eller gamlingar. Somliga gick så långt, att de påstod

att informationstjänsten inte hade rätt att rapportera om ett uppror. Rapporterna från korrespondenterna var för dem ej längre beskrivningar utan en "upplysning" i ordets militära betydelse. Dessa människor var ytterst sällsynta under natten den 10, men efteråt, när barrikader och uppror upprepades, blev de fler och fler, dock utan att bilda majoritet, i de kvarter där sammanstötningarna ägde rum.

På händelsernas scen var det nämligen svårt att undgå önskan, att vad man upplevde skulle bli känt. Analysen av reaktionerna hos denna tystnadens och rädslans grupp gör det möjligt, att avslöja deras globalbegrepp om informationen: INFORMATIONEN MÅSTE FÖRBLI UTANFÖR. DEN FÅR INTE SÄGA ALLT. DEN MÅSTE ANFÖRTROS ANSVARIGA OCH VIKTIGA MÄNNISKOR, SOM VET VAD SOM FAR SÄGAS OCH INTE SÄGAS. Konstigt nog, är det de, som väntar sig ledare, paroller, tankedirektiv: Snöskredet av bruttofakta skrämmer dem och gör dem villrådiga. Dessa människor tenderade (det visar intervjuer med dem) att lämna gatan, tröskeln till huset, fönstret, dit de drevs av nyfikenhet, och att gå och lägga sig. Ingen av dem jag frågade tillbringade en enda natt uppe för att följa med händelserna.

2 Den andra gruppen (i stark majoritet under de första nätterna, såväl bland demonstranterna som bland åskådarna) visade ett helt annorlunda beteende. Djupt nyfikna, känsliga, deltagande, släppte de fri en tydlig glädje, trots sin oro. De verkade uppleva en nöjesbetonad avreagering, efter 10 år av förhandssmält information. "*Gardinen rivs sönder*", sade den ena. "*Man måste få veta det*" återkommer i alla intervjuer.

Det är också den meningen jag hörde på själva fältet. Önskan att allt skulle ses och sägas blev mycket stark. De mottog radiobilarna och de journalister, som bar Pressens armbindel med tydlig broderattityd. "VI VAR ETT MED REPORTRARNÄ", "ÄNTLIGEN GJORDE DE SITT JOBB", "VI VISSTE INTE VAD VI SKULLE GÖRA FÖR ATT HJÄLPA DEM".

Journalisten var ett vittne och dessa människor önskade att de händelser i vilka de var inblandade, frivilligt eller ej, bleve "FÖRDA TILL ALLMÄNHETENS KÄNNEDOM". Särskilt de unga, som kände sig som hjältar och offer, lugnades av radion och blev oroliga, när den teg. "JAG VAR PA ETT UTSATT STÄLLE. BEVISET ÄR, ATT MAN INTE TALADE OM DET I RADION."

Denna åhörargrupp var särskilt uppmärksam för den givna informationen och den reagerade häftigt, om den var felaktig, ofullständig eller ännu mer om den blev avbruten. Vid flera tillfällen, avbröt Jacques Paoli (Europa I) sina korrespondenter när deras rapporter blev för dramatiska. Grupperna kring transistorerna brast ut i svordomar. "*Ah, den djäveln.*" Mot nattslutet, blev flera korrespondenter från Europa I, som inte kunde hjälpa det, förolämpade av nattåhörarna. Bristen på samstämmighet mellan de fakta man direkt såg och informationen skapade mycket häftiga reaktioner. Dessa var alltid kollektiva, för avlyssningen skedde alltid kollektivt, i klungor runt mottagarna.

Reaktionerna blev häftigast när radiosändarna spridde kommunikéerna från Polisprefekturen angående det material som användes. Där förnekade man, att det förekom brandgranater eller klorgranater. Frågan om klorgranaterna kan tillskrivas lösa rykten. (Det fanns säkert inte en individ på hundra i stånd att på ett bestämt sätt påvisa klor under sådana stridsomständigheter.) Däremot framkallade förnekandet av granaternas brandkraft en våg av indignation. En stor del hade sett med egna ögon avspärningarnas bilar antändas när de träffades av dessa "föremål", som ramlade från himmelen. Detta skedde ofta efter det, att sista demonstranten hade lämnat barrikaden. Många små eldsvådor hade observerats där dessa "föremål" slog ned. Att höra detta förnekas gjorde folk förbannade. De vanligaste utropen var: "De djävlar! Hur kan de tro, att vi sväljer deras förbannade lögn." Men några tillade: "På

andra ställen kommer man att tro dem. De säger detta för landsortens skull. Sanningen kan inte bli känd om radion inte dementerar.”

Så småningom föddes hos den agerande eller icke-agerande allmänheten en tvetydig känsla gentemot de reportrar, som var på plats: A ena sidan var de vittnen, garantier. Och sedan, var de som vi, därför att de grät, de hostade, de spottade som vi. De kunde inte heller skydda sig. A andra sidan, eftersom de inte visste mera än vi om något, varför hade de rätt att tala och inte vi? Var och en hade lust att ta micken och berätta.

Så småningom förstärktes medvetandet, att denna information, som man till en början trodde vara en bruttoinformation, som kontrast till det förgångna, egentligen var en successivt filtererad sådan. Informationsgivarna, dvs. nästan alla människor, omgav radiobilarna. Korrespondenten gjorde sig så gott det gick till språkrör för dem, men redan då valde han i allt de sade en del och sovrade bort resten, för att ge sin egen version, sina egna tolkningar när han var vid micken. Vidare var hans informationer antagna eller inte, eller avbrutna eller också var hans berättelse modifierad utav de frågor som informationschefen ställde honom från andra sidan tråden. Denna chef verkade vara ett slags orkesterdirigent, i varje fall en man, som hanterade filtret. Man undrade om hans kapacitet, när det gällde att spela denna roll, om hans mening. Till sist gjorde de officiella kommentatorerna, myndigheterna, inhopps för att ge sina ”tolkningar”.

*En student berättar:* ”Man hörde killen, som sade till sin reporter: ”Ta skydd.” Och alla grinade illa. Man märkte, att killen var väl i skydd på sitt kontor och alldeles borta. Hur kunde reportern ställa sig i lä om han var en riktig sådan? Han kunde inte ha fortsatt sitt jobb i så fall.”

En dröm föddes, som uttrycktes här och där: den om en information, som en av de intervjuade kallade för ”direkt information”, en annan ”bruttoinformation” och som jag skulle vilka kalla ”totalinformation”. Att säga allt, med det enda villkor att det skulle vara sant och bevisat. Denna ström hade sopat bort filter, hierarkier, opinionsmicklare, tilläppare, stockningar. Och man fick väl se vad som kom! Utopiskt? Visst, men det motsvarade längtan efter direkt demokrati. Att veta allt, att säga allt, alltså låta säga allt, låta veta allt. Till alla. Och måtte var och en klara sig med sitt medvetande och floden av fakta. Denna längtan anknyter till 1789, med dess blomstrande av tidningar. Detsamma upprepades 1848 och under Kommunen 1871. Men den här gången var den mera bestämd och mera medveten. Det var inte bara önskan att uttrycka sig, som exploderade, utan också önskan att organisera ett fantastiskt permanent reportage, allestädes närvarande, för att återge till var och en en förmågan att själv bestämma sina tolkningar. Vanan vid en kanaliserad och ofarliggjord information, ersattes av drömmen om en sådan, som levererades till alla människor, naken och provocerande.

De traditionella ramarna föll sönder, de etablerade gubbarna verkade slagna av häpnad, de vanliga påtryckningsgrupperna var förintade. Var och en befann sig ensam inför en verklighet, som man måste tänka igenom på nytt. Att delge denna verklighet i dess omedelbarhet tycktes vara den enda föryngrande vägen. Det gällde, att ge allt till var och en så, att var och en skulle reagera, tolka, gestalta ...

I praktiken, även under denna natt den 10, existerade denna totalinformation bara slumpvis. Man kunde urskilja i det sätt varpå händelserna blev övermålade, olika stilar som inte hade något nytt men gav förvånande resultat därför, att de tillämpades på en ny verklighet.

1 Reportagestilen ”som om Ni var där”, impressionistisk, som dittills hade praktiserats av de periferiska sändarna. (Monte-Carlo, Andorra, Luxemborg, Europa I.) Det gäller, att måla upp en tavla för att röra lyssnaren, transportera honom någon annanstans. -Denna metod kommer från idrotts- och olycksreportagen. När den tillämpades på majhändelserna gav den nya

resultat, över vilka journalisterna blev de första, som förvånades. Ljudbakgrunden var dessutom väldigt framträdande: explosioner, skrik, utropade paroller, sånger. Eftersom allt skedde i mörkret, var radion gynnad och impressionismen nådde sitt kulmen.

2 Informationen av typen "Häng med!" Numera är massmedia medvetna om publikens enorma storlek och de försöker, att maskera för varje lyssnare, läsare eller TV-tittare sin namnlöshet i denna jättelika folkhop genom att hitta på alla möjliga och tänkbara medel, som ger ett intryck av skenbart deltagande från hans sida. Man organiserar tävlingar, man ringer upp folk, man väcker dem, man uppmanar dem att hjälpa etc. Den största radiohändelsen av den typen, som citeras som en klassiker, är radiomaratonen av Kate Smith i USA under andra världskriget. I 18 timmar i sträck, i 65 mickpass, hade Kate Smith bett folk, att köpa Försvarsobligationer. Lyssnarna omvandlades till en enda upprörd massa av köpare och 39 miljoner dollar samlades in på 18 timmar. En enorm tillfredsställelse fyllde givarnas hjärta och stämningen var på toppen hos bossen på den radiostation, som hade tagit initiativet.

Ivern att säga: "Se där, vad ni kan göra; ni är inte anonyma och passiva", är en av fixidéerna hos radiomannen, när han befinner sig i konkurrenssituation. Att ge illusionen av att vara med skapar ett band mellan sändaren och lyssnarna. Dessa är väldigt tacksamma för att sändaren då inte enbart är i allmänhetens tjänst utan också ett slags allmän tjänst, vars medlemmar de är.

Flera initiativ av denna typ togs den natten. De fick en väldigt stor verkan ty de icke-agerande lyssnarna var upprörda, oroliga och tålde inte sin egen handlingslöshet och onytta. Från husen på de gator där kampen pågick slängde folk vatten över demonstranterna för att skydda dem mot tårgas. De hade hört i radion, att det hade denna verkan. (Resultatet blev gott när det gällde tårgas, dåligt däremot när CB eller CN användes massivt, ty fukten ökade deras skadeförmåga.) Detta deltagande blev inte lyssnarna direkt bedda om. Det hade suggererats till dem genom ett par exempel och hade spritts som en smitta.

Frampå morgonen bad Europa I att man skulle ta mediciner för de skadade till dess studio. Mängder av mediciner nådde rue François Ier Dock glömde man, att säga att de riskerade att bli stoppade av polisen, som slängde medicinen i rännstenen. Flera klagomål inlämnades till domstolarna mot polisen för stöld av mediciner. Vem fick höra något om det?

Sedan bad man läkarna, att bege sig till olika vårdställen, som de fick adressen till. Många läkare klädde på sig och ilade till Quartier Latin. Där blev de stoppade, tillbakaträngda och även ofredade av polisen.

Man uppmanade taxiägare och enskilda personer, som ville hjälpa till med utrymningen av de sårade, att ta ut sina bilar. En ström av bilar, med hastigt påsatta rödakorsskyltar av papper, hopade sig på de få tillfartsvägar, som ännu var fria mot Quartier Latin. Rue Claude-Bernard erbjöd snabbt synen av en formlös massa av taxibilar och privatbilar, allt i en faslig röra. Polisen lät ingen närma sig de sårade. Varken brand- eller ambulansbilar kunde passera. All rörelse var lamslagen. De människor, som fångades in i denna oväntade bilspärr, sårade och andra, blev särskilt länge misshandlade.

3 För det tredje, redan under den natten, kunde man tydligt urskilja utarbetandet av en information av generalstabstyp. Den var visserligen hafsig och otymplig till en början men, under de följande dagarna, kom den att bli bättre och bättre. Denna typ av information väljs och vägs för att uppnå en viss effekt, precis som den, som ges under krigstid. Det gäller då, att tysta ner vissa fakta, att poängtera andra, att rada upp huvudämnen. Denna både styrda och styrande information står i motsats till den totala. Den eftersträvar vissa mål. Att uttrycka sanning och verklighet är inte dess huvudsakliga ändamål. Den är en taktik, ett instrument.

Man kan inte gärna glida över utkristalliserandet av den vokabulär, som skulle spela en stor roll i panikens orkestrering från regeringssidan och i studenternas isolering från resten av landet. Ordet "BARRIKAD", exempelvis, blev använt för att benämna en liten eld vållad av några grönsakslådor eller en sophög. "STUDENTER" blev en bekväm benämning, som gjorde fog för sig under de första majdagarna. Sedan talade man försiktigt om "ICKE-STUDENTER", ett fint sätt att undvika ordet "ARBETARE". "ICKE-STUDENTERNA" förblev alltid i en hemlighetsfull skugga, där de snart fick sällskap av "PATRASKET" och "KATANGESERNA". Även de kvällar, då de riktiga studenterna endast utgjorde en mindre del, visserligen aktiv men dock en minoritet, av demonstranternas skara, fortsatte radiosändarna att tala om att "STUDENTERNA HAR TAGIT SIN TILLFLYKT DIT ELLER DIT, STUDENTERNA MOTANFALLER" osv.

Kvällen den 23 maj blev de periferiska sändarna av regeringen berövade rätten av använda kortvågorna. De fick då en gloria som informationens martyrer, vilket visade den sympati de åtnjöt hos lyssnarna och det starka behovet av ständig information hos allmänheten. Tusentals människor erbjöd då sin lägenhet, sin telefon, allt som kunde underlätta deras arbete.

Trots denna tvångsåtgärd lyckades journalisterna överföra sina ögonblicksreportage. De knackade på hos folk och bad att få låna telefonen. De kopplade sina mikrofoner direkt på telefonluren... Regeringen 'hade den 23 maj berövat radiosändarna kortvågsfrekvenserna. De fick tillbaka dem den 30 maj kl. 18, lagom till kontrademonstrationen (av regeringsanhängare och fascister) på Place de la Concorde (ur *Télé 7 jours*, nr 427).

Den 24 maj på kvällen, hade dock radiosändarna "tolkat" verkligheten ganska märkvärdigt. Jag skall citera ett exempel, som hade tiotusentals personer som vittnen. Den kvällen vände sig de Gaulle i ett tal till nationen. Under de 7 minuter, som detta tal varade, samlades utanför Gare de Lyon och på rue de Lyon särskilt en enorm folkmassa, som gallskrek flera olika paroller: "DET FÅR VARA NOG MED 10 ÅR!" och framför allt: "VI SKITER I HANS SNACK!" på trottoarerna, vid fönstren och i demonstranternas massa 'kunde folk, som lyssnade på sina transistorer höra vad som sades, trots dessa talkörer, på vilka sändarstationer de än valde: "DEMONSTRANTERNA HADE FÖRBLIVIT STILLA OCH TYSTA UNDER 7 MINUTER FÖR ATT LYSSNA PÅ STATSCHIEFEN."

Ett annat exempel: Under natten, mot gryningen, upprepade transistorerna: "ALLT ÄR LUGNT; LUGNT NU." Det var bara det, att just då jag hörde detta, for dörren till mitt rum plötsligt upp av en exploderande offensiv granat. Och varje minut, i denna "återkomna stillhet", kunde man höra sådana explodera. Låt oss inte glömma, att småtimmarna är arresteringarnas timmar, då ungdomarna lämnar sina gömställen och Parisförorterna samt landsorten äntligen somnar in.

Och ändå var dessa nyheter, trots att de redan var tendentiösa, onödiga ur regeringens synpunkt. Alla "på platsen-reportage" förbjöds och de sista upprorsnätterna (särskilt den 11 maj) ackompanjerades endast av lätt musik. Europa I var under reparation, och Luxembourg med, som dessutom slutade sändningarna redan klockan 1, medan striderna varade ända fram till morgonen. Regeringen tyckte, att nyheterna och reportagen hjälpte demonstranterna och riskerade att smitta ner de landsortsstäder, som dittills hade förblivit lugna. Hade den rätt? Var det verkligen "upprorssändare"?

1 *Strategiskt sett* hjälpte transistorerna demonstranterna föga. Deras rörelser bestämdes av deras möjligheter, eftersom repressionsmaktens beväpning, underhåll och samordning var vida överlägsna deras egna. En hel del trodde dock att de fick hjälp av transistorerna, åtminstone så länge man kunde lita på meddelandena.

*En student förklarar:* "Det var vasst. Jag var på min post, både den som ser sitt lilla fält av slaget, sin lilla barrikad samt dessa hyggliga människor i fönstren och överbefälhavaren som svävar över slagfältet och vet vad som pågår här och där." Ett felaktigt intryck ty befälhavarkänslan gav inte demonstranten den minsta gnutta initiativ, omringad som han var av repressions-styrkan. Det är dock säkert, att många ungdomar skyndade till från andra kvarter de kvällar man rapporterade om kravaller. Det är också säkert, att i gryningen den 11 maj, vid 5-tiden, när ungdomarna ännu inte visste, att det var arresteringarnas farliga timma, så lärde radion dem att vara försiktiga:

*En student säger:* "Vi var skyddade hos en portvaktstakt på morgonkvisten. Vi darrade av köld, för vi hade överösts med vatten hela natten. Vi var mycket hungriga för vi hade inte ätit sedan kl. 12 dagen före. Vi var alldeles slut av trötthet. Man hörde ingenting mer utifrån. Vi hade nog gått ut om inte transistorn hade berättat, att man råttfångade överallt. Vi tog det lugnt, och det var klokt, ända till efter kl. 8."

Dock blir sådant fort känt och djungeltelegrafen är då lika effektiv som radion. Redan den 12 maj visste ungdomarna, att en promenad vid 6-tiden efter barrikadnätterna var liktydigt med att kandidera till en omgång i Beaujons poliskvarter, i det bästa fallet.

2 *Psykologiskt sett* är det obestridligt, att händelsernas ständiga och allestädes närvarande sammankoppling var en stark uppmuntran. Det var dessutom ett nytt sätt att leva.

*En demonstrant säger:* "I smågrupperna var vi blandade. Man lyssnade omkring apparaten och sedan, utan att känna varandra, diskuterade man. Om allt, om självstyrelsen, om anarkin, om partiapparater, om makten. Jag talade sålunda med folk jag inte kände, bara därför, att vi lyssnade på nyheterna tillsammans. Emellanåt tog nyhetsblixterna åter vid. Men vi hade då kommit in i en diskussion under musikpausen, mellan blixterna. Vi lyssnade inte längre! Vår diskussion verkade inte längre vara viktig. I grund och botten var transistorn en förevändning för att samlas, tala till varandra, blomma ut gemensamt, känna varandra. Nyheterna samlade dessa små grupper men om de störde ens uppfattning, tryckte man på knappen för att avbryta journalisten och fortsatte diskussionen."

Det kollektiva lyssnandet gjorde det möjligt, att bli medveten om det grymma löjet i konsumtionssamhällets seder, under dessa dagar: Således blev reklamen mottagen av indignerade ylanden: "STÄNG AV! SÄNK LJUDET! NOG MED DET DJÄVLA SNACKET! DE HAR INTE ENS VETT ATT HÅLLA KÄFT!" Och samtalet fortsatte: "ATT VI FANN OSS I DETTA I SA MÅNGA ÅR! NU ÄR DET OUTHÄRDIGT FÖR VI LEVER OCH DETTA ÄR KARIKATYREN AV EN TID VI FICK GENOMLIDA."

Det var framförallt intrycket av att vara HÄNDELSEN som stödde och uppmuntrade ungdomarna i den mån de fann dess ljudeko i dessa resonanslådor. Resonansen, just den, verkade för dem vara en så naturlig förlängning, att när den kvävdes, gav många vika, fullständigt rådvilla. De litade inte längre på radion men tystnaden blev för dem ett bittert prov. Såsom kämpar i skuggan, utan hierarki, utan stjärnor, utan belöningar, fick de plötsligt veta vad det var att slåss i tystnaden och utan andra människors vetskap.

*En student kommenterar:* "Vi beslöt att gå till Sorbonne, ty vi visste inte alls var det pågick. Vi frågade folk: 'Var är det?' De svarade: 'Det finns ingen radio, vi kan inte veta.' Vi leddes av explosionernas dunder. Vi gick rådvilla. Aldrig hade natten synt så mörk för mig. Vi mötte små grupper. Vi visste bara att vi var omringade. På Rue Racine, satte en kille på en projektor för att filma.

En del skrek: 'Ditt as, du belyser oss!' Andra skrek: 'Han hjälper oss. Han visar oss var snutarna är!' Kort sagt, vi kunde inte längre bedöma, tolka.

Den kvällen hade vi kommit till Sorbonne under hemska förhållanden. Det var fullt av tårgas. Fullständigt blind, hörde man fönsterrutorna krossas vid varje granatsmäll. Vattnet forsade överallt. Man plaskade i vatten. Människor tog oss i handen (man kunde inte se något) och ledde oss till gården, där vi fick salva i ögonen. Det fanns där en radioapparat, som gav några meddelanden men inte ett ord om Sorbonne. Den omedelbara reaktionen var: 'Och vi? De snackar inte om oss!' Agg mot radiokillarna, som inte skötte sitt jobb, att informera. Eller var de medbrottslingar i en tystnadens konspiration, som inte bådade gott. Vi var svikna! Det var en bitter känsla av övergivenhet...

Hela den natten undrade vi: 'Går det?' Bristen på information gjorde oss nedstämda. Det var ett slags personligt nederlag.

Radion gav inga nyheter. Jag var på Vinhallarna. Vi tyckte, att det inte hände något eftersom radion inte sa något. 'Det är rena rama fiaskot', sade killarna. Sjuksköterskorna gäspade på sina stolar. Nedstämdhet. Jag gick och diskade. Folk spelade belote (franska nationalkortspelet). Städtanternas skurade aulorna. Vi satte på radion: Ingenting. Total demobilisering. Vi stod där, med öppna grindar. Snutvaggor körde förbi på kajerna. Vi sade oss: 'Behöver inte stänga grindarna. De kommer inte att göra något, eftersom radion inte säger något.' Till sist gick jag ut. Jag var utled på denna saliga röra."

Men om denna klocka ringde dödsringningen för denna nya form av handling (en folkmassa, som upplystes och svarade), bådade den också en förvandling av oppositionsformerna.

"Det får gå utan radio. Vi går under jorden. Småkillarna, som behöver reklam för att leva får stanna hemma. Vi skiter i det. För min del lyssnade jag aldrig på radion. Jag tycker, att den har underhållit folk för mycket, distraherat dem. De hörde sig själva handla. Inget vidare, det."

Förhållandena mellan reportrar och ungdomar, som var så intima, blev spända. Dagen för Sorbonnes eldhärjning skyndade journalisterna till. Med förakt, med ett slags stolt nedlåtande, tog tysta ungdomar stora pappersblad, som de klistrade upp på väggarna. Sedan skrev de försedda med stora tuschpennor – ett nytt informationsmedel – utan att säga ett ord: "1933: Reichtagsens brand – 1968: Sorbonnes brand." De tittade journalisterna i ögonen. De litade inte längre på dem och föredrog, att själva sköta sin nyhetsgivning. Detta förfarande hade börjat under natten den 10 maj. På morgonen såg man skrivet på väggarna: PAOLI = SS, FIGARO = SVIN, PAPILLON = KOM HIT OM DU VAGAR! etc. Inskrifterna och väggtidningarna skulle snart bli inte bara en ny informationskälla utan också en domstol, som dömde nyheterna och delgav de förbipasserande sitt domslut. Till sist talade man bara om "lögnaktiga radiosändare". Inget pressorgan skonades. Inte ens "Le Monde", som studenterna hade trott vara vänligt inställd till dem. Den blev nedsmutsad efter en ledare av dess utgivare Hubert Beuve-Méry, som brännmärkte juninätternas våldshandlingar. Kvällen den 12 juni blev radioreportrarna bortknuffade av studenterna. De tillhörde inte längre samma sida, de var inte "med" längre. Man misstrodde snacklådorna.

Men polisen kände å sin sida en stigande ovilja gentemot raddioreportrarna. De gjorde deras jobb svårare och svårare. Sedan började de, att misshandla dem, att förstöra deras arbetsverktyg. Två reportrar, den ena från Europa I, den andra från RTL fick känna på batongerna. Armbindeln med "Presse" på skyddade inte längre. Snart blev journalistbilen inte längre ett skydd utan en skottavla. De har sin stora åhörarkrets att tacka för att de inte blev mera misshandlade. Säkert är dock, att man ingalunda underlättade deras jobb. Eftersom vi här försöker att redogöra för attityder och reaktioner hos de lyssnare, som deltog i eller åsåg demonstrationerna, är det inte vår mening, att här berätta om "reportrarnas synpunkt".

Demonstranterna, som mer och mer misstroddes radioreportrarnas rapporter, blev också vittnen till polisens öppna fientlighet gentemot de periferiska sändarnas reportrar. Reaktionen var blandade: ”Stackars killar, vilket yrke! Nu när de har tämjts av regeringen får de på käften dessutom! När nyhetsgivningen blir för snäll har den ingen respekt med sig och tyrannerna av alla slag skonar den inte.” (Anm: polisen slog med batongerna, som den i det förgångna ofta hade gjort, pressfotografer, kameramän, alla dem, som hade till yrke att vittna.)

Tystnaden tätnade så småningom med lögner och halvsanningar. Sorbonne blev återerövrade i en nästan total tystnad. Sedan kopplade man på valen. Reklamblixtarna hade åter börjat. Man lyssnade inte längre på dem, men man sänkte inte heller ljudet så häftigt, när de började. Totalinformationen hade hamnat i drömmarnas land. Kollektivavlyssningen hade blivit omöjlig. Paris blev på nytt en stor massa av ensamma individer, som med misstro försökte finna någon att prata med. I stället för att blomma ut, så drog man sig in i sitt skal. Bland ungdomarna härskade besvikelsen. Men var och en grubblade på nya planer, tog lärdom av de färskta händelserna, fattade beslut.

En student förklarar: ”Faktum är, att transistorerna inte hade hjälpt oss för de upplyste inte om snutens rörelser. Inte ett ord om det. Om vi kände oss ensamma under de radiolösa nätterna, så är det därför, att vi inte var förberedda, inte organiserade. Jag tänkte på Oktoberrevolutionen och sade till mig själv: När man vet vad man vill, när man har förberett det, när man vet vart man går, vart man skall skicka killarna, vad man skall säga till dem, hur man kommer att reagera inför polisens taktik eller för den tillrättalagda och förfälskade nyhetsgivningen, då behöver man inte få stöd av ekot av de egna framgångarna. Man uppskattar dem enligt kriterier, som inte har att göra med den opinion radiosändarna tillverkar om dem. I grund och botten gjorde radion och reportagen oss en björntjänst. Killarna gick upp i striden väldigt ivrigt, sedan blev de fega. Nu förstår vi.”

Därav framgår, att själva existensen av dessa röster, som lämnade upplysningar överallt och om nästan allt (åtminstone i början) djupt hade modifierat de aktiva folkmassornas psykologi. Sammanstötningarnas utgång och utveckling blev dock inte förändrade därav. Hittills hade specialisterna bara observerat folkmassor i uppror eller offer för katastrof. Inte en massa, som var genomströmmad av en allestädes närvarande information. Eller också hade man studerat reaktionen, som följde på rena radiohändelser. Exempelvis Orson Welles program om en påstådd invasion av Marsmänniskor. Detta vållade en panik, som tvingade ut tusentals människor på USA:s vägar. Dessa människor hade inte tänkt på, att få in en annan sändare eller att titta i tidningen på det annonserade programmet. I det här fallet fanns det ingen verklig grund för rädslan och de lösa rykten, som följde. Bara tron på ”vad radion sade”.

Barrikadnätterna i Paris och de stora demonstrationerna i maj 68 bjöd specialisten ett unikt exempel på en blandning av båda typerna. Radions trovärdighet kollades ständigt av den egna upplevelsen. Denna trovärdighet blev mycket större, antagligen total, hos lyssnarna i andra Pariskvarter, i förorterna och framför allt i landsorten, där folk inte en sekund tvivlade på vad reportagen sade. Men massan av dem, som fick närvara vid händelserna, kunde inte gärna bli lurad. Det kritiska sinnet hade inte ett ögonblick upphört att fungera.

Däremot var de förenklingar och överdrifter, som präglar upprörda folkmassor och ger upphov till legender och myter, ständigt hållna i schack av de fakta, som transistorerna öste ut. För varje åskådare tog radion hand om beskrivningen av vad, som skedde ”på andra ställen”. Annars hade demonstranterna föreställt sig det med överdriven dramatik.

Rykten

Denna förening av kollektiv handling och ständig upplysning har inte tagit död på de lösa ryktena, trots den höga graden av kritisk förståelse, som den gynnade. Kanske är detta för observatören det mest märkvärdiga fenomenet. Under natten den 10 maj löpte rykten från grupp till grupp, trots att radiokorrespondenterna var överallt. Dessa rykten gick igenom barrikaderna, drog genom befästa gator, om och om igen. De blev här och där stoppade av kritiska personer, som sade för att rättfärdiga sin klenrotenhet: "Om det var så, skulle radion ha talat om det." Trots dessa nedbromsningar, trots denna logiska vederläggning, täckte de lösa ryktena hela ytan av den belägrade fästningen.

1 En första typ av dramatiska rykten: "PROFESSOR MONOD FICK HANDEN BORTRYCKT", "EN GRAVID KVINNA BLEV MÖRDAD", "ETT BARN KVÄVDES" etc. Av alla rykten var det mest ihärdiga: "DET FINNS STUPADE." Det gick inte att bemöta det med "OM DET FANNS STUPADE, SKULLE RADION TALA OM DET."

Förhållandena talade i stort sett för det: Explosioner med konstigt sken, krigsliknande. Röken var så tät och så outhärdlig att andas, att man trevade sig fram i en mardrömsaktig värld full med rosslingar, hosta, skrik, explosioner. Starka bränder slickade husen. Tio à femtontusen ungdomar var ihopträngda där och en lavin av projektiler slängdes över dem i rök och brand. Hur var det möjligt att tro, att det inte fanns stupade? Utöver dessa troliga skäl finns det också en psykologisk förklaring: Eftersom man var invecklad i ett drama, så måste det ha oförlömliga dimensioner, annars kunde man tro, att det var förgäves. Letandet efter martyrer under de följande dagarna var både rättfärdigat och sjukligt. Rättfärdigat i stort, ty svåra sår erkändes inte av myndigheterna och var föga påtalade av nyhetsgivningen. Sjukligt därför, att denna fixa idé framkallade hos ganska många ungdomar en dramatiserande mytomani. Jag påstår ej, att det inte förekom några stupade natten den 10. Bara, att de lösa ryktena, som gick vilt var rena rama fantasiprodukter från chockade unga människor. En enkel kollationering fick dem att upplösas. Det, som gav en viss kredit åt idén, att "det pågick saker, man inte ville tala om" var, att man tystade ner vissa allvarliga fall av misshandel, som var klart fastställda. Och, om det inte förekom några döda, är det ett underverk, med hänsyn tagen till repressionens våldsamt. Det var logiskt, att detta lösa prat, skulle vandra runt. Det är dess bredd och dess skenbart realistiska detaljer, som tillhör massornas psykopatologi. Man kan inte säga, att det var på grund av brist på intelligens. Kanske bidrog tvärtom folkmassans höga grad av historisk kultur till att göra ryktet om stupade demonstranter mera trovärdigt. Dessa barrikader väckte hos väldigt många deltagare och åskådare stapelminnen: 1830, 1848, 1871. Själva Kvarteret underlättade sammankopplingen, ty det hade redan fått vara med om barrikader. "Barrikader" är ett historieladdat ord och, i detta historiska Kvarter, bland denna massa av studenter och lärare, väckte det associationer av "hjaltemodig död". Gavroche, Bandin och flera andra. Särskilt under natten tänkte vi mycket på krut och kulor, Kommunarder och Versailleser, masslakten 1871 etc. Just därför, att den inte var obildad, var Quartier Latins folkmassa ännu mer mottaglig för de dramatiserande rykten, som grundade sig på historiska jämförelser.

2 En annan typ av rykten gick den natten. Den var klart uppmuntrande för studenterna. "TJUGO TUSEN ARBETARE TÅGAR UPPFÖR BOULEVARD SAINT-MICHEL", "TJUGOTUSEN ARBETARE ÄR VID RÉAUMUR-SÉBASTOPOL." Alla de människor, som var närvarande i den belägrade fästningen, och som jag frågade, hade hört någon tala om denna välkomna hjälp. Så vitt jag och några andra observatörer kan bedöma blev detta rykte ofta stoppat och kritiserat. "DIN TOKSKALLE, OM 20 000 ARBETARE VAR PÅ BOUL' MICH', DET SKULLE RADION SNACKA OM! VILKET DUNDER DET SKULLE BLI!" utbrast någon. "OM DET VAR SANT, SKULLE VI FÅ VETA DET GENOM RADION", nöjde sig de mest sansade med att säga. Men även så vandrade ryktet vidare i ljudfart.

Dess psykologiska förklaring är självklar. ”HÅLL PÅ MED ÖNSKETÄNKANDE” proklamerade en affisch i Sorbonne två dagar efter. Omringningspsykosen hos dessa tusentals omringade ungdomar är lätt att förstå. De befann sig i ett dramatiskt tillstånd av underlägsenhet mot de vältränade och välbevärade repressionsstyrkorna. Med bara käppar och stenar som vapen. De omringade ville då se allierade som räddare. Det var natt. Frankrike sov och i en liten del av en Parisstadsdel kände tusentals ungdomar att skruvstället drogs åt omkring dem. De kunde inte tro, att människor sov på andra ställen. Deras överdrivna uppskattning av sig själva gjorde det möjligt för dem att besegra rädslan och bekämpa sin klarsyn. De kunde helt enkelt inte vara ensamma. Kvartersborna var den kvällen, oftast broderligt eller moderligt inställda mot dem. Studenterna kunde inte föreställa sig, att denna sympati inte gick längre. Och hjälpen skulle komma från dem, till vilka alla deras politiska förhoppningar, deras respekt och deras förväntan riktade sig: arbetarna. Dessa hade ännu inte satt sig i rörelse och en minoritet studenter hade besökt dem, med patetiskt tålamod, med envis förhoppning. Inte en minut tänkte demonstranterna på att skrika ”Polisen med oss”, såsom upprorsmakare, goda revolutionärer hade kunnat göra. De ville ha arbetarna vid sin sida. De kände att de kom, de såg dem komma, de lät dem komma i sin fantasi. Som en blixtnöd gick ryktet löst men det släcktes brutalt av en kritisk kalldusch: ”Arbetarna, de är i slafen, kisen”, suckade en medelålders arbetare medlidsamt nära mig. Och inför läroverkselevens tvivel, tillade han mjukt: ”Gå och fråga hos radiobilarna, så kommer du att vakna.”

Dagen efter vaknade Paris, inbegripet arbetarna, i häpnad. Ryktena fortsatte och togs här och där för verkligheten. De Gaulles tal den 30 maj följdes av en fruktans period. De alarmerande ryktena var så många, att man knappast kan räkna upp dem: Allt brann, allt var i lågor, ”patrasket” mördade, man plundrade, Sorbonne var fullt av mördare, av vapen, av dårar. Det var en bastion. Kort sagt, den ”Vita Terrorns” klassiska lösa rykten.

Den ”Röda Terrorn” hade i Paris inte dödat en enda medlem av ordningsmakten, inte en enda åskådare. Som jämförelse: Veckohelgen skördade trots bensinbristen 68 trafikdödade fransmän.

Folk svärmade runt Radions och TV:ns byggnader. De var tysta, de hade munkavle. Deras tystnad var en tröst. Denna nyhetslöshet hade fått värdigheten av den totalinformation man hade drömt om.

Inte en enda gång har jag behövt använda ordet ”objektivitet” i berättelsen om den roll, som spelades av nyhetsgivningen under denna på en gång kyliga och heta majmånad. Antagligen är ”objektiviteten” endast en förevändning, en flykt från verkligheten, ett klichébegrepp, så tillgripet och så överklagt, att det ha blivit fullständigt meningslöst.

## **Filmen**

”Chockvågen” inom filmbranschen var iögonenfallande, men enligt alla som har detta yrke, var den inte särskilt djupgående. Filmbranschens män och kvinnor som samlats till ”riksdag” i Suresnes, föreslog en rad reformer som slutligen inte ledde till någonting. Den var emellertid iögonenfallande, eftersom dessa riksdagar – liksom överallt annars – tillät var och en att yttra sig, och eftersom det ofta rörde sig om berömda namn och personligheter.

Vid processionen den 13 maj, vid Charlétymötet och de flesta demonstrationer som arrangerades av studenterna var den franska filmen representerad: Från Alain Resnais till Jean Rouch, från Louis Malle till Jean-Luc Godard. De mest kända regissörerna kom sida vid sida med maskinister, script-girls och tekniker, för att försäkra ”rörelsen” sin solidaritet.

Biograferna var praktiskt taget övergivna under de tre majveckorna. Besöksstatistiken sjönk med 25 %. Vid Sorbonne, Censier, Billancourt, Flins, på barrikaderna på rue Gay-Lussac eller

vid portarna till fabrikerna i Nantes och Saint-Nazaire, stod filmmännen med sina team och spelade in händelserna.

Och slutligen, för första gången i dess historia blev den aristokratiskt-kommersiella institution som kallas Cannesfestivalen brutalt avbruten av en verklig ”smågrupp” av regissörer, som inte tyckte det var anständigt att producenter, distributörer, skandalreportrar och stjärnor fortsatte sin parad i solen på Croisetten, mitt under den stora kris som Frankrike upplevde. Åtskilliga foton har publicerats i veckotidningarna från denna lilla skandal. Där ser man herrar i skjortbröst och ljusa byxor som slåss kring en mikrofon. Är det symptomatiskt? En av de ansvariga för festivalens inställande var en ung regissör som alltid dittills hade hållit sig utanför all politisk aktivitet. François Truffaut (”De 400 slagen”, ”Bruden bar svart”) berättar om festivalens fall:

”För mig var det som man kallar ‘cinematek-affären’ ett slags förspel till majhändelserna. Naturligtvis förstod jag inte det förrän efteråt, i ljuset av dessa händelser – men i liten skala var situationen där densamma: ‘Intellectuella’ som protesterade (mot regeringens beslut att göra sig av med Henri Langlois, cine-matekets grundare och eldsjäl) och som gick ut på gatorna och blev nedslagna. Det som regeringsfunktionärerna hade gjort på cinemateket var samma sak som de gjort i hela Frankrike: De gav subventioner och bildade sedan propagandacentraler. Under demonstrationen vid Palais de Chaillot blev jag nedslagen av batonger för första gången i mitt liv – och jag märkte då att det inte gjorde så ont som jag hade trott. Det var batonger av gummi eller av något slags plastmaterial, och vid ett tillfälle gick en till och med av. Av det blev jag ganska snurrig i huvudet, men det blödde inte. Vid den följande demonstrationen på rue de Courcelles hade poliserna ersatts av C.R.S. Och där började Charonnebatongerna (‘bidules’) dyka upp. Det var den 19 mars, och det är därför som cinemateket för mig representerar ett förspel, ty det var där jag såg Daniel Cohn-Bendit för första gången. Jag tror förresten att han var med på två demonstrationer av tre. Årligt talat fick jag ett ganska dåligt intryck av honom. Vi var flera stycken som ville bevara ett slags opartiskhet, som ville att kampen vi förde skulle vara ‘apolitisk’, för vi trodde att om man politiserade det hela så skulle Langlois inte ha någon chans att komma tillbaka som chef för cinemateket.

Och när vi då såg denne rödhåriga pojke som hade klättrat upp i en lyktstolpe och som kallade oss ‘kamrater’, så undrade vi vem han var och vad han gjorde där. Senare satte han sig i ett fönster. Jag fann honom mycket metodisk, mycket professionell. Han väntade på att mängden och ungdomarna från ‘Occident’ skulle tystna, och det var särskilt med de senare som han började debattera, därför att en sammanstötning låg i luften. Jag tror att Cohn-Bendit var intresserad av alla former av protester och att han hade kommit till rue de Courcelles av den anledningen och att sedan händelserna grep honom, ty han visade oss allihop saker som vi inte kunde – men hela tiden på ett lugnt sätt och med hjälp av ord. En pojke arresterades av polisen, och vi beredde oss mot slutet av demonstrationen för att snällt ge oss av, och det var då som Cohn-Bendit vände sig till oss med ett tal. Han beslöt sig genast att stanna och framtvinga pojken frigivits.’ För min del trodde jag att den stackars pojken redan var på någon polisstation någonstans. Men Cohn-Bendit gjorde som han sedan gjorde i mycket större skala i Quartier Latin. Han beslöt sig genast för att stanna och framtvinga hans frigivande, han beslöt genast att formen för kampen var där, på platsen. Han sade saker som: ‘I Bretagne väntade bönderna i sex timmar på att man skulle frige en av deras kamrater. Hur länge skall parisarna vänta?’ Han var egentligen mycket skicklig. Tack vare honom så gick vi tillsammans med några andra regissörer fram till poliserna och diskuterade med dem, och lyckades faktiskt få pojken fri, en läroverkselev tror jag. Jag visste inte ens att man kunde lyckas med sådana saker. När jag frågade vem denne rödhåriga pojke var, som hade lärt oss att försvara oss, så svarade man: ‘Det är en kille från Nanterre ...’ Regeringen förstod ganska

snart vilken tabbe den gjort i fallet Langlois – och den retirerade. Naturligtvis förstår vi idag att det var en lärdom ... På ett något cyniskt sätt kan man säga att detta bevisade för oss att man måste begära på gatorna, det man vill ha på kontoren.

För att återvända till Cannes och majhändelserna ... Jag följde det hela på radio, ända till den 17. Den dagen skulle jag resa till Cannes för att delta i en presskonferens som just skulle handla om cinemateket. Vid Orly hade flygplanen redan stoppats, så jag hyrde en bil och reste genom Frankrike i bil, och jag kommer ihåg att jag hade radion på och att jag varje halvtimme fick höra nyheter om att ännu en fabrik strejkade eller hade ockuperats. Det var den dagen allting stannade i landet som var helt lamslaget söndagen den 19. Då jag kom fram till Hôtel Martinez fick jag veta att Jacques Rivette hade sökt mig på telefon hela dagen (sex gånger tror jag). Han var på filmriksdagen i Vaugirard, vilken jag inte deltog i. Till slut träffade jag honom, eller en vän till honom, jag kommer inte längre ihåg, och man sade: 'Nu har vi beslutat att stoppa Cannesfestivalen.' Och det föreföll mig helt logiskt och klart. Jag berättade det för en eller ett par andra vänner, inte fler. Vi måste ställa folk inför fait accompli. Jag träffade Louis Malle som gjorde sonderingar för att få jurymedlemmar att avgå (Monica Vitti, Terence Young, Roman Polanski) och vi uppsökte regissörer för att höra om de ville dra tillbaka sina filmer från tävlingen.

Nästa dag vid 11-tiden kom Jean-Luc (Godard). Vi hade inte tid att göra några överenskommelser. Jean Cocteau-salen var full av journalister och filmfolk. Jag läste ett meddelande på fem, sex rader som förklarade att filmriksdagen krävde att festivalen skulle stoppas och bad alla dem som deltog i den att ansluta sig till denna aktion. Tanken var den att man borde vara solidarisk med allt det som hände i landet i samma ögonblick. Cannes är en isolerad stad under festivalen där man inte talar om något annat än film. Ingen hör på radio, ingen läser tidningen, utom 'Bulletin du Film'. Man gör affärer, det är allt. Därför kände sig folk föga berörda. De förstod knappast vad det var som hände i resten av Frankrike. Och ni vet ju att den 13 maj 1958 fortsatte Cannes-festivalen som om ingenting hänt. Så det uppstod en viss förvirring och förvåning. Inga protester. Jag förklarade att genom de filmer som drogs tillbaka (Resnais hade beslutat dra tillbaka sin, och Lelouch och Cournot), och genom de jurymedlemmar som hade avgått, så hade festivalen tagit slut av sig själv. Jean-Luc som kom från Paris och hade upplevt det hela på mycket närmare håll än jag, sade vid ett tillfälle: 'Okay, låt oss gå in i stora salen och diskutera.' Det var Sorbonnesidan av saken. Klockan var halv tolv på förmiddagen. Vi ockuperade salen. Där fanns Claude Berri, Claude Rich, Lelouch och massor med journalister, och alla började prata. De utländska filmmännen kom: Richard Lester kom för att säga 'Jag drar tillbaka min film', Saura också, etc. Sedan kom Favre-Lebret för att förhandla. Man bad oss utrymma lokalen. Allt detta stöttes och blöttes och drog ut på tiden. Och så drogs det hela igång: Om man en gång är på ett ställe och blir tillsagd att ge sig av, så beslutar man sig för att stanna. Det hade redan blivit meningslöst men det var inget att göra. Och allt fler och fler dumheter började sägas i mikrofonerna. Klockan halv två var salen fullsatt. Vi var på scenen. Mellan publiken och oss fanns stora blombuketter, typiskt för Cannesfestivalen ... I salen bestod publiken av Cannesbor. Man glömmer alltid att alla salonger under festivalen är fyllda av folk från staden. Filmmänniskorna har i allmänhet redan sett filmen. Men där var en publik som inte var så insatt i filmvärlden, som var hemma hos sig, och för vilken festivalen var deras sak. Och dessa människor tyckte att vår cirkus var helt otillåtlig. De förolämpade oss. Ett par producenter kom till Lelouch och mig och skrek åt oss: 'Det är idiotiskt, är det så här vi ska ta emot utlänningarna. Glöm inte att ni har Cannes-festivalen att tacka för allt ...' Folk kom och gick. De officiella personerna kom kl. 15. Favre-Lebret, som var mycket irriterad, gav order om att visningen skulle börja. Man satte igång med något som liknade Sauras film, och det blev ett förfärligt oväsen. Det var mörkt på estraden och i salongen och endast ljusstrålen från projektorn belyste den enorma villervalla

som satte igång på scenen. Det var i mitt minne, det enda lyckade ögonblicket under denna förvirrade och något löjliga dag.

Någon skrek: 'Alla till ridån!' Det var en 15, 20 personer som försökte förhindra att den elektriska ridån gick upp. Saura och Geraldine Chaplin var bredvid oss, och det var deras film som visades, och vars första bilder nu kom mot oss. Och man såg Saura som slogs för att filmen inte skulle visas! Det var ett ganska fint ögonblick ... Sedan måste någon ha dragit ur kontakten till högtalaren, för ljudet försvann och man såg bara bilderna. Slutligen tändes ljuset och filmen stoppades. Då vidtog en sorts allmänt slagsmål. Nicebor och Cannesbor kom upp på scenen, och jag måste ha fått ett knytnävsslag, och omedelbart efteråt slog en av mina vänner till den som hade slagit mig och slängde honom bland blombuketterna. Det var groteskt ... Denna villervalla varade hela dagen, man lyssnade till vad som helst, där fanns människor som absolut insisterade på att festivalen skulle fortsätta, och jag förstod att de verkligen hatade oss då jag gick från Festivalpalatset till Hôtel Martinez. Man hötte med näven mot oss ... Ingen tycktes vilja förstå att landet var lamslaget och att det verkligen helt enkelt var logiskt att man stoppade dessa festligheter. Jag reste därifrån ... Det slutade nästa dag av sig självt. Vissa rykten skrämde de ansvariga. Man sade att ett förråd av gatstenar hade lagts upp bakom palatset, att 'studenterna' skulle komma. Man kom till och med till mig och sade: '300 studenter väntar på er i Nice. Res dit.' Det var verkligen inte något för mig. Jag kommer ihåg att Claude Berri ringde till mig. Han sade två roliga saker: 'Ni inser väl att vi befinner oss i Frankrikes hårdaste stad.' Han ville tala om 'business'-sidan av saken. Och så sa han: 'Ni vet att vi är hatade.' Jag skrattade och sa 'ja', och han sa: 'Ja, men in-ter-na-tionellt! ...'

Allvarligt talat så förstår jag idag att vi inte kunde ha handlat annorlunda. Vi gjorde det inte särskilt bra, men vi lyckades stoppa det hela. För min del talar jag inte längre om det som hände på festivalen, jag talar om allt det som hände i Paris, i Frankrike, det var fantastiskt. Det finns ögonblick då man är tvungen att ta ställning. Och jag hade naturligtvis nyligen detta år givit intervjuer där jag förklarade att jag inte hade engagerat mig för något, att jag inte trodde på det, att jag var fullkomligt cynisk och asocial... Och det är sant att jag alltid har varit individualist. Jag har alltid sett på människorna i det politiska spelet som motståndare till varandra, och jag själv, jag var åskådaren till deras kamp. Det beror kanske på upplevelser under mitt tidigare liv: Snutarna slog mig när jag var liten, jag har aldrig tyckt om de politiska partierna och jag har alltid haft det intrycket att folk inte brydde sig om det enda som jag fann viktigt här i livet: De asociala ... Så i början var det som rörde mig hos studenterna detta att de slog tillbaka när polisen attackerade dem. Och sedan följde jag hela deras aktion. Då jag kom tillbaka från Cannes demonstrerade jag till och med den 1 juni, och det hade jag aldrig gjort förr ... A andra sidan gick jag aldrig till Sorbonne, jag ville inte komma som turist. Men djupare sett så förstod jag, tack vare studenterna, att min lilla cynism inte längre var gångbar ... Jag hade alltid inför människornas dumhet, intolerans och trångsynthet (politisk eller inte) haft inställningen 'det är inte lönt att diskutera'. Men nu hade studenterna just visat mig att jag inte längre kunde uttala sådana fraser, att det var lönt att diskutera ... Jag känner en enorm beundran för de ungdomar som var i stånd att demonstrera och sjunga 'Vi är alla tyska judar.' Jag hade aldrig trott att man en dag på gatan skulle få se intelligens, humor, styrka och rättvisa på samma gång. Det var det som skakade mig. Det var svårt att låta bli att välja mellan bilisternas 'ti-ti-ti-ta-ta' och detta slagord ..."

## **Teatern**

Odéon ockuperat under tre veckor, och därefter "rensat" av polisen. Det var en tydlig "chockvåg". Om denna ockupation, om atmosfären vid den ständiga och ibland fullständigt

meningslösa diskussionen, om den frigjorda stämningen där alla (beatniks, anarkister, medborgare från alla läger och riktningar) kunde tala, har allt sagts, eller nästan allt.

I en krönika som var ämnad för "Journal du Dimanche", men som aldrig kunde publiceras, eftersom Odéon återintogs av polisen innan han hann avsluta sin artikel, skrev teaterkritikern Pierre Marcabru följande rader:

"Den mest förvånansvärda teater man har kunnat se i Paris under de senaste veckorna, utspelade sig på Odéon. Jag säger just: teater. Det hela skedde med stor inlevelse och var mycket rörande. Revolution i finkläder.

Vad publiken beträffar, så var det till stor del den som såg "Skärmarna", den som går på de stora premiärerna på Théâtre de France, som har hjärtat till vänster och livet till höger, revolutionärer från avenue Foch och intellektualism i aktion.

I själva verket gav Odéon ständigt gott samvete åt folk från de fina kvarteren, vilket Barrault alltid lånat sig till med så mycket talang och uppfinningsrikedom.

Låt oss säga att Genet var hundrafaldigad och Marguerite Duras tusenfaldigad. Om Becket var frånvarande så beror det på att metafysisk stränghet inte går så bra ihop med direkt demokrati. I huvudsak var man hemma hos sig, bland intellektuella som genom vältaligheten sökte en ny värld. Christoffer Colombus i sin fåtölj. Det fanns inget särskilt originellt i denna övning. Både Barrault och andra har för länge sedan vant oss vid liknande saker. Det gäller att skaka om universum och alla spelregler, utan att störa matsmältningen hos en publik som arbetar inom bankväsendet, tunga industrin, textil- eller sockerindustrin, men på den sida som vetter åt Börsen.

Det gäller alltså, för att inge säkerhet, att göra detta omskakande så osannolikt som möjligt, samtidigt som man ger näring åt dessa -revolutionära andars drömmar, dessa andar som störs av närvaropolletternas rassel. Det gäller att göra ordförande-verkställande direktörernas fruar rörda över mänsklighetens olyckor utan att låta dem misstänka att deras män kan ha något med det att göra. Kort sagt så gäller det att spela med falska kort. I själva verket fick jag då jag kom in i detta Odéon som var ockuperat av folket, vilket som alla vet är suveränt, intrycket att vänstra handen helt enkelt hade ersatt den högra, men delade ut samma kort. Allt var falskt, och falskt på ett övertygande sätt, på ett teatraliskt sätt. Först och främst studenterna, som till stor del var falska studenter, som lekte studenter, men som besvärades av sina roller, utklädda, osäkra stackars satar, som hade gått upp i ett slags mytisk personlighet som de kommer att få svårt att befria sig ifrån.

Men märk väl! Det jag säger gäller endast för Odéon, även om det också på Sorbonne fanns en och annan av dessa skuggor, som söker sig en roll, en sysselsättning. Men på Odéon så gör teatern, denna plats som är gjord för lögnen, att man tydligare och i ett komiskt ljus ser denna vilja till förställning och falskheten i dessa alltför snabbt påsatta förklädnader.

Det är på samma sätt med dessa Odéonrevolutionärer, som är falska revolutionärer, revolutionärer på scenen, som hela tiden lättar på sina masker, liksom barn som vill att deras kamrater skall känna igen dem.

Vi kommer här in i teaterns förtrollade värld, det vill säga frispråkigheten, ordets skamlöshet och exhibitionism. Allt det förvirrade, osammanhängande och motsägande som sades, dessa principdeklarationer och dessa utbrott, dessa bekännelser och dessa vädjanden till folket hade varken mening eller värde annat än för honom eller henne som uttalade dem.

Det var därför publiken, som hade kommit hit som till teatern, var så tolerant, välvillig och liberal, och det var därför varken skådespelare eller publik var särskilt måna om att man

skulle avbryta detta prat ur vilket både de aktiva och de passiva fick det mesta av sin behållning.

Jag tyckte mig till och med märka att denna behållning ökade, som på cirkus, ju mer osammanhängande, absurt och svindlande det som sades blev, som övningar utan nät, där det vore den allra största djärvhet att vara tokig. Det var i det ögonblick som skådespelaren blev som mest inkonsekvent och ologisk, och som minst herre över sig själv och sin monolog, som applåderna bröt ut, som om de därigenom vittnade om sin egen och föredragets oskuld och renhet.

Jag såg på detta sätt ärliga människor, allt annat än dumma, ibland till och med skarpsinniga, applådera dumheter som skulle fått ett femårs barn att rodna. Och applådera med en entusiasm i vilken ingick ett slags masokistisk njutning av att vägra att rätt använda sitt förstånd. Man måste naturligtvis göra sin del av uppostringarna. Det hör ju till spelet här. Men spelet förklarar inte allt, och man måste gå tillbaka till detta psykodrama som Raymond Aron talade om, denna kollektiva utlevelse, tragisk här, men komisk där, och som på ett visst sätt markerar den traditionella, litterära eller politiska teaterns misslyckande, den som hittills varit tillräcklig för att rena oss från våra passioner. Med teater förstår jag allt som är ceremoni, dramatisering, deltagande, i det sociala livet som i det intellektuella. Det var utan tvekan så att de djärva talarna på Odéon tillhörde den sortens människor som måste förströs, som ledan driver att slå igenom de sista förskansningarna, det var Odéon i sin revolutionära glans.

Om dessa människor som har tråkigt upphör att vara rädda för polisen, så blir allt möjligt. Då handlar det inte längre om Odéon utan om något helt annat, där man övergår från ordets bristande sammanhang till handlingarnas. Behovet att existera tar då överhanden över alla andra behov, till och med det att leva. Det är denna konst att existera i det varelsernas stillastående, åt vilket pratmakarna på Odéon omedvetet försökte ge en form, som är den säkraste garantin mot den förtvivlan som uppstår ur den förnuftiga monotoni som de flesta av oss tvingas leva i.

Det vore bra om man här och där kunde öppna något som jag vill kalla 'toleranssalar', vilka på samma sätt som Odéon, genom språkets galenskap och teaterns fantasier, skulle frigöra människan från hennes illusioner och drömmar och återföra henne till henne själv genom galenskap, teater och spel, nödvändiga säkerhetsventiler i ett samhälle där man bara talar siffror, logik, effektivitet och mått."

Men vad man också måste komma ihåg då det gäller teatern är den "plattform" för en ny kulturell aktion som utarbetades av 30 direktörer för folkteatrar och kulturhus (från Plancon till Bourseiller, från Georges Wilson till Maurice Sarrazin). Den utarbetades andra veckan i maj på Théâtre de la Cité i Villeurbanne. Här följer några av dess slutsatser:

Direktörerna:

- 1 ifrågasätter den nuvarande utformningen av kulturhusen;
- 2 anser att en verklig kulturpolitik inte kan bedrivas med resurser som motsvarar 0,43 % av nationalbudgeten;
- 3 protesterar mot den skillnad som görs mellan Paris å ena sidan och förorts- och landsortsteatrar å den andra då det gäller statliga subventioner, en skillnad som sätter hela idén om decentralisering på spel;
- 4 oroar sig över den nuvarande splittringen av administrativa krafter och penninganslag i den statliga och lokala kulturpolitiken;

5 kräver att få bli representerade vid varje överläggning som gäller undervisningsreformen, generalplaner och stadsplaner för landet;

6 anser det nödvändigt för sitt agerande att det kulturella intresset vidgas i massmedia: riks- och lokalpress, radio etc; önskar upprätta intimare och varaktigare förbindelser med ett förnyat ORTF;

7 förespråkar en radikal reform av den konstnärliga utbildningen, och gläder sig åt de spontana aktioner som för närvarande sker på detta område;

8 understryker vikten av att inbegripa studiet av barnteater i all kulturell planering, och att ge möjligheter för dess finansiering med statliga medel.

Slutligen: "Gatuteatern": Aktionskommittéerna fann till sist ett mycket effektivt och originellt uttrycksmedel. Ännu en gång var det på gatan, genom gatan och tack vare gatan, som detta skedde.

Organisatorerna förkastade varje traditionell teaterform och ville i stället spela på de vanliga människornas sensibilitet genom att använda lek och improvisation kring en mycket enkel dramatisk händelse.

Ett exempel: Ställa sig 10 eller 15 stycken på en öppen plats i Paris och där rita upp en kritcirkel i vilken man skriver: "Här leks en frågelek." Sedan ställer de sig utanför cirkeln och börjar ge varandra frågor om de aktuella politiska händelserna. De försöker att så litet som möjligt ge svar på frågorna för att i stället ställa nya frågor. Så småningom samlas en grupp människor omkring dem och inbjuds att ta del i leken. Gruppen blir allt större och delas upp i små diskussionsgrupper, som "skådespelarna" hjälper till att hålla i gång. Man kunde bevitna detta på Place du Trocadéro. Gruppen kom dit ungefär klockan två på eftermiddagen och gick därifrån två timmar senare, lämnande efter sig en plats som var svart av folk och där diskussionens vågor gick höga ...

Exempel på dramatisk improvisation: 4 eller 5 personer anländer till rue St-Lazare. Tre av dem börjar plötsligt vissla som poliserna gör när de tar upp jakten på en person. En fjärde börjar då springa som om han var förföljd. Två andra skådespelare väntar 50 meter längre bort med batonger och med ett vitt skynke som den förföljde rycker åt sig för att skriva ett slagord. Därefter går de 5 eller 6 skådespelarna sin väg svängande en banderoll med samma slagord.

Ett annat exempel på gatuteater är "taltidningen". Man läser upp dagstidningar som beskriver olika politiska händelser som skådespelarna försöker åskådliggöra under uppläsningen. De uppmanar publiken att uttrycka sina åsikter, vilket alltid resulterar i att självständiga diskussionsgrupper bildas, och det var detta gruppen eftersträvade.

Ännu ett exempel: Åskådliggörande av händelser genom maskerade skådespelare eller marionetter, helt utan text eller dialog, vilka väckte de förbipasserandes reaktion och tvingade dem att själva svara eller ge uttryck för sin åsikt om det som framställdes. Sedan tog skådespelarna av sig maskerna och tog del i diskussionerna genom att dela upp sig mellan de olika grupper de hade lyckats bilda. (Detta hände på Place de la République.) Strävan efter effektivitet, improviseringen och frånvaron av varje "text" eller koncept som förberetts i förväg utgör de intressantaste aspekterna av detta experiment med tekniker som lånats från den amerikanska "Living Theatre" och från happenings i allmänhet. För övrigt deltog de som utarbetat "happening"-tekniken: Daniel Pommereulle, Yoran Cazac, J.-J. Lebel, som haller kommer från postsurrealistiska grupper.

Gatuteaterkommandonas organisation var följande:

Rekrytering av frivilliga;

förslag till spel eller andra "spektakel" som följs av en diskussion om de olika förslagens effektivitet och politiska räckvidd;

allmänt möte där de "permanenta" medlemmarna av gatuteaterkommittén och de frivilliga möts. Mötet slutar med beslut om vilka aktioner som skall företas nästa dag. (Man repeterar alltså inte, skaffar endast fram eventuellt nödvändigt material: masker, plakat, visselpipor etc.);

tidigt på eftermiddagen utgick kommandogrupperna från Odéon, där "Gatuteatern" hade sitt högkvarter, till fyra olika platser i staden, t. ex. St-Lazare, Porte d'Orléans, Porte de Vincennes eller République och Trocadéro.

## På Sorbonne

Då Sorbonne "befriats", tar studenterna det i besittning två dagar efter sin stora barrikadnatt mellan den 10 och 11 maj. De scener som där utspelades är redan smått historiska: Den stora aulan där man debatterade dag och natt och gården där man kunde höra pianon och trumpeter spela jazz första kvällen. Det var varken "den kubanska festen", den "kinesiska revolutionen". San Franciscos "happenings" eller Pariskommunen, utan allt detta på en gång och dessutom allt vad Paris kunde uppbringa av "vänstermänniskor" och andra, som kom för att försöka förstå ett händelseförlopp som de själva inte hade någon del i. (En 40-åring med vänstersympatier hade föreslagit sina vänner att man den 13 maj skulle demonstrera under en banderoll med följande text: "Är vi döda? Ja. Är vi slut? Ja. Har vi förfuskat våra revolutioner? Ja. Men att gå till sin egen begravning med glädje, är redan det en seger.") I de övre våningarna kämpade arbetskommittéer med universitetets omorganisering.

Men då det gäller "chockvågorna" så innebär Sorbonne främst en ny "anda" av debatt och omprövning, med stor plats för kreativitet och poesi. Studenternas två främsta vapen var varken gatstenen eller kvastskäftet, utan filtpennan (för de improviserade tidningarna) och färgpenseln (för de över 2 000 slagord som målades på Sorbonnes väggar och trappor). Dessa inskrifter spred sig snart över hela Ve och VIe arrondissementen. De kommer att ges ut i bokform, men deras antal är så stort att man fortfarande kan citera en del opublicerade:

Där det finns (gas-)tårar, finns ingen glädje  
 Uppfinna är att gripa makten över framtiden  
 Trappstegen är sorgsna (i Sorbonnes hederstrappa)  
 Flyg, sväva, njut  
 Tack vare professorer och examina börjar streberaktigheten  
 vid 6 år ålder  
 Jag vet inte vad jag skall säga, men jag har lust att säga det  
 Bänka er  
 Sadister i alla länder, sprid den gudomliga markisens kamp  
 Den mest berömda: Fantasin tar makten  
 Den mest representativa: Var realist: kräv det omöjliga  
 Den mest poetiska: Under gatstenarna ligger stranden

Det var på Sorbonne och Censier som C.R.A.C. – Comité Révolutionnaire d'Action Culturelle – samlade de anonyma dikter som sprungit fram ur revolutionen. Hela atmosfären från majdagarna och majnätterna finns innesluten i denna dikt:

Du förstår  
 Man kan inte skriva  
 I det larm  
 Som råder överallt

Sedan en vecka  
 Ser jag framtiden  
 Som bländar mig  
 Det går faktiskt inte  
 Att skriva

Man måste kunna vandra långsamt  
 I ett oroligt Paris  
 För att förstå allt  
 Ha gått in överallt  
 Och svält alla ord

I amfiteatrarna  
 Läst alla inskrifter  
 Trosbekännelser  
 Och proklamationer

Ha talat  
 Med vem som helst på gatan  
 Knappast sovit alls, inte tid  
 Bett i processionerna  
 Varit pank med de andra  
 Delat  
 En halv limpa och litet choklad  
 Kommer du ihåg, där finns också  
 Musik  
 Är det en tillfällighet?  
 Överallt Chopin på piano  
 Denna romantiska musik

Dom tror, dom andra  
 Att det hela är en folkfest  
 Som skingras av en regnskur  
 Men jag vet  
 Att man framför allt inte  
 Får somna

I detta ögonblick  
 Då natten drar sig tillbaka  
 För att inte missa  
 Mötet med gryningen  
 Livet är ständigt på vandring  
 Och tröttas aldrig

Skrivet den 23 maj 1968.

Sorbonnes exempel med den ”permanent kritiken” följdes inom alla skikt i det franska samhället. I ett stort varuhus i Paris upptäckte försäljerskorna att de hade rätt att känna till det interna ”reglementet”, och fann, efter att ha läst det, att ingenting förbjöd dem att sätta sig ned bakom disken. Hittills hade de inte vågat göra det. En ung hissflicka svarade en journalist som kommit för att intervju strejkvakterna vid ”Samaritaine”:

– Jag vet inte vad jag ska svara, jag har ingen bildning.

– Säg inte det, avbröt en annan av de strejkande i samma ålder. – Det där med vetande, det är ett passerat stadium. Idag består kulturen i att tala.

En skolpojke på 13 år sade till sin mor:

– I sommar vet man åtminstone vad man ska göra på plagen. Vi måste hindra reklambilarna att komma och proppa oss fulla med lögner. Vi ska sabotera dem. Hade han läst ett slagord på rue Gay-Lussac då han gick till skolan:

”Manipulerar reklamen med dig?” Ordet Sorbonne blev inom en månad ett annat ord för yttrandefrihet, ifrågasättande, diskussion.

”Det fria Sorbonne” tog slut den 16 juni då polisen återerövrade det. Man hade två förevändningar. Den ena var närvaron av några ”katangeser”, vilka dock redan körts ut av studenterna själva, och den andra var ett obetydligt intermezzo som skickligt uppförstorades. Inrikesministern kungjorde att Sorbonne hade återställts i sin ”verkliga funktion”.

## **På läroverken**

Revolutionen i läroverken var lika betydelsefull som studentrevolutionen. Studenterna själva hade inte väntat sig att ”majrörelsen” skulle stödjas av så många pojkar i 15- till 18-årsåldern. Under den stora demonstrationen vid Denfert-Rochereau före de nattliga händelserna på rue Gay-Lussac, deltog 6 000 läroverksungdomar. I mer än 30 Parisläroverk och i varje större landsbygdsläroverk upphörde lärare och elever med all normal verksamhet och satte igång med debatter och studier om klassen, läraren och eleven, skolans förvaltning, undervisningsprogrammen etc. Liksom inom studentvärlden anordnades demonstrationer, möten, barrikadmotstånd, och man skapade sina egna tidningar och organiserade sig i aktionskommittéer eller C.A.L.

I själva verket hade dessa C.A.L. existerat från skolårets början. De leddes i allmänhet av ledarna för Vietnam-Kommittéerna, vilka för det mesta var rekryterade bland den extrema vänsterungdomens (J.C.R.) aktivister. Dessa hade gått ut ur Kommunistiska ungdomsförbundet p.g.a. den i deras tycke alltför ”mjuka” linje i Vietnamfrågan som det franska kommunistpartiet förde. Som synes är det fortfarande Vietnamfrågan som skapar sammanhållningen bland dessa unga som för första gången öppnar sig för politiken. Deras första konkreta manifestation var försöket till ockupation av Condorcetläroverket p.g.a. att en elev relegerats. (Han hade ”vågat” driva politik inom skolans väggar.) I början gällde det alltså bara att hävda den politiska yttrandefriheten inom skolorna. Så fort majrörelsen uppstod satte sig C.A.L. omedelbart i förbindelse med de olika studentorganisationerna. Dessutom uppstod genast ett stort antal nya C.A.L.: Ockupation av läroverken – väggtidningar – förbindelser med de olika kvarterskommittéerna – förkastande av kommunistpartiets ”apparat” (som försökte inrätta en sorts nationalunion för alla C.A.L.). Alla de symptom och fenomen som kunde iakttas inom universiteten upprepades inom skolvärlden, ibland t. o. m. med större noggrannhet och allvar. Detta beror kanske på att läroverkslärarna kunde ansluta sig till elevernas rörelse utan att misstänkas för att vara ”tillrättalningsagenter”. En tredje kraft (elever-lärare) ställdes sålunda mot å ena sidan administrationen och å den andra elevernas heliga föräldrar.

En 29-årig aktivist från den yttersta vänstern, François G., som följde Voltaireskolans elever på deras första demonstration (6 maj), kommer med följande vittnesmål:

”De var 16 eller 17 år gamla. De hade upptäckt handlingens betydelse på samma gång som politiken. Man kunde diskutera vad som helst med dem, Lenin, Armand Gatti’s pjäser, Courbet, Kommunen. När jag gick med dem kändes det verkligen som att uppleva kulturrevolutionen. Unga pojkar som hade hållits utanför allt skrattade plötsligt och blev

öppna och kamratliga. Och talade! Jag fick intrycket att klyftan inte var så stor mellan dem och mig, som ändå hade varit utsatt för apparaternas påverkan i 10 års tid. De gav mig någonting nytt. De hade tillbringat en natt tillsammans på gatorna i Quartier Latin, fria för första gången. De hade mött faran tillsammans. De flesta demonstrerade mot allt och trots allt: Trots föräldrar och lärare som ännu inte hade anslutit sig, trots 'vänstern' som inte hade kallat på dem. Först dagen efter rue Gay-Lussac förstod lärarna att de måste ansluta sig till sina elevers rörelse om de inte för alltid ville avskära sig från dem.

Men ungdomarna hade redan uppnått ett stort mått av mognad. De kunde nu uttrycka sina personligheter, sina egna tankar och övertygelser. De behövde inte längre någon hjälp. De hade behövt mig under natten på rue Gay-Lussac, då jag lärde dem den enkla sanningen att det är den som slåss som inte blir slagen.

Den 6 maj hade de låtit sig slås ner utan att reagera. När någon slår en känner man sig fången och grips av skräck. Men om man förändrar sitt tillstånd så blir man av med en stor del av rädslan. Mao har sagt: 'Hur lär man sig simma? Genom att kasta sig i vattnet.' Det verkar dumt, men det var just det som de måste lära sig. Jag sade till dem: 'Om du genast gör någonting när du ser snutarna komma, så slutar du upp att vara rädd. Om du slåss så blir snuten mycket räddare än du och undviker dej. Han slår bara dom som han märker är rädda, dom som böjer sig ner och väntar, stela av skräck.' Jag sade: 'Du ser den här gatstenen. Ta den, spring iväg och kasta den, låt dig kvävas litet grann av tårgasen och kom sedan tillbaka. När dom sedan anfaller barrikaden så kommer du att ha mera mod att göra motstånd. Om inte så gå hem.' Bara en så'n enkel sak som att oskadliggöra en granat ... med ett soptunnelock, eller genom att med foten slänga den i rännstenen eller avloppstrummorna. Där fanns pojkar som var halvt förlamade av skräck, men som förvandlades på 10 minuter inför mina ögon, därför att de hade rört vid en gatsten eller en granat. Jag tror att en stor del av dagens studenter kommer att låta sig integreras någonstans. Men läroverkseleverna har den fördelen att ha förstått saker och ting tidigare. De vill inte längre vara 'undervisningsobjekt'. Jag vet inte vad det kommer att bli av dem, men jag vet att det finns så stora och outnyttjade krafter inom denna generation, att man inte kan veta vad som kommer att hända med dem. I varje fall kommer de inte att bedriva politik på det sätt vi är vana vid. De kommer först och främst att genomföra saker genom 'kulturell agitation', och politiken blir kanske då resultatet av denna kultur ... När Gilles Toutain, elev vid Stéphane Malarmé-skolan, hade dött vid Flins, dränkts i Seine, så kom alla läroverkseleverna på hans begravning. För mig var detta det allvarligaste och mest gripande ögonblicket under hela perioden maj-juni, barrikadnätterna inberäknade.

Jag kom dit och fann en instinktiv och spontan disciplin bland de närvarande. Ingen 'ordningsvakt', som man brukar ha i partierna och till och med i U.N.E.F. eller J.C.R. Som militant har jag övervarit många begravningar. Efter mordet vid Charonne, när Thorez och Belaid Hocine dödats. Det var länge sedan, 52 eller 53. En algerier hade dödats på metrostationen Stalingrad under demonstrationen mot Ridgways ankomst. Men Gilles Toutains begravning fick mig att glömma alla de andra. Först var det denna fantastiska tystnad. Man kände en tillbakahållen vrede, en känsla av hämnd som måste utkrävas. Och så höll alla ungdomarna varsin ros i handen. Gilles föräldrar hade undanbett sig kransar, så J.C.M.L. hade köpt upp tusentals röda rosor och delat ut. Och så slogs man av att alla de närvarande var så unga och så allvarliga. Majoriteten av de mellan 5 000 och 7 000 som hade samlats var någonstans mellan 16 och 18 år. Och så visslade de Internationalen. Den är väldigt vacker när man visslar den, tyst, som en hemlig signal. Det gjorde ett djupt intryck. Slutligen så förekom inga tal och överflödiga ord på kyrkogården. Bara en ung arbetare från Flins uttalade en enda sats. Någonting i stil med: 'Du har fallit men vi kämpar vidare', och så skingrade sig ungdomarna på samma sätt som de samlats, spontant, utan order och under fullkomlig disciplin.

Jag betraktade dem när de gick sin väg och jag tänkte: Detta är 'majgenerationen'. De kommer inte längre att lyssna på Johnny och hans gitarr. Men sedan sade jag mig att det var nog fel, de skulle nog *också* höra på Johnny, men det skulle inte hindra någonting, och jag tänkte att jag inte borde ha försökt definiera dem så snabbt. De hade kvar sina röda rosor och gick ner mot tunnelbaneingångarna. Jag tänkte att de var en ovärderlig, outsinlig rikedom. Och att efter dem kommer ännu flera, och det får mig att glömma junidagarnas bitterhet ..."

## Skrivet på väggarna

Det följande är ett mycket litet urval av det som skrevs på husväggar och i ockuperade lokaler i revoltens Frankrike. Sedan "ordningen" återställts tvättades det bort eller målades över.

Materialet är redigerat utan inbördes ordning.

Drömmen är verklighet

Gud, jag misstänker att du är en vänster-intellektuell Murarna har öron – Era öron har murar

All reformism kännetecknas av att dess strategi är utopisk och dess taktik opportunistisk

När fingret pekar mot månen, då tittar IDIOTEN på fingret

I revolutionen finns två slags människor: de som gör den och de som drar nytta av den (Napoleon)

Barrikaderna stänger gatan, men öppnar vägen

En människa är inte dum eller intelligent: hon är fri eller hon är det inte

En bra regering får vi när var och en regerar sig själv

Rom – Berlin – Madrid – Warszawa – Paris

Förbjudet att förbjuda: Friheten börjar med ett förbud – att inskränka någon annans frihet

Befria mej inte, det sköter jag själv

Hellre ett plågsamt slut än plågor utan slut. Det är varje döende samhällsklass polis-testamente (Marx)

Vi ska inte kräva någonting

Vi ska inte anhänga om någonting Vi ska ta

Vi ska ockupera

Det är för att äganderätten finns, som det finns krig, uppror och orättvisor (St Augustinus)

Se på ditt arbete: intigheten och tortyren finns där Friheten får man inte, den tar man (Charles Maurras)

En trasa indränkt i bensin + malen tvål + sand + veke = Molotovcocktail

Varken robot eller slav

Människans frigörelse kommer att bli total eller inte bli alls

Vi är alla "icke önskvärda"

Det svåra är det som kan göras med detsamma; det omöjliga är det som tar lite längre tid

Leve de Gaulle (en fransk självplågare)

Lägg er i statens affärer (Mao Tse-tung)

Det sover en snut i var och en av oss. Den måste dödas.

Redan 10 dagars lycka

Öppna fönstren till ert hjärta

Alla reaktionärer är papperstigrar

Man kan inte suddas ut sanningen (eller lögnen)

Proletär är var och en, som inte har någon bestämmanderätt över sitt liv, och som vet det

Ni struntar i oss?! Det kommer ni inte att göra länge till Var realister, kräv det omöjliga

Man anpassar sig inte till ett samhälle i upplösningstillstånd

Regeringen hade universiteten dom har studenterna tagit

Regeringen hade fabrikerna

dom har arbetarna tagit

Regeringen hade Radion och TV

dom har journalisterna tagit

Regeringen har Makten

tag den

Knäpp upp er hjärna lika ofta som jylfen

80 % röstar, 5 % deltar i reformerna

Den vackraste skulpturen är en gatsten i granit

Kritikens tunga gatsten är den man slänger i ansiktet på en snut

När riksdagen blir till en borgerlig teaterföreställning

blir de borgerliga teatrarna till riksdagshus

För att kunna ifrågasätta samhället man "lever" i,  
måste man först ifrågasätta sig själv

Omfamna din älskade utan att släppa geväret

Vi vill: samhällsstrukturen i människans tjänst i stället för människan i samhällsstrukturens tjänst. Vi vill glädjen att leva och inte svårigheten att leva

De unga röda kvinnorna är alltid vackrast

All makt åt arbetarråden

Kampen är alltings fader (Heraklites)

På fakulteten: 6 % arbetarsöner. På ungdomsvårdsskolorna: 90 %

Innevånare i det här kvarteret: Fr. o. m. tisdag kommer regeringen att försöka bryta strejken med alla medel. Hjälp de strejkande genom att fredligt demonstrera er solidaritet vid deras arbetsplatser redan tidigt på morgonen

Det nya samhället måste grundas på frånvaron av all sorts egoism och självupptagenhet

Vår väg kommer att bli en lång marsch i broderskap

Leve de skapande massorna

Nej till den borgerliga tarvligheten Kulturen är en soppa

En annan människas frihet utökar min egen till oändlighet (Bakunin)

Lär, lär, lär för att handla och förstå (Lenin)

Lätta löner, tunga stridsvagnar

Var revolutionärs plikt är att göra revolution

De Gaulle klagar: arbetarna arbetar inte, lärarna undervisar inte, studenterna studerar inte. Men vi vet mycket väl vad som plågar honom mest, fast han inte säger det: att kapitalisterna inte förökar sitt kapital. (Strejkande vid Renaultfabriken i Flins)

Förbjudet att inte affischera

Varifrån kommer de riktiga idéerna? Faller de från skyn? Nej. Är de medfödda? Nej. De kan bara komma från den sociala praktiken: klasskampen, kampen om produktionsmedlen och från den vetenskapliga forskningen. (Mao Tse-tung)

Det rör sig inte om att glömma rädslan, men om att acceptera den – se den i ansiktet. Regeringen försöker förintä oss. Gå till attack mot den utan falska förhoppningar

När vi stannar maskinerna tillsammans visar vi hur svaga de är

De Gaulle NEJ Mitterrand NEJ Arbetarmakt JA

Tala med era grannar

Varje kommunist måste förstå denna sanning: makten kommer ur gevärspipan (Mao Tse-tung)

Mänskligheten kommer inte att kunna leva i frihet förrän den sista kapitalisten hängts med den sista byråkratens tarmar

När den sista sociologen strypts med den sista byråkratens tarmar, kommer vi då fortfarande att ha några ”problem”?

Kulturen är som marmelad: ju mindre man har, desto mer smetar man ut den

De som talar om revolution och om klasskamp utan att hänföra sig till vardagens verklighet, talar med ett lik i munnen

Ska vi fördriva tiden på Sorbonne med att spekulera om revolutionen?

Eller ska vi rätta handlingarna efter orden?

Huset brinner, mormor kammar sig (Rumänskt ordspråk)

Ju mer jag älskar, desto mer vill jag göra revolution

Ju mer jag gör revolution, desto mer vill jag älska

Frihet är att vara medveten om vad som är nödvändigt

## Intervju med Alain Geismar

Alain Geismar är 29 år och liten, undersätsig, med svarta ögon, som glimtar till av elakhet ibland och har svart hår. Han är gift med en lärarinna i litteraturhistoria och har en dotter på tre år. Han är förste assistent på ett fysiklaboratorium på rue d’Ulm. Studier: École des mines i Nancy, där han utbildade sig till civilingenjör och sedan doktorerade han i hållfasthetslära. Gjorde militärtjänsten i P.S.U. under Algerietkriget. Generalsekreterare i S.N.E.–SUP sedan 5 år, men avgick den 27 maj.

Det är honom man hört och sett mest under maj vid sidan av Cohn-Bendit (22-mars) och Sauvageot (U.N.E.F.) Vilket inte hindrar honom att säga i likhet med de två andra: Jag är inte en ledare, inte en agitator. Jag har varit ett språkrör under ett visst ögonblick. Det är denna roll och detta ögonblick som han tänker belysa i det samtal som följer.

– Det är tre år sedan ni tillhörde något politiskt parti. Från och med dessa 3 år fram till den 3 maj 1968 anade ni att det skulle komma som man nu kallar Rörelsen?

– Ja, det tror jag. Jag vill återkalla i minnet angreppet jag gjorde på de pedagogiska problemen under den senaste lärarkongressen i Amiens. Jag hade utfört mitt angrepp i närvaro av den dåvarande undervisningsministern, en viss Peyrefitte, och jag sade honom precis detta: Att hans uttryckliga vilja att reformera universitetet inte motsvarade dess reella behov av reformer som skulle kunna avläsas i universitetsstadgarna och i budgetanslagen men speciellt i en kvalitativ orientering ELLER SKULLE DET HELA AVGÖRAS GENOM STREJKER OCH PA GATAN. DETTA INTRÄFFADE 7 ELLER 8 VECKOR INNAN MAJHÄNDELSERNA.

– Svarade han på denna sista anspelning ”på gatan”?

– Ministern verkade inte särskilt väl ha förstått de olika inpassen. Jag tror att den oro som fanns på universitetet, det enkla faktum att direktionen för S.N.E.–SUP under 2 år kunde hålla den ställning den hade och föra fram kvalitativa krav i stället för kvantitativa, att de kunde begära en fullständig omstrukturering av universitetet i stället för att ständigt tala om finansiella problem, detta var i och för sig ett tecken på ett djupt missnöje, som hade sina rötter någon annanstans. Jag tror inte och jag har aldrig trott att samhällets alla motsättningar kan återfinnas i universitetsproblemen, men jag tror att just där kan man allra lättast avslöja de sociala motsättningarna. Samhället efterfrågar ett visst antal yrkesgrupper som det har behov av och det begär att universitetet skall förse samhället med dessa yrkesgrupper och när det blir en avsevärd avvikelse mellan tillgång och efterfrågan och när förmågan att omforma än tillgången än efterfrågan sviktar, så menar jag att detta avslöjar en djupgående kris. Och själva den människotyp som befinner sig inuti universitetsmaskineriet är speciellt utrustad för att ana denna kris och alltså då även att omforma den latenta krisen till en öppen.

– Speciellt utrustade för att ana den! Varför? För att de är intellektuella ...

– Nej, inte enbart. Därför att dessa människor är förväntansfulla inför livet och inför arbetsmarknaden. När de känner att den struktur man ger dem är otillräcklig för att tillfredsställa det mänskliga ansvaret i dess fullhet, så är det normalt att detta hos dem skapar en känsla av revolt, som till en början antar en negativ aspekt, en total förnekelse av människan och hennes institutioner.

– Och när ni talade om gatan anade ni då denna våldsamhet som därefter sett dagen i andra länder?

– Exemplet på vad som tilldrog sig i andra länder, om man jämförde det med den franska kamptraditionen, såväl arbetar- som studentrörelserna, tillät en att förutse en sådan utgång. Jag tänker på vissa gatustrider som utspelade sig i slutet av Algeriet-kriget, på vad som tilldrog sig i isolerade fall inom den franska arbetarrörelsen och som påverkade studenterna enormt. Det räcker med att läsa de radikala studentgruppernas skrifter för att förstå till vilken grad det som hände i Rhodiacéta, i Cléon, i Redan, i Nantes hade fått de olika politiserade studentgrupperna att omvärdera vissa saker och hur den direkta sammanstötningen med polismakten hade påverkat dem. Det låg i sakernas natur att i och med att en viss politisering inträdde, så skulle det uppstå våldsamheter, om Makten betedde sig så klumpigt som att presentera sig i form av ett polisuppbåd. Jag tror att det var ofrånkomligt.

– Alltså har dessa sammandrabbningar, dessa klumpigheter, denna politisering skapats inom en ganska trång kader i Nanterre. Har ni följt detta på nära håll?

– Ja, naturligtvis. Inom S.N.E.–SUP funderade vi redan från början, redan i september, över händelserna i Nanterre. Det faktum att de första händelserna i Nanterre, i september–oktober,

utspelade sig utanför de traditionella kadren, både de fackliga och de politiska, tilldrog sig vårt intresse och bevisade för oss att de analyser som gjorts över universitetssituationen ägde en viss sanningshalt. Dessutom var det faktum avslöjande att detta utspelade sig i Nanterre, som är en ny fakultet utan vare sig politiska eller fackliga kamptraditioner. Det faktum att lärarkåren i Nanterre hade rykte om sig att vara liberalare än den i Sorbonne har en stor betydelse. Det rörde sig inte enbart om lokalproblem, om låneproblem, om lärare, om förtroendeförhållandet eller om de försök till en teknisk och teknokratisk förnyelse av universitetet som gjorts. Det som ifrågasattes var redan från början någonting mycket mera långtgående. Slutligen blev även regeringen rädd för vad som utspelade sig i Nanterre, rädd för de vilda strejkerna i september och i oktober. Man försökte skapa en dialog inom citationstecken och man sände ut kommissioner av studenter och lärare som ansågs kunna lösa problemen. Alltså träffades dessa kommissioner, människorna började tala, och det var mycket bra. De sände sin rapport till fakultetsdekanen, som fann den så intressant att han sände den till rektorn, vilken inte fann den mindre genial. Han fann den så genial, att han sände den till generaldirektören för det högre undervisningsväsendet, som gick ända därefter att han skickade den till ministern. Och denne fann den så intressant att han kallade till sig dekanen för att uppmana honom att sammankalla kommissioner för att studera problemen. Efter 15 dagar började studenterna i Nanterre och några lärare med dem – vilket inte kan lämnas obeaktat – att förstå att man drev med dem och att samtalen med den form de nu hade enbart hade till uppgift att förhindra strejker och inte alls att lösa problemen på djupet. Icke alla förstod detta. Det var en handlingskraftig minoritet som begrep det och den var det lilla frö som sedan kom att bli 22 Marsrörelsen. De ville vara avslöjare, katalysatorer, av vad som hände. De ville demonstrera att så länge man höll sig inom den interna lagligheten, kunde man inte förändra universitetets strukturer, och man började så smått att avlägsna sig därifrån. ETT LÄTT AVLÄGSNANDE FRÅN LAGLIGHETEN ÄR T. EX. ATT MITT UNDER EN FÖRELÄSNING FÖRKLARA FÖR EN PROFESSOR ATT DET HAN SÄGER ÄR MENINGSLÖST OCH ATT HANS UNDERVISNING ÄR FULLKOMLIGT UNDERORDNAD SAMHÄLLET'S KRAV. ATT DISKUTERA DETTA OCH ATT FORDRA ATT NÄR MAN FILOSOFERAR ÖVER FREDEN OCH KRIGET SÅ BÖR ,MAN TA I BEAKTANDE VAD SOM HÄNDER I VIETNAM OCH ANNORSTÄDES. Detta har haft ett visst värde som exempel för det allmänna klimatet, och för den traditionella kravrörelsen, sådan den förts av U.N.E.F. och av lärarnas fackförening. Människorna såg att i Nanterre fanns det en liten grupp, som tog konsekvenserna av sina idéer. Man tog dem kanske inte alltid på allvar, men redan från början fanns det en djup sympati för dessa människor som skakade dammet ur gamla ämbetsmannamantlar. I detta ögonblick räckte det med en liten kristallisering. Arresteringen utav två militanta studenter, som hade kastat några gatstenar mot American Express i Paris den 21 Mars, fick människorna i Nanterre att göra någonting ovanligt, nämligen att ockupera en fakultetsbyggnad och att inrätta sitt högsäte i professorernas sammanträdesrum. Det var hemfridsbrott, templets pelare började att svikta. De visste inte vad de skulle ta sig till med denna sal, men de hade skapat en otrolig situation, de hade satt sig i sina mästares stolar. Och följaktligen fanns det inte längre några mästare, för en mästare utan stol är ingen mästare. Dessa människor utgör en stoladel. Och sedan kommer den upptrappning som alla känner till. De 150 fascisterna döpta till "Occident" som provocerade och fick dekanen Grappin att begå det förmodligen monumentalaste misstaget i sin karriär, nämligen säga att man måste stänga fakulteten för att förhindra blodsutgjutelse.

– Var ni med på Sorbonnes gård?

– Nej. Jag var inte med på Sorbonnes gård, men väl på ett möte i Nanterre mellan 60 lärare och dit också Grappin kom för att få klarhet i om han hade gjort rätt i att stänga fakulteten. De så kallade liberala lärarna i Nanterre diskuterade detta och vissa av dem kanske inte kommer

ihåg vad de sade då med tanke på de positioner de senare kom att inta. Men försvaret för dekanen Grappins position försäkrades denna dag utav lärare ur den extrema vänstern ...

– an har sagt att det fanns en viss atmosfär av uppvaknande från en sömn, en viss oro i landet och inte enbart hos studenterna. Vad tror ni om det?

– Jag tror att vissa viktiga element sedan år tillbaka har försökt införa en viss dynamik. Men de stod ansikte mot ansikte med monumentala och hämmande strukturer och detta gäller såväl maktapparatusens strukturer som hela informationsväsendets: Radion, televisionen, pressen (och i synnerhet vänsterpressen) de politiska och fackliga organisationerna som tjänade som kanalisering för deras krav, vilka följaktligen aldrig blev tillgodosedda. Ingen talade någonsin om de aktuella problemen i politiska dimensioner, utom några intellektuella i kammaren som i några små tidskrifter verkligen diskuterade teorier och som man fortfarande kan höra säga att den direkta aktionen är mycket intressant, ty då får man verkligen se vad teorierna är värda. MEN PARALLELLT MED DETTA FANNS DET RÖRELSER AV EN EXCEPTIONELL HÄRDHET; SOM ALLTID "DOG UT" DÄRFÖR ATT DE EXPLOATERADES, T. EX. GRUVSTREJKEN 63 SOM FÖR MIG FÖRBLIR DEN FUNDAMENTALA POLITISKA HÄNDELSE, SOM HAR TJÄNAT MIG PERSONLIGEN SOM REFERENS. Det faktum att en rörelse med politisk karaktär och som hade antagit enorma politiska dimensioner genom att gruvarbetarna hade vägrat lyda ett yrkande signerat de Gaulle Colombey, kunde ruttat bort i isoleringen efter 5 veckors resultatlös strejk, då det var uppenbart för alla, politiker eller fackföreningsmän, att det fanns ett sympatiström hos allmänna opinionen vilket man hade kunnat utnyttja för att göra det möjligt för gruvarbetarna att få sina krav tillgodosedda, detta faktum har för mig varit mycket avslöjande. Och sedan kravrörelsens förkvävande genom fackföreningsapparatusens ständiga petitionsdagar som förtvinade från år till år. Oförmågan att organisera någon som helst kamp; de sociala trygghetsförordningarna har varit ett skrämmande exempel därpå. Man har genomfört 24 timmars strejk för att sedan gå in i förhandlingar och sedan avge en petition efter 6 månader och en massa otroligt ordskrävel. Vi har alltså konstaterat denna totala oförmåga att organisera något. Hela denna kravrörelse betraktades av de fackliga och politiska organisationerna som värdefull endast om den kunde användas strategiskt och med fackföreningarna som operationsbas utöva en valtaktisk påverkan på arbetarklassen. Så länge som den påbörjade kampen försätter människorna i ett sådant medvetandetillstånd, att de känner sig uppmanade att konkretisera det i form av en röstsedel är allt bra. Detta har varit kommunistpartiets, C.G.T.: s, C.F.D.T.: s, F.G.D.S.: s och P.S.U.: s politik hela detta decennium. Men om en konflikt går utöver detta i detta sakrosankta konsumtionssamhälle, i vilket klasskampen inte existerar, eftersom alla strävar efter samma mål, då finns det inte någon som sluter upp längre. Man har ropat att det här är äventyrligheter, så fort den minsta dimension givits eller så fort den minsta utbrytning skett. Vi har sett detta under Algerietkriget (alla de rörelser som radikaliserade sig i desertörproblemet och i understöd för F.L.N.) Vi har också sett detta helt nyligen i Caen, vi har sett detta i bondeupproren, som ingen talar om som genom överenskommelse, utom de dagar då vägarna är barrikaderade ... Vem har någonsin gjort sig det besväret att förklara bondeproblemet för arbetarklassen? Vilken organisation?

DET FINNS INGEN FACKLIG MAKTLÖSHET: DET HELA ÄR EN UNDERLÅTENHETSSYND VILKET ÄR ANNORLUNDA, MAN VILL AV OLIKA SKÄL FÖRHINDRA ALLA RÖRELSER ATT ANTA SIN VERKLIGA DIMENSION AV KLASSKAMP. Det enklaste skälet är att analysen av den fredliga samexistensen, av en fredlig övergång till socialismen, hänsyn till politiska makter, Sovjet såväl som USA hindrar dem från att föra en verklig kamp. Men detta är en politisk vilja och inte en maktlöshet.

– Vi återkommer till 3 maj, dvs. till själva utbrottet av krisen. Från 3 maj till natten mellan den 10 och 11 överskreds ett visst antal "trösklar". Kan vi göra en snabb återblick på dem?

– Aldrig förut hade lärarkåren upplevt en sådan stark solidaritetsrörelse med studenterna. Det blev en lång debatt innan man kunde publicera strejkordningens lydelse. Det handlade om en fullständig solidarisering med tankegångarna: Man diskuterar inte om nyanserna när man står framför snutarna. Men man solidariserade sig också helt med studenternas krav, även de negativa delarna därav. Aldrig skulle en sådan rörelse ha kunnat utveckla sig, aldrig skulle den ha fått en sådan resonans inom universitetsmiljön, om inte ett grundläggande arbete tidigare utförts inom fackligt hägn och om inte Sorbonne hade varit ockuperat. Jag erinrar vad jag sade då: Sorbonne ockuperat 12.30, ett års läraroch studentstrejk! Det finns inom universitetsmiljön i Sorbonne en symbolik som man avsevärt undervärderat.

– Undervärderad av en regering full av gamla normalskoleelever?

– Av falska normalskoleelever och av gamla normalskoleelever, men detta bekräftar bara vad jag trodde om de stora skolorna. Alltså inte särskilt mycket. Jag tror att människor som lever i styrande ställning och där inbegriper jag lärarkåren också, som efter kriget inte alls är densamma, har litet svårt att komma till insikt. Det faktum att det finns assistenter och förste assistenter ändrar inte bara problemet kvantitativt utan också kvalitativt. Närvaron av unga lärare som för 5-7 år sedan kämpade med studenterna under Algerietkriget har ändrat Sorbonneprofessorernas mentalitet.

NÄR MAN DESSUTOM VILL FÖRSE DEM MED DEN UTOMORDENTLIGA SYMBOLIKEN ATT SÄNDA IN RÖRLIGA GENDARMER I DET INRE AV DERAS BYGGNAD SA VÅGAR INTE ENS DE SOM ÄR AV ANNAN ÅSIKT SÄGA DET UTAN DE FÖLJER RÖRELSEN. Sedan blev det så att studenternas förehavanden på universitetet (vad det tjänar till, vad man skall bli i morgon och allt vad de kan hitta på är att skicka snutarna på oss) kom att överensstämja med vissa arbetslösas förehavanden, och de återfanns snabbt bland våra demonstrerande...

– Kan man följa detta kronologiskt?

– Den 6 maj hade demonstrationen ändrats. Till och med redan den 4, men måndagen den 6 var det uppenbart. På måndagskvällen fanns det en ansevärd mängd – en stor procent, jag kan inte ge några siffror, men man kunde se det – av unga arbetare, huvudsakligen nyexaminerade från yrkesskolor. Enligt vissa sonderingar som några kolleger har kunnat göra under demonstrationen hade de gått i flera månader utan arbete.

– Hade de kommit spontant till Quartier Latin därför att det var där den sociala kampen mot makten pågick?

– För dem hade samhället sedan länge upphört att vara något annat än en massa snutar som jagade dem när de irrade omkring här och där i sina gäng. De såg organiserade människor som ställde frågor rörande deras framtid och som slogs med snutarna. De kom. Från början. Sedan när det hela upptrappades tillkom också en del militanta från själva arbetarrörelsen. Inte på grund av något mirakel, utan därför att den franska arbetarrörelsen har sina kamptraditioner och när barrikaderna börjar resas på Paris gator så känner de sig uppmanade. Kanske först och främst av emotionella skäl. För dem som var med att resa barrikader under Befrielsen, för dem representerar barrikaderna Kommunen. Detta är någonting som lever i den franska arbetarrörelsen. Den enormt starka anarkistisk-syndikalistiska traditionen har spelat sin roll i sammanhanget. Man såg alltså minoriteter komma, men stora arbetarminoriteter, som var beslutna att kämpa mot C.R.S.

– Var det dessa människor i synnerhet som införde symbolerna? Det vill säga den röda och svarta fanan, Internationalen, den knutna näven, eller kom detta spontant från studentrörelsen själv?

– Det kom från studentrörelsen. Inte så särskilt spontant, men det var just denna stora känsla inom studentrörelsen att man inte ville arbeta enbart för egen vinning, att man ville komma ut ur sitt ghetto. Detta behov av att söka upp arbetarklassen, som sedan 20 år fanns inom studentrörelsen sedan de separerade 45 efter Befrielsen. Detta problem lyser ständigt igenom hos grupperna, i debatterna, i allt som jag hört under 15 år: Hur ska vi lyckas förena oss med arbetarklassen? Och det första steget mot en förening är naturligtvis att återuppta den röda och svarta flaggan och Internationalen.

– Vi kommer nu fram till natten mellan den 10 och 11 och de första barrikaderna. Gavs det några order: Bygg barrikader? Var ni i Quartier Latin den kvällen?

– Jag var där den kvällen, därför att vår fackförening, som först hade beslutat sig för att inte ha någonting med demonstrationerna att göra, sedan ändrade sig och ansåg att vår plats var vid studenternas sida, eftersom blodet flöt och polisen uppförde sig som den gjorde. Vi hade beslutat att inte sammankalla demonstrationer, men att understödja dem och delta i dem i egenskap av fackföreningsledare. Vi avtågade alltså denna kväll från Place Denfert-Rochereau, sedan vi hade talat i högtalare mitt ibland 40 000 som hade satt sig på Place Lion de Belfort, med avsikt att bege oss till Prison de La Santé där våra kamrater satt fängslade och sedan att tåga genom Quartier Latin, men inte till Sorbonne utan till O.R.T.F. Vi hade verkligen nog av att kämpa med Sorbonneproblemet, eftersom vi militanta lärare och studenter ville komma ur Quartier Latin-ghettot och göra det genom en politisk handling. Vid denna tidpunkt, den 10 maj, hade O.R.T.F. faktiskt ännu aldrig medgivit att något höll på att hända. Därav tanken att bege oss till en av Maktens symboliska Högkvarter, en plats där Makten utövade sitt inflytande direkt över massan. Jag ska tala litet om demonstrationens utveckling. Det faktum att vi var instängda i Quartier Latin av polisen och den vilja vi hade i början att inte provocera någon sammanstötning, hindrade oss att gå till storms mot polisens spärrear, när vi kom ned för St Germain. Vi blev hejdade vid korsningen av St Michel. Tidningarna talade om 60 till 70 000 personer, och det fanns en spärr som vi skulle ha kunnat komma igenom, men då hade det varit vi som forcerat spärren. Vi hade beslutat att inte göra det, i varje fall inte den dagen. Följaktligen stängde polisen in oss i Quartier Latin. Man hejdade oss vid kajerna och den högra stranden var absolut omöjlig att nå. Allt det som hände västerut var helt otillgängligt. Det fanns en tänkbar utgång mot norr. Men för övrigt var allt annat tilltäppt. Då beslöt vi, eftersom vi inte kunde komma till O.R.T.F., att besätta Quartier Latin sådant det var. Jag kommer mycket väl ihåg hur jag bar Jaques Sauvageot på mina axlar ett tag och han talade i en megafon, därför att vi två representerade då rörelsen symboliskt och vi måste vara närvarande båda två för att människorna skulle förstå vad som hände och vi hade givit instruktioner att vi inte skulle låta provocera oss, men vi hade samtidigt förklarat att vi inte tänkte låta oss slaktas som får om vi blev angripna av C.R.S.

Vid det här laget hade vi uppmanat människorna att tränga in på smågatorna så mycket som möjligt och att inta sina ställningar. Och då spred det sig mycket snabbt bland demonstranterna att på vissa ställen hade man börjat resa skydd mellan sig och C.R.S.: trädgrenar, caféstolar.

TANKEN PÅ ATT BYGGA BARRIKADER UPPSTOD ÖVERALLT: FORTPLANTADE SIG SOM EN LÖPELD. JAG TROR INTE ATT DET FANNS NÅGRA PRECISA ORDER från någon politisk organisation att bygga barrikader. När man frågade oss vad vi tyckte om det, så sa jag då rent ut att detta inte besvärade mig, att en barrikad aldrig hade varit något anstötligt, och om ingen kom för att förstöra den så skulle den inte utgöra någon fara. Och jag gick omkring i flera timmar och uppmanade befolkningen i megafon att inte provocera, att inte kasta föremål. Detta skedde inte heller. Ja, det här är min uppfattning av vad som tilldrog sig. Vid den här tidpunkten fick jag också reda på att regeringen hade sökt komma i kontakt med oss nio gånger.

– Men ditintills hade ni avvisat kontakten?

– Nej. Det hade redan skett en del kontakter, vilket alla känner till, men av det här slaget: ”Kom och sök upp oss.” ”Nej, vi ställer våra krav, vad svarar ni.” Men längre fram, när vi har fått litet distans, kanske vi kan ge en mer detaljerad redogörelse för de diskussioner som ägde rum mellan oss. Alla de personer som kom och sökte upp oss var språkrör för högt uppsatta personer som ville stå till tjänst som medlare med tanke på att ... Jag måste verkligen säga att det vid det här tillfället fanns en massa personer ...

– Inte nödvändigtvis regeringspersoner?

– Inte nödvändigt regeringspersoner. En massa personer som visade sig ha behov av att visa fäderneslandet att det var tack vare dem som detta ryktbara samtal (med stort S) hade kommit till stånd. Ett samtal som varken regeringen eller demonstranterna hade försökt få till stånd. Personer inom religionen, inom kulturen, inom politiken, från alla håll och kanter. Nå, jag tror att detta kommer vi att tala om vid en senare tidpunkt. Eller officiella regeringspersoner, som styrde om att vi fick veta att de själva inte var nöjda med utvecklingen och att de kunde tänka sig träda i diskret eller öppen kontakt med de upproriska (inom citationstecken). Det är egendomligt att tänka sig att det var möjligt för oss i varje ögonblick att ringa direkt till en minister för att få en telefon reparerad. På 8 minuter fick vi en ny telefonledning indragen på S.N.E.–SUP:s högkvarter. Den finns där fortfarande. Nå låt oss gå vidare...

På kvällen bad jag i en högtalare, ty jag vägrade att lämna demonstrationen, att man gav mig kontakt på platsen med en bilradio, och detta är hela vårt samröre med R.T.L. Den första bil som kom var Radio Luxembourgs ..

Det blev en de dövas dialog, men för oss blev det en grundläggande upplevelse: Detta skedde direkt genom antennen och det fick verkligen allmänna opinionen (med stort O) att varsebli till vilken grad vi var omgivna av oansvariga människor, som under två timmar fördröjde demonstranternas kontakter med C.R.S. utan att för övrigt bidra med något. Jag tror att denna faktor var avgörande för att utlösa en del av den allmänna opinionen och speciellt då arbetarkämparna. Denna direkta kontakt med folket förmedlad av Radio Luxembourg vid en tidpunkt då alla lyssnade – för de visste att det skulle komma till enorma sammanstötningar – skapade en fundamental psykologisk chock där regeringens dubbelspel verkligen framstod i all sin nakenhet.

Det är kanske svårt att betrakta detta utifrån, men jag tror att det som sedan hände berodde enormt på denna natt på rue Gay-Lussac. Inte enbart repressalieåtgärdernas våldsamhet men också ett intryck av att regeringen ständigt försökte smita från sitt ansvar. När vi sedan vet, ty det har vi inhämtat senare, att dessa två timmars respit som regeringen hade, inte användes till att diskutera den politiska situationen, utan till att diskutera huruvida man borde eller inte borde väcka statschefen! Och att resultatet slutligen blev att det var nog inte värt att väcka honom!

– Kan ni återge stämningen? Fanns det en viss exaltering bland studenterna när de byggde barrikaderna?

– Inte bara när de byggde dem, utan hela natten. Det som kommer att stanna i mitt minne för resten av mitt liv är den djupa känsla jag erfor under denna period kl. 8 på morgonen på gården till École Normale när den siste räddade hade sluppit igenom polisspärrarna och dessa kämpar omfamnade varandra i ordets egentliga bemärkelse. De vilade i varandras armar med ett leende på läpparna med blodiga ögon och sade att kanske skulle de dö ty polisen omringade ännu skolan och utgjorde ett mycket konkret hot. Kanske fanns det 100 döda (ingen visste någonting), men de hade segrat, klassamhällets natur hade avslöjats och i morgon i alla små byar skulle Frankrike veta, skulle världen veta och revolutionen skulle

börja ... Och dessa kamrater som frågade mig – de var mer än 1 500 inlogerade i skolan: Kan vi få sova i två timmar? Ska vi inte demonstrera innan kvällen eller ska vi inte börja kl 10 på morgonen? Det var den enda fråga som dessa människor som just undslupit förkvävningen och elden på rue Gay-Lussac ställde sig. Får vi sova till kl 6 eller ska vi börja innan kl 12? Jag måste säga att detta gjorde ett mycket starkt intryck, jag kommer att minnas det mycket länge.

– Var befann ni er den natten på rue Gay-Lussac? Vad gjorde ni?

– Jag stannade länge som alla vet i Radio Luxembourgs bil mellan de två huvudbarrikaderna på rue Gay-Lussac och jag stannade hela natten på rue Gay-Lussac. Jag vill inte tala om mod ej heller om hjältebedrifter, jag har alltid varit omedveten i demonstrationerna, jag har inga förtjänster. När jag kom ut framför kloaköppningen vid Institut Henri Poincaré fanns det verkligen inte många människor på rue Gay-Lussac förutom C.R.S.horderna som gick till storms. Jag kände på ett fullkomligt förintande sätt med en smärtsam känsla att jag inte kunde slåss ty jag kunde inte uthärda tanken på att ett foto av generalsekreteraren i fackföreningen med en gatsten i handen skulle dyka upp i tidningarna nästa dag. Och följaktligen ge ett intryck av att människorna som var där inte hade en chans att komma därifrån. Det intrycket att fast regeringen hade förlorat i och med att de gav order om stormning av barrikaderna, men att de i detta förlustens ögonblick lät sina medlöpare gå fria medan de tillät att de verkliga kämparna, som riskerade sina liv där, massakrerades. Och dessutom tror jag att dessa kämpars politiska medvetandenivå är en sak som måste uppmärksammas. Deras första reaktion sent på natten var att angripa de radiostationer som inte gav några verkliga nyheter. Man skall länge minnas Jaques Paoli som sade till sina reportrar: Bli inte upphetsade, vi är inte här för att skapa något drama, lugna er! Och dessa människor som var beredda att stena alla dessa radiobilar, som inte längre kunde skilja mellan journalisterna, som faktiskt försökte att vidarebefordra dessa nyheter, och Institut Radio. Men det räckte att jag ingrep från taket på en av dessa bilar och sade att journalisterna tvärtom borde beredas tillfälle att bevittna detta och jag förklarade för dem att magnetofonbanden borde smugglas ut, det räckte med detta för att de själva skulle bära R.T.L.:s och Europa I:s två radiobilar över barrikaderna som fanns i hörnet av rue Saint-Jaques och rue Gay-Lussac. En debatt om informationsnätet och de banade en väg och lyfte bilarna, först frambdelen sedan bakdelen. De tillät radiobilarna att passera, efter en seriös diskussion om den ytterliga politiska vikten av att magnetofonbanden smugglades ut från barrikaderna. Jag tror att detta kan ge en föreställning om dessa ungdomars politiska medvetandenivå, att de lät sig övertalas med gatstenarna i handen.

– Vi kommer till morgonen den 11 maj. Man frågade er: När ska vi demonstrera? Men ni demonstrerade inte förrän den 13, eller hur? Innan det stora tåget?

– Nej, och av en god anledning, nämligen att knappt hade jag kommit ut ifrån École Normale, dit jag hade tagit min tillflykt, förrän jag befann mig på Federation de l'Education nationales kontor. Där fick jag reda på att de förenade C.G.T.-och C.F.D.T.-kontoren, som hade samlats kl. 5 på morgonen, väntade på oss. Vi anlände alla mitt i ett möte på Bourse de Travail och som jag såg ut gjorde jag ett visst intryck på de vitkragade och slipsprydda fackföreningsbyråkraterna. De föreslog oss genast att framflytta den interkonfederala demonstration de hade planerat för den 14 maj med 24 timmar.

– Som de hade planerat med tanke på barrikaderna eller som de hade planerat ändå?

– Som hade planerats kvällen för barrikaderna. Vi hade kämpat länge för att få den framflyttad till den 13, ett datum som för oss trots allt hade större politiskt värde. Med tanke på vad som hade hänt på rue Gay-Lussac var de alltså villiga att framflytta den 24 timmar. Alltså de hade redan bestämt sig. Men vi diskuterade också i 24 timmar, dvs. hela dagen den 12, om på vilket sätt demonstrationen skulle göras, vilka färger som skulle tillåtas på flaggorna, om olika slags banderoller, om det politiska innehållet i denna demonstration ...

– Om Cohn-Bendits närvaro?

– Jag tror att jag kan ge en autentisk berättelse av vad som hände. Det är ingen hemlighet, för oss finns ingen hemlig diplomati. Vi var angelägna om denna demonstration, ty vi trodde att den skulle ge oss möjlighet till en viss debatt med arbetarkämparna och å andra sidan var vi tillräckligt säkra på vår styrka att ge denna demonstration en viss karaktär. Vi var alltså inte speciellt angelägna om att Daniel Cohn-Bendit skulle spela en huvudroll. Jag hade preciserat att bland de kämpar som skulle gå i täten för denna demonstration så skulle det inte finnas något provokativt inslag. I detta ögonblick ansåg sig en generalsekreterare i C.G.T.:s Parisregion bemyndigad att begära precisioner och att säga att vad dem anbelangade så ville de inte ha någon Cohn-Bendit i täten för demonstrationen. Om det hade funnits en exklusiv person med, så skulle demonstrationen vara till för att understödja repressaliernas offer – och jag vill erinra att Daniel Cohn-Bendit då stod inför hotet av ett universitetsåtal, alltså var ett av repressaliernas offer – alltså kunde man inte acceptera honom. Jag underrättade genast konfederationens representant om detta, och det var detta som rättfärdigade Daniel Cohn-Bendits närvaro i täten av demonstrationen den 13 maj.

– Men diskuterade ni om detta i 24 timmar?

– Att M. Georges Seguy och M. Descamps tågade vid sidan av Dany Cohn-Bendit, en jude, anarkist och tysk, bakom den röda och svarta fanan är något som är laddat med politisk betydelse, något som går utöver färger, fanor och andra symboler. C.G.T. visste att även om de inte kallade till demonstration, så skulle en stor del av deras kämpar delta. C.G.T.:s uttrycksmöjligheter var kringskurna av sekreterarna i fackföreningssektionerna, vilka gjorde förfrågningar om tidpunkten och platsen för demonstrationerna, hurdana de banderoller skulle vara som man skulle använda.

– Den känsla av seger som fanns på morgonen den 11, var det en känsla av dubbel seger? En seger också över fackföreningarna?

– Vi hade under hela denna tid befunnit oss i ett exceptionellt styrkeförhållande vis å vis fackföreningsapparaten. Allt vad vi visste om de stämningar som rådde inom fackföreningarna, såväl som utanför bland arbetarklassens aktivister, lät oss förstå att med eller utan C.G.T. så skulle hundratusentals demonstranter sluta upp när vi kallade till den nästa demonstrationen mot förtrycket. Den 13 maj kunde vi, trots förhandlingarna, konstatera den förrädiska roll som fackföreningsorganisationerna i viss utsträckning spelade. Ty då vårt tåg anlände till République försökte de att strypa det, att isolera det. Och speciellt graverande är den upplösning som demonstrationen fick: Man såg det franska kommunistiska partiets centralkommittés ordningsmakt i aktion, dirigerad av medlemmar ur detta partis centralkommitté.

– Vad vill det säga? Fanns det bilar med högtalare som sade: Skingra er på boulevard Arago?

– Inte bara bilar, utan förkämpar som bar armbindlar med C.G.T.:s initialer, men alla som kände till saken, visste att detta var inte C.G.T.:s reguljära ordningsmakt, ty den var angelägen om att demonstrationen skulle avslutas vid Denfert-Rochereau. Men flera tusen av demonstranterna var angelägna om att demonstrationen skulle ha ett politiskt mål. Antalet demonstranter och de utdelade ordenas karaktär var svårligen förenliga med de traditionella demonstrationerna vid Bastille-République, även om demonstrationerna denna dag hade tagit riktningen Gare de l'Est – Denfert-Rochereau. Det fanns ett annat politiskt innehåll i demonstrationen. Och följaktligen tog många demonstranter illa upp av det sätt som demonstrationen upplöstes på utan att någon vidare order gavs för morgondagen och utan att något egentligt politiskt mål uppnåts. Och speciella illa tog man upp C.G.T.:s och kommunistpartiets sätt att skingra demonstrationen.

– På vilket sätt?

– Å ena sidan skedde det brutalt och å andra sidan skedde det utan någon politisk förklaring. Vad oss anbelangar har vi aldrig givit order om att upplösa en demonstration utan att förklara varför. Man har rätt att antaga att de kämpar som deltar i demonstrationen inte är dummare än de som har organiserat eller startat den. Och de har också rätt att få veta demonstrationens politiska syfte och varför man upplöser den. Och detta fick de aldrig veta under denna demonstration. Därav de små incidenter som utspelade sig i slutet av demonstrationen. Vid detta tillfälle var det alltså nödvändigt att klargöra att även om några tusen hade fortsatt att demonstrera i den allmänna förvirringen som då rådde, så var det omöjligt att storma Elyséepalatset med en oöverskådlig skara på 3 till 4 000 man.

– Ja, det har verkligen funnits vittnesmål från olika personer, icke aktivister, men vanliga medborgare, som följde demonstrationen vilka bekräftar förekomsten av rop som: Till Elyséepalatset! Ett visst antal människor fortsatte ända till Latour-Maubourg, ja ända till Quai d'Orsay, och jag tror att speciellt U.N.E.F.'s ordningsmakt försökte att lugna och dämpa dem ...

– U.N.E.F.'s ordningsmakt är helt enkelt en uppfinning, det har aldrig existerat någon sådan. Någon sådan har inte funnits på 5 år i Paris.

– Det finns i varje fall studenter med armbindlar märkta S.O. Varifrån kommer de?

– Demonstrationen kontrollerades aldrig av U.N.E.F.'s fackföreningsapparat. Det rörde sig antingen om aktivister som accepterade uppgiften som ordningsmakt, eller om medlemmar av olika politiska organisationer, som aldrig fick sina instruktioner från U.N.E.F.'s kontor, vilket accepterade dem i och med att medlemmar från U.N.E.F. hade diskuterat med dem och med representanter för de olika politiska organisationer som var representerade där.

– När ni sagt detta, så återstår då frågan om detta anlopp mot Elyséepalatset genom Latour-Maubourg under ropet: Mot Elyséepalatset. Urartade detta på grund av att man ansåg sig vara för svag för ett anfall?

– Det var den politiska situationen. Om man ska inta Elyséepalatset så gör man det inte med tomma händer. Man kan inte uppbringa en million människor att storma Elyséepalatset, därför att det finns inte en million människor i Frankrike idag vars politiska medvetande står på en sådan nivå att de den 13 maj 68 skulle ha känt ett politiskt behov av att intaga Elyséepalatset. Och även om det fanns en handfull människor som stod på en sådan medvetandenivå, att de ville intaga Elyséepalatset, så förstår vi ju att de inte hade de därtill erforderliga medlen. Därför slutade demonstrationen där den gjorde.

– Sedan kommer vi till strejkerna, först de vilda strejkerna i Nantes, Sud-Aviation och Flins och sedan i hela landet.

– Jag tror att man måste ge en mycket tydlig politisk förklaring åt hela händelseförloppet. Studentrörelsen hade inte upptäckt barrikadernas dygd, våldet och sammanstötningarna med den brutala polismakten helt på egen hand.

Inom arbetarrörelsen hade det under de senast föregående åren utspelats en serie konflikter: gruvstrejken, händelserna i Nantes, Cléon och annorstädes. 6 månader innan hade vi barrikaderna i Le Mans och studentrörelsen återupptog ett antal kamptraditioner från arbetarrörelsen och förlänade dem ett visst exemplariskt värde genom att den generaliserade arbetarnas lokala konflikter på ett högre politiskt plan. OCH DÅ ÅTERUPPTÄCKTE ARBETARKLASSEN SINA EGNA KAMPTRADITIONER I DEN FORM DE HADE OMSKAPATS AV STUDENTRÖRELSEN. Och då begrep arbetarrörelsen att den hade enorma krav att ställa sedan år tillbaka och speciellt då gällande de sociala förordningarna, där

den bara hade lidit nederlag. Och den begrep att en målmedveten rörelse, sådan som studenternas strid på gatorna för sina tre punkter, kunde få Makten att ge vika. Och det var alltså denna arbetarrörelsens upptäckt av sin egen styrka genom studentrörelsen, sådan den hade demonstrerats i Rhodiacéta, i Caen, i Redon etc., som fick arbetarrörelsen att hämta nya krafter. Och detta innebar i sin tur övergången från en enkel känslolidaritet inför den brutala polismakten till en verklig kampsolidaritet. Arbetarna hade också något att försvara och det var sina arbetsförhållanden, sina livsvillkor och sin ställning som mänskliga individer i en viss typ av samhälle. Jag tror inte att arbetarrörelsens krav var politiserade, jag tror att de var djupt politiska, men att arbetarna var omedvetna därom. Dvs. jag tror att den hjärntvätt som C.G.T. och det kommunistiska partiet bestått den franska arbetarmassan med alltsedan 1935 och som går ut på att Revolutionen är omöjlig i Frankrike utan en lång övergångsperiod av demokrati (inom citationstecken), fått massan att tappa huvudet ända därefter att den betvivlade den långvariga generalstrejkens betydelse, och detta till trots av dess anarkistisk-syndikalistiska tradition. Arbetarklassen var så fullständigt indoktrinerad att den inte längre var i stånd att återfinna sin egen styrka. Den gamla anarkistdrömmen från 1903-1905 om att ta makten genom generalstrejker, i medvetande om dess effektivitet till och med utan organisation från fackligt centralt håll.

– Kan man säga att massan fortfarande är indoktrinerad på detta sätt?

– Jag tror att det rörelsen medfört av bestående värde är en djupgående förändring utav detta läge. Jag tror att massan gjorde en ny erfarenhet när den märkte kraften hos denna rörelse och nu jämför den med de sista veckornas kraftlösa förhandlingar ”sektor för sektor” och med den artificiella isoleringen som följer i och med att massans behov av aktivitet enbart kanaliseras genom fackföreningsorganen. Och denna erfarenhet bör enligt min mening vara avgörande, om det finns politiska rörelser kapabla att exploatera den politiska situationen. Det finns saker som inte längre kommer att vara möjliga och det är detta som i mitt tycke är det bestående i rörelsen: Arbetarklassen har återfunnit en del av sina kamptraditioner och gjort en oersättlig politisk erfarenhet; den största strejken i arbetarrörelsens historia och säkert också den största om man jämför med många andra länder.

– Det finns en intressant sak eller två – ni deltog i programmet Zoom en tisdagskväll och sedan deltog ni i en tribün i Journal Télévisée på första kanalen. Kan ni tillägga några precisa detaljer om detta?

– Ja, absolut. Jag måste också säga att detta var en demonstration: Den traditionella vänsterns parlamentariska strider hade under 10 år inte utmynnat i någonting, men nu räckte det med några barrikader på rue Gay-Lussac för att sätta igång hela TV-maskineriet. Och dessutom vill jag säga att om utsändningen av Zoom kom till så beror det inte på regeringens liberalitet eller på O.R.T.F.'s direktions. Att programmet sändes berodde på att det fanns två eller tre hundra kämpar på O.R.T.F., journalister, producenter och tekniker, som fordrade att det sändes och de förklarade att om det förekom något avbrott så skulle man inte sända alls utan göra totalt uppehåll på en timme. Vi hade alltså lyckats med att snurra igång O.R.T.F. och visat opinionen att detta var möjligt. Till på köpet tror jag att sändningen av Zoom, som var vår första, för oss var mycket svår, därför att vi hade inte vanan inne att använda oss av detta uttrycksmedel. Vi fann det svårt att svara på intervjuarnas frågor. Men redan i andra utsändningen tror jag att vi klarade oss mycket bättre, jag tror att vi där lyckades ge kampen dess rätta dimensioner. Och jag tror att tittarna aldrig har blivit så chockade, presidentkampanjen inbegripen, ty sådana här debatter har inte förekommit på TV förut. De journalister som satt mittemot oss under den andra utsändningen satt inte där i sin vanliga professionella inkarnation, man kunde tydligt se att de hade tappat fattningen.

– Nu kommer vi till denna sista barrikadnatt om vilken det finns så många versioner.

– Börsnatten? Ja då hände verkligen ännu något otroligt: polisen, C.R.S. och hela ordningsmakten låg i fullkomligt underläge under 35 minuter och det fanns 40 000 demonstranter omkring Gare de Lyon. Om ni lyssnar till reportrarnas uppgifter så kommer ni att kunna konstatera att sedan vakthållningen tagits om hand av 400 personer vid en plats på rue de Lyon, så begav sig 40 000 demonstranter av i riktning mot börserna följande olika vägar enligt de instruktioner som de hade fått på plats. Innan de gav sig iväg, hade vi ägnat 20 minuter åt att diskutera huruvida detta var ett mål som passade dem. Det mål som bestämdes, Penningbörserna, passade demonstranterna genom sitt symboliska värde som kapitalets högborg. Och under 40 minuter förföljde polisen, C.R.S., de rörliga gardena, ”de speciella brigaderna” 40 000 demonstranter på väg till börserna. Man kan svårligen hitta en bättre metod att splittra upp ordningsmaktens styrkor.

Vi anlände till börserna och fann den tom ...

– Var ni där?

– Jag hade vissa svårigheter att förena mig med demonstrationens förtrupper, men jag lyckades tillsammans med några kamrater förena mig med det tusental demonstranter som anlände först till börserna. Där såg vi att hela kvarteret var omringat och nu ställde sig frågan om vi skulle ockupera börserna eller om vi skulle bege oss till arbetarkvarteren eller återvända till Quartier Latin. Vid den tidpunkten fick vi uppgifter om att sporadiska slagsmål förekom i Quartier Latin och därför drog sig huvudstyrkorna ditåt. Vilket enligt min mening var ett allvarligt politiskt misstag, ty om några slagsmål skulle äga rum den kvällen, borde de äga rum i arbetarkvarteren.

Jag vill också säga att C.G.T. denna kväll hade utlyst två demonstrationer, den ena på den vänstra stranden och den andra på den högra, men de lyckades inte ens samla till sig en tredjedel av våra demonstranter.

– Ja, nu måste vi försöka få klarhet i vilka som deltog i den här demonstrationen. Det fanns naturligtvis studenter, men enligt vad ni sagt förut så hade inslaget av unga arbetare och arbetslösa ökat.

– Jag tror att man med en grov uppskattning kan beräkna arbetarinslaget till 50 % denna kväll. Så mycket mer som de grupper som hade anslutit sig till oss från C.G.T. hade samlat sig till en enhet, men att demonstranternas antal ändå ökade för varje 800 meter som vi drog fram genom kvarteret. Folket förenade sig med demonstranterna.

– Det var med anledning av denna natt som den dåvarande inrikesministern samma natt eller följande dag talade om Paris ”undre värld” ...

– Ja, och tjuvarna det är vi. Det är studenterna, de unga arbetslösa, arbetarna, universitetsprofessorerna. Jag vill också framhålla att det faktum att de unga arbetslösa förenade sig just med oss gör oss mer än något annat stolta med tanke på den debatt om proletariatets hemvist som figurerat inom arbetarrörelsen under 50 år. Det faktum att dessa människor, som fullkomligt förkastats av samhället, visade sig ha en större stridbarhet än de andra, har sin betydelse. Jag vill också säga att då demonstranterna hade demonstrerat sedan den 3 maj och sedan dess inte besökt sina hem, så kan det skick deras klädsel befinna sig i erbjuda intressanta tolkningsproblem. Den kontroll som polisen utövar över ett visst skikt av undre världen är en sak som är känd över hela världen. Och den användning polisen fick därutav, avslöjar dess lust till provokationer. Om man den föregående veckan bland de människor som då häktades i Pigalle återfann ett visst antal sutenörer, så var det förmodligen inte av en slump. Och om ett visst antal civilpersoner krossade skyltfönster, så var det förmodligen inte för nöjes skull. Vi hade under hela tiden bland demonstranterna folk och det var alltid desamma, som tillgrip rent provocativa åtgärder.

– Är det detta som man kallar ”de okontrollerade elementen?”

– Låt oss då tala om de okontrollerade elementen ... Jag har aldrig sett något mera okontrollerat än vissa C.R.S.-brigader där en del fick hysteriska anfall och till och med rullade sig på marken, så att vissa polisofficerare ibland blev tvungna att prygla sina egna vakter. Jag har heller aldrig sett något så okontrollerat som den brigad som började anfalla vid St Michel, just när en poliskommissarie hade sagt mig att de inte skulle kasta några fler tårgasbomber om vi tillät hans män att dra sig tillbaka och gruppera om sig. En kväll hörde folk som befann sig inne på juridiska fakulteten sårade demonstranter tjuta därför att sadisterna och fascisterna inte ville sluta plåga dem. Deras uppförande var ett otroligt barbari. De använde sig av alla medel. Det är synd att de mest värdefulla vittnena är läkare som är förhindrade av sin tystnadsplikt och av det repressivt strukturerade läkarförbundet. Följaktligen- har läkarnas vittnesmål inte publicerats i någon bok, inte i något skriftligt vittnesbörd.

– På morgonen den 25, dvs. morgonen till den sista fredagen i maj, fanns det en känsla hos en del personer att nu hade statsmakten verkligen nått botten och att nu var allt möjligt...

– Man har faktiskt fått reda på efteråt att ministrarnas kabinett höll på att upplösa sig spontant, och att vissa ministrar höll på att bränna sina arkiv. De modigaste av dem, som Edgar Faure, hade redan sammanträffat med sin förvaltning. Vi vet det. Men vi visste det inte då. En del av oss hade tänkt demonstrera på eftermiddagen den 25 vid den plats där C.G.T., arbetsgivarna och staten skulle förhandla. Och där ligger förmodligen det största politiska misstaget som vi begick under hela denna period att vi inte utnyttjade vad som hände, vilket en hel del människor hade på känn. Men jag måste säga att det tillstånd som våra kamrater befann sig i efter polisens oerhörda brutaliteter och det intryck vi hade att i morgon skulle polisen börja skjuta på oss fick oss att inträda i en fas som vi kände oss frestade att kalla den politiska analysens fas. Det är också sant å andra sidan att allt detta våld tjänade som täckmantel för att dölja vissa politiska aspekter av manipulationerna och att det hade varit till nytta om pressen hade tagit upp sådana aspekter i stället för att alltid tala om våldet. Där tror jag att ett viktigt fel begicks. Jag tror att, om vi hade kunnat demonstrera följande dag, så hade polisen och armén inte bara låtit bli att skjuta utan också gett vika. Jag tror faktiskt att det hade varit möjligt – man kan ju alltid vara efterklok – att helt störta det som fanns kvar av den borgerliga statsapparaten den 25 maj på kvällen.

– Den 25 maj på kvällen sade ni själv att man inte längre fick använda våld ty det skulle gynna dem i valen. Då var det ännu tal om folkomröstning ...

– Jag bestrider denna analys. Jag sade då att våldet kunde användas för att maskera vissa andra politiska aspekter, men att jag inte förkastade våldet i sig självt. Jag har tillagt att våldet inte är det enda uttryckssättet, och att det kanske var bra att vi för en tid gled in i en annan fas, en fas av politisk analys. Vad folkomröstningen beträffar så kan det inte finnas någon tvetydighet, jag har alltid ansett att en sådan inte bör hållas, även om jag fortfarande anser att om herrar Mitterrand, Waldeck-Rochet, de Gaulle och Bidault utgår som segrare i valen så saknar detta helt och hållet betydelse. Detta kanske skulle ändra kampens natur, men för mig kommer en folkomröstning alltid att framstå som ytterligare ett narrspel, så länge det finns arbetsgivare och löntagare och borgerlighet. Det är alltså inte på grund av någon som helst rörelse eller på grund av några som helst val som jag har kunnat ta ställning. Jag säger till och med det inte är ens den allmänna opinionen som fått mig att ta ställning. Vad som intresserar mig djupt – så länge som globaliteten inte har något intresse – är arbetarklassens attityder och de människors attityder som förenade sig med oss i kampen. Den allmänna opinionen är för mig ett begrepp som saknar mening, majoriteten intresserar mig också mycket litet. Jag tror att om en minoritet med en politisk åskådning beslutar sig för att handla, i en situation då det finns en dynamisk aktion, så räknas bara det som rör sig. Det statiska existerar inte ens.

- Det var i samma ögonblick som ni drog er tillbaka från S.N.E.–SUP.
- Jag avgick från S.N.E.–SUP på morgonen den 27 maj, därför att jag tyckte att det sedan en viss tid vilade en viss tvetydighet över de uttalanden jag kunde göra. Fast jag talade i min fackförenings namn, och framförde vad den militanta basen där tänkte, så presenterade radio och press mig som ansvarig för rörelsen i dess helhet och jag var därför mycket invecklad i denna rörelse. Fast jag uttryckte vad jag uppskattade vara denna rörelses framstående kämpars åsikter, så framhöll jag fackföreningen onormalt. Och å andra sidan ansåg jag att fackföreningarna borde utplåna sig inför den verkliga massrörelsen sådan den nu framstod i den här fasen av händelseutvecklingen. Själva närvaron av fackföreningarna i täten av demonstrationerna ändrade deras karaktär, och kanaliserade på något sätt demonstrationen, ty fackföreningarna kan inte kalla till vilken typ av demonstrationer som helst och inte under vilka omständigheter som helst. Det faktum att fackföreningsdirektionen deltar i en aktion begränsar den. Följaktligen avgick jag inte bara för att själv bli friare, utan också för att den fackförening jag tillhörde inte längre skulle behöva spela denna roll av allmän beskyddare för rörelsen, vilket enligt min mening bromsade den.
- Mötet i Charléty hade ägt rum och observatörerna är ense om att den kvällen hade man ett intryck av att om inte ett nytt parti föddes så i varje fall en ny styrka, en ny rörelse.
- Jag tror att den nya rörelsen föddes den 3 maj, det är det minsta man kan säga om man inte vill gå ännu längre tillbaka. Vi har talat om det som hände i Nanterre och annorstädes under mars. Vad som hände i Charlety var att rörelsen där kunde ha fått sitt politiska uttryck. Detta var inte möjligt av ett enkelt skäl: Vissa politiker gjorde utomordentliga försök att utnyttja de händelser som utspelat sig på gatorna för att själva vinna denna rörelses gunst. Speciellt le Parti Socialiste Unifié gjorde sig skyldig till att upprätta en ordningsmakt, av vilka skäl begriper jag inte, omkring talartribunen vilket gjorde det möjligt för Pierre Mendès-France att komma upp på tribunen, medan endast de som skulle tala i teorien borde befinna sig där. Dessa manövrer ledde till en inre politisk splittring av rörelsen. Detta har kanske bagatelliserats av ett visst antal kämpar inom direktionen för U.N.E.F.
- Men Mendès vägrade att tala. Han var där, men han yttrade sig inte.
- Fattas bara annat! Å ena sidan vågade ingen be honom tala, därför att detta skulle ha utlöst händelser som skulle ha omöjliggjort att mötet hölls överhuvud taget. Å andra sidan så talade han faktiskt inte. Jag måste säga att i pressen står det, till häpnad för dem som var där, att Mendès hyllades av människorna. Jag var på platsen innan demonstrationståget anlät. Det fanns redan en grupp människor där. Man annonserade att Mendès var närvarande bland demonstranterna och det förekom applåder från högra sidan mitt emot tribunen. Och sedan när redan 2/3 av demonstranterna hade lämnat Charlety skrek olika grupper av människor: Leve Mendès-France! Det slumpade sig så att vissa journalister fann detta intressant och följande morgon beskrev de i pressen detta möte som ett enda stort kandidatjippo för Mendès-France. För mig är Mendès-France förmodligen den intelligentaste reformisten som 3 och 4 republiken frambringat, den politiker som är mest kapabel att genomföra djupgående förändringar i samhället. Dvs. den politiker som är mest kapabel att maximalt undvika en brytning mellan klasserna inom det franska samhället och mest kapabel att genom reformer inom borgerlighetens ram hålla sig flytande. Mest kapabel att klara sig genom att mildra de motsättningar som finns mellan klasserna inom samhället. Därmed upphör hans förtjänster.
- Barjonet sade denna dag ”att allt var möjligt”. Tror ni att allt ännu var möjligt denna dag? Låt oss inte glömma att det bara var två dagar innan de Gaulle höll sitt tal den 30 maj.
- Det är möjligt. Det är inte uteslutet att det denna dag fortfarande var möjligt att uträtta en hel del saker. Men en situation har inget värde i sig. Den har bara värde såtillvida som man tar

initiativ som kan omskapa den. Det var möjligt om precisa instruktioner hade uppfattats av massan i rörelse. Det var möjligt om vissa avsikter genomförts, t. ex. installationen av dubbel makt vid företagen. Emellertid så omöjliggjorde fackföreningsapparaten och den ideologi som den utspritt under 30 år, detta. Vi hade behov av en lång strejk under vilken vi skulle ha kunnat införa vissa strukturer, som t. ex. aktionskommittéerna. Men med en mycket kort frist var detta möjligt endast i exemplariska fall som C.F.S. i Brest och vi såg ju att när strejkerna upphörde i hela landet, så fortsatte de i Brest. Där det utträttades ett politiskt arbete där ändrades kampens natur. Detta kunde vi endast göra i ett begränsat antal fall.

Alltså var det vid detta ögonblick faktiskt möjligt. Det var möjligt att bilda aktionskommittéer mycket snabbt, och det var möjligt att överbygga klyftan mellan Paris och landsorten, något som man sällan berör, men som hade stor betydelse för dessa händelser. Vid detta ögonblick var vi inne inte i en fas av ständiga aktioner utan präglad av debatter och vissa organisationer tänkte mer på att förstärka sig själva till förfång för själva aktionerna. Allt detta fällde sitt utslag över situationen och kanske också det faktum att vissa av regimen män efter en tid av panik kommit fram till en viss klarsyn. De hade förstått att allt inte var förlorat. Men å andra sidan måste jag säga att det är naivt att tro att den franska borgerligheten skulle ge tappt utan kamp, dvs. kampen med dess polis då undantagen. Jag tror att det var naivt att inbilla sig att efter några veckor skulle allt vara möjligt. Det fanns kanhända ett panikögonblick som innebar en möjlighet, och det kan man lokalisera till omkring 24-25 maj. Det uppstod också en betydande intressegemenskap mellan statsmakten och vissa fackföreningar och politiska partier, för vilka valet inte stod mellan revolutionen och borgarmakten utan mellan statsmakten och den kommunistiska reformismen. I och med att det finns en intressegemenskap av denna natur, som vill påskina att det bara finns de två alternativen gaullism och socialreformism, så blir det ett gemensamt intresse att prygla den tredje som kommer och förstör allt. Därför att ingen av dem hade i början fattat kampens dimensioner och när de sedan fann att de förlorade båda två, så började underhandlingarna.

– Denna försoning apropå de allmänna valen...

– Ja, när man märkte att man inte kunde bluffa människorna på en nationell nivå, började man att underblåsa lokalpatriotismen och de snävt egoistiska intressena. Man fick gruvarbetarna att intressera sig enbart för sina förhandlingar och strunta i allt det andra som hände. På så sätt lyckades man underminera rörelsens allmänna syfte.

Allt ändrades i och med Flins, ty Regie Renault är sedan 1945 arbetarklassens riktpunkt.

Det fanns alltså detta försök att bryta ned den revolutionära strejkordningen för att ersätta den med en borgerlig valordning. Och intressegemenskapen mellan de olika traditionella partierna, må vara gaullister, socialdemokrater eller kommunister, var verkligen alltför uppenbar.

– Låt oss tala om Flins eftersom ni var där personligen. Det var med anledning av detta besök som C.G.T. behandlade er som en professionell agitator. Vad hände i Flins?

– ”Gruppchefen Geismar” var alltså i Flins med sin undervattensbåt, med sitt flygplan och med sina 200 000 män! Nåväl i Flins hände vad alla vet: Direktionen för Renaultföretaget, dvs. den franska staten, hade kallat på C.R.S. för att evakuera en strejkavdelning. Enligt min åsikt var den politiska avsikten klar. Man måste bevisa att man var i stånd att förintä en fabriksokkupation. Det är ett viktigt mål och en offentlig demonstration. Även den gaullistiska makten inser värdet av speciella aktioner på speciella ställen. Och efter C.R.S. evakuering gav de 48 timmar senare efter för 2/3 av de krav som människorna ställt och släppte in dem på fabriken igen. Dvs. å ena sidan tillfredsställde man människorna och å andra sidan hade man demonstrerat sin makt. Och man hade valt Flins därför att det låg isolerat i naturen.

Deras politiska misstag var att i Flins är den syndikalistiska strukturen den allra svagaste. C.G.T. och C.F.D.T. har där bara 5 % anslutna. Det var ett misstag som de hade kunnat undvika om de hade tänkt på exemplet från 1936. De borde ha valt en plats där fackföreningarna har arbetarklassen under kontroll.

Nå ingen kunde acceptera C.R.S. provokationer och C.G.T. höll ett möte 6 km från fabriken och inbjöd människorna att förstärka strejken. Men de glömde en enda sak och det var att man måste upprätta strejkavdelningar för att förstärka en strejk. Och när 500 arbetare äcklade av C.G.T.:s möte kallade på aktionskommittéerna för hjälp så lyckades de trots 300 arresteringar på västautostradan få dit ett tusental människor. Det rörde sig för övrigt inte om studenter utan om kämpar inom aktionskommittéerna. Vilket inte riktigt är samma sak. De fann ett 50-tal arbetare som utgjorde en strejkavdelning men inte någon ansvarig från fackligt håll och det var dessa tillsammans som från kl. 5 till kl. 8 på morgonen hindrade de ”gulas” bilar att komma in i Flins. Det rörde sig huvudsakligen om utländska arbetare mot vilka man hade utövat följande utpressning: Antingen återupptar ni ert arbete eller kommer ert arbets- och uppehållstillstånd att dras in. En eller två bilar åkte in på området, men de andra gjorde en helomvändning när de såg denna anhopning av C.R.S. och när de såg strejkavdelningarna. Även de som hade gett sig in på området kom tillbaka utom kanske en 10 – 12 personer. Nästa morgon då C.G.T. ärofullt kallade till ett nytt möte 6 km därifrån för att undvika provokationer kom bara 50 personer. Det fanns flera tusen demonstranter framför fabriken, ty när arbetarna fick reda på att det inte fanns några strejkavdelningar kom de dit. Och när C.G.T. som hade flyttat sina högtalare från Muraux till Flins tackade sina anslutna, men glömde bort att tacka studenterna, så misshagade detta de tusentals arbetarna som var där. De började ropa hip hip hurra vilket för studenterna har en alldeles speciell betydelse. Och när man efter C.G.T.:s och C.F.D.T.:s tal började samla in högtalarna så förstod enligt min mening inte 2/3 av de assisterande varför man inte lät dem tala, vilka man under massans tryck hade varit tvungen att avtacka. De fordrade alltså att en studerande talade och eftersom de visste att jag var där bad de mig. Och jag släpades till tribunen av två delegater från C.G.T. Till min skam måste jag erkänna att vi praktiskt taget inte sade något annat än att vi var där till arbetarnas disposition, men vi var utmattade. Och att om de ville inta fabriken skulle vi hjälpa dem, men vi ville inte dirigera deras kamp. Vi föreslog dem faktiskt ingenting. Utom vår solidaritet. Vilken kanske var en smula ung. För att avbryta detta möte som försatte C.G.T. i raseri kunde de inte hitta på något bättre än att uppmana arbetarna att förstärka strejkavdelningarna och gå till attack mot C.R.S. Och vid detta ögonblick bröt bråket loss.

Detta alltså för att förhindra att vårt samtal fortsatte!

Därför att arbetarna hade sagt: Ja, nu har Geismar talat, men vi skulle också vilja att en arbetare som inte är fackföreningsbyråkrat talar. Men detta var ju något horribelt! Man hade ju aldrig sett någon tala på ett möte som inte var funktionär. Det var ju något otänkbart! För att undvika detta sände man dem alltså mot C.R.S. C.R.S. var rädd och kastade granater, kanske hade de order att göra det. Allt började där.

– Och det slutade med drunkningen i Flins . .

– Slutade ... På ett sätt anser jag inte att det slutade där utan ledde till läroverkselevens död, jag vet inte vem som dödade honom. Men jag tror att det var uniformerade människor, vilket inte behöver betyda ordningsmakten. Men våldsamheten varje dag, arresteringar och intrång hos C.F.D.T.:s högkvarter i Muraux. Jag vet inte hur många kämpar som arresterades där inne mitt i natten. Och det verkar också som om arbetarnas fackförbund inte protesterade! Och en polisbrutalitet som förmodligen överträffade den på rue Gay-Lussac, enligt de vittnesmål vi har. Det vill säga att knölpåkarna hade ersatts av bösskolvar, vilket ju är mer smärtsamt och tårgasbomberna hade ersatts av anfallsgranater, vilka slängdes ner av helikoptrar. Två läsare

har också skrivit i sin tidning att två studenter kastades i vattnet och hindrades att nå stranden. Man har sagt mig att en man med revolver riktad mot vattnet sade: Om du närmar dig skjuter jag.

– Alla människor frågar sig idag och frågade sig i maj hur det kommer sig att det inte inträffade några dödsfall?

– En hypotes säger att flera demonstranter har dödats. Jag har med egna ögon sett hur människor som äcklades av ordningsmaktens fasoner vräkte tunga möbler på poliserna som var skyddade av sina skal. Och när ett skåp kommer farande från 6 våningen mot en tätt sammanpackad massa så påstår jag i egenskap av fysiker att det är svårt att ingen dör.

– Kan vi göra en tillbakablick och vill ni redogöra för de konsekvenser ni anser att rörelsen haft. Kan ni sedan måla upp en tavla över stämningen i Frankrike.

– Jag tror att ett stort antal förändringar har skett. För det första så har konsumtionssamhällets myt om det klasslösa samhället försvunnit och det med dunder och brak. Detta har betydelse inte enbart för Frankrike, utan för alla europeiska kapitaliststater och kanske även utanför Europa. För det andra så tror jag inte att den franska arbetarklassen glömmer dessa erfarenheter. Den har lärt sig att gå i direkt strid med statsmakten, med borgerligheten och jag tror därför inte att det kommer att dröja innan konflikter uppstår, må det så vara endast som en följd av den ekonomiska kris som nu håller på att utvecklas. Jag tror att den franska arbetarklassens uppförande liksom borgarklassens har försatts i ett traumatiskt tillstånd och att detta kommer att ha sina återverkningar. Sedan finns det tydliga politiska fakta. Concorde är inte projekterat för det år som var avsett, den franska stridskraften kommer inte att vara vad den borde om 10 år. O.R.T.F. kommer inte längre att vara O.R.T.F. Dvs. att även om de övertar kontrollen, så har vi lyckats avmystifiera dem. Dessutom kommer C.G.T. och det kommunistiska partiet aldrig mer att spela samma roll för arbetarklassen. Vi har hört hur Waldeck-Rochet deklarerade att kommunistpartiet var ett ordningsparti. Och vi har sett vilka de senaste förebråelserna mot vänstern är: att den skrämmar medelklassen. Myten om arbetarklassens parti har offentligt försvunnit och om det politiska arbetet görs på rätt sätt och inte i en dum gruppanda, som trotskist-grupperna sedan 25, så tror jag att det franska politiska schackbrädet fullkomligt har ändrat utseende. Även om jag aldrig har trott att man skulle kunna göra en revolution på en månad, utom av en slump och med hjälp av en enorm dumhet från borgerlighetens sida, så tror jag inte att den revolutionära processen har ebbat ut utan att den har gått in i en ny fas av politisk aktivitet.

Upptäckten att valen inte ändrar något är en erfarenhet som arbetarklassen också kommer att göra. Jag tror också att Frankrikes svårigheter att integreras i den gemensamma marknaden, dess förment vänsterinriktade utrikespolitik, och statsapparatusens förtryckande karaktär har klarlagts. Dragningen åt fascismen, åt Salan är också en ny sak. Fascismen utgör nu en integrerad del av 5 republikens maktapparat. Fascismen är inte längre något som står utanför staten, den utgör inte bara en laglig del, men man ber den också om hjälp när arbetarrörelsen befinner sig i en uppåtående fas. Detta är något helt nytt.

Vi befinner oss enligt min åsikt i en prefascistisk situation på så sätt att de Gaulle kan deklarerar utan att någon fäster avseende därvid att om valen inte kan hållas normalt, ja då får vi frånga lagligheten. Fördrivna utlänningar kan t. ex. hållas bevakade under fyra dagar utan att de tillåts träffa vare sig advokat eller familj. Portugiser kan skickas tillbaka till Portugal, vilket inte ens Franco gjorde 39, dvs. han skickade inte tillbaka de internationella fascistbrigaderna till sina egna länder. Men detta gör den franska regeringen i Republikens namn. Jag tror att man gjort en helt ny politisk erfarenhet och jag tänker då på vad Barjonet sade i Charlety: Allt är möjligt. Jag tror även att Universitetet inte kommer att förbli vad det varit, för då lärare och elever kämpat tillsammans bakom barrikaderna måste detta sätta

djupgående spår. Och jag tror att förhållandet mellan lärare och elev, och då inbegriper jag även det anpassningstvång till samhället som funnits, kommer att förändras.

Alla dessa händelser, sedda genom ett visst antal striders exempel, kunde alltså utveckla sig och jag tror att de utgör enorma potentialer för en framtida revolutionär rörelse. Det är å andra sidan säkert att om man upplöser organisationer så ger man dem nya aktionsfält, även om det tar en viss tid innan de åter kan organisera sig. Det tar en viss tid innan den nödvändiga uppdelningen av icke övertygade och fega kämpar och de som är beslutna att föra den revolutionära kampen kan ske. Detta är slutligen något sunt. Även om dessa rörelser för en tid kan befinna sig i minoritet jämfört med den roll de kan ha spelat förut, så saknar detta betydelse, ty de för en politisk kamp som är anpassad efter situationen. När den politiska, sociala och ekonomiska situationen ånyo kommer att befinna sig i en fas då en explosion är möjlig, kommer naturligtvis dessa rörelser att tampas direkt med den politiska verkligheten.

Jag tror att vi står vid början av något och inte i slutet. Jag tror att klyvningen har ägt rum inuti en miljö som man betraktade som homogen. Klyvningen har skett inom arbetarklassen, inom företagens kadrer, inom familjerna, inom institutionerna, och detta är lika sant för Paris som för landsorten. Landsorten kanske ligger några dagar efter Paris i utvecklingen, men knappast mer. Det har faktiskt knakat i alla fogar.

Om jag tänker på min egen personliga utveckling, så finns det en hel värld mellan de teser jag nu försvarar och det jag som existerade för 2 månader sedan. Därför att vi var själva offer för denna förgiftning från apparaterna, från partierna, från pressen och radion, från makten, från alla de sjuka ideologierna, från alla Raymond Aron, från allt detta som florerar på Västeuropas marknad...

För de mest medvetna kämparna var det också förunnat att upptäcka den roll som C.I.A. spelade under denna tid. Först var den inte illvilligt inställd till denna rörelse som ställde till så mycket förtret för de Gaulle och hans förmenta neutralitet, men den dag då rörelsen avslöjade sina revolutionära dimensioner, då arbetarklassen förenade sig med den, tog det eld i allt vad som fanns av proamerikanism i Frankrike. Vi har sett hur vissa arbetarstyrkor som ropade på revolution under Mendès-France egid och under C.F.D.T.:s plötsligt gjorde en omsvängning och började tala om val och vi har sett dessa pseudointellektuella grupperade kring Deferre som i början talade om hur mycket de sympatiserade med denna rörelse och som sedan plötsligt började förneka vänstern i samma termer som P.C.F. Allt detta har kanske ännu bara insetts av en del aktiva, men jag tror att det är möjligt att upplysa arbetarklassen om vi för kampen på rätt sätt.

– Det vill säga att er egen handling också har öppnat ögonen på er?

– Det är uppenbart. Och detta har verkligen gett oss en del konkreta grundtankar: En organisation bör inte överleva sig själv. Syndikalismen är inte ett mål i sig. Och organisationen av en vänsterrörelse är inte heller ett mål i sig själv, men det äraktionen som skapar rörelsen som den har behov av. Och alla dessa debatter om hur man bäst ska organisera en revolution som i 30 år hemsökt vänstern var inte bara föråldrade, men löjliga och groteska. Vi har konstaterat att när en verklig aktion utvecklar sig, så centreras allt det som är potentiellt och kan föras vidare omkring den minoritet som har utlöst den och därigenom reglerar sig organiseringen allt efter situationen. Här gällde det att verka konkret bland fakta för en förening mellan studenterna och arbetarna och den naturliga strukturen blev då aktionskommittéerna, vilka skulle fungera antingen som en kvarterskommitté i vilken ingick både arbetare och studenter eller som kommittéer inom företagen...

Ingen av grupperna, vare sig trotskisterna eller marxist-leninisterna eller prokineserna var i stånd att överta den effektiva ledningen av kampen. Hela denna teori om avantgardets roll

inom de revolutionära rörelserna visade sig vara riktig så länge rörelsen befann sig i ett statiskt tillstånd, men då den övergick i en dynamisk fas integrerades helt enkelt detta avantgarde i rörelsen eller förblev utanför som vissa trotskistgrupper som glömde att komma till barrikaderna på rue Gay-Lussac. Och detta är också en lärdom som förtjänar att studeras grundligt. Man kan göra en hel teori över vad som hände, och detta är en ovärderlig lärdom för arbetarklassen, också på det sättet att allt gjordes utan referenser, av den enkla anledningen att det inte finns några revolutionsmodeller för ett ekonomiskt utvecklat land, för ett kapitalistiskt land integrerat i en europeisk rörelse och som går i den amerikanska imperialismens spår, ty dess avsikt är inte att bekämpa den amerikanska imperialismen utan att tillverka sin egen imperialism, att konkurrera med den amerikanska.

Allt detta finns inte, det har aldrig gjorts någonstans, det finns ingen modell, inga referenser. När man frågade människorna vilket samhälle de ville bygga, visste de inte, ty det hade aldrig gjorts något liknande. De skulle bygga ett helt eget samhälle. Och det märkliga är att så fort den gamla maktstrukturen började svikta ersattes den med en annan. När universitetet inte längre styrdes av rektorerna, så uppstod självant denna fråga om självstyre och kommittéer med lärare och studenter tog över. Den andra etappen är att med hjälp av en hård rörelse göra den dubbla makten allmän, att upprätta företag som står till alla strejkandes tjänst. Sådana är den nuvarande kampens mål. Dvs. inte bara att störta vissa maktstrukturer som vi redan har gjort ... Defferes och Mendès profiler avtecknade sig inte mot horisonten förrän den revolutionära ordningen hade ersatts av något annat ... Det är därför att vi inte hade möjlighet, därför att arbetarklassen ännu inte var beredd att installera den nya arbetarmaktens strukturer, som dessa människor åter kunde slinka genom porten.

– Jag skulle vilja återkomma till det faktum att det inte finns någon föregångare. De Gaulle sade under denna period till en av sina ministrar: Frankrike är fortfarande exemplariskt. Kan man då säga att eftersom det inte fanns något exempel förut att ett sådant nu är skapat?

– De Gaulle har sagt många intressanta saker. Det är en man som har känslan för talets och ordets makt. Jag tror faktiskt att det nu finns ett exempel. Vilket inte betyder att den modell som här utvecklats går att exportera. Det tror jag inte. Jag tror inte att det i något annat europeiskt land finns en arbetarrörelse med liknande traditioner, utom kanske Italien. Och det finns inte något annat land där P.C.:s och fackföreningarnas inflytande går att jämföra med den franska rörelsen. Och sedan är också den linje som de nämnda partierna slagit in på annorlunda. Alltså samtidigt som jag tror att Majrörelsen har ett värde som exempel och som analys, så tror jag inte att den kan överföras.